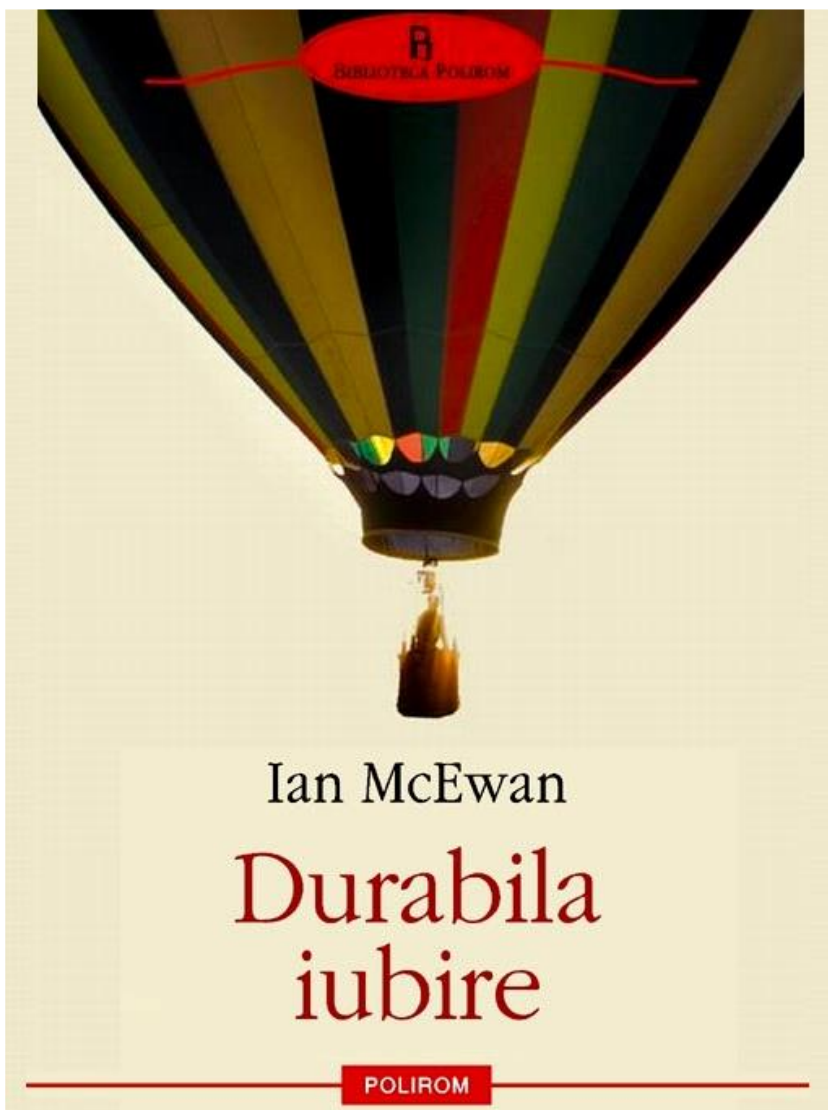

Table of Contents

Ian McEwan
Durabila iubire
Enduring Love, 1997
Traducere de Cornelia Bucur

- versiunea 1.0 -

Despre autor

Ian Russell McEwan [n. 21 iunie 1948, Aldershot (comitatul Hampshire), Anglia] este un romancier şi scenarist britanic.

Este fiul lui Rose Lilian Violet (n. Moore) şi al lui David McEwan. O parte din copilărie şi-o petrece, datorită carierei militare a tatălui său, în Extremul Orient, în Germania şi în Africa de Nord. A studiat la Woolverstone Hall School, apoi la University of Sussex. A urmat cursul de creaţie literară predat de Malcolm Bradbury şi Angus Wilson, susţinându-şi masteratul în literatură engleză, la University of East Anglia, în 1970. Va lucra un timp ca profesor de literatură engleză, după care se dedică în exclusivitate scrisului. În aceeaşi perioadă, îşi face intrarea în literatură, publicând nuvele în revistele *American Review* şi *Transatlantic Review*, care au fost reunite apoi în volumul *First Love, Last Rites* [Prima dragoste, ultimele ritualuri] (1975), pentru care a primit Premiul „W. Somerset Maugham”. În 1978, publică, concomitent, al doilea volum de nuvele, *In Between the Sheets* [Printre cearşafuri], precum şi romanul *The Cement Garden* [Grădina de ciment], care a stârnit, prin subiectul său, un scandal de proporţii. Critica l-a definit drept un „magician macabru” al ficţiunii literare contemporane, fiind răsplătit cu numeroase premii de prestigiu: Whitbread Novel Award (1987), Prix Femina Étranger (1993), Booker

Prize (1998), Germany's Shakespeare Prize (1999), WH Smith Literary Award (2002), National Book Critics' Circle Fiction Award (2003), Los Angeles Times Prize for Fiction (2003), Santiago Prize for the European Novel (2004), James Tait Black Memorial Prize (2006). Unele dintre romanele sale au fost ecranizate. În anul 2008, publicaţia *The Times* l-a numit printre cei mai mari 50 de scriitori britanici de după 1945.

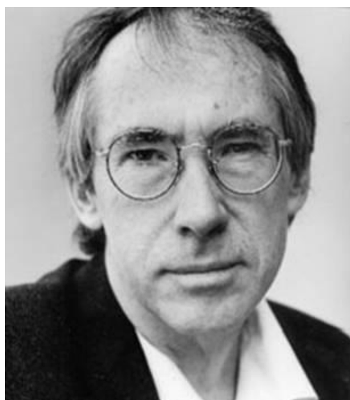
[Sursa: Wikipedia]

Traduceri în limba română

- *Câinii negri*, traducere şi note de Virgil Stanciu, Bucureşti, Editura Univers, 1999; ediţia a II-a, Iaşi, Editura Polirom, 2006
- *Durabila iubire*, traducere de Cornelia Bucur, Bucureşti, Editura Univers, 2000; ediţia a II-a, 2005
- *Amsterdam*, traducere, postfaţă şi note de Virgil Stanciu, Iaşi, Editura Polirom, 2001; ediţie nouă, 2009
- *Grădina de ciment*, traducere de Dan Croitoru, Iaşi, Editura Polirom, 2002; ediţie revăzută, 2009
- *Ispăşire*, traducere şi note de Virgil Stanciu, Iaşi, Editura Polirom, 2003; ediţia a II-a, 2008
- *Mângâieri străine*, traducere de Dan Croitoru, Iaşi, Editura Polirom, 2004; ediţia a II-a, 2009
- *Inocentul*, traducere de Virgil Stanciu, Iaşi, Editura

Polirom, 2004

- *Copilul furat*, traducere de Irina Horea, Iaşi, Editura Polirom, 2005
- *Sâmbătă*, traducere şi note de Dan Croitoru, Iaşi, Editura Polirom, 2006
- *Pe plaja Chesil*, traducere şi note de Ana-Maria Lişman, Iaşi, Editura Polirom, 2007
- *Prima dragoste, ultimele ritualuri. În aşternuturi*, povestiri. Traducere din limba engleza de Dan Croitoru şi Raluca Truşcanu, Iaşi, Editura Polirom, 2011
- *Solar*, în pregătire la editura Polirom

Capitolul unu

Începutul e simplu. Stăteam în soare, la poalele

stejarului, pe jumătate apăraţi de vântul puternic, care bătea în rafale. Eu în genunchi pe iarbă, cu un tirbuşon în mână, şi Clarissa întinzându-mi o sticlă de vin – Daumas Gassac, din 1987. Aceasta este clipa, înţepătura vârfului de ac pe harta timpului, tocmai întinsesem mâna și gâtul rece, învelit în folie neagră îmi atinsese palma, când am auzit pe cineva ţipând. Ne-am întors să privim peste pajişte şi am văzut pericolul; în secunda următoare, am rupt-o la fugă în direcţia lui. Transformarea fusese absolută: nici nu-mi amintesc când am aruncat din mână tirbuşonul, când m-am ridicat în picioare, când am luat o hotărâre sau dacă am auzit-o pe Clarissa strigând în urma mea să fiu atent. Ce prostie, să te repezi așa în toata povestea aceasta cu labirinturile ei, îndepărtându-te în goană de fericirea rămasă în iarba nouă de primăvară de la poalele stejarului. Ţipătul s-a auzit din nou, împreună cu plânsul unui copil, acoperit de vântul care mugea prin copacii înalţi de după gardul viu. Am fugit mai tare. Şi dintr-odată, din puncte diferite ale pajiştii, au apărut alţi patru bărbaţi care se îndreptau către același loc, în goană, ca şi mine.

Văd şi acum scena, de la o sută de metri înălţime, prin ochii vulturului pe care îl urmăriserăm ceva mai devreme ridicându-se, dând ocol și lansându-se în vârtejul curenţilor: cinci bărbaţi alergând către centrul unei pajiști de o sută de acri. Eu veneam dinspre sud-est, cu vântul în spate. La vreo două sute de metri în stânga mea fugeau doi oameni, umăr la umăr. Erau muncitori la o fermă, reparau gardul dinspre marginea sudică a câmpului, cea de la şosea. Cam la aceeaşi distanţă de ei se afla automobilistul, John Logan, a cărui maşina stătea oprită pe marginea acoperită cu iarbă, cu portiera sau portierele larg deschise. Ştiind tot ce ştiu acum, am un sentiment ciudat când îmi evoc silueta lui Jed Parry

exact în faţa mea, ieşind de sub liziera de mesteceni de la capătul îndepărtat al pajiştii, la vreo cinci sute de metri depărtare, alergând cu vântul din faţă. Pentru vultur, eu şi Parry nu eram decât nişte forme mititele, în cămăşi albe ce ieşeau în evidenţă pe fondul verde, fugind una spre cealaltă ca doi îndrăgostiţi, ignorând durerea pe care aveau să o aducă toate aceste încurcături. Mai erau doar câteva minute până la întâlnirea care avea să declanşeze totul şi ale cărei proporţii ne erau ascunse nu doar de bariera timpului, ci şi de colosul din mijlocul câmpului, care ne atrăgea cu puterea unui magnet eliberându-şi energia fabuloasă asupra durerii umane de la baza sa.

Ce făcea Clarissa? A spus că s-a îndreptat cu paşi repezi către mijlocul câmpului. Nu ştiu cum de-a putut să nu fugă. Atunci când s-a întâmplat – evenimentul pe care mă pregătesc să vi-l descriu, căderea –, aproape că ne prinsese din urmă şi avea o poziţie excelentă ca observator, nestânjenită de nevoia de a participa, de parâme şi de ţipete, sau de fatala lipsă de colaborare dintre noi. Tot ce vă destăinui s-a conturat şi după ceea ce a văzut Clarissa, după lucrurile pe care ni le-am spus şi răsspus în analizele obsedante făcute ulterior: urmările, ca o a doua coasă pe care pajiştea o aştepta la începutul verii. Urmările, ca al doilea cosit al ierbii crescute mai deasă după acea primă tăiere, din mai.

Încă ascund faptele, întârziind dezvăluirea lor. Zăbovesc asupra clipelor de început, căci era timpul când încă se mai putea întâmpla orice; convergenţa a şase siluete în mijlocul unui spaţiu plat şi verde are o geometrie liniştitoare din perspectiva vulturului, pe întinderea limitată, plană şi vizibilă a unei mese de biliard. Condiţiile iniţiale, forţa şi direcţia forţei definesc toate traiectoriile rezultate,

toate unghiurile de coliziune şi ricoşeurile, iar lumina de deasupra scaldă câmpul, postavul şi toate trupurile acelea în mişcare, cu o limpezime care dă siguranţă. Cred că, în timp ce încă ne mişcăm unii către alţii, înainte de a intra în contact, ne aflam într-o stare de graţie matematică. Mai zăbovesc asupra poziţiilor noastre, a distanţelor relative şi a unghiurilor pentru că, în toate întâmplările ce aveau să urmeze, aceasta este ultima dată când am mai înţeles ceva cât de cât limpede.

Către ce alergam? Cred că niciunul dintre noi nu va şti vreodată prea bine. La nivel superficial însă, răspunsul este un balon. Nu spaţiul acela care cuprinde gândurile sau replicile unui personaj de benzi desenate, sau prin analogie, tipul de balon care funcţionează pur şi simplu cu aer cald. Acesta era un balon uriaş, umplut cu heliu, gazul elementar falsificat din hidrogen în cuptorul nuclear al stelelor, prima etapă a drumului care generează multitudinea şi varietatea materiei în univers, incluzându-ne şi pe noi, cu toate gândurile noastre.

Ne îndreptam alergând către o catastrofă, ea însăşi un fel de cuptor în flăcările căruia identităţi şi destine aveau să ia forme noi. La baza balonului se afla un coş în care stătea un băieţel şi, alături de coş, atârnat de o frânghie, un bărbat care avea nevoie de ajutor.

Chiar şi fără balon, ziua aceea ar fi rămas însemnată în amintire, deşi în modul cel mai plăcut, căci era ziua reîntâlnirii după o despărţire de şase săptămâni, cea mai lungă perioadă pe care Clarissa şi cu mine o petrecuserăm departe unul de altul în şapte ani de zile. Pe drumul spre Heathrow făcuserăm un ocol pe la Covent Garden, unde găsiserăm un loc de parcare semilegal, în apropiere de magazinul lui Carluccio. Am intrat şi am încropit o masă de

picnic a cărei piesă centrală era un burduf mare de mozzarella, pe care vânzătorul mi l-a pescuit dintr-un chiup de pământ cu ajutorul unui cleşte de lemn. Am mai cumpărat măsline negre, o salată mixtă şi focaccia. Apoi m-am grăbit pe Long Acre până la Bertram Rota, să ridic cadoul Clarissei de ziua ei. Cu excepţia maşinii şi a apartamentului nostru, era obiectul cel mai costisitor pe care îl cumpărasem vreodată. Raritatea cărţuliei acesteia părea să emane un fel de căldură pe care o simţeam prin hârtia cafenie, groasă, de ambalaj în timp ce făceam drumul în sens invers.

Patruzeci de minute mai târziu, cercetam panoul cu informaţii privind sosirile. Avionul de la Boston tocmai aterizase şi presupuneam că voi avea de aşteptat cam o jumătate de oră. Dacă ar mai fi fost nevoie de probe care să confirme afirmaţia lui Darwin că nenumăratele modalităţi de exprimare a sentimentelor la oameni sunt universale, înscrise în codul nostru genetic, cele câteva minute de aşteptare la poarta de ieşire a terminalului 4 de pe aeroportul Heathrow ar fi fost suficiente. Am văzut aceeaşi bucurie, acelaşi surâs nestăpânit pe chipul unei matroane nigeriene, al unei bunici scoţiene cu buze subţiri şi pe cel palid, corect, al unui businessman japonez, în timp ce îşi împingeau cărucioarele şi recunoşteau în mulţime figura aceluia pe care îl aşteptau. Varietatea umană îţi poate oferi plăcerea de a o descoperi, dar acelaşi lucru îl poate face şi unitatea. Aud acelaşi suspin descendent, adesea șoptit odată cu un nume, în timp ce doi oameni îşi fac loc pentru a se îmbrăţişa. O secundă majoră, sau o terţă minoră, sau poate ceva intermediar? Pa-pa! Iolan-da! Ho-bi! Nz-e! Dar şi un ton ascendent, gângurit pe chipurile solemne, cercetătoare ale copiilor la vederea taţilor sau bunicilor plecaţi demult, cerând, implorând pe loc un răspuns iubitor. Han-nah?

Tom-ee? Dă-mi drumul înăuntru!

Varietatea se găsea în dramele particulare: tatăl şi fiul adolescent, poate turci, strânşi într-o îmbrăţişare prelungă şi tăcută, acordându-şi iertarea, sau poate jelind o moarte, indiferenţi la cărucioarele cu bagaje care se înghesuiau în jurul lor; două gemene, femei de peste cincizeci de ani, întâmpinându-se cu o răceală evidentă, abia dându-şi mâinile şi sărutându-se fără să se atingă: un băieţel american, săltat pe umerii unui tată pe care nu-l recunoştea şi care urla să fie lăsat jos, provocându-i mamei obosite o criză de nervi.

În cea mai mare parte însă se zăreau zâmbete şi îmbrăţişări şi în treizeci şi cinci de minute am asistat la mai mult de cincizeci de finaluri fericite ca la teatru, fiecare parcă ceva mai slab interpretat decât cel dinainte, până m-am simţit epuizat sentimental şi am început să-i bănuiesc până şi pe copii de lipsă de sinceritate. Tocmai începusem să mă întreb cât de convingător aveam să fiu eu însumi atunci când aveam să o întâmpin pe Clarissa, când ea m-a bătut pe umăr, după ce mă ratase la ieşire şi fusese nevoită să dea un ocol şi să se întoarcă. În clipa aceea detaşarea mea s-a risipit şi i-am rostit numele, pe acelaşi ton ca şi ceilalţi.

În mai puţin de o oră, maşina era parcată la marginea unui drumeag prin pădurea de fagi din Chiltern Hills, aproape de Christmas Common. În timp ce Clarissa îşi schimba pantofii, eu am încărcat coşul pentru picnic. Am pornit pe potecă la braţ, încă extaziaţi de întâlnire; tot ceea ce îmi era cunoscut la ea – mărimea şi atingerea mâinii, căldura şi liniştea glasului, pielea albă şi ochii verzi de celtă – era în acelaşi timp şi nou, strălucitor în lumina străină, amintindu-mi de primele noastre întâlniri şi de lunile petrecute îndrăgostindu-ne unul de celălalt. Sau poate, în

imaginaţia mea, eram un alt bărbat, propriul meu rival, venit să mi-o fure. Când i-am povestit, a râs şi a decretat că eram nătângul cel mai complicat din lume şi, în timp ce ne opriserăm ca să ne sărutăm şi ne întrebam cu voce tare dacă nu ar fi trebuit să mergem direct acasă, în pat, am zărit prin frunzişul proaspăt balonul cu heliu plutind ca într-un vis pe deasupra văii împădurite, spre vest. Nu vedeam nici copilul, nici bărbatul, îmi amintesc că mi-a trecut prin minte, chiar dacă nu am rostit-o cu voce tare, că era o formă de transport destul de precară atunci când nu pilotul, ci mai degrabă vântul stabileşte direcţia. Apoi mi-am spus că, poate, acesta era însuşi farmecul acestui sport. Şi cu asta, gândul mi-a fugit complet din minte.

Am străbătut College Wood înspre Pishill, oprindu-ne să admirăm podoaba înverzită a fagilor. Fiecare frunză părea să emane o lumină proprie. Am vorbit despre puritatea culorii acesteia, a frunzei de fag primăvara, şi despre felul în care îţi simţeai mintea purificată când te uitai la ele. Pe când mergeam prin pădure, s-a stârnit vântul şi ramurile au început să scârţâie ca o maşinărie neunsă. Cunoşteam bine drumul. Era cu siguranţă peisajul cel mai frumos aflat la mai puţin de o oră de centrul Londrei. Îmi plăceau câmpurile vălurite cu porţiunile de cretă şi mică risipite ici şi colo şi cu potecile care le traversau pentru a se afunda în pâlcurile de fagi, spre văile secate, lăsate în plata Domnului, unde stratul de muşchi irizat acoperea trunchiurile putrede de copaci şi unde, din când în când, puteai vedea câte o căprioară împiedicându-se printre tufe.

În cea mai mare parte a timpului, cum mergeam către vest, am discutat despre cercetările Clarissei – John Keats pe moarte la Roma, în casa de la baza Treptelor Spaniole, unde locuia împreună cu prietenul său, Joseph Severn. Era cu

putinţă să mai existe încă trei sau patru scrisori semnate de Keats şi nepublicate? Era posibil ca una dintre ele să fi fost adresată lui Fanny Brawne? Clarissa avea motive să creadă că da şi îşi petrecuse o parte a unui semestru sabatic[1] călătorind prin Spania şi Portugalia, vizitând case cunoscute lui Fanny Brawne şi surorii lui Keats, Fanny. Acum se întorsese de la Boston, unde lucrase la Biblioteca Houghton de la Harvard, încercând să dea de urma corespondenţei de la rudele mai îndepărtate ale familiei Severn. Ultima scrisoare cunoscută a lui Keats este scrisă cu aproape trei luni înaintea morţii către vechiul său prieten. Charles Brown. Tonul este impunător şi, tipic pentru Keats, scrisoarea face, aproape ca într-o paranteză, o descriere strălucită a creaţiei artistice – "ştiinţa contrastului, simţul luminii şi al umbrelor, toate aceste informaţii (simţuri primitive) care într-un poem sunt celebrul rămas bun, atât de pătrunzător în reţinerea şi curtoazia sa: "Cu greu îmi pot lua rămas bun de la tine, chiar şi într-o scrisoare. Plecăciunile mele sunt întotdeauna stângace. Dumnezeu să te aibă în pază. John Keats". Dar biografiile cad de acord asupra faptului că, atunci când scria această scrisoare. Keats era într-o perioadă de remisie a tuberculozei, care avea să mai dureze încă zece zile. A vizitat Villa Borghese şi s-a plimbat pe Corso. L-a ascultat cu plăcere pe Severn cântând Haydn, şi-a aruncat în glumă cina pe fereastră, protestând faţă de calitatea mâncării şi chiar şi-a propus să înceapă un nou poem. Dacă existau scrisori din această perioadă, de ce ar fi vrut Severn, sau, mai probabil, Brown, să le ascundă? Clarissa era de părere că descoperise răspunsul în câteva aluzii din corespondenţa

---

[1] An sabatic – 1. *bibl.* fiecare al şaptelea an; 2. – *univ.* (fiecare al şaptelea) an când profesorul nu are sarcini de predare. Semestru sabatic – semestru al anului sabatic (n. tr.).

dintre rubedeniile mai îndepărtate ale lui Brown, datată în anii 1840, dar avea nevoie de confirmări din surse diferite.

— Ştia că n-o să o mai vadă niciodată pe Fanny, mi-a spus Clarisa. I-a scris lui Brown şi i-a spus că nu suporta nici să-i vadă numele pe hârtie. Dar nu a încetat o clipă să se gândească la ea. În zilele acelea de decembrie se simţea puternic, şi o iubea atât de mult. E uşor să ţi-l închipui scriind o scrisoare pe care nu intenţiona să o expedieze vreodată.

I-am strâns mâna, fără un cuvânt. Nu ştiam decât prea puţine despre Keats şi poezia lui, dar mi se părea posibil ca, într-o situaţie deznădăjduită ca aceasta, să nu vrea să-i scrie tocmai pentru că o iubea atât de mult. În vremea din urmă avusesem impresia că interesul Clarissei faţă de aceste epistole ipotetice avea o legătură cu situaţia noastră şi cu convingerea ei că iubirea care nu își găseşte expresia într-o scrisoare nu este desăvârșită. În lunile de după ce ne cunoscuserăm şi înainte de a cumpăra apartamentul, îmi trimisese câteva scrisori minunate, explorări pasionant de abstracte ale felurilor în care dragostea noastră era altfel şi mai presus decât oricare alta care existase vreodată. Poate aceasta este esenţa unei scrisori de dragoste, să slăvească unicitatea, încercasem să-i răspund la fel, dar tot ceea ce puteam aşterne cu toată sinceritatea pe hârtie erau faptele, care mie mi se păreau de natura miracolului: o femeie frumoasă iubea și dorea să fie iubită de către un bărbat masiv, neîndemânatic şi chel, căruia abia dacă-i venea să creadă în norocul care dăduse peste el.

Ne-am oprit să ne uităm la vultur când am ajuns aproape de Maidensgrove. Poate că balonul ne tăiase din nou calea pe când ne aflam în pădurea care înconjoară văile dimprejurul rezervaţiei naturale. Pe la începutul

după-amiezii ajunseserăm pe Ridgeway Path şi înaintam spre nord, urmând linia costişei. Am cotit apoi de-a lungul unei limbi late de pământ îndreptate spre vest, din Chilterns, înspre terenurile agricole bogate de mai jos. Dincolo de Valea Oxfordului se zărea conturul lui Cotswold Hills şi, dincolo de ele, poate. Brecon Beacons înălţându-se într-o masă albăstruie. Planul fusese de a ne opri să mâncăm chiar acolo, în capăt, de unde peisajul este cel mai frumos, dar vântul era deja prea puternic. Ne-am întors, traversând pajiştea, şi ne-am găsit adăpost printre fagii de pe liziera nordică. Din cauza lor nu am văzut balonul coborând. Mai târziu m-am întrebat, cum de nu fusese împins de vânt la multe mile depărtare de locul acela, încă şi mai târziu, aveam să descopăr că, la o înălţime de aproape două sute de metri, vântul nu bătea în ziua aceea la fel ca la nivelul solului.

Conversaţia despre Keats se încheiase în timp ce despachetam prânzul. Clarissa a scos sticla de vin din geantă şi mi-a întins-o ţinând-o de fund. Cum spuneam, în clipa în care gâtul sticlei îmi atingea palma, am auzit ţipătul. El marca un început şi, desigur, un sfârşit. În clipa aceea se încheia un capitol, nu, o întreagă etapă a vieţii mele. Dacă aş fi ştiut, şi dacă aş fi avut un moment sau două în plus, poate mi-aş fi îngăduit un pic de nostalgie. Trăiam de şapte ani un mariaj fără copii, dar plin de dragoste. Clarissa Mellon era îndrăgostită şi de un alt bărbat, dar, cum se împlineau două sute de ani de la naşterea sa, acesta nu ridica probleme prea multe. Ba chiar ne era de ajutor în schimburile combative care făceau parte din echilibrul nostru, din felul de a discuta despre meseriile fiecăruia. Locuiam într-un bloc art deco, în nordul Londrei, şi aveam ceva mai puţin griji decât majoritatea – probleme financiare timp de vreun an, o sperietură nefondată de cancer, divorţurile şi bolile

prietenilor, iritarea Clarissei faţă de izbucnirile mele periodice şi violente izvorâte din nemulţumirile provocate de activitatea profesională, dar nimic nu ne ameninţa existenţa liberă, intimă.

Lucrul pe care l-am văzut ridicându-ne de la locul de picnic a fost următorul: un balon cenuşiu imens, cât o casă şi de forma unei lacrimi, se prăbuşise pe pajişte. Pilotul trebuie să se fi aflat pe jumătate afară din nacelă când aceasta a atins solul. Avea piciorul prins într-o parâmă de care era legată o ancoră. Iar acum, odată cu rafalele de vânt care ridicau şi împingeau balonul către râpă, omul se trezise pe jumătate târât, pe jumătate dus pe sus de-a curmezişul pajiştii; în nacelă stătea un copil, un băieţel de vreo zece ani. Dintr-o zvâcnire, bărbatul s-a ridicat în picioare, întinzând braţele către nacelă sau către copil. A urmat încă o rafală şi pilotul a fost azvârlit pe spate, izbit de pământul tare. Încercând să-şi proptească tălpile în căutarea echilibrului, sau întinzându-se după ancoră, pentru a o înfige în ţărână. Dar, chiar dacă ar fi reuşit să o facă, nu ar fi îndrăznit să se descâlcească din parâma ancorei. Trebuia să-şi folosească greutatea pentru a ţine balonul la sol, iar vântul i-ar fi putut smulge frânghia din mâini.

Pe când alergam, l-am auzit strigând la copil, îndemnându-l să sară din nacelă. Dar băieţelul era azvârlit de colo-colo de balonul care traversa încet câmpul. Şi-a recăpătat echilibrul şi a ridicat un picior peste marginea nacelei. Balonul s-a înălţat şi a căzut grămadă cu o bufnitură, iar el a dispărut din nou din raza vederii noastre. Apoi s-a ridicat din nou, cu braţele întinse către bărbatul de lângă el, strigându-i ceva – cuvinte sau sunete nearticulate de spaimă, nu aş fi putut spune.

Eram la vreo sută de metri distanţă când lucrurile au

părut să reintre în normal. Vântul se potolise şi bărbatul era în picioare, aplecat peste ancora pe care o înfigea în pământ, îşi desfăcuse ochiul de frânghie din jurul piciorului. Dintr-un motiv oarecare, din încredere, oboseală, sau pur şi simplu pentru că făcea ceea ce i se ceruse, băiatul rămăsese pe loc. Deasupra lui, balonul se clătina, înclinându-se şi trăgând de funii, dar fiara fusese domolită. Am încetinit pasul, dar nu m-am oprit. Îndreptându-se de şale, bărbatul ne-a văzut – cel puţin pe muncitori şi pe mine – şi ne-a făcut cu mâna. Încă mai avea nevoie de ajutor, dar m-am bucurat să pot încetini ritmul până la un mers rapid. Nici muncitorii nu mai alergau. Unul dintre ei tuşea tare. Dar cel cu maşina, John Logan, ştia ceva ce noi ceilalţi nu aflaserăm şi şi-a continuat goana. Cât despre Jed Parry, pe el nu îl vedeam din cauza balonului care stătea între noi.

Vântul şi-a înteţit puterea prin coroanele copacilor înainte de a-l simţi în ceafă. Atunci a izbit balonul, care şi-a încetat clătinările comice, nevinovate, şi a rămas brusc neclintit. Singura mişcare era tremurul care îi încreţea suprafaţa vărgată, odată cu energia care se acumula. S-a eliberat, ancora s-a smuls aruncând un jet de pământ şi balonul şi nacela s-au înălţat la trei metri în aer. Băieţelul a fost azvârlit pe spate şi nu l-am mai văzut. Cu mâinile pe parâmă, pilotul a fost ridicat la aproape un metru de la sol. Dacă Logan nu ar fi ajuns în dreptul lui şi nu ar fi înşfăcat una dintre multele funii care atârnau de el. balonul ar fi dispărut cu copil cu tot. Acum însă, el îi ţâra pe amândoi bărbaţii de-a curmezişul pajiştii, iar eu şi muncitorii am rupt-o din nou la goană.

Am ajuns înaintea lor. Când am apucat de frânghie, nacela era deasupra capului meu. Copilul dinăuntru ţipa. În ciuda vântului, am simţit mirosul de urină. Jed Parry s-a

agăţat de altă parâmă la câteva secunde după mine, iar cei doi muncitori, Joseph Lacey şi Toby Greene, au făcut acelaşi lucru câteva momente mai târziu. În plin acces de tuse, Greene a continuat să ţină strâns. Pilotul ne dădea tuturor instrucţiuni frenetice, dar nu îl asculta nimeni. Petrecuse prea mult timp luptându-se cu balonul, iar acum era epuizat şi îşi pierduse controlul asupra propriilor emoţii. Cu toţi cinci atârnaţi de parâme, balonul era asigurat. Nu trebuia decât să ne ţinem bine pe picioare şi să tragem puţin câte puţin ca să aducem nacela jos, ceea ce, oricare vor fi fost indicaţiile strigate de pilot, am şi început să facem.

Ajunseserăm de-acum în vârful povârnişului. Terenul se înclina brusc la douăzeci şi cinci de grade, urmând apoi o pantă lină spre fundul văii. Iarna, locul acesta era derdeluşul preferat al copiilor din partea locului. Vorbeam toţi odată. Doi dintre noi, automobilistul şi cu mine, voiam să îndepărtăm balonul de margine. Cineva considera că mai întâi trebuia să scoatem copilul din nacelă. Altcineva striga că balonul trebuia coborât, pentru ca să îl putem ancora ca lumea. Nu vedeam nicio contradicţie aici, pentru că puteam foarte bine să aducem balonul jos în timp ce ne retrăgeam de margine. Dar cea de a doua opinie câştiga teren. Pilotul avea o a patra idee, dar nimănui nu-i mai păsa de ea.

Ar trebui să clarific un lucru. Poate că lucram pentru un scop comun, dar nu am constituit nicio clipă o echipă. Nu am avut şansa, nu am avut timpul. Acelaşi moment şi acelaşi loc, precum şi impulsul de a da o mână de ajutor, au fost lucrurile care ne-au adus pe toţi dedesubtul balonului. Nimeni nu preluase conducerea – sau mai degrabă toţi o făcuseră – şi iată-ne întrecându-ne să vedem cine strigă mai tare. Pe pilotul care, roşu la faţă, urla asudat, l-am ignorat cu toţii. Incompetenţa îi ieşea prin toţi porii. Acum însă

începurăm şi noi să ne urlăm propriile instrucţiuni. Ştiu că, dacă aş fi fost eu conducătorul necontestat al grupului, tragedia nu ar fi avut loc. Mai târziu i-am auzit şi pe ceilalţi spunând acelaşi lucru, fiecare despre sine. Dar timpul a fost prea scurt pentru a-ţi impune forţa de caracter. Orice conducător și orice plan ar fi fost de preferat unei lipse totale. Antropologii nu au descoperit până acum niciun tip de societate umană, de la triburile de vânători și culegători până la societatea postindustrială, care să nu fi avut conducători și conduși; și din nicio criză nu s-a ieșit vreodată printr-un proces democratic.

Nu ne-a fost prea greu să tragem nacela suficient de jos pentru a ne uita înăuntru. Aveam o problemă nouă. Băieţelul stătea pe podea, făcut covrig, își acoperise faţa cu braţele şi își ţinea mâinile încleştate în păr.

— Cum îl cheamă? l-am întrebat şoptit pe bărbatul cu faţa roșie.

— Harry.

— Harry! am strigat. Haide, Harry! Harry! Ia-mă de mână. Harry! Ieşi de-acolo, Harry!

Dar Harry s-a ghemuit şi mai strâns, tresărind de fiecare dată când îi rosteam numele. Cuvintele noastre erau ca nişte pietre aruncate înspre el. Voinţa îi era paralizată, o stare cunoscută sub numele de neajutorare învăţată, adesea observată la animalele de laborator supuse unor experimente deosebit de dure; orice impuls de a rezolva problemele dispare şi instinctul de supravieţuire seacă treptat. Am tras nacela jos şi am reușit să o fixăm acolo, şi tocmai ne aplecam înăuntru ca să scoatem copilul când pilotul ne-a îmbrâncit la o parte, încercând să urce înăuntru. Mai târziu avea să afirme că ne-a anunţat ce încerca să facă. Noi nu am auzit nimic, în afara propriilor noastre înjurături

şi strigăte. Ceea ce făcea ni s-a părut stupid, dar intenţiile lui aveau să se dovedească perfect raţionale. Voia să dezumfle balonul, trăgând de una dintre frânghiile încurcate în nacelă.

— Hei, tâmpitule! a strigat Lacey. Ajută-ne să scoatem copilul ăsta de-aici.

Am auzit lucrul care se îndrepta spre noi cu două secunde înainte ca el să ne izbească. Precum un tren rapid care trecea prin coroanele copacilor, prăbuşindu-se în direcţia noastră. Zgomotul ca un vaier şuierat al aerului a crescut până la volumul maxim într-o jumătate de secundă. La ancheta în care cifrele Institutului de meteorologie au constituit o parte din probe, s-a afirmat că unele dintre rafale atinseseră viteze de peste o sută de kilometri pe oră. Aceasta trebuie să fi fost una dintre ele, dar, înainte de a-i da voie să ajungă în drumul nostru, permiteţi-mi să operez un stop cadru – nemişcarea aduce siguranţă – pentru a vă descrie cercul.

În dreapta mea se afunda râpa. Imediat în stânga mea era John Logan, medic de familie din Oxford, în vârstă de patruzeci şi doi de ani, căsătorit cu o profesoară de istorie, cu doi copii. Nu era cel mai tânăr din grup, dar avea condiţia fizică cea mai bună. Juca tenis la nivel de ţinut şi era membru al clubului de alpinism. Lucrase pentru scurt timp cu o echipă de salvamontişti în Western Highlands. Logan era un om blând, aparent retras, altfel ar fi reuşit să ni se impună ca lider. În stânga lui stătea Joseph Lacey, în vârstă de şaizeci şi trei de ani, muncitor la fermă şi om la toate, căpitanul echipei locale de popice. Locuia împreună cu soţia lui în Watlington, un orăşel de la marginea râpei. În stânga era prietenul lui, Toby Greene, de cincizeci şi opt de ani, tot muncitor la fermă, necăsătorit, care locuia împreună cu mama sa la Russell's Water. Amândoi lucrau pe domeniul

familiei Stonor. Greene era cel cu tuşea tabagică. Următorul pe marginea cercului era James Gadd, pilotul, de cincizeci şi cinci de ani, director la o mică firmă de publicitate, care stătea la Reading, cu soţia lui şi cu unul dintre copiii mai mari, handicapat mental. La anchetă s-a constatat că Gadd încălcase cinci sau şase reguli fundamentale de siguranţă, pe. care medicul legist le-a enumerat pe un ton egal. Lui Gadd i s-a retras dreptul de a mai zbura cu balonul. Copilul din nacelă era Harry Gadd, nepotul lui în vârstă de zece ani, din Cambenvell. Londra. Cu faţa la mine şi râpa în stânga lui, era Jed Parry. Avea douăzeci şi opt de ani, fără slujbă, trăia dintr-o moştenire la Hampstead.

Aceasta era echipa. În ce ne privea, pilotul renunţase la autoritatea lui. Eram cu răsuflarea tăiată, agitaţi, hotărâţi să ne îndeplinim fiecare planul său, în timp ce copilul era incapabil să participe la propria-i supravieţuire. Zăcea colac, ferindu-se de lume cu antebraţele. Lacey, Greene şi cu mine încercam să-l pescuim de-acolo, iar acum Gadd începuse să se caţere peste noi. Logan şi Parry îşi strigau şi ei sugestiile. Gadd tocmai aşezase un picior alături de capul nepotului şi Greene îl blestema, când s-a întâmplat. Un pumn uriaş a administrat balonului două lovituri puternice, un-doi, a doua mai zdravănă decât prima. Iar prima fusese chiar zdravănă. Ea l-a aruncat pe Gadd la pământ, afară din nacelă, şi a săltat balonul drept în aer, la aproape doi metri. Greutatea considerabilă a lui Gadd ieşise din schemă. Frânghia mi-a scăpat printre mâini arzându-mi palmele, dar am reuşit să o opresc, la vreo jumătate de metru de capăt. Ceilalţi s-au ţinut şi ei bine. Nacela stătea acum deasupra capetelor noastre şi arătam toţi ca nişte diaconi care trag clopotele la slujba de duminică. În liniştea noastră stupefiată, înainte ca ţipetele să înceapă din nou, a venit a doua lovitură, care a trimis balonul

în sus și spre vest. Brusc, ne-am trezit călcând aerul, ţinându-ne întreaga greutate în mâini.

Acele una sau două secunde de desprindere de la sol ocupă în memorie un timp tot atât de lung ca o călătorie în avalul unui râu neînscris pe nicio hartă. Primul meu impuls a fost să mă agăţ bine, pentru a ţine balonul la pământ. Copilul, neputincios, era gata să fie luat de vânt. La trei kilometri spre vest se aflau liniile de înaltă tensiune. Un copil singur, care avea nevoie de ajutor. Era de datoria mea să mă ţin cu toate puterile şi am crezut că vom face toţi la fel.

Aproape simultan cu dorinţa de a rămâne atârnat de pa-râmă şi de a salva copilul, cu doar o pulsaţie de neuron mai târziu, s-au născut alte gânduri, în care intrau frica şi calculele instantanee de o complexitate logaritmică. Ne ridicam, iar solul se îndepărta, în timp ce balonul era împins spre vest. Ştiam că trebuie neapărat să mă încolăcesc cu picioarele și cu labele picioarelor în jurul frânghiei. Dar capătul ei abia dacă îmi ajungea la brâu şi continua să-mi alunece printre mâini. Picioarele mi se legănau în aer. Cu fiecare fracţiune de secundă, distanţa creştea şi avea să vină un moment când îmi va fi ori imposibil, ori fatal să dau drumul parâmei. Prin comparaţie cu mine, Harry era în siguranţă, încovrigat în nacelă. Era posibil ca balonul să coboare singur la poalele dealului. Şi poate că impulsul meu de a ţine de parâmă nu era mai mult decât o continuare a ceea ce încercasem să fac cu câteva clipe înainte, pur şi simplu incapacitatea de adaptare rapidă.

Şi din nou, în mai puţin de o bătaie de inimă accelerată de adrenalină, în ecuaţie a intrat o nouă variabilă: cineva a dat drumul frânghiei, iar balonul și cei agăţaţi de el au săltat un alt metru sau doi în aer.

Nu am știut, şi nu am aflat niciodată, cine a dat drumul

frânghiei primul. Nu aş vrea să cred că eu am fost acela. Dar fiecare în parte susţine că nu el a făcut-o. Un lucru e sigur, că, dacă nu am fi renunţat, greutatea noastră luată împreună ar fi adus balonul la sol pe la sfertul pantei, câteva secunde mai târziu, când rafalele de vânt s-au potolit. Dar, după cum am spus, nu formam o echipă şi nu aveam niciun plan, sau o înţelegere care putea fi încălcată. Nu se punea problema unui eşec. Deci putem să acceptăm că acţionam fiecare pe cont propriu? Şi am fost satisfăcuţi ulterior că acesta fusese cursul raţional al evenimentelor? Mulţumirea aceasta nu am avut-o niciodată, căci mai exista un pact mai profund, străvechi şi instinctiv, înscris în firea noastră. Colaborarea – baza primelor victorii la vânătoare, forţa capacităţii noastre de a dezvolta un limbaj, cleiul coeziunii noastre sociale. Nefericirea noastră de după aceea a fost certitudinea conştientă că dădusem greş. Dar şi nevoia de a da drumul parâmelor era înscrisă tot în firea noastră. Egoismul ne este şi el scrijelit în inimi. Este conflictul nostru de mamifere – ce să dai altora, ce să păstrezi pentru tine. Linia aceasta subţire de demarcaţie între nevoia de a dicta şi supunerea faţă de puterea altora este ceea ce numim moralitate. Atârnat la câţiva metri deasupra povârnişului din Chilterns, echipajul nostru a pus în scenă vechea dilemă, pentru care nu există soluţie: noi, sau eu.

Cineva a spus “eu”, după care nu a mai fost nimic de câştigat dacă spuneai “noi”. De cele mai multe ori suntem buni atunci când lucrurile au sens. O societate bună este una în care are sens să fii bun. Brusc, agăţaţi acolo, dedesubtul nacelei, constituiam o societate prost organizată, care se dezintegra. Brusc, opţiunea raţională a devenit grija pentru propria persoană. Copilul nu era al meu şi nu intenţionam să-mi dau viaţa pentru el. În clipa în care am văzut un trup

desprinzându-se – dar al cui? – şi am simţit balonul făcând un salt în aer, chestiunea s-a hotărât. Nu mai avea sens să fii bun. Am dat drumul parâmei şi ara căzut, cred, preţ de vreo patru metri. Am aterizat greoi pe o parte şi am scăpat doar cu o coapsă învineţită, în jurul meu – înaintea mea sau după, nu-mi dau seama – alte trupuri cădeau bufnind. Jed Parry era teafăr. Toby Greene îşi rupsese o gleznă. Joseph Lacey, cel mai în vârstă, care făcuse armata la un regiment de paraşutişti, a scăpat doar cu răsuflarea tăiată.

Când m-am ridicat în picioare, balonul se afla la cincizeci de metri distanţă şi cineva mai era încă agăţat de pa-râmă. În sufletul lui John Logan, soţ, tată, medic şi salvamontist, flacăra altruismului trebuie să fi ars ceva mai puternic. Nu i-a trebuit mult. Când noi patru am dat drumul frânghiilor, eliberat de trei sute de kilograme, balonul trebuie să fi zvâcnit cu putere. O întârziere de o secundă i-a fost probabil suficientă pentru a-i reduce opţiunile la zero. Când m-am ridicat în picioare şi l-am văzut, era la treizeci de metri în aer şi încă urca, exact în porţiunea unde solul cobora. Nu se zbătea, nu dădea din picioare şi nu încerca să se caţere în nacelă. Stătea perfect liniştit de-a lungul liniei făcute de parâmă, concentrându-şi întreaga energie în mâinile din care frânghia îi aluneca. Era deja o siluetă mititică, aproape neagră pe fondul cerului. Băiatul nu se zărea. Balonul şi nacela se ridicau spre vest şi, cu cât Logan se făcea mai mic, cu atât devenea mai îngrozitor totul, atât de îngrozitor încât era aproape caraghios, o cascadorie, o glumă, un desen animat, şi un hohot de râs înspăimântat mi-a scăpat din piept. Căci era fantasmagoric, genul de lucru care i se întâmplă lui Bugs Bunny, sau lui Tom, sau lui Jerry şi, pentru o clipă, mi-am spus că nu este real şi că numai eu pricepusem că era o glumă şi că simplul fapt că nu voiam să

cred în ea avea să repună realitatea în drepturile ei şi să îl aducă pe doctorul Logan în siguranţă, înapoi pe pământ.

Nu ştiu dacă ceilalţi stăteau în picioare, sau erau întinşi pe jos. Toby Greene era probabil încovoiat deasupra gleznei rănite. Îmi aduc aminte însă tăcerea în mijlocul căreia am izbucnit în râs. Fără exclamaţii sau instrucţiuni strigate ca mai înainte. Neputinţa mută. Era acum la vreo două sute metri de noi şi poate la trei sute distanţă de sol. Tăcerea noastră era un fel de acceptare, o condamnare la moarte. Sau era ruşinea îngrozită, fiindcă vântul încetase şi abia dacă-l mai simţeam suflând din spate. Se ţinuse de parâmă atât de mult, încât am început să cred că va rămâne agăţat până când balonul va coborî din nou, sau până când copilul îşi va reveni şi va găsi robinetul care elibera gazul, sau poate până o rază, sau un zeu, sau vreun alt imposibil personaj de desen animat avea să-şi facă apariţia să-l culeagă. În aceeaşi secundă în care începusem să nutresc speranţa aceasta, l-am văzut alunecând până la capătul parâmei. Şi rămânând acolo. Timp de două secunde, trei, patru. Şi apoi dându-i drumul. Chiar şi atunci, a existat o fărâmă de timp în care aproape că nu a căzut şi încă am mai sperat că mai are şansa vreunei legi ciudate a fizicii, a unui vârtej termal, sau a vreunui fenomen cu nimic mai uimitor decât cel la care asistam, care să intervină şi să-l poarte pe sus. I-am urmărit căderea. Accelerarea era vizibilă. Fără milă, fără p dispensă specială pentru trupul din făcut din carne, pentru curaj sau bunătate. Doar gravitaţia neîndurătoare. Şi de undeva, poate dinspre el, poate de la vreo cioară indiferentă, un cârâit subţire a străpuns aerul neclintit. A căzut aşa cum stătuse agăţat. În beţigaş negru şi ţeapăn, în viaţa mea nu am văzut un lucru mai oribil decât acest om căzând.

Capitolul doi

Dar e mai bine să o iau mai încet. Să luăm pe îndelete cele treizeci de secunde care au urmat căderii lui John Logan. Ceea ce s-a petrecut simultan, sau într-o succesiune rapidă, ce s-a spus, cum ne-am mişcat sau nu am reușit să ne mişcăm, ce mi-a trecut prin minte – elementele acestea trebuie separate. Atâtea au decurs din acest incident, atâtea ramificaţii şi subdiviziuni au luat naştere în acele prime momente, atâtea cărări ale iubirii şi urii radiază din această poziţie iniţială, încât puţină reflecţie, chiar pedanterie, nu poate decât să ajute. Descrierea cea mai fidelă a unei anume realităţi nu trebuie neapărat să-i copieze viteza. Cărţi întregi, întregi departamente de cercetări sunt dedicate primei jumătăţi de minut din istoria universului. Teorii vertiginoase ale haosului şi turbulenţelor se structurează pe supremaţia condiţiilor iniţiale, pentru care este necesară o descriere plină de minuţie.

Începutul l-am marcat deja, explozia consecinţelor, cu atingerea unei sticle de vin şi un strigăt de disperare. Dar acest vârf de ac constituie o noţiune, la fel ca punctul în geometria euclidiană, şi, chiar dacă el pare corect ales, la fel de bine aş fi putut propune clipa în care Clarissa şi cu mine ne-am hotărât asupra picnicului, după ce am luat-o de la aeroport, sau când ne-am decis asupra traseului, sau a poienii şi a momentului în care să prânzim. Întotdeauna există cauze antecedente. Orice început este un artificiu şi argumentele în favoarea unui anume moment, şi în

defavoarea altuia, ţin de relevanţa lui în ceea ce urmează. Atingerea rece a sticlei pe piele şi ţipătul lui James Gadd – aceste evenimente sincrone fixează o tranziţie, o divagaţie de la direcţia aşteptată: de la vinul pe care nu l-am gustat (l-am băut în scara aceea, ca să ne amorţim simţurile) până la chemare, de la încântătoarea existenţă pe care o împărtăşeam şi o anticipam, la tortura prin care aveam să trecem în timpul ce se pregătea să vină.

Dând drumul sticlei de vin să cadă, pentru a o rupe la fugă peste câmp, către balon şi nacela lui săltăreaţă, către Jed Parry şi ceilalţi, am apucat, la răscruce, pe o cărare care mă îndepărta de un anume fel de existenţă simplă. Bătălia cu frânghiile, momentul în care cu toţii am cedat, iar Logan s-a pierdut în depărtare au constituit evenimentele la scară mare, evidente, care au dat mai apoi formă poveştii. Acum văd însă că, în clipele care au urmat prăbuşirii sale, au apărut elemente mai subtile, care aveau să-şi întindă tentaculele puternice asupra viitorului. Clipa în care Logan a atins solul ar fi trebuit să fie mai degrabă sfârşitul acestei poveşti, nu un alt început pe care l-aş fi putut alege, După-amiaza s-ar fi putut sfârşi pur şi simplu tragic.

Pe parcursul celor două sau trei secunde cât i-au trebuit lui Logan să atingă pământul am avut o senzaţie de deja vu, a cărei sursă am identificat-o imediat. Ceea ce mi-a revenit în minte a fost un coşmar pe care îl avusesem din când în când pe la douăzeci sau treizeci de ani, când mă trezeam din somn ţipând. Contextul era de fiecare dată altul, dar amănuntele esenţiale nu variau niciodată. Mă găseam într-un loc somptuos, de unde urmăream, din depărtare, desfăşurarea unui dezastru – un cutremur, un incendiu într-un zgârie-nori, o navă scufundându-se, un vulcan în erupţie. Vedeam oameni neajutoraţi, reduşi de distanţă la o

masă amorfă, alergând de colo-colo, în întâmpinarea unei morţi certe. Oroarea consta în contrastul dintre dimensiunile aparente şi enormitatea suferinţei lor. Viaţa se dovedea a fi ieftină; mii de indivizi urlând, nu mai mari decât nişte furnici, erau pe cale de a fi anihilaţi, iar eu nu puteam face nimic ca să-i ajut. La vremea aceea nu m-am gândit la vis, ci mai degrabă i-am trăit impactul emoţional – teroarea, vinovăţia şi neputinţa erau elementele componente, împreună cu senzaţia de greaţă pe care ţi-o dă o premoniţie împlinită.

La picioarele noastre, acolo unde terenul devenea plat, se întindea un câmp folosit drept păşune, încercuit de un şir de sălcii cu coroana retezată. Dincolo de ele era o păşune ceva mai mare, pe care păşteau oi şi câţiva miei. In centrul acestei a doua bucăţi de teren, în văzul nostru, căzuse Logan. Senzaţia mea fusese că, în momentul impactului, silueta minusculă, abia schiţată, se vărsase sau se scursese afară, pe pământ, ca un strop dintr-un lichid vâscos. Dar ceea ce am văzut în nemişcare, parcă reconstituită, a fost pata compactă a formei sale ghemuite. Oile cele mai apropiate, la nici zece metri distanţă, abia dacă s-au întrerupt din mestecat.

Joseph Lacey se ocupa de Toby Greene, care nu reuşea să se ţină pe picioare. Chiar alături de mine se găsea Jed Parry. Puţin în urma noastră era James Gadd, mai puţin interesat decât noi de soarta lui Logan. Striga ceva despre nepotul lui, dus de balon peste Valea Oxfordului, spre şirul de piloni. Gadd a trecut în goană pe lângă noi şi a făcut câţiva paşi în josul dealului, parcă vrând să pornească în urmărire. Îmi amintesc că am constatat prosteşte, în gând, că aceasta trebuie să fi fost investiţia lui genetică. Clarissa m-a ajuns din urmă şi şi-a înfăşurat braţele în jurul mijlocului meu, apăsându-şi faţa de spinarea mea. Ceea ce m-a mirat a fost

faptul că plângea (simţeam umezeala prin cămaşă), în timp ce mie nenorocirile îmi apăreau încă îndepărtate.

Ca un alter-ego ce-ţi apare în vis, eram în acelaşi timp şi persoana întâi şi a treia. Acţionam şi mă vedeam acţionând. Gândeam şi îmi vedeam gândurile defilând ca pe un ecran. Ca într-un vis, reacţiile emoţionale îmi erau fie inexistente, fie inadecvate. Lacrimile Clarissei nu erau decât un fapt, dar mă mulţumea felul în care picioarele mele stăteau înfipte în pământ, bine depărtate şi în care braţele mi se încrucişau peste piept. Mi-am aruncat privirea peste câmp şi gândul mi-a trecut prin faţa ochilor: omul acela e mort. Am simţit cum se răspândeşte în mine o căldură, un fel de iubire de sine, iar braţele încrucişate m-au strâns şi mai tare. Corolarul părea să fie: iar eu sunt viu. Era o chestiune aleatorie, cine trăieşte şi cine e mort într-un anume moment. Se întâmpla ca eu să trăiesc, în clipa aceea l-am observat pe Jed Parry privindu-mă. Chipul lui lung şi osos încadra o întrebare dureroasă. Avea un aer nefericit, ca un câine pe cale să primească o pedeapsă, în cele două sau trei clipe cât ochii limpezi, de un albastru cenuşiu, ai străinului mi-au susţinut privirea, am simţit că îl pot include în automulţumirea caldă pe care o simţeam pentru că eram în viaţă. Ba chiar mi-a trecut prin cap să-i pun o mână compătimitoare pe umăr. Gândurile îmi apăreau pe ecran: omul acesta e în stare de şoc. Vrea să îl ajut.

Dacă aş fi ştiut în clipa aceea ce semnificaţie va avea această privire pentru el şi cum avea să elaboreze şi să-şi construiască o întreagă existenţă mentală în jurul ei, nu aş fi fost atât de amabil. În privirea lui îndurerată, întrebătoare, era acel prim declic despre care încă nu ştiam nimic. Calmul euforic pe care îl trăiam nu era decât un simptom al propriei mele stări de şoc. L-am onorat pe Parry cu o înclinare

amicală a capului şi, ignorând-o pe Clarissa, care stătea în spatele meu – eram un om ocupat, aveam să mă îngrijesc de toate la timpul lor –, i-am spus, pe un ton pe care îl speram profund şi încurajator:

— Totul e-n ordine.

Acest neadevăr flagrant îmi reverbera atât de plăcut printre coaste, încât aproape că l-am rostit încă o dată. Sau poate chiar l-am rostit. Eram primul care deschisese gura după ce Logan atinsese pământul. Am băgat mâna în buzunar şi am scos, dintre toate lucrurile pe care le-aş fi putut scoate într-o asemenea clipă, un telefon mobil. Am interpretat fracţiunea de secundă în care ochii tânărului s-au deschis mai mari ca pe o dovadă de respect. A fost în orice caz ceea ce am simţit faţă de mine însumi, în timp ce ţineam în palmă lespedea mică şi densă şi, cu degetul mare al aceleiaşi mâini, formam trei de nouă. Eram în lume, echipat, capabil, conectat. Mi-a răspuns telefonista de Ia urgenţe şi i-am cerut poliţia şi ambulanta, oferindu-i o relatare minimală, lucidă, a accidentului şi a faptului că balonul se îndepărta cu tot cu copilul din nacelă, ca şi poziţia noastră şi cea mai apropiată şosea. Era tot ceea ce puteam face să-mi stăpânesc starea de excitaţie. Aş fi vrut să strig ceva: ordine, invective, sunete dezarticulate. Am fost scurt, expeditiv, şi poate păream fericit.

Când am închis telefonul, Joseph Lacey a zis:

— Nu mai are nevoie de ambulanţă. Greene şi-a ridicat ochii.

— Ba or să aibă nevoie de ea ca să-l care.

Mi-am amintit. Desigur. Asta îmi trebuia, ceva de făcut. Eram dezlănţuit, gata să mă bat, să alerg, să dansez, orice.

— Poate nu e mort, am spus. Întotdeauna mai există o şansă. O să coborâm să aruncăm o privire.

În timp ce rosteam aceste cuvinte, am devenit conştient de tremurul care mi se auzea în voce. Aş fi vrut să pornesc cu paşi mari la vale, dar mi-a fost teamă că n-am să-mi pot ţine echilibrul, în sus ar fi fost mai uşor. I-am spus lui Parry:

— Vino şi dumneata.

Intenţionasem să fie o sugestie, dar mi-a ieşit ca o rugăminte, ca şi cum aş fi avut nevoie de ceva de la el. M-a privit, incapabil să deschidă gura. Totul, fiecare gest, fiecare cuvânt pe care îl rosteam era stocat undeva, acumulat şi arhivat, combustibil pentru lunga iarnă a obsesiei lui.

Mi-am descleştat braţele Clarissei din jurul mijlocului şi m-am întors. Nici nu mi-a trecut prin gând că încerca să mă ajute să mă ţin pe picioare.

— Hai să coborâm, am spus încet. Poate mai putem face ceva.

Mi-am auzit tonul coborât, volumul redus cu măiestrie. Eram într-o telenovelă. Acum vorbeşte cu femeia lui. Intimitate, o scenă în doi.

Clarissa şi-a pus mâna pe umărul meu. Mai târziu avea să-mi spună că se gândise să mă plesnească.

— Joe, mi-a spus. Ia-o mai încet.

— Ce s-a-ntâmplat? am întrebat, ceva mai tare.

Pe câmp zăcea un om mort şi aici nimeni nu se clintea. Clarissa sa uitat la mine, dar, deşi buzele păreau gata să formeze cuvintele, n-a vrut să-mi spună de ce trebuia să o iau mai încet.

M-am răsucit şi am strigat către ceilalţi, care stăteau pe iarbă, aşteptând – sau aşa am crezut – să le spun ce au de făcut.

— Cobor la el. Mai vine cineva?

Nu am aşteptat un răspuns, ci am început să cobor

dealul, conştient de genunchii moi, ca de apă, şi făcând paşi mici. După douăzeci de secunde, m-am uitat în urmă. Nu se clintise nimeni.

În timp ce coboram, nebunia s-a mai destrămat şi am început să mă simt singur şi izolat în hotărârea mea. Mai era şi frica, nu chiar înăuntrul meu, ci acolo, pe câmp, răspândită ca o pâclă şi mai densă în centru. Pătrundeam în ea fără alternativă acum, căci mă urmăreau cu privirile, iar întoarcerea ar fi presupus să urc din nou dealul, o umilinţă îndoită. Pe măsură ce euforia se risipea, se instala teama. Mortul pe care nu doream să-l cunosc mă aştepta în mijlocul câmpului. Mai rău decât atât ar fi fost să-l găsesc viu, dar pe moarte. Atunci ar fi trebuit să-l înfrunt singur cu metodele mele de prim-ajutor, simple şmecherii bune doar pentru petreceri. Nul puteam păcăli. Avea să-i dea înainte şi să moară oricum, iar moartea lui avea să cadă asupra mea, pe umerii mei. Aş fi vrut să mă întorc şi să o strig pe Clarissa, dar erau cu ochii pe mine, ştiam, şi, după ce făcusem atâta zarvă, acum îmi era ruşine. Coborârea aceasta lungă îmi era pedeapsa.

Am ajuns în dreptul şirului de sălcii retezate de la poalele dealului, am traversat şanţul murdar şi am trecut printr-un gard de sârmă ghimpată. Ieşisem din raza vederii lor şi îmi venea să vomit. N-am făcut-o, dar am urinat lângă un copac. Mâna îmi tremura rău. După aceea am rămas nemişcat, amânând clipa când va trebui să traversez păşunea.

Faptul că ceilalţi nu mă mai puteau vedea îmi aducea o uşurare fizică, ca atunci când găseşti adăpost de razele soarelui în deşert. Eram conştient de poziţia lui Logan, dar nici măcar de la distanţa aceasta nu îmi venea să mă uit.

Oile, care abia dacă ridicaseră capul în momentul

impactului, m-au aţintit cu privirea, trăgându-se înapoi în salturi când treceam printre ele. Mă simţeam ceva mai bine. Continuam să nu mă uit direct la Logan, dar chiar și așa, ştiam că nu stă complet întins pe pământ. Ceva se iţea în .mijlocul păşunii, un fel de antenă bondoacă a fiinţei sale prezente sau anterioare. Abia când am ajuns la o distanţă de douăzeci de metri mi-am îngăduit să îl văd. Stătea ridicat în şezut, cu spatele la mine, parcă meditând, sau privind în direcţia în care dispăruseră plutind Harry şi balonul. Avea un aer calm. M-am apropiat, instinctiv stânjenit de faptul că apăream pe nevăzute, din spate, dar bucuros că nu-i vedeam chipul. Încă mă agăţăm de ideea că ar mai putea exista o procedură, o lege a naturii sau un proces despre care eu încă nu aflasem şi care îl vor ajuta să supravieţuiască. Faptul că şedea acolo pe câmp, atât de liniştit, parcă încercând să se adune după experienţa oribilă prin care trecuse, mi-a dat speranţe, făcându-mă să-mi dreg prostește glasul şi să spun, ştiind bine că nu mă auzea nimeni:

— Ai nevoie de ajutor?

În clipa aceea nu a sunat chiar atât de ridicol. Îi vedeam părul ondulându-i-se peste gulerul cămăşii şi pielea arsă de soare de pe vârfurile urechilor. Sacoul de tweed era nepătat, deşi atârna într-un fel ciudat, căci umerii îi erau mai înguşti decât ar fi trebuit. Erau mai înguşti decât ai oricărui adult normal. De la baza gâtului, nu ieşea nimic în lateral. Structura scheletică se prăbuşise în interior, lăsând un cap pe un băţ îngroşat. Şi, la vederea acestei priveliști, am realizat că ceea ce luasem drept calm era de fapt absenţa. Nu era nimeni aici. Liniştea era aceea a inanimatului şi am înţeles din nou, pentru că mai văzusem şi altă dată cadavre, de ce o epocă preştiinţifică avusese nevoie să inventeze sufletul. Era la fel de limpede ca şi iluzia soarelui în amurg

coborând de pe cer. Încheierea a nenumărate schimburi biochimice şi neuronale, legate între ele, care se combinau pentru a da ochiului liber iluzia scânteii pierdute, sau simpla dispariţie a unui unic element necesar. Oricât de bine informaţi ne-am crede din punct de vedere ştiinţific, teama şi veneraţia tot ne copleşesc în prezenţa morţii. Poate în realitate viaţa este cea care ne trezeşte admiraţia.

Erau gândurile cu care încercam să mă apăr, în timp ce porneam să dau ocol cadavrului. Şedea într-o scobitură uşoară a solului. Nu l-am văzut pe Logan mort până nu i-am zărit faţa, iar ceea ce am văzut, a fost doar într-o clipire. Deşi pielea era intactă, faţa nu mai era câtuşi de puţin o faţă adevărată, căci structura osoasă era complet zdrobită şi mi-a lăsat impresia, înainte de a-mi întoarce ochii, a unei violări radicale a perspectivei, demnă de un Picasso. Poate doar mi-am imaginat aşezarea verticală a ochilor. M-am răsucit pe călcâie şi l-am zărit pe Parry traversând păşunea în direcţia mea. Probabil că mă urmase la distanţă mică, fiindcă era deja destul de aproape ca să ne auzim vorbind. Şi probabil mă văzuse oprindu-mă la adăpostul copacilor.

L-am urmărit peste capul lui Logan încetinind şi strigându-mi:

— Nu-l atinge, te rog nu-l atinge!

Nici nu intenţionasem, dar am tăcut. Mă uitam la Parry parcă pentru prima oară. Stătea cu mâinile în şold, privind nu la Logan, ci la mine. Chiar şi în clipa aceea, tot eu îl interesam mai mult. Venise să-mi spună ceva. Era înalt şi suplu, numai oase şi tendoane, cu un aer sănătos. Purta jeanşi şi pantofi de sport legaţi cu şireturi roşii. Oasele parcă-i ieşeau prin piele, aşa cum nu făcuseră cele ale lui Logan. Încheieturile degetelor, care îi atingeau uşor cureaua de piele, erau mari şi noduroase pe sub pielea albă şi întinsă.

Pometţii îi erau, de asemenea, înalţi şi proeminenţi şi, împreună cu coada de cal, îi dădeau aspectul unui viteaz indian palid. Arăta impresionant, poate chiar puţin înfricoşător, dar vocea strica totul. Era şovăitoare şi tremurată, fără accent regional, dar cu o urmă, ca o recunoaştere, de Cockney – un trecut abandonat sau un manierism. Parry avea obiceiul generaţiei sale de a face afirmaţii cu intonaţie ascendentă, interogativă – imitaţie umilă a americanilor, sau a australienilor, sau, după explicaţia unui lingvist, semnul unei generaţii de tineri prea încâlciţi în judecăţi relative, prea şovăitori şi nesiguri pentru a spune lucrurilor pe nume.

Desigur, toate acestea nu le-am gândit atunci. Tot ce am auzit a fost un scâncet de neputinţă şi m-am relaxat. Nu a spus decât:

— Clarissa e îngrijorată! I-am promis să vin să văd dacă ești bine?

Tăcerea mea era ostilă. Eram destul de bătrân ca să-mi displacă folosirea imediată a prenumelor şi chiar şi pretenţia de a fi ştiut care era starea de spirit a Clarissei. În clipa aceea nu ştiam nici cum îl cheamă pe Parry. Şi, chiar şi cu un mort între noi, regulile bunei creşteri trebuiau să primeze. După cum am auzit ceva mai târziu de la Clarissa, Parry se dusese la ea şi i se prezentase, apoi se întorsese pe călcâie şi mă urmase la vale. Ea nu-i spusese nimic referitor la mine.

— Ești bine? Am spus:

— Nu putem face altceva decât să aşteptăm.

Şi am arătat cu mâna în direcţia şoselei, dincolo de păşunea de alături.

Parry a mai făcut vreo doi paşi şi s-a uitat în jos la Logan, apoi din nou la mine. Ochii albaştri-cenuşii au sclipit. Era incitat, dar n-ai fi putut ghici în veci cât de tare.

— Ba cred că se mai poate face ceva.

M-am uitat la ceas. Trecuseră cincisprezece minute de când telefonasem la urgenţă.

— Dă-i drumul, am spus. Fă ce vrei.

— E ceva ce putem face împreună? a zis, uitându-se în jur în căutarea unei porţiuni de teren potrivite.

Mi-a trecut prin minte gândul nebunesc că îmi propunea cine ştie ce act indecent asupra cadavrului. S-a lăsat în genunchi şi, din priviri, m-a îndemnat să îl imit. Atunci am priceput. Era în genunchi.

— Ceea ce putem face, mi-a spus cu o seriozitate care excludea orice batjocură, este să ne rugăm împreună?

Înainte de a putea obiecta, ceea ce, pentru moment, mi-ar fi fost oricum cu neputinţă pentru că rămăsesem fără grai, Parry a adăugat:

— Ştiu că e greu. Dar o să vezi că ajută în clipe ca aceasta, să ştii că ajută într-adevăr.

M-am îndepărtat cu un pas de Logan şi Parry. Nu mă simţeam în largul meu, iar primul meu gând a fost să nu jignesc un drept-credincios. Dar mi-am revenit. Pe el nu îl interesa dacă mă jigneşte sau nu.

— Regret, am spus amabil. Nu e stilul meu.

Parry a încercat să mă convingă, de la înălţimea sa redusă.

— Uite ce e, nu ne cunoaştem şi n-ai niciun motiv să ai încredere în mine. Dar Domnul ne-a adunat laolaltă în tragedia asta şi trebuie, înţelegi, să-i dăm un sens.

Apoi, văzându-mă că ezit, a continuat:

— Cred că ai nevoie să te rogi? Am ridicat din umeri şi am zis:

— Regret. Dar dumneata dă-i înainte.

Vorbeam ca un american, mimând o relaxare pe care

nu o simţeam.

Parry nu era dispus să cedeze. Rămăsese în genunchi.

— Cred că nu înţelegi. N-ar trebui să o consideri ca pe o datorie, să ştii. E mai mult un răspuns la nevoile tale? N-are nicio legătură cu mine, pe cuvânt, eu sunt doar mesagerul. E un dar.

Pe măsură ce insista, ultimele resturi de jenă mă părăseau.

— Nu, mulţumesc.

A închis ochii şi a inspirat adânc, nu atât rugându-se, cât adunându-şi puterile. Am hotărât să mă întorc pe deal. Când m-a auzit îndepărtându-mă, s-a ridicat în picioare şi a venit după mine. Nu avea câtuşi de puţin intenţia de a mă lăsa să plec. Dorea cu disperare să mă convingă şi nu avea de gând să abandoneze tonul răbdător, plin de înţelegere. De aceea, un zâmbet a părut să-i apară pe faţa îndurerată când mi-a spus:

— Te rog, nu te da bătut. Ştiu că nu e un lucru pe care să-l faci în mod normal. Nu trebuie neapărat să crezi, doar lasă-te dus şi îţi promit. Îţi promit.

În timp ce el se împleticea în termenii promisiunii, l-am întrerupt, făcând câţiva paşi înapoi. Mă temeam că nu mai avea mult şi avea să întindă mâna să mă atingă.

— Uite, nu te supăra. Eu mă întorc pe deal, la prietena mea. Nu mă putusem hotărî să împart cu el numele Clarissei. Probabil înţelesese că unica şansă de a mă mai ţine pe

loc în clipa aceea era o schimbare radicală a tonalităţii. Mă îndepărtasem deja câţiva paşi, când a strigat ascuţit:

— Bine, cum vrei. Dar ai măcar amabilitatea şi spune-mi. Era irezistibil. M-am oprit şi m-am întors.

— Exact care e lucrul care te împiedică? Poţi să-mi spui, ştii tu însuţi exact ce e?

Timp de o clipă am fost convins că n-o să-i răspund – voiam să ştie că nu mă putea obliga în niciun fel cu credinţa lui. Apoi însă m-am răzgândit şi i-am spus:

— Nimic. Nu mă împiedică nimic.

Se apropia din nou de mine, cu braţele atârnându-i pe lângă trup, cu palmele întoarse în sus şi degetele răşchirate într-o mică melodramă a omului rezonabil, perplex.

— Atunci de ce nu încerci? m-a întrebat cu hohotul de râs al unui om de lume. S-ar putea să-i vezi sensul, puterea pe care ţi-o poate da. Te rog, nu vrei să încerci?

Din nou, am ezitat şi aproape că nu i-am răspuns. Dar am hotărât că trebuia să afle adevărul.

— Pentru că nimeni nu ne ascultă, prietene. Nu e nimeni acolo, sus.

Parry stătea cu capul plecat şi un zâmbet încântat i s-a răspândit încet pe chip. M-am întrebat dacă mă auzise cum trebuie, căci arăta de parcă i-aş fi spus că sunt Sfântul Ioan Botezătorul. În clipa aceea i-am observat, peste umărul lui, pe cei doi poliţişti sărind peste poarta cu cinci bare de lemn. Au pornit în fugă spre noi; unul îşi ţinea cascheta cu mâna, ca poliţiştii din filmele mute. Veneau să dea drumul maşinăriei oficiale care avea să se ocupe de soarta lui John Logan şi, după cum îmi apăreau mie, să mă elibereze din sfera forţei iubirii şi compasiunii lui Jed Parry.

Capitolul trei

Pe la ora şase eram înapoi acasă, în bucătărie, unde totul părea neschimbat – ceasul de perete de deasupra uşii, biblioteca Clarissei cu cărţi de bucate, biletul cu scrisul înflorit lăsat cu o zi înainte de femeia care ne făcea curăţenie. Aranjamentul neschimbat, format din cana mea de cafea şi ziar era ca o blasfemie. În timp ce Clarissa îşi ducea bagajele în dormitor, am strâns masa, am deschis vinul pregătit pentru picnic şi am scos două pahare. Ne-am aşezat faţă în faţă şi am început.

În maşină nu ne spuseserăm prea multe. Fusese parcă suficient să ajungem aici, supravieţuind neatinşi traficului. Acum totul a pornit ca un torent, o autopsie, o retrăire, o informare, repetiţia unei suferinţe şi exorcismul groazei. Am repetat de atâtea ori în seara aceea incidentele, propriile noastre trăiri şi, din cuvintele şi frazele însele, am construit ceva care putea părea oricui a conţine elementele unui ritual, nu doar descrieri, ci incantaţii. Reiterarea aducea alinare, la fel ca şi greutatea familiară a paharelor de vin, ca şi suprafaţa zgrunţuroasă a tăbliei mesei de bucătărie care aparţinuse odată străbunicii Clarissei. Suprafaţa aceasta avea adâncituri rotunjite şi netede la marginea crestată de cuţite, făcute de coate precum ale noastre – după cum îmi plăcuse întotdeauna să cred; multe momente de criză şi multe morţi trebuie să fi fost gândite la masa aceasta.

Clarissa mi-a relatat grăbită începutul poveştii ei, cu încurcătura de frânghii şi oameni, poticnindu-se, balansându-se încoace şi-ncolo, cu strigăte şi înjurături, cu felul în care încercase să ajute, dar nu găsise o funie liberă de care să se agate. Împreună l-am copleşit cu blesteme pe pilot, James Gadd, şi incompetenţa lui, ceea ce nu ne-a apărat prea multă vreme de gândul la tot ceea ce am fi putut face pentru a evita moartea lui Logan. Am sărit brusc la clipa în

care își dăduse drumul, așa cum aveam să o facem de atâtea ori în seara aceea. I-am spus Clarissei cum mi s-a părut că îl văd suspendat în aer înainte de a cădea, iar ea mi-a spus cum prin minte îi trecuse un pasaj din Milton: „Avântă-te-nainte. Înflăcărat, din văzduhul eteric”. Dar ne-am îndepărtat iar și iar de momentul acela, ocolindu-l, dându-i târcoale, până l-am încolțit și am început să îl îmblânzim cu ajutorul cuvintelor. Ne-am întors la lupta cu balonul și cu frânghiile. Simțeam gustul amar al vinovăției, despre care nu eram încă pregătit să vorbesc. I-am arătat Clarissei arsurile pe care mi le făcuseră funiile în palme. Terminaserăm vinul de Gassac în mai puțin de o jumătate de oră. Clarissa mi-a ridicat palmele la buze și le-a sărutat. O priveam în ochi – verdele acela frumos, plin de dragoste –, dar clipa nu putea dura, asemenea pace nu ne era îngăduită. A făcut o grimasă și a exclamat:

— Dar, Dumnezeule mare, când a căzut!

Și m-am ridicat grăbit în picioare, întinzându-mă să iau din stativ o sticlă de Beaujolais.

Ne-am întors la cădere și la cât îi luase să atingă pământul, două secunde sau trei. Am dat imediat înapoi spre periferie, poliția, cei de pe ambulanță, dintre care unul nu avea destulă forță ca să țină capătul care îi revenea al tărgii pe care îl duceau pe Greene și care trebuise să primească ajutorul lui Lacey pentru a traversa pășunea; și camioneta de la garaj, care remorcase mașina lui Logan. Am încercat să ne-o închipuim, mașina goală transportată până în fața casei din Oxford, unde doamna Logan aștepta, împreună cu cei doi copii. Era însă la fel de greu, așa că ne-am întors la propriile noastre istorii. De-a lungul liniilor narative se găseau noduri, încâlceli de oroare pe care, la început, nici nu le puteam privi, ci le puteam doar atinge scurt înainte de a da înapoi,

pentru a reveni mai târziu. Eram prizonieri într-o celulă, repezindu-ne asupra pereţilor, izbindu-ne cu capul de ei. Încetul cu încetul, închisoarea creştea.

Ciudat, dar cu Jed Parry ne simţeam pe teren mai sigur. Mi-a povestit cum s-a apropiat de ea, cum şi-a spus numele, iar ea i l-a spus pe al ei. Nu şi-au dat mâna. Apoi el s-a întors pe călcâie şi a pornit după mine, la vale. I-am relatat scena rugăciunii ca pe o comedie şi am făcut-o să râdă. Şi-a împletit degetele cu ale mele şi a strâns tare. Am vrut să-i spun că o iubesc, dar pe neaşteptate între noi s-a ridicat umbra lui Logan. Înaltă şi nemişcată. Era mult mai rău acum, în amintire, decât fusese atunci. Atunci probabil că şocul îmi atenuase reacţiile. Am început să-i spun cum trăsăturile îi atârnau în toate părţile, dar m-am întrerupt pentru a-i descrie diferenţa dintre atunci şi acum şi cum o logică asemănătoare cu aceea a unui vis făcuse ca insuportabilul să devină obişnuit, cum nu mi se păruse ieşit din comun să stau de vorbă cu Parry în timp ce Logan şedea zdrobit pe pământ. Şi, în timp ce rosteam toate acestea, m-am gândit că încă îl mai evitam pe Logan, că fugisem de descrierea pe care o începusem pentru că încă nu reuşeam să asimilez faptele şi, din nou, am vrut să-i spun asta Clarissei. M-a urmărit cu răbdare în timp ce mă furişam în spirală către ungherele ascunse ale memoriei, emoţiilor şi comentariilor. Nu că nu mi-aş fi găsit cuvintele; dar nu făceam faţă iuţelii gândurilor. Clarissa şi-a împins scaunul şi a venit lângă mine, dând ocol mesei. Mi-a apăsat capul la pieptul ei. Am tăcut, închizând ochii. În fibrele puloverului ei am simţit mireasma aerului proaspăt şi mi-am închipuit că văd cerul întinzându-se înaintea mea.

Puţin mai târziu eram amândoi la locurile noastre, aplecaţi deasupra mesei ca doi meşteşugari la lucru, şlefuind

marginile zdrenţuite ale amintirilor, turnând ceea ce era de nerostit în forme de cuvinte, înşirând simple percepţii într-o naraţiune, până când Clarissa ne-a readus la momentul căderii, clipa aceea în care Logan alunecase pe frânghie, atârnând acolo timp de o ultimă secundă preţioasă, apoi îi dăduse drumul. Aceasta era imaginea la care trebuia să revină, imaginea de care o legase şocul. A pus-o din nou în cuvinte, repetând versul din Paradisul pierdut. Pe urmă mi-a spus că, la rândul ei sperase că salvarea va sosi, pe când el se afla încă în aer. Ceea ce îi venise în minte fuseseră nu îngerii, nu desfrânaţii lui Milton izgoniţi din cer, ci întruparea bunătăţii şi a dreptăţii într-o siluetă aurită, luându-şi zborul de pe un nor, pentru a-l prinde în braţe pe bărbatul care se prăbuşea. În secunda aceea delirantă, încărcată de gânduri, căderea lui Logan îi apăruse ca o provocare căreia niciun înger nu i-ar fi putut rezista, iar moartea lui le nega existenţa. Mai era nevoie de o negare, aş fi vrut să o întreb, dar ea mă strângea deja de mână, spunând:

— Era un om bun – pe un ton brusc rugător, ca şi cum m-aş fi pregătit să îl condamn. Băiatul era încă în nacelă, iar Logan nu a vrut să-i dea drumul. Avea şi el copii. Era un om bun.

La vârsta de douăzeci de ani, o operaţie chirurgicală de rutină o lăsase pe Clarissa incapabilă de a avea copii. Era convinsă că fişa ei medicală fusese încurcată cu cea a altei femei, lucru însă cu neputinţă de dovedit, iar procesul îndelungat se pierduse în amânări şi confuzie. Încetul cu încetul, îşi îngropase tristeţea şi îşi reclădise viaţa, asigurându-se că din ea nu vor lipsi copiii. Nepoţi, nepoate, fini, copiii vecinilor şi ai vechilor prieteni, toţi o adorau, îşi amintea întotdeauna de zilele lor de naştere şi nu îi uita niciodată de Crăciun. Aveam în casa noastră o încăpere, pe

jumătate creşă, pe jumătate camera unui adolescent, în care stăteau uneori copii sau tineri adulţi. Prietenii o considerau pe Clarissa împlinită şi fericită şi, în cea mai mare parte a timpului, nu se înşelau. Dar, din când în când, se petrecea câte ceva care îi stârnea din nou suferinţa provocată de ceea ce pierduse. Cu cinci ani înainte de incidentul cu balonul, pe când ne cunoşteam de doi ani, Marjorie, o bună prietenă din anii studenţiei, îşi pierduse fiul, în vârstă de doar o lună, ucis de o infecţie bacteriană rară. Clarissa fusese la Manchester să vadă nou-născutul când avea cinci zile şi petrecuse acolo o săptămână, ajutând la îngrijirea lui. Vestea morţii lui o doborâse. Nu am văzut niciodată o suferinţă atât de mare. În centrul ei se afla nu atât soarta pruncului, cât pierderea suferită de Marjorie, pe care o trăia ca şi cum ar fi fost a ei. Ceea ce ieşea la suprafaţă era jalea Clarissei după un copil-fantomă, pe jumătate adus la viaţă prin voinţa iubirii fără roade. Durerea lui Marjorie a devenit durerea Clarissei. Câteva zile mai târziu, platoşele erau din nou la locul lor, iar ea s-a dedicat vechii ei prietene, încercând să-i fie de folos.

Era un exemplu extrem. Alteori, copilul neconceput abia dacă apuca să se clintească până să treacă clipa. Acum, în John Logan îl vedea pe bărbatul gata să moară pentru a împiedica o pierdere pe care o resimţea asemănătoare cu cea pe care o suferise ea însăşi. Băiatul nu era al ca lui, dar, ca tată, înţelesese. Felul acesta de dragoste străpungea platoşa Clarissei. Pe tonul acela rugător – era un om bun –, făcea apel la propriul ei trecut, la copilul ei fantomă, să o ierte.

Ideea insuportabilă era că Logan murise degeaba. Băieţelul, Harry Gadd, se dovedise a fi nevătămat. Dădusem drumul frânghiei. Dădusem o mână de ajutor în moartea lui John Logan. Dar, chiar simţind cum mă cuprinde din nou

starea de greaţă a vinovăţiei, încercam să mă conving pe mine însumi că avusesem dreptate să-i dau drumul. Dacă nu aş fi făcut-o, eu şi Logan am fi căzut poate împreună, iar Clarissa ar fi stat aici, în seara aceasta, singură. De la poliţie, aflaserăm după-amiază târziu că băiatul coborâse teafăr şi în siguranţă, la treizeci de kilometri spre vest. Odată ce pricepuse că totul depindea numai de el, fusese nevoit să se pună în mişcare, ca să se salveze. Lipsit de spaima insuflată de panica bunicului, preluase controlul şi făcuse tot ceea ce trebuia făcut. Lăsase balonul să se înalţe din nou dincolo de liniile electrice, apoi dăduse drumul robinetului de aer, pentru a coborî lin pe un câmp, în apropierea unui sat.

Clarissa tăcuse, îşi sprijinise bărbia pe încheieturile degetelor, privind în jos, la tăblia grunjoasă a mesei.

— Da, am spus în cele din urmă. A vrut să-l salveze pe copil. A clătinat uşor din cap, confirmând un gând nerostit.

Am aşteptat, mulţumit să fug de propriile mele gânduri pentru a o ajuta să facă faţă alor ei. A simţit că o urmăresc şi şi-a ridicat privirea.

— Trebuie să însemne ceva, a spus monoton.

Am şovăit. Nu-mi plăcuse niciodată felul acesta de a gândi. Moartea lui Logan nu avusese niciun sens – era în parte motivul pentru care eram într-o stare de şoc. Oamenii cumsecade uneori sufereau şi mureau, nu pentru că le era pusă la încercare bunătatea, ci tocmai pentru că nu exista nimic, şi nimeni, care să o pună la încercare. Nimeni, în afară de noi. Tăcusem prea mult timp, pentru că a adăugat repede:

— Nu te teme, Joe. N-am luat-o razna. Dar cum putem înţelege ceva din toate astea?

Am spus:

— Am încercat să dăm o mână de ajutor, dar n-am reuşit. A zâmbit, clătinând din cap. M-am apropiat de

scaunul ei, am luat-o în braţe şi, protector, i-am sărutat creştetul capului. Cu un suspin, şi-a lipit faţa de cămaşa mea şi mi-a înfăşurat mijlocul cu braţele. Glasul îi suna înăbuşit.

— Tare eşti caraghios. Eşti atât de raţional, că uneori eşti ca un copil...

Adică raţionalitatea era un fel de inocenţă? N-am reuşit să aflu, pentru că mâinile îi coborau încet peste fesele mele, spre perineu. Mi-a mângâiat testiculele şi, cu o palmă pe ele, mi-a desfăcut cureaua, mi-a scos cămaşa din pantaloni, apoi m-a sărutat pe burtă.

— Îţi spun eu cum adică, fraierule. Împreună am fost martorii unui lucru înspăimântător, care nu va dispărea, şi de aceea trebuie să ne ajutăm unul pe celălalt. Ceea ce înseamnă că trebuie să ne iubim încă şi mai mult.

Desigur. Cum de nu mă gândisem? Cum de nu gândisem în felul acesta! Aveam nevoie de dragoste. Încercasem să-mi refuz până şi atingerea mâinii ei, plecând de la ideea că afecţiunea era nepotrivită, un răsfăţ, o lipsă de respect în faţa morţii. Ceva la care aveam să ne întoarcem mai târziu, când vorbele şi înfruntările vor fi luat sfârşit. Clarissa făcuse trecerea spre esenţă. De mână, am intrat în dormitor. S-a aşezat pe marginea patului şi am dezbrăcat-o. I-am sărutat gâtul şi m-a tras spre ea.

— Nu mă interesează ce facem, mi-a şoptit. Nu trebuie să facem nimic. Nu vreau decât să te strâng în braţe.

S-a băgat sub pături şi s-a culcat, cu genunchii traşi la piept, în timp ce mă dezbrăcam. Când m-am băgat alături de ea, mi-a înconjurat gâtul cu braţele şi mi-a tras faţa până aproape de a ei. Ştia că nu rezist unei astfel de înlănţuiri. Mă făcea să simt că acolo este locul meu, că acolo îmi sunt rădăcinile şi că sunt binecuvântat. Ştiam că îi place să închidă ochii şi să mă lase să-i sărut, pe urmă, nasul şi

obrajii, ca unui copil la vremea culcării, găsindu-i doar într-un sfârşit buzele.

Adesea ne mustraserăm pentru că iroseam timpul şezând pe scaune, îmbrăcaţi, de vorbă, când am fi putut face acelaşi lucru întinşi în pat, faţă în faţă, goi. Timpul preţios dinaintea actului de dragoste este prost descris de termenul pseudo-clinic de „preludiu”. Lumea se îngusta şi se adâncea, glasurile ni se topeau în căldura trupului, conversaţia devenea asociativă şi imprevizibilă. Totul era atingere şi răsuflare. Prin cap îmi treceau fraze simple, pe care nu le rosteam pentru că sunau atât de banal: „Iată-ne”, sau: „Aşa, iar”, sau: „Da, aşa”. Ca un moment dintr-un vis recurent, minutele acestea spaţioase, inocente, rămâneau uitate până când ne înapoiam înăuntrul lor. Şi atunci, vieţile noastre reveneau la esenţă şi începeau din nou. Când rămâneam tăcuţi, stăteam întinşi atât de aproape că eram gură la gură, amânând unirea ce ne lega cu atât mai mult datorită acestui preludiu.

Deci iată-ne, aici din nou, şi aceasta era eliberarea, întunericul de dincolo de penumbra dormitorului era infinit şi rece ca moartea. Eram un punct infim de căldură în imensitate. Evenimentele după-amiezii ne umpleau, dar le izgoniserăm din conversaţia noastră. Am întrebat:

— Cum te simţi?

— Speriată, mi-a răspuns. Speriată de-a binelea.

— Nu se vede.

— Simt cum tremur pe dinăuntru.

În loc să urmăm drumul care avea fără îndoială să ne ducă înapoi la Logan, ne-am spus poveşti înfricoşătoare şi de groază în care, aşa cum se întâmplă adesea, copilăria juca un rol important. Când avea şapte ani, Clarissa plecase în Wales cu familia, în vacanţă. Una dintre verişoarele ei, o fetiţă de

cinci ani, dispăruse într-o dimineaţă ploioasă şi, după şase ore, tot nu fusese găsită. Venise poliţia, aducând doi câini. Sătenii erau în pădure, cercetând desişul şi, o vreme, un elicopter zburase pe deasupra dealurilor. Pe seară, fetiţa fusese descoperită într-un hambar, dormind sub nişte saci. Clarissa îşi amintea de petrecerea generală care avusese loc în seara aceea în ferma închiriată. Unchiul ei, tatăl fetei, tocmai îl condusese la uşă pe ultimul dintre poliţişti. La înapoierea în cameră, picioarele i se înmuiaseră şi se prăbuşise greu într-un fotoliu. Genunchii îi tremurau violent, iar copiii îl urmăreau fascinaţi, în timp ce mătuşa Clarissei îngenunchea lângă el, aşezându-şi alinător palmele pe coapsele lui.

— La vremea aceea, n-am făcut legătura cu dispariţia verişoarei mele. Era doar unul dintre lucrurile acelea ciudate, pe care, copil fiind, le constaţi neutru. M-am gândit că asta trebuie să fie beţia, genunchii aceia care dansau de sus în jos pe dinăuntrul pantalonilor.

Am spus şi eu povestea primei mele apariţii în public, cântând la trompetă, pe când aveam unsprezece ani. Aveam emoţii atât de mari şi mâinile îmi tremurau atât de tare, că nu puteam ţine muştiucul la gură, după cum nu-mi puteam încorda buzele suficient ca să scot vreo notă. Drept care am băgat muştiucul cu totul în gură şi am muşcat zdravăn din el ca să-l fac să stea locului, apoi pe jumătate am cântat din gura, pe jumătate am intonat din trompetă partea care îmi revenea. In cacofonia generală a unei orchestre de Crăciun formată din copii nu mă observase nimeni. Clarissa mi-a spus:

— Dar şi acum imiţi bine o trompetă când eşti în baie.

De la tremurat am ajuns la dans (eu îl detest, ea îl adoră), de unde am ajuns la dragoste. Ne-am spus unul altuia

ceea ce îndrăgostiţii nu obosesc niciodată să asculte şi să simtă nevoia să rostească.

— Te iubesc mai mult acum, că te-am văzut înnebunit complet, mi-a mărturisit. Raţionalistul a cedat, în sfârşit!

— Şi nu-i decât începutul, am promis. Ţine-te pe-aproape. Această referire la comportamentul meu imediat după ce

Logan atinsese pământul a rupt vraja, dar numai pentru vreo jumătate de minut. Ne-am apropiat şi mai mult unul de celălalt şi ne-am sărutat. Ceea ce a urmat în cele din urmă a fost potenţat de toată asprimea emoţională a unei împăcări, ca după o săptămână întreagă de certuri, cu ameninţări şi insulte, topită dulce în iertarea reciprocă. Noi nu aveam ce să ne iertăm unul altuia, doar dacă nu ne absolveam reciproc de moarte, dar toate aceste sentimente izvorau cu fiecare val de senzaţie. Extazul avusese un preţ mare și a trebuit să-mi izgonesc din minte imaginea unei case întunecate din Oxford, o casă izolată, ca într-un deşert, şi unde, de la o fereastră de la etaj, doi copii îi urmăreau sosind pe sumbrii oaspeţi ai mamei lor.

După aceea am adormit şi, când ne-am trezit, peste vreo oră, ni s-a făcut foame. Abia când ne-am întors în bucătărie, îmbrăcaţi în halate şi dând iama în frigider, am descoperit nevoia de companie. Clarissa s-a dus la telefon. Confortul emoţional, sexul, casa, vinul, hrana, societatea, întreaga noastră lume trebuia reafirmată. Într-o jumătate de oră şedeam cu prietenii noştri, Tony şi Anna Bruce, mâncând mâncare thailandeză comandată de la restaurant şi spunându-ne povestea. Am făcut-o aşa cum o fac cuplurile căsătorite, uneori câte unul, alteori întrerupându-ne unul pe celălalt, sau cedând pur şi simplu. Erau şi momente când vorbeam amândoi o dată dar, cu toate acestea, povestea

devenea din ce în ce mai coerentă; avea o formă şi era acum spusă dintr-un loc al siguranţei. Vedeam cum chipurile îngrijorate, inteligente, ale amicilor noştri cădeau la auzul istoriei. Şocul lor nu era decât umbra palidă a celui prin care trecuserăm noi, mai degrabă o imitaţie plină de bunăvoinţă a acestei emoţii, motiv pentru care-eram tentaţi să exagerăm, azvârlind o frânghie de superlative peste abisul care despărţea experienţa de reprezentarea sa anecdotică. Pe parcursul zilelor şi al săptămânilor. Clarissa şi cu mine aveam să ne spunem povestea de multe ori în faţa prietenilor, colegilor şi rubedeniilor. Am constatat că începusem să folosesc aceleaşi expresii, aceleaşi adjective, în aceeaşi ordine. Devenea posibilă relatarea evenimentelor fără a le retrăi câtuşi de puţin, chiar fără a mi le mai aminti,

Tony şi Anna au plecat la ora unu noaptea. Când m-am întors, după ce îi condusesem, am găsit-o pe Clarissa uitându-se peste nişte notiţe pentru cursuri. Desigur, vacanţa luase sfârşit. Mâine era luni şi trebuia să se întoarcă la catedră. M-am îndreptat spre biroul meu şi m-am uitat în agendă, deşi ştiam exact ce scria în ea: două întâlniri şi un articol care trebuia terminat până la ora cinci. Într-un fel, eram apăraţi împotriva catastrofei. Ne aveam unul pe celălalt, şi mai aveam şi numeroşi prieteni. Şi aveam rigorile şi concentrarea unei activităţi interesante. Am rămas în picioare, în lumina lămpii de birou, uitându-mă la cele cinci sau şase scrisori care îşi aşteptau răspunsul într-o grămadă dezordonată, şi vederea lor m-a încurajat.

Am mai stat de vorbă o jumătate de oră, dar numai pentru că eram prea obosiţi ca să mergem la culcare. La ora două am reuşit să o facem. Stinseserăm lumina de cinci minute, când a sunat telefonul, smulgându-mă brutal din somnul superficial.

Nu am niciun dubiu că îmi amintesc exact cuvintele. A spus:

— Joe?

N-am răspuns. Recunoscusem deja vocea. A continuat:

— Am vrut doar să ştii că înţeleg ce simţi. Şi eu simt la fel. Te iubesc.

Am închis.

Clarissa a murmurat în pernă:

— Cine a fost?

Poate oboseala, sau poate dorinţa de a o proteja m-a împins să-i ascund adevărul, dar ştiu că am făcut prima greşeală atunci când m-am întors pe partea cealaltă şi i-am spus:

— N-a fost nimic. Greşeală. Culcă-te.

Capitolul patru

Deşi a doua zi dimineaţă ne-am trezit cu ecoul acestor întâmplări răsunând încă în aerul de deasupra patului, ziua, cu amestecul ei de obligaţii, a fost ca un balsam, Clarissa a plecat de acasă la opt şi jumătate pentru a preda un seminar pe tema poeziei romantice. A participat la o şedinţă cu caracter administrativ la departament, a luat prânzul împreună cu o colegă, a corectat o serie de lucrări de semestru şi a acordat o oră de consultaţii unui doctorand care scria o teză despre Leigh Hunt. S-a întors acasă la şase, înaintea mea. A dat câteva telefoane, a făcut un duş şi a ieşit să cineze cu fratele ei, Luke, a cărui căsnicie se ducea de râpă

după cincisprezece ani.

Eu mi-am făcut duşul la începutul zilei. Am luat cu mine în birou un termos cu cafea şi, timp de un sfert de oră, am crezut că voi ceda tentaţiilor tipice pentru un liber profesionist: ziare, telefoane, visuri cu ochii deschişi. Aveam material suficient ca să stau cu ochii în tavan. Dar m-am adunat şi m-am silit să termin un articol despre telescopul Hubble, pentru o revistă americană.

Proiectul mă interesa de mai mulţi ani. Hubble simboliza un eroism şi o grandoare demodate, nu servea niciunui scop imediat militar sau comercial şi nu avea la bază decât o dorinţă simplă şi nobilă, aceea de a şti şi a înţelege mai multe. Când s-a descoperit că oglinda primară, cu un diametru de trei metri, era cu zece miimi de ţol prea plată, reacţia generală jos, pe Pământ, a fost nu una de dezamăgire, ci de satisfacţie şi încântare, de bucurie şi hilaritate până la lacrimi, la scară planetară. De când s-a scufundat Titanicul, am fost aspri cu tehnicienii noştri, privind cu cinism ambiţiile lor extravagante. Şi iată cea mai marc jucărie a noastră în spaţiu, înaltă, după cum se spunea, cât o clădire cu patru etaje, menită să aducă în faţa retinei noastre numai minuni, imagini ale originii Universului, propriile noastre începuturi, la începutul timpului. Care dăduse greş, nu datorită vreunui secret algoritmic ascuns în software, ci dintr-o eroare pe care oricine o putea înţelege – miopia, vechiul meşteşug al lustruirii lentilelor. Hubble a devenit tema favorită a scenetelor comice de televiziune, numele lui rima cu “trouble“ [*Necaz, belea (n. tr.).*] şi “rubble“ [*Moloz, balast (n. tr.).*], dovadă a declinului industrial letal al Americii.

Hubble era rezultatul unei activităţi de concepţie măreţe, dar operaţiunea de salvare a fost de-a dreptul

sublimă din punctul de vedere al tehnologiei. Sute de ore de ieşire în spaţiu, zece oglinzi corectoare amplasate de jur împrejurul lentilei imperfecte dintr-o greşeală omenească, iar jos, în Centrul de control, o orchestră wagneriană formată din savanţi, ajutaţi de forţa computerelor. Tehnic, a fost mai complicat decât trimiterea primului om pe lună. Greşeala a fost îndreptată, imaginile a douăsprezece miliarde de ani au apărut, reale şi clare, lumea şi-a uitat batjocura şi s-a minunat – timp de o zi –, apoi s-a întors la treburile sale.

Am lucrat fără pauză timp de două ore şi jumătate. Ceea ce m-a iritat în dimineaţa aceea, în timp ce îmi scriam articolul, a fost o senzaţie fizică pe care nu o puteam identifica exact. Există greşeli pe care nici o mie de astronauţi nu le mai pot îndrepta. Ca a mea, cea de ieri. Dar ce făcusem, sau ce nu făcusem? Dacă era un sentiment de vinovăție, din ce se născuse el? Din frânghiile de dedesubtul balonului, din faptul că le dădusem drumul, din scena care urmase, alături de cadavru, din telefonul de azi-noapte? Neliniştea îmi stătea pe piele, trecând prin ea. Era ca şi cum nu m-aş fi spălat. Dar, când m-am întrerupt din scris şi am recapitulat evenimentele, am constatat că nu vinovăţia mă chinuia. Am clătinat din cap şi m-am întors la calculator, cu viteză sporită. Nu ştiu cum am reuşit să dau la o parte orice gând despre telefonul din miez de noapte. L-am amestecat cu toate nenorocirile zilei care trecuse. Presupun că eram încă într-o stare de şoc şi încercam să mă alin stând cât mai ocupat.

Am terminat articolul, L-am corectat, l-am listat şi l-am trimis prin fax la New York, cu cinci ore înainte de expirarea termenului. Am sunat la postul de poliţie din Oxford şi, după ce am fost transferat pe la trei departamente diferite, am

aflat că urmează o anchetă privitoare la moartea lui John Logan, că o comisie urmează să se întrunească peste şase săptămâni şi că eram cu toţii invitaţi să fim de faţă.

Am luat un taxi până în Soho, unde m-am întâlnit cu un producător de emisiuni radio, care m-a introdus în biroul său şi mi-a comunicat că dorea să-i fac un material legat de legumele din supermarketuri. I-am replicat că nu erau specialitatea mea. Atunci producătorul, al cărui nume era Eric, m-a luat prin surprindere ridicându-se în picioare şi ţinându-mi un discurs pasionat. Mi-a spus că cererea de mazăre verde, de căpşuni şi de altele asemenea, timp de douăsprezece luni pe an, distrugea mediul şi economia locală în multe state africane. I-am repetat că nu era domeniul meu şi i-am dat numele câtorva oameni care s-ar fi putut ocupa de această temă. Şi apoi, cu toate că abia îl cunoşteam, sau poate tocmai de aceea, i-am întors patima povestindu-i totul. Nu mă puteam opri. Trebuia să spun cuiva. Eric m-a ascultat răbdător, scoţând sunetele potrivite şi dând cum se cuvine din cap, dar uitându-se la mine ca şi cum aş fi fost contaminat, aducătorul în biroul lui al unui virus nou, un mutant recent al sorţii potrivnice. M-aş fi putut întrerupe, sau aş fi putut inventa un alt sfârşit. Am continuat, pentru că nu mă mai puteam opri. Povesteam pentru mine însumi, iar un peştişor de acvariu ar fi constituit un auditoriu la fel de bun ca şi producătorul de emisiuni radio. La final, şi-a luat pripit la revedere de la mine – avea o altă întâlnire, mă va căuta când va avea o idee nouă pentru mine – şi, când am păşit afară, în murdăria de pe Meard Street, m-am simţit atins de ea. Senzaţia aceea fără nume revenise, de data aceasta sub forma unor furnicături pe ceafă şi a unei dureri de burtă care s-a tradus, pentru a treia oară în ziua aceea, într-o falsă nevoie de a merge la toaletă.

Mi-am petrecut după-amiaza în sala de lectură de la London Library, căutând câţiva dintre contemporanii mai obscuri ai lui Darwin. Voiam să scriu despre moartea anecdotei şi a naraţiunii în ştiinţă, ideea de la care plecam fiind că generaţia lui Darwin fusese ultima care îşi îngăduise luxul povestirii în articolele publicate. Am găsit o scrisoare trimisă revistei Nature şi datată 1904, contribuţie la o corespondenţă masivă pe tema conştiinţei animalelor şi mai cu seamă a întrebării dacă mamiferele aflate pe o treaptă mai înaltă, precum câinii, ar putea fi conştiente de consecinţele acţiunilor lor. Autorul, un oarecare domn X, avea un prieten apropiat al cărui câine prefera să stea într-un anume scaun, mai confortabil, lângă şemineul din bibliotecă. Domnul X fusese de faţă într-o seară, când, după cină, el şi prietenul său se retrăseseră acolo la un pahar de porto. Câinele a fost izgonit din fotoliu şi stăpânul s-a aşezat în locul lui. După un minut sau două de şedere contemplativă lângă foc, câinele s-a dus la uşă şi a scâncit să fie lăsat să iasă. Dornic să-i facă pe plac, stăpânul s-a ridicat şi a traversat încăperea, timp în care potaia s-a repezit înapoi şi a pus din nou stăpânire pe locul favorit. Timp de câteva secunde, pe botul lui s-a putut citi o expresie de triumf evident.

Autorul scrisorii trăgea concluzia că animalul trebuie să fi avut un plan, un simţ al viitorului pe care încercase să-l modeleze prin intermediul unei înşelătorii bine gândite. Iar plăcerea succesului trebuie să-i fi fost mediată de un act al memoriei. Ceea ce îmi plăcea aici era felul în care judecata era umbrită de puterea şi atracţiile naraţiunii. Conform oricăror standarde ale cercetării ştiinţifice, istoria, oricât de fermecătoare, era un nonsens. Fără o teorie formulată, fără termeni bine definiţi, un eşantion cu un element, fără

semnificaţie, un antropomorfism hilar. Era uşor de construit o relatare în aşa fel încât ea să devină compatibilă cu un automat, sau cu o fiinţă destinată să trăiască într-un prezent perpetuu: izgonit din fotoliul său, ocupă locul imediat următor în ordinea confortului, lângă foc, unde se încălzeşte (mai degrabă decât complotează) până când simte nevoia să urineze, se duce la uşă, aşa cum a fost învăţat să facă, brusc realizează că locul preferat e iar liber, uită pentru o clipă de îndemnurile băşicii şi se întoarce să-l ocupe, expresia de triumf nefiind mai mult decât manifestarea imediată a plăcerii, sau o proiecţie în mintea observatorului.

La rândul meu şedeam confortabil, într-un fotoliu mare de piele, cu braţe netede. Aveam dinaintea ochilor alţi trei membri, toţi cu reviste sau cărţi în braţe şi toţi adormiţi. Afară, traficul răguşit din piaţa St. James, şi chiar şi motoretele mesagerilor, aveau efectul soporific pe care îl poate avea uneori mişcarea frenetică a altora. Înăuntru, murmurul apei prin conducte nevăzute şi, ceva mai aproape, scârţâitul parchetului în momentul în care cineva, nevăzut în spatele rafturilor cu reviste, făcea câţiva paşi, se oprea o clipă sau două, apoi se mişca din nou. Sunetul acesta – aveam să realizez mai târziu – stătuse ascuns la graniţele conştientului meu timp de aproape o jumătate de oră. M-am întrebat dacă aveam dreptul să-i cer persoanei să stea locului, sau să-i propun să-şi ia un teanc de reviste şi să meargă să se aşeze undeva, în linişte. Cel care mă tortura s-a clintit – patru paşi scârţâind uşor, apoi din nou tăcere. Am încercat să mă întorc la domnul X şi la capacitatea mentală a câinilor, dar gândul nu-mi mai era la ei. Am auzit zgomot în partea opusă a încăperii şi am făcut un efort să nu ridic ochii de pe pagină, chiar dacă nu mai reţineam nimic din ce citeam. Până la urmă am cedat, zărind o bucată de pantof alb

şi ceva roşu, apoi închiderea cu un suspin a uşilor batante care dădeau din sala de lectură spre scară.

Acum, că acel pierde-vară fără stare dispăruse, mi-am transferat iritarea asupra administraţiei. Clădirea era cunoscută pentru zgomotele sale, mai ales pentru bâzâitul neoanelor dintre rafturile cu cărţi, pe care nimeni nu reuşise să îl amuţească. Poate mi-ar fi fost mai bine la Welcome Library. Colecţia ştiinţifică de aici era derizorie. Aparent, premisa era că lumea putea fi suficient înţeleasă prin intermediul ficţiunii, al istoriei și biografiilor. Oare analfabeţii în ale ştiinţelor care conduceau locul acesta, şi care aveau tupeul să-şi spună oameni educaţi, chiar credeau că literatura era cea mai importantă realizare intelectuală a civilizaţiei noastre?

Monologul acesta interior, furios, poate să fi durat vreo două minute. Eram prins în el, invizibil pentru mine însumi. Mi-am revenit, conştient de mine într-un fel pe care nici măcar domnul X nu l-ar fi putut atribui câinelui prietenului său. Desigur, nici podelele care scârţâiau şi nici conducerea bibliotecii nu erau cauzele acestei agitaţii, ci condiţia mea emoţională, starea mental-viscerală pe care încă nu reuşeam să o pricep. M-am rezemat de spătarul fotoliului şi mi-am adunat notiţele. Încă nu pătrunsesem semnificaţia pantofului şi a culorilor. Am rămas cu ochii aţintiţi asupra paginii din poala mea. Ultimele cuvinte pe care le scrisesem înainte de a-mi pierde controlul asupra gândurilor fuseseră: “intenţionalitate, intenţie, încearcă să preia controlul asupra viitorului”. Când le aşternusem pe hârtie, vorbele acestea se refereau la un câine, dar acum, recitindu-le, ele începeau să mă tulbure. Nu găseam cuvântul potrivit pentru ceea ce simţeam. Murdar, contaminat, tulburat, fizic, dar oarecum moral. Este evident neadevărată aserţiunea că, fără limbaj,

nu există gândire. Eram în posesia unui gând, a unei stări, a unei senzaţii pentru care căutam termenul adecvat. Aşa cum vinovăţia se raporta la trecut, tot aşa exista ceva – dar ce anume era acest ceva? – care, păstrând similaritatea, se raporta la viitor. Intenţia? Nu, nu influenţa asupra viitorului. Presimţirile negre. Anxietatea, aversiunea faţă de viitor. Vinovăţia şi presimţirile negre, legate printr-o linie dinspre trecut spre viitor, pivotând în prezent, singurul moment ce putea fi trăit. Nu era tocmai teamă. Teama era prea concentrată, avea un obiect anume. Spaima era prea puternică. Teama de viitor. Aprehensiune, deci. Da, cam asta era, cu aproximaţie. Aprehensiune.

În faţa mea, cei trei adormiţi nici nu clinteau. Uşile batante se balansaseră în mişcarea lor tot mai scurtă, de pendul, iar acum nu mai era altceva decât reverberaţiile moleculare, la un singur pas de imaginar. Cine era persoana care tocmai ieşise? De ce atât de brusc? M-am ridicat. Deci aprehensiune era. Toată ziua fusesem în aceeaşi stare. Era foarte simplu, o formă a fricii. O frică de consecinţe. Toată ziua îmi fusese frică. Eram atât de obtuz încât să nu înţeleg asta de la bun început? Nu era ca o stare elementară, alături de dezgust, surpriză, furie şi extaz, în celebrul studiu multicultural al lui Ekman? Frica şi recunoaşterea ei în alţii nu era asociată cu activitatea neurală a amigdalei, ascunsă adânc într-o parte atavică a creierului nostru, de unde îşi emite reacţiile instantanee? Dar reacţia mea nu fusese instantanee. Frica ridicase o mască în faţa ei. Poluare, confuzie, zgomot de fond. Îmi era teamă de frica mea, pentru că încă nu-i cunoşteam cauza. Mă speria ceea ce mi-ar fi putut face şi lucrurile pe care m-ar fi putut împinge să le fac. Şi nu mă puteam hotărî să-mi iau ochii de la uşă.

Se prea poate să fi fost o iluzie creată de persistenţa

vizuală sau o percepţie întârziată provocată de o reacţie neurală, dar am rămas cu senzaţia că stau prăbuşit în fotoliul meu moale de piele, cu ochii la uşă, chiar şi în timp ce mă îndreptam spre ea. Am coborât treptele largi, acoperite cu covor roşu, câte două o dată, m-am răsucit în jurul stâlpului la cotul dintre paliere, am sărit ultimele scări din trei paşi şi am dat buzna în calmul funcţionăresc, predigital al fișierului. Am trecut ca vântul pe lângă câţiva alţi membri, pe lângă registrul de sugestii și pe lângă încâlceala şcolărească de ghiozdane şi paltoane, pe uşa principală şi am ieşit afară, în stradă. Piaţa St. James era ticsită, abandonată de pietoni.

M-am uitat după o pereche de pantofi albi, cu şireturi roşii. M-am strecurat în goană printre maşinile blocate, torcând răbdătoare. Ştiam exact unde aş fi stat eu, dacă aş fi vrut să supraveghez uşile bibliotecii: în colțul dinspre nord-est, vizavi de vechea ambasadă libiana. Din mers, am aruncat o privire spre stânga, pe Duke of York Street. Trotuarele erau goale, străzile pline. Maşinile erau acum cetăţenii noştri. Am ajuns la colț, lângă balustrade. Nimeni, nici măcar un beţiv în parc. Am stat acolo o vreme, uitându-mă în jur şi încercând să-mi recapăt suflul. Eram în acelaşi loc unde Yvonne Fletcher, poliţista, fusese împuşcată mortal de către un libian, de la o fereastră de pe partea cealaltă a străzii. La picioarele mele era un buchet de gălbenele legate cu un fir de lână, din cele cum aduc copiii. Borcanul de dulceaţă în care fuseseră aduse stătea răsturnat, cu puţină apă pe fund. Continuând să mă uit înjur, am îngenuncheat şi am pus florile la loc. În borcan. N-am putut să nu mă gândesc, în timp ce îl împingeam mai aproape de balustradă, unde avea mai multe şanse să scape nerăsturnat, că poate gestul avea să-mi aducă noroc, sau protecţie, şi că pe astfel de gesturi de îmbunare, de îndepărtare a forţelor

iraţionale, sălbatice ale imprevizibilului se întemeiaseră religii şi se bazau întregi sisteme de gândire. Apoi m-am întors înăuntru, în sala de lectură.

Capitolul cinci

Mai aveam o întâlnire în ziua aceea – făceam parte dintr-un juriu care urma să acorde un premiu pentru cea mai bună carte de ştiinţă – şi, când am ajuns acasă, Clarissa plecase deja să se întâlnească cu fratele ei. Aveam nevoie să stau de vorbă cu ea. Efortul de a părea echilibrat şi raţional timp de trei ceasuri mă cam marcase. În apartamentul nostru confortabil, aproape de bun gust, masa familiară şi tonalitatea încăperilor erau mai meschine, parcă puţin prăfuite. Mi-am combinat un gin cu apă tonică şi l-am băut lângă robotul telefonic. Ultimul dintre mesaje era doar o respiraţie şuierată, urmată de zgomotul receptorului pus în furcă. Trebuia să vorbesc cu Clarissa despre Parry, trebuia să-i spun despre telefonul lui din noaptea trecută, despre cum mă urmărise la bibliotecă şi despre starea aceasta de disconfort, teama pe care o resimţeam. M-am gândit să mă duc după ea la restaurant, dar ştiam că de-acum adulterinul ei frate îşi va fi început veşnica jelanie a noviciatului divorţului – pledoaria îndurerată în favoarea propriei cauze, slăvind transformările iubirii în ură sau indiferenţă. Clarissa, care ţinea la cumnata ei, asculta probabil totul, şocată.

Ca să mă calmez, am apelat la clinica nocturnă pentru suferinţe mediate, ştirile TV. În seara aceasta: un cimitir comun dintr-o pădure din centrul Bosniei, un ministru

bolnav de cancer cu un „cuibuşor de nebunii”, a doua zi a unui proces intentat pentru crimă. Ceea ce mă mai liniştea era familiaritatea formatului: muzica războinică, tonul egal şi insistent al crainicului, adevărul alinător că orice suferinţă este relativă, apoi drogul ultim, buletinul meteo. M-am întors la bucătărie ca să-mi prepar un al doilea pahar de băutură și, cu el, m-am aşezat la masă. Dacă Parry fusese pe urmele mele toată ziua, însemna că ştie unde stau. Dacă nu, atunci starea mea mentală era deosebit de fragilă. Dar nu era, în profunzimea ei, iar el chiar mă urmărise, ceea ce îmi dădea material de gândire. Telefonul de azi-noapte îl puteam pune pe seama tensiunii şi a alcoolului băut de unul singur, dar explicaţia nu ţinea dacă fusese pe urmele mele astăzi, întreaga zi. Şi asta ştiam că se întâmplase, pentru că zărisem albul pantofului de tenis şi şiretul roşu. Doar dacă – iar scepticismul meu era o dovadă a faptului că gândeam normal – doar dacă nu cumva roşul fusese imaginar, sau transferat pe cale vizuală. La urma urmelor, covorul din bibliotecă era roşu. Dar culoarea o văzusem întreţesută în imaginea fugitivă a pantofului. Îl simţisem în spatele meu, încă înainte de a-l vedea. Eram dispus să recunosc că pe asemenea intuiţii nu te poţi baza. Cu toate acestea, el fusese. Ca mulţi oameni care trăiesc o viaţă echilibrată, am tras imediat cele mai negre concluzii. Ce motiv îi dădusem să vrea să mă omoare? Avusese impresia că îmi bătusem joc de credinţa lui? Poate sunase din nou...

Am luat telefonul fără fir şi am apăsat pe tasta care formează din nou numărul cu care s-a efectuat ultima convorbire. Vocea feminină computerizată mi-a intonat un număr din Londra, necunoscut. L-am format şi am ascultat, clătinând din cap. Oricât de rezonabile ar fi fost bănuielile mele, confirmarea tot m-a luat prin surprindere. Robotul lui

Parry spunea: “Vă rog să lăsaţi un mesaj după semnalul sonor. Şi Domnul fie cu voi”. El era, în două fraze. Credinţa îi era atât de profundă, că ajungea până în adâncurile maşinăriei electronice, până în ungherele prozei lui. Cum adică simţise şi el? Şi ce voia?

Am aruncat o privire sticlei de gin, dar am hotărât să nu mai apelez la ea. O problemă mai stringentă era aceea a restului serii, până la sosirea Clarissei. Dacă nu luam acum o hotărâre conștientă, știam foarte bine că aveam să mi-l petrec în gânduri negre, bând. Nu voiam să-mi văd prietenii, nu simţeam nevoia de distracţie, nici măcar foame nu-mi era. Vidurile de felul acesta îmi erau cunoscute şi singura modalitate de a le traversa era munca. Am trecut în birou, am aprins luminile şi am dat drumul la computer, apoi mi-am întins notiţele luate la bibliotecă. Era opt şi un sfert, în trei ore puteam sparge gheaţa articolului despre naraţiunea în ştiinţă. Aveam deja conturată o teorie, nu una în care să cred, neapărat, dar în jurul căreia îmi puteam construi articolul. Trebuia să o enunţ, să enumăr dovezile în favoarea ei, să trec în revistă posibilele obiecţii, apoi să o reformulez, întărind-o. O naraţiune în sine, poate cam prea des folosită, dar de care se folosiseră o mie de alţi ziarişti înaintea mea.

Munca era o evadare, chiar şi în momentul acela eram perfect conștient de lucrul acesta. Nu dispuneam de răspunsuri la întrebări, iar meditaţia nu avea să mă ducă nicăieri. Clarissa avea să se întoarcă înainte de miezul nopţii, astfel că m-am abandonat argumentaţiei mele serioase şi subţiri; în douăzeci de minute mă pusesem deja în starea de spirit necesară, infinita închisoare, cu ziduri înalte, a gândirii direcţionale. Nu mi se întâmplă întotdeauna, iar în seara aceasta eram bucuros că reușisem. Nu fusesem obligat să mă

apăr de resturile obişnuite, de frânturile de amintiri recente, de mărturiile lucrurilor nefăcute, sau de epavele fantomatice ale dorinţelor sexuale. Plaja mea era curată. Nu m-am ridicat de pe scaun cu falsa promisiune a unei cafele şi, în ciuda apei tonice, nu simţeam nevoia să urinez.

Cultura de amatori a secolului al nouăsprezecelea a fost aceea care a dat naştere omului de ştiinţă anecdotic. Toţi aceşti domni fără o carieră, aceşti pastori cu prea mult timp la dispoziţie. Darwin însuşi, în perioada pre-Beagle-iană, visase un trai la ţară, undeva unde să-şi poată vedea în linişte de pasiunea sa de colecţionar şi, chiar şi pentru existenţa pe care i-au oferit-o geniul şi şansa, Downe House fusese mai mult casă parohială decât laborator. Forma artistică dominantă era aceea a romanului, naraţiuni întinse şi stufoase care evocau nu numai destine personale, ci şi întregi societăţi în oglindă, ocupându-se de preocupările generale ale vremii. Cei mai mulţi dintre oamenii educaţi citeau romane contemporane. Povestirea are rădăcini adânci în sufletul veacului al nouăsprezecelea.

Apoi s-au petrecut două lucruri. Ştiinţa a devenit mai dificilă, s-a profesionalizat. Şi-a mutat locul în universităţi, naraţiunile parohiale au lăsat locul teoriilor exacte care nu ar fi putut supravieţui intacte fără sprijinul experimentului şi care îşi aveau propria lor estetică formală. În acelaşi timp, în literatură, ca şi în celelalte arte, un modernism proaspăt născut ridica la loc de cinste calităţile formale, structurale, coerenţa interioară şi autoreferinţa. Iar templele acestei dificile arte erau păzite de preoţi noi, împotriva intruziunilor omului obişnuit.

La fel şi în ştiinţă. În fizică, de exemplu, o mică elită de iniţiaţi europeni şi americani accepta, aclamând, Teoria Generală a lui Einstein, cu mult înainte de obţinerea datelor

care să o confirme pe baza unor observaţii. Teoria, pe care Einstein a prezentat-o lumii în 1915 şi 1916, formula ideea, ofensatoare pentru bunul simţ, că gravitaţia era un simplu efect provocat de curbura spaţiu-timp, prin intermediul materiei şi energiei. Se prezicea că lumina va fi reflectată de către câmpul gravitaţional al soarelui. O expediţie fusese deja organizată în Crimeea, pentru a observa eclipsa din 1914 şi testa această afirmaţie, dar intervenise războiul. O altă expediţie pornea în 1919 către două insule îndepărtate din Atlantic, Confirmarea era adusă în faţa întregii lumi dar, din dorinţa de a îmbrăţişa noua teorie, datele inexacte sau neconvenabile au fost omise. Alte expediţii au fost organizate pentru a face observaţii asupra eclipselor şi a verifica previziunile lui Einstein, în 1922 în Australia, în 1929 în Sumatra, în 1936 în URSS şi în 1947 în Brazilia. Abia după dezvoltarea radioastronomiei, în anii '50, au apărut confirmările experimentale indiscutabile, dar toţi aceşti ani de eforturi practice erau de-acum irelevanţi. Teoria se găsea deja în manuale, de la începutul anilor' 20. Forţa sa integrală era atât de mare, încât era prea frumoasă ca să-i poţi rezista.

Astfel, meandrele naraţiunii lăsaseră locul unei estetici a formei în ştiinţă, ca şi în artă. Am continuat să lucrez la computer, pe măsură ce seara trecea. Pierdusem prea mult timp cu Einstein şi tocmai căutam un alt exemplu de teorie acceptată de dragul eleganţei sale. Cu cât aveam mai puţină siguranţă în argumentaţia mea, cu atât îmi mergeau mai iute degetele pe taste. Am descoperit un soi de dovadă inversă în propriul meu trecut: electrodinamica cuantică. De data aceasta aveam de-a face cu o mulţime de confirmări experimentale care veneau în sprijinul unui set întreg de idei cu privire la electroni şi la lumină, dar teoria, mai ales în forma în care o propusese iniţial Dirac, îşi câştigase greu

adepţi. Avea părţi slabe şi părţi care şchiopătau. Pe scurt, teoria era neatrăgătoare, lipsită de eleganţă, ca o melodie intonată afon. Acceptarea întârziase din pricina urâţeniei formei.

Lucram de trei ore şi scrisesem două mii de cuvinte. Mi-ar fi fost de folos şi un al treilea exemplu, dar energia începea să mă lase. Am listat paginile şi am rămas cu ochii la hârtiile din poală, uimit că argumente atât de meschine şi exemple atât de forţate reuşiseră să-mi reţină atenţia timp atât de îndelungat. Contraargumentele ţâşneau pur şi simplu dintre rândurile ordonate ale textului. Ce dovezi aş fi putut aduce ca să demonstrez că romanele lui Dickens, Scott, Trollope, Thackeray şi alţii asemenea influenţaseră fie şi o singură virgulă din prezentarea unei idei ştiinţifice? Mai mult, exemplele mele erau fabulos de nepotrivite. Făcusem comparaţia între ştiinţele naturale ale secolului nouăsprezece (câinele complotist din bibliotecă) şi ştiinţa exactă a secolului douăzeci. Fie şi numai în analele fizicii şi chimiei victoriene apăreau infinit de multe teorii strălucite, care nu dădeau dovadă nici de cea mai uşoară înclinaţie spre naraţiune. Şi, la urma urmelor, care erau produsele tipice ale inteligenţei ştiinţifice sau pseudoştiinţifice ale secolului douăzeci? Antropologia, psihanaliza – fabulaţia necontrolată. Utilizând cele mai elevate metode ale povestirii şi întreaga artă a preoţiei, Freud îşi întemeiase activitatea pe veridicitatea, chiar dacă nu pe capacitatea de falsificare, a ştiinţei. Şi cum rămânea cu behavioriştii şi sociologii anilor 1920? Era ca şi cum o armată întreagă de Balzaci îmbrăcaţi în halate albe ar fi invadat departamentele şi laboratoarele universităţilor.

Mi-am fixat cele douăsprezece pagini cu o agrafă, cântărindu-le în palmă. Ceea ce scrisesem nu era adevărat.

Nu era scris în căutarea adevărului, nu era ştiinţă. Era jurnalistică, jurnalistică de revistă, al cărei standard suprem era capacitatea de a se citi uşor. Am fluturat hârtiile în mână. Încercând să găsesc şi alte motive de consolare. Descoperisem ceva care să-mi abată atenţia, puteam scrie un articol separat, coerent, punând cap la cap toate contraargumentele (secolul douăzeci adusese încoronarea naraţiunii în ştiinţă etc.) şi, oricum, era doar o primă versiune, pe care urma să o rescriu într-o săptămână. Am azvârlit paginile pe birou şi, în timp ce ele aterizau, am auzit, pentru a doua oară în ziua aceea, scârţâitul podelelor în spatele meu. Era cineva acolo.

Sistemul primitiv, aşa-zis simpatic, este un lucru minunat pe care îl avem în comun cu toate celelalte specii care îşi datorează supravieţuirea capacităţii de a fi rapide în mişcare, iuţi şi feroce în luptă, şi fulgerătoare în fugă. Evoluţia ne-a modelat pe toţi pentru a fi mai eficienţi. Terminaţiile nervoase îngropate adânc în ţesutul inimii îşi secretă noradrenalina, iar inima porneşte să pompeze în ritm accelerat. Mai mult oxigen, mai multă glucoza, mai multă energie, gândire mai rapidă, membre mai puternice. Este un sistem atât de străvechi, dezvoltat cu atât de mult timp în urmă, undeva în ramificaţiile trecutului nostru de mamifere şi de premamifere, încât operaţiunile sale nici nu mai ajung la nivelul conştientului. Oricum, nu ar fi suficient timp şi el şi-ar pierde eficienţa. Nu ajung la noi decât efectele. Acţiunea asupra inimii pare să fie simultană cu percepţia primejdiei; şi, chiar în timp ce cortexul vizual sau auditiv sortează şi aduce în conştient stimulul vizual sau auditiv, cad atotputernicele picături.

Inima mea făcuse primul salt îngheţat încă înainte de a mă întoarce şi a mă ridica din scaun, de a sălta mâinile,

pregătit să mă apăr, sau chiar să atac. Bănuiesc că omul modern, lipsit de duşmani naturali cu excepţia sa însuşi, cu toate jucăriile, constructele mentale şi încăperile confortabile, este uşor de luat prin surprindere. Veveriţele şi sturzii se pot uita la noi cu superioritate.

Ceea ce am văzut îndreptându-se în viteză către mine din partea cealaltă a camerei, cu braţele răşchirate ca o caricatură a unui somnambul, era Clarissa; nici nu ştiu prin ce intervenţie a centrilor superiori am reuşit să-mi transform în mod plauzibil mişcările de teroare primitivă într-o îmbrăţişare oferită şi primită cu tandreţe şi să simt, în timp ce braţele i se înfăşurau în jurul gâtului meu. o clipă de iubire dureroasă, în realitate cu neputinţă de separat de uşurare.

— Ah, Joe, mi-a spus, mi-a fost dor de tine toată ziua şi te iubesc şi am avut o seară oribilă cu Luke. Şi, Doamne, Dumnezeule, cât te iubesc.

Şi, Doamne, Dumnezeule, cât o iubeam. Oricât m-aş fi gândit la Clarissa, în amintire sau în anticipaţie, trăind-o din nou, simţind-o şi auzind-o, simpla ei prezenţă animală îmi aducea, odată cu familiaritatea, o tresărire de surpriză. Poate astfel de amnezii sunt funcţionale – aceia care nu-şi pot smulge din minte şi din suflet imaginea fiinţelor iubite ar fi condamnaţi să eşueze în bătălia vieţii şi să nu lase în urmă niciun fel de amprente genetice. Stăteam în centrul biroului, Clarissa şi cu mine, pe rombul galben din mijlocul covorului de Buhara, sărutându-ne şi îmbrăţişându-ne şi, prin şi printre sărutări, am ascultat primele fragmente ale nebuniei fratelui ei. Luke îşi părăsea soţia frumoasă şi bună, două fetiţe gemene minunate şi casa în stil Queen Anne din Islington, pentru a se muta la o actriţă pe care o cunoscuse în urmă cu trei luni. Aceasta era amnezia la o scară ceva mai

mare. Se gândea – după cum îi mărturisise în timp ce își mânca scoicile prăjite – să-și lase slujba și să scrie o piesă de teatru, de fapt un monolog, un spectacol pentru o singură interpretă, care avea o șansă să se joace într-o încăpere de deasupra unui salon de coafor din Kensal Green.

— Înainte de a ajunge în Paradis..., am început, iar Clarissa a continuat:

— ...trecând prin Kensal Green.

— E de-un curaj nebun, am spus. Pesemne trăieşte într-o erecţie.

— Curaj pe dracu'! s-a răstit Clarissa, apoi a inspirat adânc, aruncându-mi o rază de verde furios. O actriţă! Trăieşte într-un clişeu.

Timp de o clipă, devenisem fratele ei. Ca o recunoaştere, m-a tras mai aproape şi m-a sărutat.

— Joe, te-am dorit toată ziua. După ziua de ieri şi după azi-noapte.

Încă agăţaţi unul de altul, am trecut din birou în dormitor, în timp ce Clarissa continua să-mi relateze istorii dintr-o căsnicie distrusă, iar eu îi desenam articolul pe care îl scrisesem, ne pregăteam pentru călătoria nocturnă spre sex şi somn. Eu însumi parcursesem deja o distanţă bună în seara aceea, de când sosisem acasă, dorind să-i vorbesc despre Parry. Munca aruncase asupră-mi un văl de mulţumire abstractă şi întoarcerea ei, în ciuda poveştii triste, mă refăcuse complet. Nu-mi mai era teamă de nimic. Ar fi fost oare bine, în clipa aceea, cum stăteam întinşi faţă în faţă, aşa cum stătuserăm şi cu o seară înainte, să calc peste fericirea noastră mărturisindu-i povestea cu telefonul lui Parry? Dată fiind întâmplarea căreia îi fuseserăm martori în ziua precedentă, aş fi putut destrăma tandreţea cu temerile mele că eram urmărit. Luminile păliseră, curând aveau să se

stingă. Stafia lui John Logan era încă în cameră, dar nu ne mai amenința. Parry aparținea zilei de mâine. Toată nevoia de a face ceva rapid se evaporase. Cu ochii închiși, i-am urmărit de două ori în întuneric buzele frumoase. M-a mușcat de deget tare, dar în joacă. Există momente când oboseala este cel mai puternic afrodiziac, anihilând orice alt gând, dând mișcări lente și senzuale membrelor grele, cerând generozitate, acceptare, abandon. Ne-am rostogolit din ziua pe care o avuseserăm fiecare, ca două ființe scuturate dintr-un năvod.

Alături de pat, în întuneric, telefonul a rămas tăcut. Îl scosesem de multe ceasuri din priză.

Capitolul șase

A fost o vreme în secolul acesta când vapoarele, transatlanticele albe ca acelea care străbăteau maiestuos oceanul între Londra și New York, deveniseră sursă de inspirație pentru o anumită formă de arhitectură domestică. În anii '20, ceva asemănător lui Queen Mary a eșuat în Maida Vale, ceva din care nu a mai rămas decât puntea, adică blocul nostru, care își sclipește albul printre platani. Are colțuri rotunjite, hublouri la toalete și pe casele înguste ale scărilor în spirală. Ferestrele cu rame metalice sunt joase și prelungi, ranforsate contra șocurilor vieții urbane. Podelele sunt acoperite cu parchet de stejar, loc destul pentru oricât de mulți dansatori cu picioare agere.

Cele două apartamente de la ultimul etaj dispun de

avantajul câtorva lucarne şi al scării metalice care face o tură şi jumătate până pe acoperişul plat. Vecinii noştri, un arhitect de succes și prietenul lui, împreună cu care locuieşte, şi-au făcut în partea lor o grădină fantezistă, cu clematite sever încolăcite pe araci şi frunze auster ascuţite iţindu-se dintre pietrele mari şi rotunde adunate din albia unui râu şi aranjate, în stil japonez, în cutii deschise, de lemn negru.

În luna frenetică de după mutarea noastră, eu și Clarissa ne-am epuizat rezervele limitate de energie decorând şi amenajând apartamentul însuși, astfel încât pe partea noastră de acoperiş nu există nimic altceva decât o masă și patru scaune din plastic, ancorate împotriva vânturilor mai puternice. Aici poţi să stai, printre antene TV și parabolice, având sub picioare suprafața acoperişului zgrunţuroasă și prăfuită ca o piele de elefant, privind la verdeaţa din Hyde Park şi ascultând tunetul tranchilizant al traficului din vestul Londrei. De pe partea opusă a mesei ai perspectiva cea mai avantajoasă a altarului ridicat de vecinii noştri în cinstea dezvoltării ordonate și, dincolo de el, acoperişurile întunecate ale infinitelor suburbii dinspre nord. Aici şedeam a doua zi, la ora şapte dimineaţa. O lăsasem pe Clarissa dormind și îmi adusesem cu mine cafeaua, ziarul şi paginile scrise în seara precedentă.

Doar că, în loc să citesc rândurile scrise de mine însumi, sau de alţii, mă gândeam la John Logan şi la felul în care îl uciseserăm. Ieri, evenimentele de cu o zi înainte păliseră. În dimineaţa aceasta, lumina vioaie a soarelui colora şi anima întregul tablou. Simţeam din nou frânghiile în palme, în timp ce îmi examinam rosăturile. Făceam calcule. Dacă Gadd ar fi rămas în nacelă, împreună cu nepotul lui, și dacă noi ceilalţi ne-am fi agăţat de ea,

cântărind în medie câte optzeci de kilograme fiecare, atunci sunt convins că patru sute de kilograme ne-ar fi ţinut pe toţi la pământ. Dacă primul dintre noi n-ar fi dat drumul, atunci cu siguranţă că şi ceilalţi s-ar fi ţinut în continuare. Şi cine fusese acel “primul”? Nu eu. Nu eu. Am rostit cuvintele cu glas tare. Îmi aminteam o masă care se prăbuşea şi smucitura bruscă a balonului ridicându-se. Dar nu aş fi putut spune dacă masa aceasta era în faţa mea, în stânga sau în dreapta mea. Dacă aş fi ştiut poziţia, atunci aş fi ştiut şi persoana.

Persoana aceasta purta vreo vină? în timp ce îmi beam cafeaua, traficul orei de vârf începea să-şi încetinească ritmul. Totul era atât de complicat. Sintagme, tocite şi răsfolosite, îmi treceau prin minte, fără să rezolve nimic. Pe de o parte, prima piatră dintr-o avalanşă. Pe de alta, ruperea rândurilor. Cauza, dar nu agentul moralmente responsabil. Balanţa înclinată, de la altruism la propriul interes. Fusese panică, sau calcul raţional? îl uciseserăm într-adevăr, sau pur şi simplu refuzaserăm să murim odată cu el? Dar, dacă am fi fost cu el, dacă am fi rămas cu el, nu ar fi murit nimeni.

O altă întrebare era dacă nu ar fi trebuit să o vizitez pe doamna Logan, să-i povestesc ce se petrecuse. Merita să afle de la un martor ocular că soţul ei fusese un erou. Mi-am imaginat cum aveam să stăm, faţă în faţă, pe scăunele de lemn. Ea era îmbrăcată din cap până în picioare în negru, în straiele unei văduve de pantomimă, şi ne aflam împreună într-o celulă de închisoare, cu ferestre înalte, cu gratii. Cei doi copii stăteau în picioare, alături de ea, agăţaţi de genunchii mamei, refuzând să mi se uite în ochi. Celula mea, vina mea. Imaginea îmi răsărise dintr-un tablou în stil narativ victorian târziu, cu legenda: “Şi când v-aţi văzut tatăl pentru ultima oară?” Naraţiune – cuvântul făcea stomacul să

mi se crispeze. Ce prostii scrisesem în seara trecută. Cum era cu putinţă să-i povestesc doamnei Logan despre sacrificiul soţului ei fără să atrag atenţia asupra propriei noastre laşităţi? Sau din partea lui fusese o nebunie? El era eroul, iar cei slabi îl trimiseseră la moarte. Sau noi eram supravieţuitorii și el fusese nerodul care îşi făcuse greşit socotelile?

Eram atât de adâncit în gânduri, că nici nu am observat-o pe Clarissa până nu s-a aşezat de partea cealaltă a mesei. Mi-a zâmbit și mi-a trimis un sărut ţuguindu-şi buzele, îşi încălzea mâinile strângând în palme cana de cafea.

— Te gândești la ce s-a întâmplat?

Am înclinat din cap. Înainte ca bunătatea ei și iubirea noastră să mă amuţească din nou, trebuia să-i spun.

— Îţi aminteşti, în ziua aia, că, tocmai când stăteam să adormim, a sunat telefonul?

— Mda. O greşeală.

— Era tipul cu coadă de cal. Ştii, cel care voia să mă rog cu el. Jed Parry.

S-a încruntat.

— Și de ce nu mi-ai spus? Ce voia? I-am răspuns pe nerăsuflate.

— Zicea că mă iubeşte...

Timp de o fracţiune de secundă, lumea a stat în loc, în vreme ce ea asimila toate astea. Apoi a râs. Uşor, cu veselie.

— Joe! Şi n-ai spus nimic. Ţi-a fost ruşine? Tontule!

— Nu era decât o problemă în plus. Şi pe urmă mi-a fost jenă că nu ţi-am spus, şi mi-a fost şi mai greu. Şi pe urmă n-am vrut să stric seara de ieri.

— Ce-a zis? Doar te iubesc, aşa, dintr-odată?

— Da. A zis: și eu simt la fel. Te iubesc...

Clarissa și-a dus mâna la gură ca o fetiţă. Nu mă

aşteptasem să o încânte.

— O poveste de amor cu un homosexual admirator al lui Cristos! Abia aştept să le povestesc prietenilor tăi savanţi.

— Bine, bine.

Dar faptul că mă tachina îmi aducea o mare uşurare,

— Numai că asta nu e tot.

— Vă căsătoriţi.

— Ascultă-mă. Ieri m-a urmărit.

— Doamne, Dumnezeule. E îndrăgostit până peste urechi. Ştiam că trebuie să o conving să renunţe la zeflemea, oricât de mult m-ar fi încurajat.

— Clarissa, e înfricoşător.

I-am povestit de fantoma de la bibliotecă şi cum fugisem afară, în piaţă. M-a întrerupt.

— Dar nu l-ai văzut cu adevărat în bibliotecă.

— I-am văzut pantoful, pe urmă a dispărut pe uşă. Pantofi de tenis albi, cu şireturi roşii. El trebuie să fi fost.

— Dar faţa nu i-ai văzut-o.

— Clarissa, el a fost!

— Nu te înfuria pe mine, Joe. Dar nu l-ai văzut la faţă, iar în stradă nu era.

— Nu, dispăruse.

Mă privea acum cu alţi ochi, mişcându-se în conversaţie cu precauţia unui expert genist care dezamorsează o bombă.

— Fă-mă să înţeleg. Ai avut impresia că eşti urmărit şi înainte să-i vezi pantoful?

— Nu era decât o senzaţie, o presimţire. Abia la bibliotecă, unde am avut timp de gândire, mi-am dat seama cât de tare mă afectează.

— Şi atunci l-ai văzut.

— Mda, i-am văzut pantoful.

S-a uitat în fugă la ceas şi a luat o gură de cafea. Avea să întârzie la slujbă.

— Ar trebui să pleci, i-am spus. Mai vorbim diseară. A dat din cap, dar nu s-a ridicat.

— Nu înţeleg ce te supără aşa. Un amărât a făcut o pasiune pentru tine şi te urmăreşte. Zău aşa, e o glumă, Joe. O istorie hazlie pe care să le-o spui prietenilor. În cel mai rău caz, e o sâcâială. Nu te lăsa afectat.

S-a ridicat în picioare şi am simţit o împunsătură infantilă de tristeţe. Îmi plăcea ce spunea. Voiam să o mai aud rostind aceleaşi lucruri, în feluri diferite. A ocolit masa până pe partea mea şi m-a sărutat în creştet.

— Munceşti prea mult. Ia-o mai uşor. Şi nu uita că te iubesc. Te iubesc.

Ne-am sărutat din nou, adânc.

Am urmat-o în jos pe scări şi m-am uitat la ea cum se pregătește de plecare. Poate datorită zâmbetului îngrijorat pe care mi l-a aruncat în timp ce trecea în goană pe lângă mine pentru a-și umple servieta, sau a modului afabil în care mi-a spus că se întoarce la şapte şi că o să-mi telefoneze în cursul zilei, dar, stând acolo, pe parchetul lustruit ca al unui salon de dans, m-am simţit ca un pacient al unui spital de boli mintale, la sfârșitul orelor de vizită. Nu mă lăsa aici, cu mintea mea, am rugat-o în gând. Spune-le să-mi dea drumul. Și-a pus haina, a deschis uşa de la intrare şi a dat să-mi spună ceva, dar cuvintele nu şi-au mai luat zborul. Își amintise de o carte de care avea nevoie. În timp ce o căuta, am rămas fără rost la uşă. Ştiam ce vreau să spun, și poate mai aveam încă timp. Nu era “un amărât”. Era un om legat de mine ca și de muncitorii fermieri, printr-o experienţă, printr-o responsabilitate împărtășită, sau măcar printr-o implicare împărtășită în moartea altui om. Era, de asemenea,

un om care voise să mă rog împreună cu el. Poate se simţise jignit. Poate era vreun fanatic al răzbunării.

Clarissa se întorsese cu cartea, îndesând-o în servietă şi ţinând un alt rând de hârtii în dinţi. Era pe jumătate ieşită pe uşă. Am început să vorbesc, iar ea a lăsat jos servieta, ca să-şi elibereze mâinile şi gura.

— Nu pot, Joe, zău că nu pot. Deja am întârziat. Şi am curs. A şovăit, sfâşiată, apoi a adăugat:

— Hai, spune repede.

Tocmai atunci a sunat telefonul, eliberându-mă. Crezusem că are o consultaţie, nu un curs, iar ca să o conving să plece, i-aş fi răpit încă şi mai mult din timp.

— Răspund eu. Tu du-te, i-am spus vesel. Îţi povestesc diseară.

Mi-a aruncat din zbor un sărut şi s-a dus. I-am auzit paşii pe scară în timp ce întindeam mâna după receptor.

— Joe? a rostit vocea. Sunt Jed.

În mod pervers, eram uimit şi, timp de o secundă, am rămas mut. La urma urmelor, mai sunase şi cu o zi înainte, iar numele lui îmi era pe buze şi în minte. În minte într-o asemenea măsură, încât uitasem chiar şi de existenţa lui, o entitate fizică perfect capabilă să acţioneze sistemul telefonic.

Făcuse o pauză după ce îşi spusese numele, dar acum a continuat peste tăcerea mea.

— M-ai sunat.

Toţi aveam servicii de reactivare a ultimului număr. Dar nu telefonul mă sâcâia, ci ingeniozitatea nemiloasă, care făcea ca totul să capete o dimensiune personală, enervantă.

— Ce vrei?

În timp ce rosteam cuvintele, aş fi vrut să le pot lua înapoi. Nu doream să ştiu ce vrea, sau mai degrabă nu

doream să mi se spună. Şi oricum nu era o întrebare reală, ci mai degrabă un gest ostil. La fel ca şi:

— Şi cine ţi-a dat numărul meu?

Parry a părut încântat.

— E o poveste întreagă, Joe? M-am dus la...

— Nu vreau s-aud. Nu vreau să mă suni.

Era să adaug: “Sau să mă urmăreşti”, dar ceva m-a oprit.

— Trebuie să stăm de vorbă.

— Nu cred.

L-am auzit inspirând.

— Ba eu cred că da. Sau măcar cred că trebuie să mă asculţi.

— Eu închid. Şi, dacă mă mai cauţi, anunţ poliţia. Fraza sunase pompos, genul de ameninţare azvârlită în gol, ca: “O să-i dau în judecată pe nenorociţi!” îi ştiam pe cei de la postul local de poliţie. Erau grozav de aglomeraţi şi își aveau propriile lor priorităţi. Acesta era felul de probleme pe care cetățenii făceau mai bine să și le rezolve singuri.

Parry a început să vorbească de îndată ce m-am oprit. Glasul îi suna mai ascuţit şi cuvintele îi ieşeau mai repezit. Trebuia să sfârşească ce avea de spus, înainte de a-l întrerupe.

— Uite ce e, îţi promit. Acceptă să te întâlneşti cu mine de data asta, doar o dată, ascultă-mă şi n-ai să mai auzi de mine. Îţi promit, îţi promit solemn.

Solemn. Mai degrabă panicat. Am socotit: poate ar trebui să mă întâlnesc cu el, să-i dau voie să mă vadă şi să-l fac să priceapă că eram altfel decât fiinţa din lumea lui imaginară. Să-l las să vorbească. Altfel, mă aşteptau alte conversaţii ca aceasta. Poate reuşeam să strâng şi un dram de curiozitate detaşată. Când povestea asta avea să ia sfârşit,

era important să ştiu câte ceva despre Parry. Altfel, avea să rămână pentru mine la fel de imaginar cum eram şi eu pentru el. Mi-a trecut prin minte să-i cer să-şi invoce dumnezeul ca să-i întărească solemna promisiune. Dar nu voiam să îl provoc.

Am spus:

— Unde eşti?

A ezitat.

— Pot să vin până la tine.

— Nu. Spune-mi unde eşti.

— Sunt în cabina telefonică din capătul străzii tale?

Mi-a declarat-o, sub formă de întrebare, fără ruşine.

Eram şocat, dar hotărât să nu-l las să vadă.

— O.K., am zis. Vin imediat.

Am închis, mi-am pus haina, mi-am luat cheile şi am ieşit din casă. Cu uşurare am constatat că parfumul Clarissei, Diorissimo, plutea încă în aerul de pe scări, până la parter.

Capitolul şapte

În faţa blocului nostru, urcând drept dealul, se întindea un bulevard mărginit de platani care tocmai înfrunzeau. De îndată ce am ieşit pe trotuar, l-am văzut pe Parry stând sub un copac, la colţ, la o sută de metri depărtare. Când m-a zărit şi-a scos mâinile din buzunare, şi-a încrucişat braţele, apoi le-a lăsat să-i cadă. A pornit către mine, s-a răzgândit şi s-a întors în umbra copacului. M-am îndreptat spre el încet, simţind cum mă părăseşte starea de anxietate.

Pe măsură ce mă apropiam, Parry se retrăgea sub copac, rezemându-se de trunchiul lui şi încercând să ia un aer nonşalant înfigându-şi unul dintre degetele mari în buzunarul pantalonilor. În realitate, arăta mizerabil. Era parcă mai mic, tot numai oase şi noduri, câtuşi de puţin viteazul indian, în ciuda cozii de cal. Nu a vrut să se uite în ochii mei în timp ce mă apropiam, sau mai degrabă privirile lui mi-au şters în fugă faţa, apoi s-au lăsat în jos. Întinzându-i mâna, m-am simţit pur şi simplu uşurat. Clarissa avusese dreptate, era un tip inofensiv cu o idee mai ciudată, motiv de sâcâială cel mult, nu pericolul pe care îl crezusem eu.

Arăta demn de milă, cocârjat sub frunzişul tânăr al platanului. Accidentul, şi pe urmă șocurile secundare, fuseseră acelea care îmi distorsionaseră capacitatea de înţelegere. Interpretasem farsa ca pe o ameninţare nedefinită. Mâna care a strâns-o pe a mea nu avea pic de forţă. I-am vorbit ferm, dar şi cu un pic de blândețe. Aproape că mi-ar fi putut fi copil.

— Spune-mi ce înseamnă toate astea. Mi-a răspuns:

— E o cafenea...

Şi, cu capul, a făcut semn către Edgware Road.

— Aici e foarte bine, am zis. Nu am prea mult timp. Vântul se stârnise din nou, parcă ascuţit de lumina subţire a soarelui. Mi-am adunat pardesiul pe lângă mine, i-am strâns mai tare cordonul şi, în timp ce făceam toate acestea, ochii mi s-au oprit asupra încălţărilor lui Parry. Azi nu purta pantofii de tenis, ci unii moi, din piele maro, poate lucraţi de mâna. Am făcut câţiva paşi până lângă un zid de care m-am sprijinit, încrucişându-mi braţele.

Parry s-a dezlipit de copac şi a rămas în faţa mea, privindu-şi picioarele.

— Aş fi preferat să stăm undeva, înăuntru, a zis,

aproape scâncit.

Am rămas tăcut, în aşteptare. El a oftat, uitându-se în josul străzii, spre locuinţa mea, apoi după un automobil în trecere. Şi-a ridicat ochii spre grămezile înalte de nori cumulus, pe urmă şi-a examinat unghiile de la mâna dreaptă, dar nu s-a putut hotărî să se uite la mine. Când, în fine, a deschis gura, cred că studia o crăpătură a pavajului.

— S-a întâmplat ceva, a zis.

Pentru că nu avea de gând să continue, l-am întrebat:

— Ce s-a-ntâmplat?

A inspirat prelung pe nas. Tot nu voia să mă privească în ochi.

— Ştii foarte bine ce, mi-a replicat ţâfnos. Am încercat să îl ajut.

— Vorbim despre accident?

— Ştii foarte bine ce s-a-ntâmplat, doar că vrei să mă auzi pe mine spunând-o.

Am zis:

— Bine-ar fi să te hotărăşti. Nu am prea mult timp.

— E vorba de control, nu? mi-a spus, azvârlindu-mi o privire sfidător adolescentină, apoi coborându-şi din nou ochii. Jocurile astea sunt atât de stupide. De ce n-o spui? N-ai de ce să-ţi fie ruşine.

M-am uitat la ceas. Era pentru mine perioada cea mai bună a zilei pentru lucru şi mai trebuia şi să ajung până în centrul Londrei, să iau o carte. Se apropia un taxi gol. L-a văzut şi Parry.

— Ai impresia că te porţi degajat, dar e ridicol. N-ai să rezişti multă vreme, ştii foarte bine. Acum, totul s-a schimbat. Te rog, nu mai juca teatru. Te rog...

Am urmărit taxiul trecând. I-am zis:

— M-ai rugat să ne întâlnim pentru că aveai ceva să-mi

spui.

— Eşti foarte crud, mi-a replicat. Dar ai toată puterea în mână.

A inspirat din nou, profund, parcă pregătindu-se pentru un număr greu de circ. A reuşit să mi se uite în ochi, în timp ce rostea simplu:

— Mă iubeşti. Mă iubeşti, şi nu pot să fac altceva decât să-ţi întorc dragostea.

Am rămas tăcut. Parry a mai tras o dată aer în piept.

— Nu știu de ce m-ai ales tocmai pe mine. Tot ce știu e că acum te iubesc şi eu şi că pentru toate astea există un motiv, un scop.

A trecut o ambulanţă cu sirena ei ţipătoare, şi a trebuit să aşteptăm. Mă întrebam ce i-aş putea răspunde şi dacă o izbucnire de mânie l-ar putea speria destul de tare, dar în cele câteva clipe care i-au trebuit vacarmului să se îndepărteze am hotărât să rămân ferm și raţional.

— Uite ce e, domnule Parry...

— Jed, m-a întrerupt el grăbit. Jed mă cheamă. Stilul interogativ îl părăsise.

Am continuat:

— Nu te cunosc. Nu ştiu unde stai, sau ce faci, sau cine eşti. Şi nici nu vreau să aflu. Ne-am întâlnit o singură dată şi pot să-ţi spun acum că nu am pentru dumneata niciun fel de sentiment...

Parry vorbea în acelaşi timp cu mine, într-o serie de icnete, îşi întinsese mâinile în faţă, vrând parcă să-mi alunge cuvintele.

— Te rog, nu face asta... Nu trebuie să se întâmple aşa, pe cuvânt, Nu ai de ce să-mi faci una ca asta.

Ne-am oprit amândoi, brusc. M-am întrebat dacă nu era mai bine să-i întorc spatele şi să pornesc pe stradă, în

căutarea unui taxi. Poate faptul că îi vorbeam nu făcea decât să agraveze lucrurile.

Parry şi-a încrucişat braţele, adoptând un ton de discuţie degajată, ca de la bărbat la bărbat. M-am întrebat dacă nu mă parodiază.

— Uite ce e, nu e nevoie să continui în felul acesta. Ai putea să ne scuteşti pe amândoi de multe neplăceri.

I-am spus:

— M-ai urmărit ieri, nu-i aşa?

Şi-a întors privirea şi a rămas tăcut, fapt pe care l-am luat drept o confirmare.

— Ce motiv ai putea avea să crezi că te iubesc?

Încercasem să fac întrebarea să sune sincer, nu doar retoric. Mă interesa în mod real să aflu, chiar dacă voiam în acelaşi timp şi să plec.

— Nu, mi-a spus Parry şoptit. Te rog, nu. Buza de jos îi tremura. Dar am continuat.

— Din câte îmi amintesc, am stat de vorbă la poalele dealului, înţeleg că, după accident, te-ai simţit ciudat. Eu, unul, ştiu că aşa m-am simţit.

În punctul acesta, spre uimirea mea, Parry şi-a acoperit faţa cu mâinile şi a început să plângă. Încerca, în acelaşi timp, să spună ceva ce, la început, nu am auzit. Pe urmă am înţeles.

— De ce? De ce? De ce? repeta întruna; apoi, când şi-a mai revenit puţin, a zis: Ce ţi-am făcut? De ce prelungeşti totul în felul ăsta?

Întrebarea l-a făcut să plângă din nou. M-am dezlipit de zidul lângă care stăteam şi m-am îndepărtat câţiva paşi de el. M-a urmat împiedicându-se, făcând eforturi să-şi recapete glasul.

— Eu nu-mi pot controla sentimentele ca tine. Ştiu că asta îţi dă putere asupra mea, dar nu pot face nimic.

— Crede-mă, nu am niciun sentiment de controlat, i-am replicat.

Stătea cu ochii lipiţi de chipul meu cu un fel de foame, ca o disperare.

— Dacă e vreun fel de glumă, a venit vremea ca ea să înceteze. Nu ne face decât rău amândurora.

— Uite ce e, i-am spus. Eu trebuie să plec. Şi sper să nu mai aud niciodată de dumneata.

— Of, Doamne! s-a văicărit. Mai întâi spui ce spui, pe urmă faci faţa asta. Ce vrei cu adevărat de la mine?

Simţeam că mă sufoc. M-am răsucit pe călcâie şi m-am îndreptat spre Edgware Road. L-am auzit fugind în urma mea. Într-o clipă, mă trăgea de mânecă, încercând să mă apuce de braţ.

— Te rog, te rog, s-a milogit împiedicat. Nu poţi să mă părăseşti aşa. Spune-mi ceva, dă-mi ceva cât de mic. Adevărul, sau o parte a lui. Spune-mi doar că mă chinui. N-am să te întreb de ce. Dar te rog, spune-mi că asta faci.

Mi-am smuls braţul şi m-am oprit.

— Nu te cunosc. Nu înţeleg ce vrei şi nici nu mă interesează. Acum, vrei să mă laşi în pace?

S-a acrit brusc.

— Foarte amuzant. Nici măcar nu încerci să fii convingător, asta-i partea cea mai jignitoare.

Şi-a pus mâinile în şold şi, pentru prima dată, m-am trezit luând în considerare ameninţarea fizică pe care o reprezenta. Eram mai voinic decât el şi încă în formă, dar nu lovisem niciodată în viaţa mea pe cineva, iar el era cu douăzeci de ani mai tânăr, cu încheieturile acelea noduroase şi cu o cauză disperată – indiferent care era ea. M-am îndreptat de spate, ca să par şi mai înalt.

— Nici nu mi-a trecut prin cap să te jignesc, i-am spus.

Până în clipa asta.

Parry şi-a luat mâinile din şold şi mi-a întins palmele ridicate. Lucrul cel mai obositor la el era varietatea stărilor emoţionale şi viteza cu care trecea de la una la alta. Raţionalitate, lacrimi, disperare, ameninţări vagi – iar acum, regret sincer.

— Joe, uită-te la mine, adu-ţi aminte cine sunt, adu-ţi aminte ce te-a mişcat mai întâi şi mai întâi.

Albul ochilor îi era neobişnuit de limpede, începeam să întrevăd repetarea unui tic conversaţional de care suferea atunci când vorbea. Îţi prindea privirea, apoi întorcea capul, ca pentru a se adresa unei persoane de alături, sau unei fiinţe invizibile care îi stătea cocoţată pe umăr.

— Nu nega că suntem împreună, mi-a spus acum. Nu refuza ceea ce avem. Şi, te rog, nu juca jocul acesta cu mine. Ştiu că ideea ţi se va părea greu de acceptat şi că te vei împotrivi, dar există un scop pentru care ne-am cunoscut.

Ar fi trebuit să plec, dar intensitatea lui m-a ţintuit locului pentru o clipă, destul de curios ca să îl îngân:

— Scop?

— Ceva s-a întâmplat între noi doi acolo sus, pe deal, după căderea lui. Ca o energie pură, ca o lumină pură?

Începea să revină la viaţă şi acum, că lăsase în urmă spaimele imediate, inflexiunile interogative reveneau în afirmaţiile lui.

— Faptul că mă iubeşti, a continuat el, şi că şi eu te iubesc, faptul acesta nu e important. El e doar mijlocul...

Ce mijloc?

S-a adresat încruntării mele ca şi cum ar fi explicat ceva evident unui retardat.

— Pentru a te aduce către Dumnezeu, prin iubire. Te vei opune din răsputeri, pentru că te-ai îndepărtat foarte

mult de propriile tale sentimente? Dar eu ştiu că înăuntrul tău se află Cristos. Şi, la un anume nivel, o ştii şi tu. De aceea te opui atât de îndârjit, cu educaţia ta, cu raţiunea, cu logica ta şi cu felul ăsta detaşat de a vorbi, ca şi cum n-ai face parte din toată povestea asta? N-ai decât să te prefaci că nu ştii despre ce vorbesc, poate pentru că vrei să mă faci să sufăr şi să mă domini, dar realitatea este că vin aducând daruri. Scopul este acela de a te aduce la Isus, acela care este în tine şi care eşti tu. Acesta este darul iubirii, în realitate e foarte simplu?

Am ascultat discursul, încercând să nu rămân cu gura căscată. Dar era atât de sincer şi de inofensiv, părea atât de zdrobit şi spunea atâtea prostii, că îmi era cu adevărat milă de el.

— Uite ce e, i-am spus amabil. De fapt, ce vrei, exact?

— Vreau să te deschizi către...

— Bine, bine. Dar exact ce vrei de la mine? Sau cu mine? Era mai greu. S-a foit pe sub straie şi s-a uitat la lucrul acela de pe umăr, înainte de a-mi răspunde.

— Vreau să te văd?

— Şi să faci... ce?

— Să vorbim... să ne cunoaştem.

— Atât, să vorbim? Nimic altceva?

Nu mi-a răspuns, nici nu s-a uitat la mine. I-am spus:

— Tot foloseşti cuvântul “iubire”. Vorbim despre sex? Asta vrei?

A părut să considere acuzaţia ca nedreaptă. Tonul tânguitor i-a reapărut în voce.

— Ştii foarte bine că despre aşa ceva nu se poate vorbi în asemenea condiţii. Ţi-am spus deja, sentimentele mele nu sunt importante. Există un scop pe care nu e nevoie să îl afli de-acum.

A continuat pe aceeaşi temă, dar nu-l mai ascultam decât cu o jumătate de ureche. Ce lucru extraordinar: stăteam pe strada mea, în pardesiu, în această dimineaţă rece de mai, discutând cu un străin despre ceva ce ar fi putut fi mai degrabă o afacere amoroasă, sau o căsnicie în derivă. Era ca şi cum aş fi căzut printr-o spărtură a propriei mele existenţe, prăbuşindu-mă într-o altă viaţă, un alt set de preferinţe sexuale, alt trecut şi alt viitor. Mă prăbuşisem într-o viaţă în care un alt bărbat îmi putea spune: “Despre aşa ceva nu se poate vorbi în asemenea condiţii” şi “sentimentele mele nu sunt importante”. Ceea ce mă uimea era însă şi cât de uşor era să nu spun: “Cine dracu' eşti? Şi ce tot dondăni acolo?” Limbajul folosit de Parry provocata mine anumite reacţii, vechi tipuri de comportament emoţional. Mi-a trebuit un efort de voinţă pentru a izgoni sentimentul că îi eram dator şi că nu era frumos din partea mea să-i opun rezistenţă.

Răspundeam acestei drame casnice, chiar dacă trotuarul plin de excremente de câine era unica noastră casă.

În acelaşi timp, mă întrebam dacă voi avea nevoie de ajutor. Parry ştia unde locuiesc, dar eu nu ştiam nimic despre el. L-am întrerupt:

— Ar fi bine dacă mi-ai da adresa ta.

Era o observaţie pe care nu se putea să nu o interpreteze greşit. A scos din buzunar o carte de vizită, pe care erau imprimate numele lui şi o adresă din Fragnal Lane, Hampstead. Am pus-o în portofel şi am pornit cu paşi grăbiţi. Văzusem un alt taxi dând colţul în direcţia noastră. Încă îl mai compătimeam într-un fel, dar era evident că nu obţineam nimic stând de vorbă cu el. S-a grăbit să mă urmeze.

— Unde pleci acum? Era ca un copil curios.

— Te rog să nu mă mai deranjezi de-acum încolo, i-am cerut, ridicând mâna să opresc taxiul.

— Ştiu care îţi sunt adevăratele sentimente. Iar daca ăsta e vreun fel de test, să ştii că e complet inutil. N-am să te dezamăgesc niciodată.

Taxiul a oprit şi am deschis portiera, uşor iritat. Am dat să o trag după mine, dar am constatat că Parry se agăţase de ea. Nu voia să urce, dar mai avea ceva de spus.

— Ştiu ce te reţine – se aplecase înăuntru şi îmi vorbea confidenţial, pe deasupra mârâitului de diesel al motorului. Eşti prea bun. Dar, Joe, durerea trebuie înfruntată. Singurul lucru pe care îl putem face este să discutăm toate astea în trei.

Mă hotărâsem să nu-i mai vorbesc, dar nu m-am putut opri.

— Trei?

— Clarissa. E mai bine să rezolvăm totul curat... Nu l-am lăsat să termine.

— Dă-i drumul, i-am spus şoferului şi, cu ambele mâini, am smucit portiera din încleştarea lui Parry.

În timp ce porneam, m-am uitat în urmă. Stătea în mijlocul străzii, făcându-mi cu mâna abandonat, dar, fără putinţă de îndoială, cu expresia unui om binecuvântat în iubirea lui.

Capitolul opt

I-am cerut şoferului să mă ducă în Bloomsbury.

Aşezându-mă mai comod şi încercând să mă calmez, mi-am amintit de sentimentele incoerente pe care le trăisem cu o zi în urmă, când ieşisem în goană în piaţa St. James, căutându-l pe Parry. Atunci reprezenta necunoscutul asupra căruia proiectam tot soiul de orori dezarticulate. Acum îl consideram un tânăr derutat şi excentric, care nu mă putea privi în ochi şi ale cărui neputinţe şi dorinţe emoţionale îl făceau inofensiv. Era o figură jalnică, nu o ameninţare, ci un factor iritant care s-ar putea traduce, după cum prezisese Clarissa, într-o istorisire amuzantă. Poate faptul că după o întâlnire de o asemenea intensitate mi-l puteam scoate imediat din minte era o perversiune. În clipa aceea însă mi s-a părut rezonabil şi necesar – pierdusem deja destul timp în dimineaţa aceea. Taxiul nu parcursese mai mult de doi kilometri, iar gândurile mi se îndreptau către ceea ce aveam de făcut în ziua respectivă, către articolul care începuse să capete formă în timp ce o aşteptam pe Clarissa la Heathrow. Păstrasem ziua aceasta special pentru a începe un material mai lung despre zâmbet. Un număr întreg al unei reviste americane urma să aibă ca temă ceea ce editorul american numea "revoluţia intelectuală". Biologii şi psihologii evoluţionişti remodelau ştiinţele sociale. Consensul postbelic, Modelul Standard al Ştiinţei Sociale, se destrăma, iar natura umană intra din nou sub microscop. Nu apărem pe lume ca nişte foi albe de hârtie sau ca nişte maşinării care pot învăţa orice. Şi nu suntem nici "produsele" mediului în care trăim.

Dacă vrem să aflăm cine suntem, trebuie să ştim de unde ne tragem. Am evoluat, ca orice altă fiinţă de pe pământ. Venim pe lume cu limite şi capacităţi, toate prescrise genetic. Multe dintre trăsăturile noastre, forma piciorului sau culoarea ochilor, sunt fixe, dar altele, precum

comportamentul social şi sexual, sau modul de a învăţa limbajul, aşteaptă să ne trăim viaţa pentru a se manifesta. Numai că formele de manifestare nu sunt nici ele infinite. Avem cu toţii o natură. Termenul, împrumutat de la biologii care s-au ocupat de fiinţa umană, îi dă dreptate lui Darwin; felul în care ne afişăm sentimentele pe chip este aproape acelaşi în toate culturile, iar zâmbetul unui prunc constituie un semnal social extrem de uşor de izolat şi de studiat. El apare la copiii Kung San din Kalahari, la aceeaşi vârstă ca la copiii americani din partea cea mai scumpă a Manhattanului, şi cu acelaşi efect. După cum bine formulează O. Wilson, el "provoacă un val şi mai puternic de iubire şi afecţiune parentală". Tot el continuă: "în terminologia zoologilor, el este un detensionant social, un semnal înnăscut şi relativ invariabil care mediază o relaţie socială fundamentală".

Până în urmă cu câţiva ani, editorii care publicau cărţi ştiinţifice nu se gândeau la nimic altceva decât la haos. Acum băteau cu pumnul în masă cerând o cât de mică dovadă a neodarwinismului, a psihologiei evoluţioniste şi genetice. Nu mă plângeam, afacerile mergeau bine, dar Clarissa adoptase o atitudine generală de împotrivire faţă de întregul proiect. Raţionalismul o luase razna.

— Acesta este noul fundamentalism, mi-a spus într-o seară. Cu douăzeci de ani în urmă, tu şi prietenii tăi eraţi socialişti cu toţii şi, pentru orice, dădeaţi vina pe mediu. Acum ne-aţi închis în genetică precum într-o capcană şi pentru orice trebuie să existe un motiv!

Pasajul din Wilson, pe care i l-am citit, a tulburat-o. Totul era dezbrăcat până la piele, a comentat ea, iar semnificaţia generală se pierdea în acest proces. Ceea ce putea spune un zoolog despre zâmbetul unui copil nu prezenta niciun interes. Adevărul acelui zâmbet era în ochii

şi inima părintelui, ca şi în iubirea crescândă care căpăta sens numai în timp.

Purtam una dintre discuţiile noastre nocturne, la masa din bucătărie. I-am spus că, după părerea mea, petrecea prea mult timp în ultima vreme în compania lui Keats. Un geniu, fără îndoială, dar şi un obscurantist care considerase că ştiinţa răpeşte miracolul lumii, când în realitate adevărul era tocmai pe dos. Dacă zâmbetul unui copil avea valoare, de ce să nu contemplăm şi sursa lui? Putem presupune că toţi pruncii cunosc o glumă, doar a lor? Sau că Dumnezeu îşi întinde mâna şi îi gâdilă? Sau, cel mai probabil, că învaţă să surâdă de la mamele lor? Şi totuşi, şi copiii surzi sau orbi zâmbesc. Zâmbetul lor trebuie să fie transmis altfel, şi asta cu un bun motiv evoluţionist. Clarissa mi-a reproşat că nu am înţeles-o corect. Analiza fragmentelor nu avea nimic rău în sine, dar în felul acesta devenea mai uşor să pierzi din vedere întregul. Am fost de acord. Activitatea de sinteză era crucială. Mi-a spus din nou că nu înţeleg, ea vorbea despre dragoste. I-am replicat că şi eu tot despre dragoste vorbeam, că zâmbetul este modul în care pruncii, care încă nu pot vorbi, obţin mai multă iubire pentru ei înşişi. A zis că nu, tot nu înţelegeam. Am lăsat-o aşa. Fără resentimente. Mai purtaserăm conversaţia asta, în forme diferite, de multe ori. De data aceasta discutam în realitate despre absenţa copiilor din viaţa noastră.

Mi-am luat cartea de la librăria Dillons şi am petrecut douăzeci de minute răsfoind-o. Pentru că ardeam de nerăbdare să mă apuc de scris, am luat un taxi până acasă. Pe când mă întorceam, după ce îi plătisem cursa şoferului, l-am văzut pe Parry aşteptându-mă în faţa blocului, chiar la intrare. Ce sperasem? Că va dispărea numai pentru că eu mă gândisem la altceva? Când m-am apropiat de el şi-a luat o

expresie uşor ruşinată, dar a rămas pe loc. A început să vorbească încă de când eram la o oarecare distanţă.

— Mi-ai spus să aştept, aşa că te-am aşteptat.

Aveam cheile în mână. Am ezitat. Am vrut să-i atrag atenţia că nu-i spusesem aşa ceva şi să-i amintesc de “promisiunea solemnă”. M-am întrebat dacă nu ar fi fost mai bine pentru mine să îl mai ascult o dată şi să aflu mai multe despre starea de spirit în care se afla. Dar perspectiva de a fi atras încă o dată în această dramă casnică, de data aceasta pe o alee îngustă de cărămidă, printre tufele tunse de lemn-câinesc, mă îngrozea.

I-am arătat cheile şi i-am spus:

— Stai în drum.

A continuat să-mi blocheze intrarea. A zis:

— Vreau să vorbim despre accident.

— Ei bine, eu nu vreau.

Am mai făcut doi paşi către el ca şi cum ar fi fost o stafie şi, prin el, aş fi putut băga cheia direct în broască. A început iar cu văicăreala.

— Joe, uite. Aveam atâtea de vorbit. Ştiu că şi tu te gândeşti mult la asta. Nu vrei să ne aşezăm acum şi să vedem ce putem rezolva?

Mi-am făcut loc cu umerii pe lângă el, cu un scurt:

— Scuză-mă.

M-a surprins faptul că atingerea l-a făcut parcă să se topească. Era mai uşor decât crezusem. S-a lăsat împins la o parte şi astfel am putut să deschid uşa.

— Chestia e, a spus el, că eu mă uit la toate astea dintr-o perspectivă a iertării.

Am intrat, pregătit să-i blochez orice încercare de a mă urma. Dar el a rămas pe loc şi, când am închis uşa, l-am văzut prin sticla incasantă rostind în urma mea un cuvânt care ar fi

putut fi acelaşi “iertare”. Am luat liftul până sus şi tocmai ajunsesem la uşa apartamentului când am auzit telefonul sunând. M-am gândit că poate fi Clarissa, care mă suna, după cum promisese. Am intrat în fugă în hol şi am apucat grăbit receptorul.

Era Parry.

— Te rog, nu fugi, Joe, a început el.

Am închis, lăsând receptorul alături. Apoi m-am răzgândit şi l-am pus în furcă. Am oprit soneria, activând robotul.

A intrat în funcţiune chiar în timp ce traversam sufrageria, apropiindu-mă de fereastră. Parry stătea pe partea cealaltă a străzii, la vedere, şi ţinea la ureche un telefon mobil. I-am auzit vocea în monitorul sonor, în hol, în spatele meu.

— Joe, iubirea lui Dumnezeu nu te va ocoli.

Şi-a ridicat ochii şi probabil că m-a văzut, înainte de a mă retrage în spatele perdelei.

— Ştiu că eşti acolo, te văd. Ştiu că mă asculţi...

M-am întors în hol şi am dat volumul monitorului la minimum, în baie, mi-am stropit faţa cu apă rece şi m-am uitat în oglindă, la trăsăturile picurânde, întrebându-mă cum trebuie să fie să fii obsedat de cineva ca mine. Clipa aceasta, ca şi aceea în care, pe câmp, Clarissa îmi întinsese o sticlă de vin, ar fi putut servi drept punct de plecare, căci cred că atunci am început să înţeleg că lucrurile nu aveau să se sfârşească într-o zi. Ieşind în hol, înapoi la robotul telefonic, mi-am spus: am intrat într-o relaţie.

Am săltat capacul aparatului. Caseta continua să meargă. Am crescut volumul o fracţiune şi am auzit glasul lui Parry intonând slab:

— ...să fugi de ea, Joe, dar te iubesc. Tu ai pornit totul.

Nu-i poţi întoarce spatele acum...

Am trecut iute în birou, am luat receptorul faxului şi am format numărul poliţiei. În cele câteva secunde care au durat până să fiu conectat, mi-am dat seama că nu ştiu ce să le spun. S-a auzit o voce de femeie, laconică şi sceptică, înăsprită de perspectiva diluviului zilnic de panică şi oroare.

I-am vorbit pe tonul răguşit şi raţional al cetăţeanului responsabil.

— Aş vrea să raportez un caz de hărţuire, hărţuire sistematică.

M-a transferat unui bărbat în vocea căruia se auzea acelaşi calm ostenit. Mi-am repetat declaraţia. După o ezitare infinitezimală, a urmat prima întrebare.

— Dumneavoastră sunteţi persoana hărţuită?

— Da, am fost...

— Şi persoana care vă provoacă neplăceri este cu dumneavoastră acum?

— Stă chiar în faţa casei mele în clipa aceasta,

— V-a provocat vreun râu fizic?

— Nu, dar...

— A ameninţat că vă va face vreun rău?

— Nu.

Am priceput că plângerea mea va trebui turnată în formele birocratice disponibile. Nu existau proceduri destul de rafinate pentru procesarea fiecărei istorii în parte. Pentru că mi se refuza confortul plângerii, am încercat să obţin o satisfacţie din asimilarea poveştii melc într-o formă publică recognoscibilă. Comportamentul lui Parry trebuia generalizat până la statutul de delict.

— A formulat ameninţări la adresa bunurilor dumneavoastră?

— Nu.

— Sau a unor terţe părţi?

— Nu.

— Încearcă să vă şantajeze?

— Nu.

— Credeţi că aţi putea dovedi că încearcă să vă facă rău în vreun fel?

— Ăă... nu.

Vocea a alunecat din neutralitatea oficială către o interogaţie aproape naturală. Mi s-a părut că aud un vag accent de Yorkshire.

— Atunci puteţi să-mi spuneţi ce face?

— Îmi telefonează la tot felul de ore. Îmi vorbeşte în... Vocea a revenit rapid la intonaţia iniţială, diagrama interogativă.

— Foloseşte un comportament obscen sau jignitor?

— Nu. Domnule ofiţer, lăsaţi-mă să vă explic. E ţicnit. Nu mă lasă în pace.

— Ştiţi ce vrea, de fapt?

Am făcut o pauză. Pentru prima dată, eram conștient de alte glasuri, dincolo de al lui. Poate erau şiruri întregi de ofiţeri de poliţie ca el, cu căştile la urechi, care toată ziua nu ascultau decât despre jafuri, crime, sinucideri, violuri sub ameninţarea cuţitului. Eram acolo, laolaltă cu ceilalţi – o tentativă de conversaţie religioasă diurnă. Am zis:

— Vrea să mă izbăvească.

— Să vă izbăvească?

— Ştiţi cum, să mă convertească. E obsedat. Pur şi simplu nu vrea să mă lase în pace.

Vocea a intervenit, răbdarea în fine epuizată.

— Îmi pare rău, domnule, dar asta nu e o chestiune de competenţa poliţiei. Dacă nu vă face rău dumneavoastră, bunurilor dumneavoastră, sau dacă nu vă ameninţă cu

vreuna din acestea, nu comite niciun delict. Încercarea de a vă converti nu e împotriva legii.

Şi a pus capăt conversaţiei noastre de urgenţă cu o mică înţepătură proprie:

— În ţara asta ne bucurăm de libertatea religiei. M-am întors la fereastra sufrageriei şi m-am uitat în jos, după Parry. Nu mai vorbea cu robotul. Stătea acolo, cu mâinile în buzunare şi cu faţa la clădire, neclintit ca un agent Stasi.

Mi-am făcut un termos de cafea şi nişte sandvişuri şi m-am retras în birou, care dă înspre o altă stradă, unde m-am aşezat să-mi citesc, sau mai degrabă să-mi răsfoiesc notiţele. Concentrarea mea se dusese pe apa sâmbetei. Insistenţele lui Parry accentuau o mai veche nemulţumire. Din când în când, mai ales când sunt supărat din cine ştie ce altă cauză, îmi amintesc că toate ideile de care mă ocup sunt de fapt ale altora. Eu nu fac decât să colaţionez şi să decantez cercetările lor, aducându-le în faţa publicului cititor. Lumea susţine că am darul clarităţii. Că pot să scot o naraţiune decenta din şovăielile, revenirile şi succesele întâmplătoare care stau la baza celor mai multe dintre descoperirile ştiinţifice. Este adevărat, cineva trebuie să facă legătura între savant şi public, oferind explicaţiile elevate pe care omul obişnuit din laborator este prea ocupat, sau prea prudent ca să le formuleze. Este la fel de adevărat că am câştigat o mulţime de bani pendulând ca un urangutan între ramurile cele mai înalte ale junglei ştiinţei moderne – dinozaurii, găurile negre, magia cuantică, haosul, superlanţurile, neurologia, Darwin revăzut. Cărţi frumoase, ilustrate, cu coperţi cartonate, lansări cu documentare TV şi dezbateri radio, sau conferinţe în locurile cele mai plăcute de pe planetă.

În clipele mai grele mă bântuie gândul că sunt un

parazit, ceea ce nu s-ar întâmpla dacă nu aş avea o diplomă perfect valabilă în fizică şi un doctorat în electrodinamica cuantică. Ar fi trebuit să mă aflu eu însumi acolo, în primele rânduri, aducându-mi contribuţia la înălţarea monumentului dedicat cunoaşterii umane. Dar, la terminarea facultăţii, după şapte ani de studii disciplinate, mi-am pierdut răbdarea. Am călătorit în lung şi în lat, şi mult prea mult. Când, în cele din urmă, m-am întors la Londra, am intrat în afaceri împreună cu un prieten. Ideea era de a comercializa un aparat, practic un set de circuite inteligent fazate, la care lucrasem în timpul liber, în timp ce îmi scriam teza de doctorat. Obiectul acesta micuţ ar fi urmat să îmbunătăţească performanţele unor anume microprocesoare şi, după cum ni se părea nouă la vremea aceea, fiecare computer din lume avea să necesite unul. O companie germană ne-a trimis la Hanovra, cu bilete de clasa întâi, şi timp de vreo doi ani am crezut că aveam să fim miliardari. Dar proiectul iniţial a dat greş. O echipă de cercetare de undeva de lângă Edinburgh a perfecţionat partea electronică înaintea noastră. Când am revenit la electrodinamica cuantică, golul din CV-ul meu era deja prea mare, cunoştinţele de matematică începuseră să-mi ruginească şi, la aproape treizeci de ani, eram prea bătrân pentru jocul acesta, în care concurenţa era atât de mare.

Ieşind de la ultimul interviu, ştiam – datorită amabilităţii apăsate cu care vechiul meu profesor mi-o arătase – că nava carierei mele academice se scufundase. Am pornit pe jos pe Exhibition Road, prin ploaie, întrebându-mă ce îmi rămânea de făcut. Când am ajuns în faţa muzeului de istorie naturală, ploaia s-a înteţit şi, împreună cu alţi zece inşi, am fugit să ne adăpostim în clădire. M-am aşezat lângă modelul în mărime naturală al unui diplodoc şi, în timp ce

mă uscam, am căzut într-o stare ciudat de plăcută, urmărind lumea din jurul meu. Adesea, grupurile mari de persoane îmi provoacă o vagă mizantropie. De data aceasta însă, curiozitatea şi mirarea pe care o vedeam la oameni păreau să-i înnobileze. Toţi cei care intrau, indiferent de vârstă, erau atraşi şi se apropiau minunându-se de fiara magnifică. Am auzit fragmente de conversaţii, iar ceea ce mi s-a părut interesant, pe lângă entuziasmul lor, a fost nivelul general de ignoranţă. Am auzit un băieţel de vreo zece ani întrebându-i pe cei trei maturi cu care era dacă un animal ca acesta vâna şi mânca oameni. Din răspunsurile de gata pe care le-a primit, a reieşit limpede că scara evoluţionistă a adulţilor era într-o mare dezordine.

Stând acolo, am început să-mi recapitulez puţinele lucruri, disparate, pe care eu însumi le ştiam despre dinozauri.

Mi-am amintit că Darwin relatează, în Călătoria navei HMS „Beagle”, cum a descoperit uriaşe oase fosilizate în America de Sud şi cât de importantă pentru teoria sa era chestiunea vârstei acestora. Fusese impresionat de argumentele aduse de geologul Charles Lyell. Pământul era mult mai bătrân decât cei patru mii de ani pe care îi susţinea Biserica. In vremurile noastre, disputa dintre fiinţele cu sânge cald şi cele cu sânge rece se rezolva în favoarea celor dintâi. Aveam noi probe de natură geologică a diferitelor cataclisme care perturbaseră viaţa pe Pământ. Marele crater din Mexic ar fi putut foarte bine fi provocat de un meteorit care să pună capăt domniei dinozaurilor, oferind micilor fiinţe care, ca nişte şobolani, se furişau printre picioarele monştrilor, o şansă să-şi lărgească nişa şi să permită mamiferelor – şi în ultimă instanţă primatelor – să se dezvolte. Se mai vehicula, de asemenea, ideea atrăgătoare că

dinozaurii nu fuseseră câtuşi de puţin exterminaţi. Ei se plecaseră în faţa necesităţilor impuse de mediu şi evoluaseră, transformându-se în păsările inofensive pe care le hrănim pe lângă casă.

La ieşirea din muzeu aveam schema unei cărţi conturată pe dosul scrisorii de invitaţie la interviu. Mi-au trebuit trei luni pentru lectură și șase pentru scris. Sora partenerului meu în afacerea eşuată era cercetător în domeniul picturii şi a fost suficient de amabilă încât să muncească pe gratis. Cartea a apărut într-un moment în care era cu neputinţă să dai greş cu orice fel de lucrare despre dinozauri, iar a mea s-a bucurat de suficient succes pentru a-mi aduce un contract pe tema găurilor negre. Îmi începusem viaţa profesională şi, pe măsură ce victoriile se strângeau, la fel de repede mi se închideau porţile științei. Eram ziarist, comentator, un outsider în propria mea meserie. Nu aveam să mă mai întorc niciodată la zilele acelea, ameţitoare acum, când mă gândesc mai bine la ele, când îmi făceam cercetările în domeniul câmpului magnetic al electronului, când asistam la conferinţe despre problema infinităţilor în teoriile renormalizabile, nu ca observator, ci ca participant activ, chiar dacă minor. Acum niciun om de ştiinţă, nici măcar vreun laborant sau portar de colegiu, nu avea să mă mai ia vreodată în serios.

În această zi anume, în biroul meu, cu cafeaua şi sandvişurile în faţă şi confruntat cu neputinţa de a progresa în studiul asupra zâmbetului, cu Parry afară, pe trotuar, totul îmi revenea din nou în minte, felul în care ajunsesem aici. Din când în când, auzeam declicul robotului telefonic. Cam o dată la fiecare ceas mă duceam în sufragerie să verific, dar el era tot acolo, cu ochii aţintiţi asupra intrării, ca un câine legat la uşa unui magazin. O singură dată l-am văzut vorbind

la telefon, cu mine. În cea mai mare parte a timpului a rămas neclintit, cu picioarele uşor depărtate, cu mâinile în buzunare şi cu o expresie pe chip care, din câte îmi puteam da seama, sugera concentrare, sau poate o fericire iminentă.

Când m-am uitat afară la ora cinci, dispăruse. Am mai stat la fereastră, închipuindu-mi că îi zăresc conturul în spaţiul pe care tocmai îl eliberase, o coloană de vid strălucind în lumina stingându-se a după-amiezii. Apoi m-am apropiat de robot. Ledul roşu arăta treizeci şi trei de mesaje. Am apăsat pe butonul de scanare pentru a trece rapid peste ele şi am dat peste glasul Clarissei. Spera că sunt bine, urma să se întoarcă la şase şi mă iubea. Mai aveam trei mesaje profesionale, ceea ce însemna că Parry îmi lăsase douăzeci şi nouă. Chiar în clipa în care meditam ia numărul acesta, caseta a început să se învârtească. Am răsucit butonul volumului. Aparent suna dintr-un taxi.

— Joe. Ideea cu perdelele e strălucită, Mi-am dat seama imediat? Nu vreau decât să-ţi mai spun o dată. Şi eu simt la fel. Pe cuvânt.

Cu aceste ultime cuvinte, emoţia îi făcea glasul să se subţieze.

Perdelele? M-am întors în sufragerie să mă uit. Atârnau la fel ca întotdeauna. Nu le trăgeam niciodată. Am dat una la o parte, aşteptându-mă în mod stupid să descopăr vreun indiciu.

Pe urmă m-am aşezat din nou la birou, fără să lucrez, meditând şi aşteptând-o pe Clarissa, şi din nou gândurile mi s-au întors asupra felului în care ajunsesem să fiu ceea ce eram şi cum ar fi putut fi altfel şi, ridicol, cum m-aş fi putut întoarce la cercetarea originală şi obţine ceva nou înainte de a împlini cincizeci de ani.

Capitolul nouă

Întoarcerea Clarissei capătă mai mult sens dacă o povestesc din punctul ei de vedere. Sau măcar acela pe care l-am reconstruit ulterior. Urcă trei etaje, cărând cinci kilograme de cărţi şi hârtii în servieta de piele, pe care o târăşte după ea încă de la staţia de metrou, la un kilometru distanţă. Lasă în urmă o zi proastă. În primul rând, studenta cu care a avut consultaţie ieri, o fată cam din topor din Lancaster, i-a telefonat plângând şi ţipând incoerent. Când Clarissa a reuşit să o calmeze, fata a acuzat-o că îi dă ca temă lecturi imposibile şi că o trimite să cerceteze după potcoave de cai morţi. La rândul lui, seminarul de poezie a ieşit rău, pentru că cei doi studenţi care trebuiau să furnizeze materialele pentru discuţii au venit nepregătiţi, iar restul nici nu şi-au bătut capul să citească. Pe la prânz, a constatat că îi lipseşte agenda. Pe tot parcursul mesei de prânz, şi-a ascultat o colegă văicărindu-se că bărbatul ei e prea blând cu ea în pat, lipsit de agresivitatea sexuală necesară pentru a o domina şi a-i furniza orgasmul la calitatea pe care ştie bine că o merită. După-amiază, a petrecut trei ceasuri într-o şedinţă de senat, doar ca să constate că a fost manipulată să voteze în favoarea opţiunii celei mai puţin proaste, o reducere de şapte la sută din bugetul propriei catedre. De acolo, a intrat direct într-un interviu organizat de conducere pe tema performanţei şi a eficienţei, unde i s-a amintit că în mod constant întârzia cu planurile de învăţământ şi că raportul între activitatea de predare, cercetare şi

administrativă era, în cazul ei, inegal.

În timp ce îşi târăşte bagajele în sus pe scări, o face cu senzaţia că efortul este disproporţionat de mare şi se întreabă dacă nu cumva o paşte o gripă. O usturǎ nasul şi ochii o înţeapă. De asemenea, are în ceafă o durere care se întinde – la ea, întotdeauna semn sigur al unei infecţii virale. Şi, mai rău decât orice altceva, i-a revenit în minte amintirea accidentului în care a fost implicat balonul. Fără a fi nicio clipă prea departe, întâmplarea a stat toată ziua într-un compartiment izolat, ascuns, de domeniul anecdoticului. Acum a erupt din nou, e chiar acolo, înăuntrul ei. E ca un miros agăţat de vârful degetelor. Imaginea pe care a purtat-o toată după-amiaza cu ea este cea a lui Logan, dându-şi drumul să cadă. Sentimentul care a însoţit căderea, acela al unei neputinţe îngrozite, a refuzat la rândul lui să o părăsească şi pare să fi generat simptomele fizice ale răcelii sau gripei. Discuţiile cu prietenii pe tema aceasta par să nu mai ajute, pentru că, după părerea ei, a ajuns la un miez de unde raţiunea lipseşte. În timp ce urcă treptele ultimului etaj, constată că durerea i s-a răspândit în încheieturile genunchilor. Sau aşa se întâmplă când cari cărţi în sus pe scări şi nu mai ai douăzeci de ani? Băgând cheia în broască, se mai înveseleşte puţin la gândul că Joe este acasă şi că el s-a priceput întotdeauna să o aline când a avut nevoie.

Intră în hol, iar el o aşteaptă în uşa biroului. Are un aer de disperare, pe care nu i l-a mai văzut de mult. Îl asociază cu planurile prea ambiţioase, cu proiectele superentuziaste şi de regulă idioate care i se năzar din când în când bărbatului calm şi organizat pe care îl iubeşte. Se apropie, vorbind deja, înainte ca ea să fi intrat pe uşă. Fără un sărut, sau măcar o formulă de salut, se lansează într-o diatribă despre nu ştiu ce hărţuire şi tâmpenie, dincolo de care

transpare parcă o acuzaţie, poate chiar mânie îndreptată împotriva ei, fiindcă uite, s-a înşelat, zice, dar acum e răzbunat. Înainte de a apuca să îl întrebe ce înseamnă toate acestea, ba chiar înainte să apuce să lase servieta din mână, el a trecut la alt subiect, relatându-i o conversaţie pe care tocmai a avut-o cu un vechi prieten de la secţia de Fizica Particulelor din Gloucester Road, şi cum crede că prietenul acesta îi va putea aranja o întrevedere cu profesorul. Singurul lucru pe care ar vrea să îl spună Clarissa este: "Unde-i sărutul meu? Ia-mă în braţe! Ai grijă de mine!" Dar Joe îi dă înainte, precum cineva care nu a mai văzut altă fiinţă umană de un an de zile.

Pentru moment, e surd şi orb din punctul de vedere al unei conversaţii, astfel încât Clarissa ridică ambele mâini, cu palmele în sus, în semn de capitulare, şi spune:

— Foarte bine. Joe. Eu mă duc să fac o baie.

Dar nici aşa el nu se opreşte, ba parcă nici n-a auzit. O urmează pe drumul spre dormitor, repetându-i iar şi iar că trebuie să se întoarcă la ştiinţă. Clarissa a mai auzit toate astea. Ultima oară, cu vreo doi ani în urmă, când a trecut printr-o adevărată criză, a sfârşit prin a conchide că s-a împăcat cu viaţa lui, care nu era, în fond, chiar atât de rea – şi lucrurile ar fi trebuit să se încheie aici. Ridică glasul ca să acopere tunetul robinetelor, revenind la istoria cu hărţuirea, iar Clarissa aude numele de Parry şi îşi aminteşte brusc. A, da. Are convingerea că îl înţelege bine pe Parry. Un om singuratic, un neadaptat, urmaş al lui Cristos, probabil încă întreţinut de părinţi, mort să stabilească o legătură cu cineva, oricine ar fi, chiar şi cu Joe.

Joe atârnă în cadrul uşii băii, ca o specie nouă, abia descoperită, de maimuţă vorbitoare. Vorbitoare, dar nu tocmai conştientă de sine. Trece pe lângă el şi intră în

dormitor. Ar vrea să îl roage să-i aducă un pahar cu vin alb, dar se gândeşte că şi-ar putea turna şi lui unul şi ar veni să stea cu ea în timp ce face baie, când singurul lucru pe care şi-l mai doreşte acum, că el nu o poate alina, e să fie singură. Se aşează pe marginea patului şi începe să-şi descheie şireturile de la cizme. Dacă ar fi cu adevărat bolnavă, ar putea să o spună. E însă pe muchie, poate doar obosită şi tulburată de întâmplările de duminică, şi oricum nu e stilul ei să facă tapaj, aşa că saltă un picior, iar Joe se lasă într-un genunchi ca să o ajute să-şi scoată cizma, fără să se oprească din turuit. Vrea să se întoarcă la teoria fizicii, vrea sprijinul unui departament de cercetări, are să predea bucuros orice i se va cere ca să poată intra, are idei noi cu privire la fotonii virtuali.

Clarissa se ridică în picioarele încălţate doar în ciorapi, descheindu-şi bluza. Goliciunea şi senzaţia pe care i-o dă covorul gros, simţit în tălpi prin mătasea ciorapilor, o excită uşor, şi îşi aminteşte noaptea trecută şi pe cea dinainte, tristeţea şi balansul aspru al emoţiilor şi sexul, şi îşi aminteşte şi că se iubesc, şi că acum se întâmplă să fie în două universuri mentale diferite, cu nevoi diferite. Atâta tot. Lucrurile se vor schimba, nu e nevoie de concluzii încărcate de sensuri, pe care starea ci de spirit ar putea-o împinge să le tragă, îşi scoate bluza şi se întinde după catarama sutienului, dar se răzgândeşte. Se simte mai bine, dar nu destul de bine şi nu vrea să-i trimită un semnal greşit lui Joe, presupunând că l-ar observa. Dacă ar putea rămâne singură în baie timp de o jumătate de oră, pe urmă l-ar putea asculta, iar el ar putea-o asculta la rândul lui. Dialogurile acestea, despre care se spune că fac bine în viaţa unui cuplu. Traversează încăperea ca să-şi agaţe fusta, apoi se reaşază pe pat ca să-şi scoată ciorapii şi, în timp ce cu o jumătate de

ureche îl ascultă pe Joe, se gândeşte la Jessica Marlowe, femeia care i s-a plâns la prânz de soţul ei: prea blând, prea şters în pat. Cu cine te alegi şi ce iese de aici – e nevoie de atâta noroc, odată cu milioanele de consecinţe ramificate din alegerea inconştientă a unui partener, că nimeni, oricât ai dialoga, nu te poate salva dacă lucrurile încep să meargă prost.

Joe îi spune că nu mai contează că e atât de mult în urmă cu matematica, pentru că, în ziua de astăzi, computerul se poate ocupa de toată partea asta. Clarissa l-a văzut pe Joe la lucru şi ştie că, la fel ca şi un poet, un teoretician al fizicii nu are nevoie, pe lângă talent şi o idee valoroasă, decât de o foaie de hârtie şi de un creion ascuţit – sau un computer puternic. Dacă vrea, se poate "întoarce la ştiinţă" doar intrând în biroul lui. Catedra, profesorii, colegii şi spaţiul de lucru de care susţine că are nevoie sunt irelevante, dar constituie o măsură de protecţie împotriva eşecului, căci nu îl vor primi în veci înapoi. (Ei înseşi i s-a acrit de catedre universitare.) îmbracă halatul, peste lenjeria de corp. Joe s-a întors la vechile lui ambiţii frenetice pentru că e supărat – ziua de duminică îl afectează şi pe el, într-un mod diferit. Necazul este că mintea ordonată şi atentă a lui Joe nu ia în considerare şi domeniul emoţional. Pare să nu îşi dea seama că argumentaţia lui nu e decât o aiureală, o aberaţie cu o cauză precisă. De aceea a devenit vulnerabil, dai' pentru moment nu se poate hotărî să îl compătimească. La fel ca şi ea, a atins miezul acela fără sens al tragediei lui Logan, dar a făcut-o în mod inconștient. În timp ce ea nu vrea altceva decât să zacă liniștită în apa caldă cu săpun și să reflecteze, el ar dori să-și schimbe destinul.

Revenită în baie, amestecă apa caldă cu cea rece cu ajutorul unei perii cu coadă lungă, adăugând cristale cu

parfum de pin şi liliac şi, după o clipă de gândire, o esenţă, cadou de Crăciun de la o fină, esenţă folosită de vechii egipteni, cel puţin aşa scrie pe etichetă, şi cunoscută pentru capacitatea de a aduce aceluia care se îmbăiază cu ea înţelepciune şi pace interioară. Toarnă întreaga sticlă în cadă. Joe a lăsat capacul toaletei şi s-a aşezat pe el. Relaţia lor este de aşa natură încât oricare dintre ei poate cere să fie lăsat în pace, fără supărare, dar tensiunea lui o inhibă. Mai ales acum, că s-a întors la Parry. Scufundându-se în apa verzuie, Clarissa îşi îngăduie să se concentreze exclusiv asupra vorbelor lui. Poliţia? Ai telefonat la poliţie? Treizeci şi trei de mesaje pe robot? Dar l-a văzut când a intrat, indicatorul arăta zero. Le-a şters, insistă el, iar Clarissa se ridică în capul oaselor în apă şi se uită atent la el, iar el îi întoarce privirea neclintit. Avea doisprezece ani când tatăl ei a murit de maladia Alzheimer, şi de atunci încoace trăieşte cu spaima că are să-şi ducă viaţa alături de cineva care o să înnebunească. De aceea l-a ales pe Joe cel raţional.

Ceva în privirea aceasta, sau gestul brusc cu care şi-a îndreptat spatele care o doare, sau felul în care mirarea o lasă cu gura căscată îl împiedică pe Joe în rostirea unui cuvânt – „fenomen” – apoi îi încetineşte ritmul până la o scurtă tăcere, după care continuă pe un ton scăzut.

— Ce e?

Fără să-şi ia ochii de la el, îi răspunde;

— Vorbeşti fără întrerupere de când am intrat pe uşă. Mai opreşte-te puţin, Joe. Respiră adânc de câteva ori.

Faptul că e dornic să o asculte o mişcă.

— Cum te simţi?

Cu ochii aţintiţi în podeaua din faţa lui, îşi pune mâinile pe genunchi şi oftează, dând drumul aerului cu zgomot.

— Agitat.

Îl aşteaptă să continue, să continue să fie agitat, dar el aşteaptă reacţia ei. Aud amândoi scârţâitul aritmie al conductei de apă caldă, contractându-se în spatele căzii. Ea zice:

— Ştiu că ţi-am mai spus-o, dar nu te enerva. Nu crezi că exagerezi în privinţa individului ăstuia, a lui Parry? Că de fapt nu e aşa o problemă? Invită-l la o ceaşcă de ceai şi probabil că n-o să te mai sâcâie niciodată. El nu e cauza agitaţiei tale, ci doar un simptom.

În timp ce rosteşte toate acestea, se gândeşte la cele treizeci de mesaje şterse. Poate Parry, sau Parry aşa cum îl descrie Joe, nici nu există. Se cutremură, apoi se lasă la loc în apă, cu privirea aţintită asupra lui.

Joe pare să se gândească atent la ce i-a spus.

— Un simptom pentru ce, mai exact?

Cuvântul din urmă are o sonoritate rece, de avertisment, care o face să adopte un ton mai relaxat.

— A, habar n-am. Al frustrării de a nu-ţi fi continuat activitatea de cercetare.

Speră să fie doar atât.

Din nou, el îi cântăreşte bine vorbele. Faptul că trebuie să-i răspundă la întrebări l-a obosit brusc. Arată ca un copil la vremea culcării, aşezat pe vasul de toaletă, fără inhibiţii, în timp ce ea face baie. Zice:

— De fapt, e pe dos. E o situaţie pe care nu-mi stă la îndemână să o schimb. Mă enervez şi încep să mă gândesc la munca mea, munca pe care ar trebui să o fac.

— Şi de ce spui că nu poţi să schimbi situaţia, adică ce se întâmplă cu tipul ăsta?

— Tocmai ţi-am spus. După ce am stat de vorbă cu el, a rămas în faţa casei aproape fără să se clintească, timp de şapte ore. A sunat aici toată ziua. Poliţia zice că nu e treaba

lor. Deci ce-ai vrea să fac?

Clarissa simte mica izbitură rece în inimă pe care o primeşte ori de câte ori mânia e îndreptată împotriva ei. S-a lăsat atrasă în cercul stării mentale a lui Joe, al problemelor şi dilemelor lui, al nevoilor lui. Impulsul ei protector a găsit-o fără apărare, întrebările ei atente erau menite să îl ajute, dar acum se alege cu răsplata duşmăniei lui, în timp ce propriile ei nevoi rămân neobservate. Fusese dispusă să-şi poarte singură de grijă, dat fiind că el nu părea capabil să o facă, dar acum nici măcar asta nu i se mai permite. Rosteşte iute, făcându-i întrebarea să ricoşeze de a ei.

— De ce-ai şters mesajele de pe bandă? Asta îl descumpăneşte.

— Ce vrei să spui?

— Foarte simplu. Treizeci de mesaje pot constitui proba de hărţuire cu care te-ai fi putut duce la poliţie.

— Poliţia nu e...

— Bine. Dar măcar eu le-aş fi putut asculta. Ar fi fost o probă pentru mine.

Se ridică în picioare în cadă şi smulge un prosop, cu care se acoperă. Mişcarea bruscă o face să ameţească. Poate are probleme cu inima.

La rândul lui, Joe s-a ridicat în picioare.

— Am ştiut că o să ajungem şi aici. Nu mă crezi.

— Nu ştiu ce să mai cred, spune, ştergându-se energic. Ce ştiu e că vin acasă după o zi oribilă, ca să dau de ziua ta oribilă.

— O zi oribilă. Ai impresia că asta e, doar o zi oribilă? S-au întors amândoi în dormitor. Clarissa se întreabă deja dacă nu a mers prea departe. Dar iat-o, ieşită din baie înainte de vreme, căutându-şi obiectele de lenjerie, în timp ce durerea de spate se întinde. Se ceartă rar, ea şi Joe. Mai ales

ea nu se pricepe la dispute. Nu a fost niciodată în stare să accepte regulile care îţi permit, sau îţi impun, să spui lucruri pe care nu le gândeşti cu adevărat, adevăruri distorsionate sau neadevăruri pur şi simplu. Nu poate să nu simtă că fiecare cuvânt ostil pe care îl rosteşte o îndepărtează nu numai de iubirea lui Joe. dar şi de toată iubirea de care s-a bucurat vreodată, dându-i sentimentul că a scos la iveală o meschinărie adânc ascunsă, care o reprezintă cu adevărat.

Joe are o altfel de problemă. Starea lui emoţională se preschimbă mai lent în furie şi, chiar şi atunci când o face, e pe baza unor informaţii eronate, drept care îşi uită replicile şi ratează punctele, în plus, nu poate renunţa la obiceiul de a răspunde la orice acuzaţie printr-o argumentaţie detaliată, în locul unei acuze proprii. E uşor să-i distragi atenţia brusc, cu un amănunt irelevant. Iritarea îl împiedică să-și înțeleagă propria situaţie şi abia mai târziu, după ce s-a calmat, gândurile îi desfăşoară o pledoarie articulată. Peste toate acestea, cu Clarissa e în mod special greu să fii aspru, pentru că pare atât de uşor de rănit. Vorbele spuse la mânie lasă instantaneu urme de durere pe chipul ei.

Acum însă par prinşi într-o piesă pe care nu o pot opri, iar în aer pluteşte o libertate primejdioasă.

— Tipul ăsta e ridicol, continuă Joe. Are o fixaţie. Clarissa dă să vorbească, dar el o amuţeşte cu o mişcare a mâinii.

— Nu reuşesc să te fac să iei povestea asta în serios. Singura ta grijă e că nu-ţi masez picioarele alea păcătoase după o zi mai grea.

Referirea aceasta la o jumătate de oră de tandreţe, petrecută nu cu multă vreme în urmă, îl şochează la fel de tare ca şi pe ea. La vremea respectivă nu a avut niciun fel de resentiment, ba chiar i-a plăcut. Clarissa întoarce capul, dar

reuşeşte să nu se abată de la ce voia să spună.

— De când l-ai cunoscut te-a preocupat. Parcă l-ai fi inventat tu.

— Aha, pricep! Mi-am făcut-o cu mâna mea. Mi-am aşternut singur culcuşul. E karma mea. Am crezut că măcar tu eşti mai presus de aiurelile astea new-age.

“Măcar tu” a căzut din senin, un adaos de dragul ritmului, un mic accent neintenţionat. Clarissa nu a manifestat niciodată un cât de mic interes faţă de filosofia new-age. Îl priveşte surprinsă. Insulta a eliberat-o, la rândul ei.

— Ar trebui să te întrebi încotro te duce fixaţia asta. Ideea că el ar putea fi obsedat de Parry îi apare lui Joe ca

atât de monstruoasă, încât nu mai poate spune decât:

— Cristoase!

O energie fără rost îl împinge să traverseze încăperea, până la fereastră. Afară nu e nimeni. Cu atâta mânie în atmosferă, faptul că e pe jumătate dezbrăcată îi dă Clarissei sentimentul vulnerabilităţii, aşa încât profită de mişcarea provocată de remarca ei şi apucă o fustă de pe umeraş. Altele două cad pe jos, dar nu le ridică, aşa cum ar fi făcut în mod obişnuit.

Joe inspiră adânc şi se întoarce cu spatele la fereastră, expirând. Demonstrează ostentativ că se calmează, că o ia de la capăt, de la o premisă rezonabilă, că e un om rezonabil, care refuză să se lase împins spre extreme. Vorbeşte încet, sacadat, exagerat de rar. De unde învăţăm toate trucurile acestea? Ne naştem cu ele, împreună cu restul repertoriului nostru emotiv? Sau le învăţăm din filme? Joe zice:

— Uite ce e, acolo afară e o problemă – face un gest către geam – şi tot ce-am vrut de la tine era un pic de ajutor şi de sprijin.

Dar Clarissa nu mai răspunde la raţiune. Vocea răgușită, accentul pus pe “tot ce-am vrut” îi sugerează autocompătimire şi acuzaţii care o înfurie. Nu e nevoie să-i spună că a avut întotdeauna sprijinul şi ajutorul ei. În schimb, îl abordează dintr-un alt unghi, inventând un subiect de nemulţumire şi aducându-l în discuţie într-un singur gest mental.

— Prima dată când a dat telefon şi ţi-a declarat că te iubeşte, ai recunoscut că m-ai minţit.

Joe este atât de surprins, încât nu poate decât să o privească mut şi, în timp ce buzele lui se chinuie să rostească vorbele, Clarissa, neexperimentată cum este în genul acesta de bătălie, percepe victoria, uşor de confundat cu răzbunarea. În clipa aceasta se simte în mod sincer trădată şi, de aceea, îndreptăţită să adauge:

— Deci ce-ar trebui să cred? Spune-mi tu. Şi pe urmă vedem de ce fel de ajutor şi sprijin ai nevoie.

Zicând acestea, își vâră picioarele în papuci. Joe începe să-şi regăsească glasul. Are atâtea de spus în același timp, că mintea îi este înceţoșată.

— Stai un pic. Vrei să spui că...

Conştientă că afirmaţia pe care a făcut-o s-ar putea să nu reziste unei discuţii mai amănunţite, părăseşte lupta cât mai este încă la conducere, ieşind din cameră atâta vreme cât încă mai are sentimentul delicios al nedreptăţii.

— Atunci du-te naibii! strigă Joe spinării ei întoarse. Are convingerea că ar trebui să apuce taburetul din faţa toaletei și să-l azvârle prin fereastra. El este cel care ar trebui să întoarcă spatele. După câteva clipe de ezitare, iese ca o furtună din încăpere, trecând pe lângă Clarissa în hol, își înşfacă haina din cuier şi iese, trântind uşa în urma lui, bucuros că ea se află suficient de aproape ca să audă

bubuitura în toată amploarea ei.

Părăsind apartamentul, e surprins de cât de întuneric s-a făcut. Şi plouă. Îşi strânge pardesiul pe lângă corp şi leagă cordonul şi, când îl zăreşte pe Parry aşteptându-l la capătul aleii de cărămidă, nici măcar nu încetineşte pasul.

Capitolul zece

Am avut impresia că ploaia s-a înteţit în clipa când am păşit afară, dar nu aveam de gând să mă întorc după o pălărie sau o umbrelă. L-am ignorat pe Parry, pornind într-o asemenea viteză că, ajuns la colţ, când m-am uitat înapoi, l-am văzut rămas cu cincizeci de metri în urma mea. Părul îmi era ud şi apa îmi trecuse deja prin pantoful drept, a cărui talpă avea o gaură de multă vreme neglijată. Furia îmi ieşea prin pori, într-un abur rece, copilăreşte lipsit de obiect. Desigur, Parry era vinovat pentru a fi provocat ruptura dintre mine şi Clarissa, dar supărarea mea se îndrepta împotriva amândurora – el era nenorocirea faţă de care ea nu reuşise să mă apere –, ca şi a tot şi a toate celelalte, în special a ploii acesteia insidioase şi a faptului că habar nu aveam încotro mă îndrept.

Dar mai era ceva, ca o piele, o carapace moale de jur-împrejurul miezului cărnos al mâniei mele, care îl limita, făcându-l astfel să pară şi mai teatral. Era un sfert de amintire, un ciob, o legătură vagă, cu rădăcinile într-o lectură îndepărtată, irelevantă pentru mine la vremea respectivă, dar înfipt în fiinţa mea precum un fragment dintr-un vis din

copilărie. Acum devenise relevant, mi-am spus, şi avea să-mi fie de ajutor. Cuvântul cheie era “perdea”, pe care mi l-am închipuit caligrafiat de mâna mea şi, la fel cum ploaia de pe gene spărgea reflectând lumina becurilor de pe stradă, cuvântul acesta părea să se desfacă în bucăţi, împinse în toate părţile de asocieri aflate undeva, imediat dincolo de graniţele memoriei. Am întrezărit o casă mare, într-o perspectivă îndepărtată, reprodusă în alb şi negru, ca o fotografie dintr-un ziar vechi, tavane înalte şi parcă o prezenţă militară, un gardian sau o santinelă. Dar, dacă aceasta era casa în care se găsea perdeaua cu pricina, ea nu îmi spunea nimic.

Mi-am continuat îndârjit drumul, pe lângă case reale, vile imense, luminate, înălţându-se dincolo de portalurile mari, în spatele cărora vedeam maşini parcate dezordonat. Starea de spirit în care mă aflam mă împingea să uit, în mod conştient şi plin de încântare, de propriul nostru apartament, care valora o jumătate de milion de lire, cuprins de iluzia că sunt un biet sărăntoc, furişându-mă prin ploaie, pe lângă casele bogătanilor. Alţii aveau tot norocul din lume, eu irosisem puţinele şanse care mi se oferiseră, eram un nimeni şi nu aveam pe nimeni să-mi poarte de grijă. Nu mă mai juca-sem în felul acesta cu sentimentele mele din adolescenţă, iar descoperirea că încă o mai puteam face îmi aducea aproape tot atâta plăcere ca un record omologat. Apoi însă, când am cercetat din nou în căutarea “perdelei”, nu am găsit nicio asociere, nici măcar o umbră, şi, încetinind ritmul, am început să meditez la filigranul fin şi delicat care este creierul, care nu poate simula nici măcar o schimbare în propria stare emoţională fără a modifica şi condiţia a un milion de alte circuite neştiute.

Am simţit cum torţionarul meu se apropie încă înainte

de a-l auzi pe jumătate strigându-mi, pe jumătate intonându-mi numele. Apoi m-a strigat iar:

— Joe! Joe! (Mi-am dat seama că suspina.) E din cauza ta. Tu ai început toate astea, tu ai făcut să se întâmple toate. Te joci cu mine, tot timpul, şi te prefaci...

N-a reuşit să termine. Am luat din nou viteză, traversând următoarea stradă aproape în fugă. Glasul plângăreţ i se îneca la fiecare călcătură grea. Eram dezgustat şi speriat. Am ajuns pe trotuarul celălalt şi m-am uitat înapoi. Mă urmase şi stătea acum înţepenit în mijlocul drumului, aşteptând o întrerupere în trafic. Exista o şansă să se prăbuşească sub un set de roţi în mişcare, lucru pe care îl voiam, dorinţa era rece şi intensă, dar nu mă surprindea şi nici nu îmi era ruşine. Mi-a zărit chipul întors spre el, în fine, şi mi-a aruncat strigat câteva întrebări:

— Când ai de gând să mă laşi în pace? M-ai subjugat. Nu pot să mă opun. De ce nu vrei să recunoşti ceea ce faci? De ce continui să te prefaci că nu ştii despre ce vorbesc? Şi toate semnalele, Joe. De ce continui?

Prins în mijlocul străzii, cu conturul şi vorbele obliterate la intervale neregulate de maşinile ce treceau, şi-a ridicat glasul până la un ţipăt atât de ascuţit şi aspru, că nu am putut să nu îmi întorc privirea. Ar fi trebuit să alerg mai departe, căci era momentul cel mai potrivit pentru a scăpa de el. Dar furia lui era atât de convingătoare, încât mă obliga să mă uit la el, uimit, chiar dacă nu pierdusem încă nădejdea în şansa izbăvitoare a unui autobuz care să îl strivească aşa cum stătea acolo, la opt metri depărtare, blestemându-mă rugător.

Îşi rostea cuvintele scrâşnit, pe un ton repetitiv dar tot mai înalt, ca o pasăre abandonată într-o grădină zoologică şi care a devenit aproape umană.

— Ce mai vrei? Mă iubeşti şi vrei să mă distrugi. Te prefaci că nimic din toate astea nu se întâmplă. Nimic! Porcule! Te joci... mă chinui... trimiţându-mi toate micile tale semnale secrete, ca să mă atragi spre tine. Ştiu ce vrei, porcule. Porcule! Crezi că nu ştiu? Vrei să mă desparţi de...

Cuvintele i s-au pierdut, acoperite de un camion de mobilă.

— ...şi crezi că poţi să mă desparţi de el. Dar o să vii la mine. Până la urmă. Şi o să vii şi la el, fiindcă n-o să ai încotro. Porcule, o să cerşeşti mila, o să vii târâş...

Suspinele l-au copleşit A tăcut un pas către mine, dar o maşină care naviga pe mijlocul drumului l-a obligat să se tragă înapoi cu un claxon ca o trâmbiţă, al cărui arpegiu ascendent îi imita, inversând-o, tonalitatea tristă. La un moment dat, în timp ce striga, mi-a fost din nou aproape milă de el, în ciuda ostilităţii şi a repulsiei. Dar poate ceea ce simţea el nu era tocmai tristeţe. Văzându-l încremenit acolo, spumegând, m-am bucurat că nu sunt în locul lui, la fel cum mă bucur ori de câte ori văd un beţiv sau un schizofrenic dirijând circulaţia. M-am gândit şi că starea lui era atât de disperată, percepţia realităţii atât de distorsionată, că nu îmi putea face niciun rău. Avea nevoie de ajutor, dar nu de la mine. Şi toate în paralel cu dorinţa abstractă de a vedea acest motiv de sâcâială obliterat fără vină pe asfalt.

Ascultându-l, am avut parte de un al treilea curent de gânduri şi sentimente, provocat de un cuvânt pe care îl folosise de două ori: semnal. De fiecare dată, făcuse perdeaua care mă tulburase ceva mai devreme să se clintească foşnind, iar cele două vorbe s-au contopit, dând naştere unei sintaxe elementare: o perdea folosită ca semnal. Eram acum mai aproape decât înainte. Aproape de tot. O casă mare, o reşedinţă cunoscută de la Londra, ale cărei

perdele erau folosite pentru a comunica...

Bătălia cu toate aceste fragile asocieri mi-a adus aminte de perdelele biroului, apoi de biroul însuşi. Nu de confortul lui, de lumina caldă a lampadarelor cu abajur de pergament aruncată asupra tonurilor de albastru şi roşu ale covoarelor de Buhara, sau de nuanţele submarine ale falsului meu Chagall (Le Poete Allonge, 1915), ci de cei treizeci şi mai bine de metri de bibliorafturi care umpleau cinci corpuri de mobilier, un întreg perete, bibliorafturi negre, etichetate, pline cu tăieturi din ziare; iar pe peretele opus, lângă fereastra dinspre sud, micul zgârie-nori al unităţii de memorie, unde trei gigabiţi de informaţie aşteptau să mă ajute să întind o punte între casa aceasta şi cele două cuvinte.

M-am gândit la Clarissa într-un salt brusc de tandreţe veselă, iar acum mi s-a părut că totul se putea rezolva uşor – nu pentru că mă purtasem urât sau pentru că greşisem, ci pentru că aveam atât de evident, de incontestabil dreptate, iar ea pur şi simplu se înşelase. Trebuia să mă întorc.

Ploaia continua să cadă, dar mai rară. Luminile semaforului se schimbaseră la două sute de metri înaintea mea şi vedeam deja din modul în care avansau maşinile că, în câteva secunde, Parry va putea traversa strada. Aşa că l-am lăsat acolo unde era, acoperindu-şi faţa cu mâinile, plângând.

Probabil că nici nu m-a văzut când m-am întors şi am pornit în trap uşor pe o alee îngustă dintre case. Dar, chiar dacă, în disperarea lui, ar fi găsit curajul să mă urmeze, la viteza aceasta aş fi putut cu uşurinţă să dau ocol cvartalului şi să-mi pierd urma într-un minut.

Capitolul unsprezece

Dragă Joe, simt fericirea cum mă străbate ca un curent electric, închid ochii şi te văd aşa cum arătai aseară, în ploaie, pe partea cealaltă a drumului, cu iubirea nerostită între noi, tare ca un cablu de oţel. Închid ochii şi îi mulţumesc lui Dumnezeu cu glas tare pentru că a lăsat să exişti, pentru că a lăsat ca şi eu să exist în acelaşi timp şi loc cu tine, şi pentru că a lăsat ca această aventură să înceapă între noi. Îi mulţumesc pentru toate lucrurile, cât de mărunte, care ne leagă. Azi-dimineaţă m-am trezit şi pe perete, lângă mine, era un cerculeţ perfect de lumină, şi i-am mulţumit pentru că a lăsat ca aceeaşi lumină să cadă şi asupra ta. Tot aşa cum ploaia de aseară, care te-a udat pe tine, m-a udat în aceeaşi măsură şi pe mine. Slăvesc pe Dumnezeu, căci El m-a trimis la tine. Ştiu că ne aşteaptă greutăţi şi dureri, dar drumul pe care El ni l-a pregătit e greu cu un scop anume. Scopul Lui. El ne pune la încercare şi ne întăreşte, iar până la urmă are să ne aducă bucurii încă şi mai mari.

Ştiu că îţi datorez scuze – cuvânt prea mărunt. Stau dinaintea ta gol, fără apărare, la mila ta, implorându-ţi iertarea, Căci tu ai ştiut de iubirea noastră încă de la început. Ai recunoscut în privirea aceea fugară schimbată între noi, acolo sus, pe deal, după căderea lui, întreaga încărcătură, forţă şi binecuvântare a iubirii, în timp ce eu am fost opac şi prost, refuzând-o, încercând să mă apăr de ea, încercând să mă prefac că nimic nu se întâmplă, că nu se poate întâmpla aşa, şi am ignorat ceea ce tu îmi spuneai din priviri şi cu

fiecare gest.

Am crezut că e suficient să te urmez în vale şi să-ţi propun să ne rugăm împreună. Ai avut dreptate să te superi pe mine pentru că nu vedeam ceea ce tu văzuseşi deja. Ceea ce se petrecuse era atât de evident. De ce am refuzat să o recunosc? Fără îndoială că m-ai crezut lipsit de sensibilitate, un dobitoc. Ai avut dreptate să-mi întorci spatele şi să te îndepărtezi. Chiar şi acum, când îmi amintesc de momentul acela, când ai pornit să urci dealul la loc, şi mă gândesc la umerii tăi încovoiaţi, la pasul tău greu în care se citea respingerea, gem cu voce tare de durerea pe care mi-o provoacă propriul meu comportament. Ce idiot! Aş fi putut pierde ceea ce avem împreună. Pentru numele lui Dumnezeu, Joe, te rog, iartă-mă.

Acum cel puţin ştii că am văzut acelaşi lucru pe care l-ai văzut şi tu. Iar tu, constrâns cum eşti de situaţia ta şi de faptul că trebuie să ţii cont de sentimentele Clarissei, m-ai întâmpinat într-un fel pe care ochii şi urechile nepoftiţilor nu îl pot percepe, prin semne pe care eu singur le pot înţelege. Ştiai că va trebui să vin către tine. Mă aşteptai. De aceea a trebuit să-ţi telefonez atât de târziu în noaptea aceea, de îndată ce am înţeles ce îmi comunicau ochii tăi. Când ai ridicat receptorul, am auzit uşurarea din glasul tău. Mi-ai primit mesajul în tăcere, dar să nu crezi că nu ţi-am simţit recunoştinţa. După ce am lăsat receptorul am plâns de bucurie, bănuind că şi tu plângeai, la rândul tău. Acum, în sfârşit, viaţa putea începe. Toată aşteptarea, singurătatea şi rugăciunile dădeau roade, şi am îngenuncheat şi am înălţat mulţumirile mele, iar şi iar, până la ziuă. Tu ai dormit în noaptea aceea? Nu cred. Ai stat întins pe întuneric, ascultând respiraţia Clarissei şi întrebându-te unde aveau să ne ducă toate acestea.

Joe, acum ai pus lucrurile în mişcare.

Avem atâtea să ne spunem, atâta să recuperăm. A început cercetarea fundului oceanului, dar suprafaţa lui rămâne neclintită. Încerc să-ţi spun că ai citit în sufletul meu (sunt convins) şi ştii cum să faci să ajungi în adâncurile lui cele mai profunde, dar nu ai idee despre detaliile cele mai obişnuite ale existenţei mele — cum trăiesc, unde locuiesc, trecutul meu, povestea mea. E doar veşmântul exterior, ştiu, dar dragostea noastră trebuie să cuprindă totul. Eu ştiu deja o mulţime despre viaţa ta. Mi-am asumat această sarcină, această misiune. M-ai atras în existenţa ta zilnică şi mi-ai cerut imperativ să o înţeleg. Şi nu pot să-ţi refuz nimic. Dacă ar fi vreodată să dau un examen cu privire la viaţa ta, am să ies primul, fără nici cea mai mică greşeală. O să fii atât de mândru de mine!

Deci, veşmântul meu exterior. Ştiu că vei veni aici într-o zi, curând. E o casă frumoasă, puţin retrasă într-o mică fundătura care se face din Frognal Lane. Înconjurată de pajişti, cu propria ei curte în mijloc, care nu se vede nici dacă treci de poartă (ceea ce mai nimeni nu face, cu excepţia poştaşului) şi te apropii de uşa de la intrare. Este varianta în miniatură a unui conac franţuzesc. Are până şi obloane verzi, dantelate, şi o giruetă cu un cocoş pe acoperiş, A fost a mamei mele, care a murit de cancer acum patru ani, iar ea a moştenit-o de la sora ei, care a primit-o în urma divorţului, doar cu câteva săptămâni înainte de a dispărea într-un accident de maşină. Îţi spun toate astea pentru că nu vreau să-ţi faci o impresie greşită despre familia noastră. Mătuşa a avut o căsnicie oribilă cu un escroc care s-a îmbogăţit în explozia cu afaceri imobiliare, dar restul familiei s-a descurcat cu slujbe banale. Tata a murit când aveam opt ani. Am o soră mai mare în Australia, dar de urma căreia nu am

reuşit să dăm la moartea mamei şi care, dintr-un motiv sau altul, nu e pomenită în testament. Mai am o mână de veri cu care nu mă văd niciodată şi, din câte ştiu, sunt singurul din familie care a continuat să primească o educaţie şi după vârsta de şaisprezece ani. Iată-mă deci, stăpân pe castelul meu, pe care Dumnezeu mi l-a dăruit cu un scop anume.

Simt prezenţa ta pretutindeni în jur. Nu cred că am să-ţi mai telefonez. E stânjenitor, din cauza Clarissei, şi apoi scrisul mi te aduce mult mai aproape. Mi te închipui şezând aici, lângă mine, văzând ceea ce văd şi eu. Stau la o măsuţă de lemn, pe o terasă acoperită ce se întinde în faţa biroului şi dă spre curtea interioară. Ploaia cade deasupra celor doi cireşi înfloriţi. Crengile unuia dintre ei cresc printre balustrade, astfel că mă aflu destul de aproape ca să văd apa, care formează picături ovale, colorate de rozul petalelor. Dragostea mi-a dat ochi noi. Văd cu atâta limpezime, atâtea detalii. Fibra lemnului din care sunt făcuţi vechii stâlpi, fiecare fir de iarbă de pe pajiştea udă de la picioarele mele, picioarele negre, furnicătoare, ale buburuzei care mi s-a plimbat pe mână în urmă cu un minut. Aş vrea să ating şi să mângâi tot ce văd. În fine, m-am trezit. Mă simt atât de viu, atât de sprinten şi plin de iubire.

Apropo de atingeri şi de iarba udă. Când ai ieşit din casă ieri seară şi ai şters cu mâna vârfurile gardului viu... la început nu am înţeles. Am intrat pe alee, am întins mâna şi am pipăit frunzele pe care Ic atinseseşi tu. Le-am luat pe rând, şocat să constat că se deosebeau de cele pe care nu puseseşi mâna. Aveau un fel de strălucire, marginile lor ude îmi ardeau degetele. Atunci am înţeles. Le atinseseşi într-un fel anume, într-un gest care transmitea un mesaj simplu. Chiar ai crezut că n-o să-l descifrez, Joe? Atât de simplu, de inteligent, de iubitor! Ce modalitate fabuloasă să afli iubirea,

prin ploaie, frunze şi piele, tiparul ţesut din firul dumnezeiesc al creaţiei senzuale desfăşurându-se într-o atingere ce pârjoleşte. Aş fi putut sta acolo un ceas, minunându-mă, dar nu voiam să rămân în urmă. Voiam să ştiu încotro mă conduci prin ploaie.

Dar să revin la suprafaţa oceanului Am predat engleza ca limbă străină undeva, în apropiere de Leicester Square. Era suportabil, dar nu m-am prea înţeles cu restul profesorilor. Atmosfera generală de neseriozitate mă irita. Cred că mă vorbeau pe la spate, fiindcă mă preocupă religia – nu mai e la modă astăzi. De îndată ce am moştenit banii şi casa, am renunţat la slujbă şi m-am mutat. M-am considerat un pustnic... În aşteptare. Am ştiut dintotdeauna foarte bine că locul acesta uimitor de frumos intrase în posesia mea cu un scop anume. Săptămâna aceasta, o garsonieră prăpădită în Arnos Grove, în următoarea un mic conac în Hampstead şi o mică avere la bancă. Trebuia să existe un sens în toate astea şi datoria mea, după cum m-am gândit atunci (şi timpul mi-a dat dreptate), era să rămân calm şi atent la liniştea din jur, pregătit. Mă rugam, meditam şi uneori făceam plimbări lungi prin împrejurimi, ştiind că, mai devreme sau mai târziu, ţelul Lui mi se va dezvălui. Sarcina mea era să stau, ca un instrument muzical, acordat, gata la cel mai mic semn. Şi, în ciuda pregătirilor, l-am ratat! Ar fi trebuit să pricep atunci când ni s-au întâlnit privirile, acolo, sus pe deal. Dar abia când m-am întors la liniştea şi solitudinea de aici, în seara aceea, am început să înţeleg şi atunci ţi-am telefonat... Dar mă învârt în cerc.

Casa te aşteaptă, Joe! Biblioteca, sala de snooker, camera de zi cu şemineul minunat şi sofale vechi, imense. Avem chiar şi un cinematograf în miniatură (video, desigur), o sală de gimnastică şi o saună. Înaintea noastră se ridică

obstacole, ştiu. Înalte cât munţii! Dintre care cel mai mare este refuzul tău de a-l recunoaşte pe Dumnezeu. Dar eu am văzut și dincolo de el, iar tu o știi. În realitate, probabil că ai plănuit ca lucrurile să se desfăşoare în felul acesta. Joci un joc cu mine, în parte seducţie, în parte tortură. Vrei să-mi pui la încercare credinţa. Te îngrozeşte faptul că te citesc atât de uşor? Sper că îţi face plăcere, aşa cum îmi face mie atunci când mă îndrumi cu mesajele tale, cifrurile care mi se înscriu direct în suflet. Ştiu că te vei întoarce la Dumnezeu, la fel cum ştiu că stă în sarcina mea să te aduc înapoi, prin iubire. Sau, altfel spus, voi umple golul din inima ta prin puterea tămăduitoare a dragostei.

Joe, Joe, Joe... Mărturisesc, am acoperit cinci coli de hârtie cu numele tău. Poţi să râzi de mine... dar nu prea tare. Poţi să fii crud cu mine... dar nu prea mult. Dincolo de jocurile pe care le jucăm e un ţel pe care nici tu, nici eu nu avem voie să îl punem la îndoială. Tot ceea ce facem împreună, tot ceea ce suntem stă în grija Domnului, iar dragostea noastră prinde viaţă, formă și înţeles din dragostea Lui. Avem atâtea de vorbit, atâtea detalii mărunte. Tot n-am rezolvat chestiunea Clarissei. Cred că cel mai corect este ca tu să dai tonul aici şi să-mi comunici cum ai crezut de cuviinţă să procedezi. Vrei să vorbesc eu cu ea? O fac cu bucurie. Nu vreau să spun că o să mă bucur, bineînţeles, dar sunt gata să o fac. Sau e mai bine să ne adunăm, toţi trei, și să discutăm? Sunt convins că există modalităţi de rezolvare care să facă lucrurile mai puţin dureroase pentru ea. Dar hotărârea trebuie să fie a ta şi am să aştept să-mi spui cum crezi că e mai bine. În tot timpul cât am scris, ţi-am simţit prezenţa aici, lângă cotul drept. Ploaia s-a oprit, păsările și-au reînceput cântecul şi aerul e încă şi mai limpede. Sfârşitul acestei scrisori e ca o despărţire. Nu

pot să nu simt că, de câte ori te părăsesc, te şi dezamăgesc puţin. Nu voi uita niciodată clipa aceea, de la poalele dealului, felul în care mi-ai întors spatele, respins, stupefiat de refuzul meu de a recunoaşte iubirea noastră încă din prima secundă. Nu voi înceta în veci să-mi cer iertare. Joe, ai să mă ierţi vreodată?

Capitolul doisprezece

Sentimentul că dădusem greş în ştiinţă, că duceam o viaţă parazitară şi marginală nu mă părăsise de tot. De fapt, nu mă părăsea niciodată de tot. Vechea mea nelinişte se trezise, poate stârnită de căderea lui Logan, de situaţia lui Parry, sau de fisura fină a înstrăinării ce se ivise între mine şi Clarissa. În mod evident, stând în birou și meditând concentrat nu aveam să ajung nici la sursa nemulţumirilor mele, nici la o soluţie. În urmă cu douăzeci de ani, poate mi-aş fi angajat un ascultător de profesie, dar între timp îmi pierdusem încrederea în capacitatea de vindecare a vorbirii. O fraudă frumos îmbrăcată, după părerea mea. Acum preferam o plimbare cu maşina. La puţine zile de la sosirea scrisorii lui Parry, a primei lui scrisori, am plecat la Oxford, să o văd pe Jean, văduva lui Logan.

Autostrada era inexplicabil de goală în dimineaţa aceea, lumina era egală, cenuşie și clară, cu un vânt vesel din spate. Pe bucata dreaptă dinainte de povârniş aproape am dublat viteza legală. Goana aceasta impetuoasă, nevoia de a îmi menţine un sfert din atenţie concentrată asupra oglinzii

retrovizoare (poliţia, Parry) şi cerinţa generală de concentrare mă calmau, garantându-mi iluzia purificării. În timp ce mă repezeam în jos prin râpa de cretă, trei mile mai la nord de locul accidentului, Valea Oxfordului mi s-a deschis înainte ca o ţară străină. La alte şaisprezece mile mai încolo, de partea cealaltă a câmpiei înverzite şi drepte, închisă într-o casă mare, victoriană, se găsea durerea către care mă îndreptam. Am încetinit până la şaptezeci, îngăduindu-mi timp suplimentar de reflecţie.

Cercetarea bazei de date după perdea/semnal nu dăduse nimic la iveală. Deschisesem la întâmplare un biblioraft cu tăieturi din ziare, dar, fără o idee după care să mă ghidez, renunţasem după o jumătate de oră. Citisem undeva ceva despre o perdea folosită ca semnal, ceva relevant şi în cazul lui Parry. M-am gândit că cel mai bine era să renunţ la căutarea activă şi să sper că asocierile mai puternice aveau să dea roade, poate în somn.

Nici cu Clarissa nu aveam mai mult noroc. E adevărat, vorbeam, eram amabili, ba chiar făceam şi dragoste, scurt, dimineaţa înainte de plecarea la lucru. La micul dejun citisem scrisoarea lui Parry, apoi i-o trecusem ei. A părut să fie de acord cu mine că era nebun şi că aveam dreptate să mă simt agresat. Spun “a părut”, pentru că nu a făcut-o din toată inima şi, dacă a admis că aveam dreptate – iar eu aşa am interpretat-o – nu a recunoscut nicio clipă în mod expres că ea însăşi s-ar fi înşelat. Simţeam că vrea să-şi lase o portiţă deschisă, deşi a negat când am întrebat-o. A citit scrisoarea trecând-o printr-o încruntătură, oprindu-se să ridice ochii către mine şi spunând:

— Scrisul seamănă puţin cu al tău.

Apoi m-a interogat cu privire la ceea ce îi spusesem lui Parry, exact.

— I-am spus să mă scutească, am răspuns, poate prea răspicat.

Apoi, când m-a întrebat din nou, am ridicat tonul, plin de exasperare.

— Uită-te la aiurelile despre mesajul din gardul viu! E nebun, nu pricepi?

— Da, a spus încet şi şi-a continuat lectura.

Mi s-a părut că ştiu ce o frământă. Era tehnica subtilă prin care Parry părea să evoce un trecut, un pact, o înţelegere, o existenţă tainică de priviri şi gesturi schimbate, şi mi s-a părut că le neg exact aşa cum aş fi făcut-o dacă ar fi fost adevărate. De ce eram atât de disperat, dacă nu aveam nimic de ascuns? Partea de la sfârşit despre "chestiunea Clarissei", de pe penultima pagină, a făcut-o să se întrerupă şi să se uite nu la mine, ci într-o parte, inspirând adânc. A pus jos pagina pe care o citea şi şi-a atins fruntea cu vârfurile degetelor. Nu că l-ar fi crezut pe Parry, mi-am spus, dar scrisoarea era plină de atâta convingere oarbă, o naraţiune emotivă atât de naturală – căci trăise în mod evident sentimentele pe care le descria – că nu se putea să nu stârnească automat anume reacţii. Chiar şi un film prost te poate face să plângi. Există reacţii emoţionale profunde care scapă cenzurii proceselor raţionale mai înalte şi ne obligă să ne jucăm, ca pe nişte reminiscenţe, rolurile: eu amantul tainic, indignat, demascat; Clarissa – femeia trădată cu cruzime. Dar, când am încercat să i-o spun, m-a privit clătinând încet din cap de la dreapta la stânga, uimită de prostia mea. Abia dacă s-a mai uitat la ultimele rânduri ale scrisorii. S-a ridicat brusc în picioare şi am întrebat-o:

— Unde te duci?

— Trebuie să mă pregătesc de ore.

A ieşit grăbită din încăpere, lăsându-mă cu sentimentul

că fuseserăm lipsiţi de o concluzie. Aceasta ar fi trebuit să fie clipa consolidării, a asigurărilor reciproce, ar fi trebuit să stăm umăr la umăr, sau spate în spate, apărându-ne unul pe celălalt împotriva tentaţiei de viol al intimităţii noastre. Şi, în schimb, parcă violul se petrecuse deja. Tocmai mă pregăteam să i-o spun, când s-a întors, de data aceasta veselă, și m-a sărutat pe buze. Ne-am îmbrățișat strâns în bucătărie, timp de aproape un minut, spunându-ne vorbe de dragoste. Eram împreună, nu mai aveam nevoie să-mi spun textul. Apoi s-a smuls din îmbrăţişare, şi-a apucat haina şi a dispărut. Am rămas cu sentimentul că încă mai era între noi o dispută nepusă în cuvinte, dar nu eram sigur ce însemna ea.

Am mai întârziat în bucătărie, spălând vasele, terminându-mi cafeaua și adunând paginile scrisorii – filele acelea albastre, de mici dimensiuni, pe care, nici eu nu știu de ce, le asociez cu semianalfabetismul. Modul detașat în care ne purtam unul cu celălalt, menţinut fără niciun efort de ani de zile, mi se părea acum, brusc, un construct elaborat, un artificiu cu echilibru fin, ca un ceas străvechi; începeam să pierdem uşurinţa de a-l face să meargă, sau de a-l face să meargă fără să ne concentrăm prea mult. De fiecare dată când vorbisem cu Clarissa în ultima vreme, o făcusem conştient de posibilele consecinţe ale cuvintelor mele. Îi lăsam impresia că atenţiile lui Parry mă flatau în taină, sau că, fără să vreau, îl încurajam, sau că, fără să vreau să o recunosc, îmi făcea plăcere puterea pe care o aveam asupra lui sau – poate aşa credea – puterea asupra ei?

Conştiinţa de sine distruge bucuria erotică. În pat, cu doar o oră și jumătate înainte, fuseserăm într-un fel neconvingători, ca şi cum între membranele noastre mucoase s-ar fi strecurat o pulbere fină sau un praf, sau

echivalentul lui mental, la fel de palpabil însă ca şi nisipul de pe plajă. Aşezat pe scaun, în bucătărie, după plecarea Clarissei, mi-am evocat înşiruirea banală, posomorâtă, trecută de la nivelul psihicului la cel somatic – gândurile negre, excitarea lentă, lubrifierea minimă – şi durerea.

Ce erau aceste gânduri negre? Unul era bănuiala că, pe tărâmul sentimentelor ce sfidează responsabilitatea logicii, Clarissa îl considera pe Parry ca fiind vina mea. Era genul de stafie pe care numai eu puteam să o invoc, un spirit născut din firea mea dislocată, incompletă, sau din ceea ce ea numea cu simpatie inocenţa mea. Eu îl adusesem în viaţa noastră şi tot eu îl ţineam acolo, oricât aş fi negat-o.

Clarissa mi-a spus că mă înşelam şi că era ridicol, dar despre propria ei atitudine nu a mai spus prea mult. O comentase pe a mea în timp ce ne îmbrăcam, dimineaţă. Eram tulburat, mi-a zis. Tocmai îmi puneam ghetele, aşa că nu am întrerupt-o. A zis că îi displăcea să mă vadă revenit la vechea obsesie a „întoarcerii la ştiinţă” când aveam o viaţă profesională atât de plăcută şi mă pricepeam atât de bine la ceea ce făceam. Încerca să mă ajute, dar, în intervalul a numai câteva zile, devenisem atât de disperat, atât de febril în atenţia pe care i-o acordam lui Parry, atât de... S-a oprit o clipă, căutând un cuvânt. Stătea în prag, ţinând în dreptul taliei o fustă plisată, cu căptuşeală de mătase, în lumina dimineţii, paloarea făcea ochii să-i pară şi mai verzi. Era frumoasă. Părea de neatins, o senzaţie amplificată de cuvântul ales:

-.. .singur, Joe. Eşti atât de singur în toată povestea asta, chiar şi atunci când discuţi cu mine. Simt cum mă excluzi din ea. Mai e ceva ce nu-mi spui. Nu-mi vorbeşti din inimă.

Am rămas uitându-mă la ea. Ori, întotdeauna în împrejurări ca aceasta, îi vorbisem din inimă, ori nu o

făcusem niciodată în viaţă şi nici nu ştiam cum e. Dar nu asta gândeam. Gândul era unul care îmi revenea adesea de când o cunoscusem: cum se făcea că un tip greoi, supradimensionat şi banal ca mine pusese mâna pe o asemenea frumuseţe translucidă? Şi un nou gând rău: începea să considere că făcuse un târg prost?

Tocmai se pregătea să iasă din cameră, spre bucătărie, acolo unde, neştiută nouă, aştepta scrisoarea lui Parry. Mi-a interpretat greşit expresia de pe faţă. Mai degrabă rugătoare decât acuzatoare, mi-a spus:

— Uite, felul în care te uiţi la mine acum. Faci nişte calcule pe care n-am să le ştiu niciodată. Un fel de contabilitate dublă pe care o consideri cea mai bună cale spre adevăr. Nu înţelegi cum te izolează?

Ştiam că nu aş fi convins-o dacă spuneam: “Mă gândeam doar ce frumoasă eşti şi cât de puţin te merit”. Iar faptul că nu aş fi convins-o m-a făcut să meditez, în timp ce mă ridicam în picioare, că poate ea era aceea care nu mă merita pe mine. Uite-aşa. Balanţe, contabilitate dublă. Avea dreptate, şi încă îndoit, pentru că nu rostisem un cuvânt, iar ea nu avea să afle niciodată. I-am zâmbit:

— Hai să continuăm discuţia la micul dejun. Dar de discutat am discutat despre scrisoarea lui Parry, şi nici asta nu ne-a reuşit prea grozav.

După plecarea ei, după ce am strâns masa, am rămas aşezat pe scaunul din bucătărie, cu cafeaua răcită dinainte, vârând filele lui Parry înapoi în plicul lor strâmt, parcă încercând să adun sporii virali care ne invadau casa. Alte gânduri negre: de fapt visam cu ochii deschişi, dar trebuia să las visul să se desfăşoare până la capăt. Mi s-a năzărit că ea se folosea de Parry ca de un paravan. La urma urmelor, reacţia ei la cazul acesta era stranie. Părea să accentueze

dificultăţile asociindu-mă lui Parry. Care era explicaţia? începea să-i pară rău că îşi petrecea viaţa alături de mine? Cunoscuse pe altcineva? Dacă voia să mă părăsească, i-ar fi fost mai uşor dacă se convingea pe sine însăşi că între mine şi Parry era ceva. Oare cunoscuse pe cineva? La serviciu? Un coleg? Un student? Să fi fost vorba de un caz clasic de autoconvingere?

M-am ridicat în picioare. Autoconvingerea era un concept drag psihologilor evoluţionişti. Scrisesem un articol pe tema aceasta pentru o revistă australiană. Era o ştiinţă de fotoliu şi decurgea astfel: dacă trăiai într-un grup, aşa cum făcuseră dintotdeauna oamenii, era esenţial pentru propriul confort să-i poţi convinge pe ceilalţi să-ţi susţină nevoile şi interesele. Uneori trebuia să te foloseşti de vicleşuguri. În mod evident, cel mai bine era dacă reuşeai să te convingi în primul rând pe tine însuţi şi nu mai trebuia să te prefaci că şi crezi în ceea ce spui. Indivizii care puteau să se înşele pe sine supravieţuiau, la fel ca şi genele lor. Astfel se făcea că ne ciorovăiam şi ne contraziceam, pentru că inteligenţa noastră unică se punea mereu în serviciul pledoariilor noastre speciale şi a orbirii selective faţă de slăbiciunile argumentelor noastre.

În timp ce traversam bucătăria, aş fi putut jura că nu aveam nici cea mai vagă idee încotro mă îndreptam. Ajuns la uşa biroului Clarissei, nutream ideea vagă că mă duc să-mi recuperez capsatorul. Străbătând încăperea mică până la masa de lucru este posibil să-mi fi spus că voiam să verific dacă nu cumva corespondenţa de dimineaţă nu se amestecase cu a ei, ceea ce se mai întâmpla uneori. Aveam de escaladat un obstacol moral şi presupun că m-am ajutat tocmai de autoconvingerea pe care i-o puneam ei în seamă.

Biroul nu devenise locul acela plin de seriozitate pe

care îl avusese în intenţie Clarissa. Avea unul la universitate, unde își desfășura în mod real activitatea. Biroul era un punct de tranzit, un spaţiu de decontaminare între slujbă și casă, unde erau adunate hârtiile, cărţile și eseurile studenţilor. Era punct de urmărire pentru finii ei. Aici răspundea la scrisorile lor, le împacheta cadourile, le expunea dezordonat desenele și darurile.

Aici venea pentru a achita notele de plată și a le scrie prietenilor. Puteai fi sigur că are la îndemână timbre și plicuri de calitate, ca și vederi artistice de la expozițiile mai importante de anul trecut.

Am ajuns în dreptul mesei de lucru şi m-am silit să caut capsatorul, pe care l-am descoperit sub un ziar. Ba chiar am scos şi un mic zgomot de satisfacţie. Era în încăpere o prezenţă, un public divin pe care încercam să îl conving? Erau gesturile acestea reminiscenţe – încorporate social sau genetic – ale credinţei într-o zeitate care ne urmăreşte? Prefăcătoria, ca şi onestitatea, inocenţa şi respectul de sine s-au destrămat în clipa în care am strecurat capsatorul în buzunar, dar nu am părăsit încăperea, ci am continuat să scotocesc printre mărunţişurile de pe birou.

Desigur, ceea ce făceam nu mai putea fi negat. Mi-am spus că acţionam încercând să dezleg niște noduri, să aduc lumină și înțelegere în încurcătura aceasta de lucruri nerostite. Era o necesitate dureroasă. Aveam să o salvez pe Clarissa de ea însăși și pe mine de Parry. Aveam să reînnoiesc legături, dragostea prin intermediul căreia Clarissa și cu mine supravieţuiserăm atâţia ani. Dacă bănuielile mele nu își găseau suportul în realitate, atunci era neapărat necesar să le pot elimina. Am tras sertarul în care îşi ţinea corespondenţa mai recentă. Fiecare gest care urma altuia, fiecare clipă de intruziune mai profundă mă înăsprea.

Cu fiecare secundă în care mă purtam urât, îmi păsa tot mai puţin.

Ceva strâns şi tare, un paravan, o cochilie, se forma pentru a mă apăra de propria mea conştiinţă. Construcţiile logice se cristalizau în jurul unui concept parţial de dreptate, aveam dreptul să ştiu ce făcea ca reacţiile Clarissei la problema lui Parry să fie distorsionate. Ce o împiedica să fie de partea mea? Vreo stârpitură de doctorand cu bărbuţă, care făcea pe grozavul. Am extras un plic. Fusese expediat cu trei zile în urmă. Adresa era scrisă cu litere mărunte, înclinate, într-o dezordine artistică. Am scos singura foaie de hârtie. Introducerea a fost suficientă ca să-mi strângă inima. Dragă Clarissa. Dar nu era nimic. O veche prietenă din anii de şcoală, care îi trimitea veşti despre familie. Am ales alta – naşul ei, eminentul profesor Kale, care ne invita la restaurant de ziua ei. Despre asta ştiam. Am aruncat o privire celei de a treia, o scrisoare de la Luke, a patra, a cincea, şi nevinovăţia lor acumulată a început să-mi facă rău. M-am uitat la încă trei. Iată, păreau să spună, viaţa femeii pe care susţii că o iubeşti, activă, inteligentă, înţelegătoare, complexă. Ce cauţi aici? încerci să ne contaminezi cu otrava ta! Ieşi afară! Am început să mai deschid o scrisoare, dar m-am răzgândit. Eram atât de detestabil încât, retrăgându-mă din încăpere, mi-am pipăit buzunarul ca să confirm – sau să dau impresia că îmi confirm – prezenţa capsatorului.

Mă aflam în trafic, la intrarea în banalitatea aglomerată a Headingtonului. Un autobuz supraetajat se defectase în dreptul semaforului, într-un loc unde strada era deja îngustată de o echipă de reparaţii. Maşinile erau nevoite să-şi aştepte rândul pentru a se strecura. Intruziunea mea reprezenta un punct de referinţă în declinul relaţiei noastre

şi în reuşita insidioasă a lui Parry. În seara aceea, Clarissa sa întors acasă bine dispusă şi plină de viaţă, dar eu eram prea stânjenit de ceea ce făcusem pentru a mă relaxa. Conştiinţa de sine, iar. Acum aveam într-adevăr ceva de ascuns. Trecusem, în ambele sensuri, peste linia de demarcaţie a propriei mele inocenţe.

În dimineaţa următoare, în timp ce şedeam singur în birou, mi-a apărut ca un eveniment paralel, moartea unui vis nevinovat, când am deschis scrisoarea profesorului meu şi am aflat că nici nu se punea problema unui loc în departament pentru mine. Nu numai că se ridicau obstacole în procedura de admitere şi că fondurile destinate cercetării pure se diminuaseră, dar propunerea mea de a lucra în domeniul fotonului virtual era redundantă. “Te asigur că aceasta este nu pentru că s-ar fi descoperit răspunsurile, ci mai degrabă pentru că întrebările au fost în mod radical reformulate în ultimii cinci ani. Această redefinire pare să-ţi fi scăpat. Sfatul meu, Joseph, este să continui cariera plină de succes pe care o ai deja.”

Nu ajungeam nicăieri. Timp de douăzeci şi cinci de minute am stat pe strada principală din Headington, aşteptându-mi rândul să trec de autobuz, urmărind lumea cum intră şi iese de la bancă, de la farmacie şi din magazinul de casete video. În cincisprezece minute, sau chiar mai puţin, aveam să ajung acasă la doamna Logan şi habar nu aveam ce doresc să-i spun. Motivele pentru care venisem până aici nu-mi mai erau clare. Iniţial, voiam să-i povestesc despre curajul arătat de soţul ei, pentru cazul în care nimeni altcineva nu ar fi făcut-o, dar de atunci încoace ziarele vorbiseră despre el. Când vorbisem cu ea la telefon mi se păruse calmă şi îmi spusese că se bucură că vin, ceea ce mi se păruse suficient pentru a porni la drum. Mă gândisem

atunci că voi lăsa lucrurile să decurgă de la sine, dar acum, când aproape ajunsesem, nu mai eram la fel de sigur. De dimineaţă, mai devreme, mă bucurasem la gândul că voi ieşi din casă, că mă voi urca în maşină, că voi ieşi din oraş. Acum, bucuria se topise. Mă îndreptam spre o întâlnire cu durerea adevărată şi mă simţeam derutat.

Casa, semidetaşată, era înecată în verdeaţă proaspătă, adânc în inima suburbiilor moderne, cu spaţii verzi, din nordul Oxfordului. Teoria mea susţinea că într-o zi aveam să redescoperim reala urâţenie a arhitecturii casnice victoriene, ceea ce se va întâmpla după ce ne vom fi definit noi înşine ce înseamnă o casă bine proiectată. Până atunci nu ne puteam gândi la altceva mai bun, iar casa victoriană ne era suficientă. Coborârea din maşină mi-a provocat parcă o reducere a cantităţii de sânge trimis creierului şi, în consecinţă, un salt înapoi în gândire. Nu mai am încredere în mine însumi, mi-am spus. Asta de când invadasem intimitatea Clarissei. M-am oprit la poartă. O alee de cărămidă flancată de păpădii şi clopoţei ducea până la uşa din faţă. Ar fi fost uşor de presupus că tristeţea pe care o emana casa era o simplă proiecţie, şi de aceea m-am silit să caut semnele: grădina neglijată, perdelele trase la ferestrele a două încăperi de la etaj şi, la picioarele scării din faţa uşii, cioburi, poate ale unei sticle de lapte. Nu aveam încredere în mine însumi. În timp ce apăsam pe butonul soneriei, gândul îmi era la capsator şi la cât de necinstiţi putem fi cu noi înşine, pentru a nu lăsa lucrurile să ne scape din mână. Am auzit mişcare înăuntrul casei. Nu venisem să-i vorbesc doamnei Logan despre curajul soţului ei, ci să explic, să-mi stabilesc inocenţa, lipsa de vinovăţie faţă de moartea lui.

Capitolul treisprezece

Femeia care mi-a deschis ușa s-a arătat mirată să mă vadă și ne-am privit timp de două secunde, până i-am amintit grăbit că aveam o întâlnire. Ochii care mi-au susţinut privirea erau mici şi uscaţi, nu înroşiţi de suferinţă, ci înfundaţi în cap, acoperiţi de luciul oboselii. Părea dusă departe, rătăcită într-o vreme imposibil de descris, ca un singuratic explorator al zonelor arctice. Aducea la uşă o mireasmă caldă, casnică, şi m-am întrebat dacă nu cumva dormise îmbrăcată. Purta un şirag lung de bucăţi neregulate de chihlimbar, în care i se încurcase neajutorată mâna stângă. Pe tot parcursul vizitei mele a învârtit și răsucit o singură bucăţică, mai mică decât celelalte, între degetul mare și arătător. Când am deschis gura, a spus:

— Desigur, desigur – făcând un gest eroic să-şi anime trăsăturile și deschizând mai mult uşa.

Cunoşteam tipul acesta de interior din nordul Oxfordului din timpul vizitelor pe care le făcusem în decursul anilor diverşilor profesori de ştiinţe. Era un tip pe cale de dispariţie acum, când banii veniţi din medii neuniversitare îşi făceau loc în suburbii. Transformarea se făcuse în anii cincizeci sau şaizeci. Fuseseră aduse cărţile şi câteva piese de mobilier – iar de atunci nu se mai schimbase nimic. Nu existau alte culori decât maro şi crem. Nu exista ordine sau stil, nici confort, iar iarna căldura era foarte puţină. Până şi lumina era maronie, în ton cu mirosul de umezeală, praf de cărbune şi săpun. Dormitoarele erau cu siguranţă neîncălzite şi în casă părea să existe un singur

telefon, unul cu disc, ţinut în hol, departe de orice fel de scaun. Pe jos era linoleum, firele electrice înnegrite se scurgeau de-a lungul pereţilor, iar din bucătărie se simţea mireasma acră a gazului, laolaltă cu profilul scund al rafturilor melaminate, montate pe suporturi de metal, pe care stăteau sticle cu suc maroniu şi roşu. Era austeritatea considerată pe vremuri adecvată vieţii intelectuale, aliniată fără senzualitate sufletului pragmatismului englezesc lipsit de fasoane, limitat la esenţial, la lumea universitară de dincolo de magazine. La vremea lui poate a însemnat o lovitură dată luxului edwardian al mai vechilor generaţii. Acum apărea ca mediul desăvârşit al tristeţii.

Jean Logan m-a condus într-o încăpere din spate, înghesuită, cu vedere spre o grădină enormă, închisă cu ziduri şi dominată de un cireş în floare. S-a aplecat ţeapăn să culeagă o pătură de pe jos, de lângă o sofa de două locuri, ale cărei perne stăteau strâmbe, claie peste grămadă. Ţinându-şi pătura lipită de stomac cu ambele mâini, m-a întrebat dacă vreau un ceai. Am bănuit că dormea când sunasem la uşă, sau zăcea inertă sub cuvertură. M-am oferit să o ajut la bucătărie, dar a râs iritată şi mi-a spus să stau jos.

Aerul era atât de greu, că respiraţia cerea un efort conştient. Focul din căminul alimentat cu gaz ardea, eliberând probabil monoxid de carbon. El şi tristeţea strânsă aici. În timp ce Jean Logan era afară din încăpere, am încercat să reglez flacăra; nereuşind, am deschis uşa de sticlă dinspre terasă preţ de vreo doi centimetri, apoi am îndreptat pernele şi m-am aşezat.

Nimic în încăperea aceasta nu sugera prezenţa copiilor.

Înghesuită într-un alcov, acoperită de cărţi şi de teancuri de reviste şi periodice de interes academic, stătea o

pianină, ale cărei sfeşnice găzduiau mănunchiuri de crenguţe uscate, poate mugurii de anul trecut. Cărţile aflate de o parte şi de cealaltă a şemineului erau ediţii uniforme din operele lui Gibbon, Macaulay, Carlyle, Trevelyan şi Ruskin. De-a lungul unuia dintre pereţi stătea o canapea din piele întunecată, cu o gaură în spătar, umplută cu ziare îngălbenite. Straturi de covoare rărite și decolorate acopereau podeaua. Cu faţa la focul otrăvitor, de partea cealaltă a sofalei, erau două scaune datând, după părerea mea, de prin anii patruzeci, cu braţe înalte şi şezuturi adânci, lăsate. Jean sau John Logan moşteniseră cu siguranţă casa neschimbată de la părinţi. M-am întrebat dacă aerul de tristeţe al acestui loc data dinainte de moartea lui John Logan.

Jean a revenit cu două căni muncitoreşti, pline cu ceai. Îmi pregătisem de-acum un mic discurs de deschidere, dar, de îndată ce s-a aşezat pe marginea scaunului jos, inconfortabil, şi-a început propria ei cuvântare.

— Nu ştiu de ce aţi venit, a spus. Sper că nu pentru a vă satisface curiozitatea. Dat fiind că nu ne cunoaştem, aş prefera să nu aud condoleanţe, consolări sau altele de felul acesta, dacă nu vă supăraţi.

Încercarea de a rosti toate acestea pe un ton lipsit de emoţie dădea frazării sacadate, gâfâite, cu atât mai multă forţă. A dat să îndulcească efectul zâmbind stins şi adăugând:

— Vreau să zic că încerc să vă scutesc de părţile neplăcute.

Am înclinat din cap şi am încercat să sorb ceaiul fierbinte din găletușa de porțelan pe care o ţineam în mână. Pentru ea, aflată într-o asemenea stare de suferinţă, o întâlnire cu caracter social ca aceasta trebuie să fi semănat

cu încercarea de a conduce o maşină când eşti beat – greu de stabilit viteza conversaţiei, uşor de supracompensat prin manevrarea greșită a direcţiei.

Îmi era greu să o văd dincolo de dimensiunile nenorocirii ei. Pata maronie de pe puloverul bleu de caşmir, chiar sub sânul sting, era altceva decât semnul neglijenţei faţă de sine datorate durerii? Părul îi era gras și tras aspru pe spate, strâns într-un coc ciufulit cu un elastic roşu. Durerea, da, sau poate un anume stil academic? Aflasem din articolele din ziare că preda istoria la universitate. Dacă n-ai fi ştiut nimic despre ea, ai fi putut crede că era o persoană sedentară, cu o răceală gravă. Nasul ascuţit i se înroşise spre vârf și la bază, în jurul nărilor, în urma frecării cu şerveţelele înmuiate. (Văzusem cutia goală pe jos, la picioarele mele.) Dar chipul era atrăgător, aproape frumos, aproape şters, de un oval prelung și palid, limpede, cu buze subţiri, cu gene și sprâncene aproape invizibile. Ochii erau de un cenușiu nehotărât. Lăsa impresia unui fel de independenţă noduroasă, ca și a unui temperament uşor irascibil. I-am spus:

— Nu ştiu dacă ceilalţi, oamenii care au fost acolo, au venit să vă vadă. Presupun că nu. Ştiu că nu aveţi nevoie să vă spun că soţul dumneavoastră a fost un om curajos, dar poate există lucruri pe care aţi vrea să le aflaţi despre ceea ce s-a întâmplat. Audierile nu încep decât peste o lună și jumătate...

Mi-am lăsat fraza neterminată, neştiind cum de se strecurase în gândurile mele audierea. Jean Logan continua să stea pe marginea scaunului, aplecată deasupra cănii, răsuflând în ea și primind aburul în faţă, poate pentru a își alina ochii. A spus:

— V-aţi gândit că aş vrea să aud detaliile modului în

care şi-a pierdut viaţa.

Acreala ei m-a surprins, făcându-mă să o privesc în ochi.

— Poate sunt lucruri pe care vreţi să le aflaţi, am spus, mai rar decât înainte.

Antagonismul îmi era mai la îndemână decât stânjeneala provocată de tristeţea ei...

— Sunt multe lucruri pe care vreau să le aflu, a zis Jean Logan, şi în glasul ei s-a auzit deodată furia. Am tot felul de întrebări pentru tot felul de oameni. Dar nu cred că o să-mi răspundă cineva. Toţi se prefac că nici nu înţeleg întrebările.

S-a întrerupt, înghiţind în sec. Făcusem legătura cu vocea pe care o auzea repetându-i în minte, auzeam gândurile care o chinuiau noaptea întreagă. Sarcasmul ei era prea teatral, prea energic, iar dincolo de el am simţit greutatea reiteraţiilor ostenite.

— Eu sunt nebuna, bineînţeles. Sunt irelevantă, le stau în cale. Nu le convine să-mi răspundă la întrebări, pentru că nu se potrivesc cu povestea lor. Lăsaţi, doamnă Logan! Nu vă frământaţi cu lucruri care nu vă privesc şi care nici nu sunt importante. Ştim că e vorba despre soţul dumneavoastră, tatăl copiilor dumneavoastră, dar aici noi dictăm şi vă rugăm să nu vă amestecaţi...

“Tată” şi “copii” au fost cuvintele care au descumpănit-o. A pus cana jos, şi-a smuls un şerveţel făcut ghem din mâneca puloverului şi l-a apăsat, răsucindu-l în spaţiul dintre ochi. A dat să se ridice, dar scaunul jos a împiedicat-o. Am simţit neutralitatea aceea goală, amorţită, care îşi face apariţia atunci când o persoană pare să monopolizeze întreaga stare afectivă dintr-o încăpere. Pentru moment, nu aveam altceva de făcut decât să aştept. Bănuiam că este genul de femeie căreia nu îi place să fie

văzută plângând. Dar probabil că în ultima vreme se obişnuise. Am privit dincolo de ea, în grădină, pe lângă cireş, şi am văzut prima dovadă a existenţei copiilor. Pe jumătate ascuns de tufe, era un cort, unul cafeniu, de forma unui iglu, aşezat pe o bucată cu iarbă. Beţele se înclinaseră, iar cortul stătea aplecat peste un strat de flori. Avea un aer plouat, părăsit. Deci el îl înălţase, cu puţin înainte de a muri, sau îl ridicaseră copiii, pentru a păstra legătura cu spiritul sportiv, îndrăgostit de aerul liber, care abandonase casa? Poate aveau nevoie de un loc unde să se ascundă, afară din penumbra durerii mamei lor.

Jean Logan tăcea. Mâinile îi stăteau încleştate în poală, iar ea privea în podea, parcă dorind în continuare să fie singură. Pielea dintre nas şi buza de jos îi era iritată. Amorţeala mi s-a spulberat la gândul simplu că ceea ce vedeam era dragostea şi agonia lentă a distrugerii ei. Închipuindu-mi cum ar fi fost să o pierd pe Clarissa, datorită morţii sau din prostia mea, am simţit o senzaţie de arsură în sus pe pielea spatelui şi mi s-a părut că mă înec în lipsa de aer cumsecade a micii încăperi. Trebuia să mă întorc urgent la Londra, să salvez iubirea dintre noi. Nu aveam niciun plan în minte, dar mi-ar fi plăcut să mă pot ridica în picioare şi să inventez o scuză. Jean Logan a ridicat ochii şi a spus:

— Iertaţi-mă. Mă bucur că aţi venit. Aţi fost drăguţ că aţi făcut drumul până aici.

Am răspuns amabil, convenţional. Muşchii braţelor şi ai picioarelor îmi erau încordaţi, gata parcă să mă împingă în sus de pe scaun, înapoi spre Maida Vale. Ceea ce văzusem în durerea lui Jean reducea propria mea situaţie la o serie de elemente fără complicaţii, tabloul periodic al bunului simţ: după ce ai pierdut-o, ai să înţelegi ce dar a fost iubirea. Ai să suferi la fel ca mine. Aşa că du-te înapoi şi luptă ca să o

păstrezi. Restul, inclusiv Parry, e fără importanţă.

— Vedeţi, sunt lucruri pe care vreau să le ştiu...

Am auzit uşa de la intrare deschizându-se şi închizându-se, apoi paşi pe hol, dar niciun sunet de glasuri, S-a întrerupt, parcă aşteptând să fie chemată. Apoi paşii – poate două persoane – au urcat scara, iar ea s-a destins. Se pregătea să-mi spună sau să mă întrebe ceva important şi ştiam că nu pot să plec. Dar nu puteam nici să-mi relaxez muşchii picioarelor. Aş fi vrut să-i propun să stăm de vorbă în grădină, sub copacul înflorit, la aer. Mi-a spus:

— Cu soţul meu a mai fost cineva. Aţi observat? Am clătinat din cap.

— A fost prietena mea, Clarissa, doi muncitori de la fermă, un tip pe care îl chema...

— Despre ei ştiu. Dar în maşină, când a oprit, se mai afla cineva. Cineva care a coborât.

— A apărut din partea cealaltă a păşunii. Nu l-am văzut până n-am luat-o cu toţii la fugă către balon. Iar atunci nu era nimeni, sunt absolut sigur.

Jean Logan nu era mulţumită.

— I-aţi văzut maşina?

— Da.

— Şi n-aţi văzut pe nimeni stând lângă ea şi uitându-se?

— Dacă ar fi fost cineva, mi-aş fi amintit.

Şi-a întors privirea. Nu erau răspunsurile pe care le dorea. A adoptat un ton care îmi propunea să o luăm de la capăt. Nu mă deranja. Voiam sincer să-i fiu de ajutor.

— Vă amintiţi portiera maşinii deschisă?

— Da.

— O portieră, sau două?

Am ezitat. Imaginea invocată îmi arăta două, dar nu

eram sigur şi n-aş fi vrut să o induc în eroare. Aici era ceva în joc, poate un vis plin de forţă. Nu voiam să îl încurajez. Dar, în cele din urmă, am spus şovăielnic:

— Două. Nu sunt absolut sigur, dar cred că erau două.

— Şi de ce credeţi că ar fi fost două portiere deschise, dacă ar fi fost singur?

Am ridicat din umeri, aşteptând să-mi spună ea. Şi-a răsucit şi mai repede colierul de chihlimbar. O agitaţie îndurerată luase locul tristeţii. Chiar şi eu, care nu ştiam nimic, îmi dădeam seama că, dacă se dovedea că avea dreptate, avea să sufere şi mai tare după aceea. Trebuia să audă ceea ce ar fi fost mai bine să nu ştie. Mai întâi însă avea întrebări, formulate aspru, pe tonul unui avocat agresiv. Pentru moment, mă transformasem în obiectul surogat al amărăciunii sale.

— Spuneţi-mi ceva: în ce direcţie e Londra, de aici?

— Spre est.

— În ce direcţie e Chilterns?

— Spre est.

S-a uitat la mine ca şi cum s-ar fi administrat o probă concludentă. Am continuat să mă arăt obiectiv şi doritor să ajut. Va trebui să mă ia de mână şi să mă ducă până în mijlocul evident al chinurilor sale. Trăise atâta vreme în minte cu lucrul acesta, încât abia dacă îşi mai putea reţine iritarea, nevoită să întrebe:

— Cât de departe e Londra?

— Cincizeci și cinci de mile.

— Și Chilterns?

— Vreo douăzeci.

— Ca să ajungi de la Oxford la Londra trebuie să treci prin Chilterns?

— Autostrada taie drept peste dealuri.

Dar se poate ajunge la Londra şi prin Watlington şi apoi pe drumurile lăturalnice de acolo?

— Nu.

Jean Logan a rămas cu privirile aţintite la covorul persan de la picioare, adâncită în misterul ei, în suferinţa pe care nu o mai putea defula într-o confruntare cu soţul ei. Am auzit paşi în camera de deasupra şi o voce de femeie, sau de copil. Au trecut două sau trei minute, după care am spus:

— Ar fi trebuit să se afle la Londra în ziua aceea. A închis strâns ochii și a înclinat din cap.

— La o conferinţă, a şoptit. O conferinţă pe teme medicale. Mi-am dres încet glasul.

— Probabil există o explicaţie perfect nevinovată.

Cu ochii în continuare închişi, şi-a coborât vocea până la un ton egal, scăzut, ca şi cum ar fi vorbit în stare de hipnoză, amintindu-şi ziua aceea despre care nu putea vorbi.

— Sergentul de poliţie care a adus maşina înapoi, el a fost. Au adus-o cu un camion al Depanării, fiindcă nu au găsit cheile. Ar fi trebuit să fie în maşină, sau în buzunarele lui John. De aceea m-am uitat înăuntru. L-am întrebat pe sergent: aţi căutat prin maşină? Aţi luat amprentele? Iar el mi-a spus că nu au căutat şi că nu ridică amprente. Şi ştii de ce? Pentru că nu a avut loc nicio crimă...

A deschis ochii, să vadă dacă percepusem cum trebuie semnificaţia acestui detaliu, impactul deplin al absurdităţii sale. Nu cred că le percepusem. Am deschis gura să repet cuvântul, dar a făcut-o ea înaintea mea, rostindu-l din nou, tare:

— O crimă! Nu avusese loc o crimă!

S-a ridicat brusc în picioare, a traversat camera şi a înşfăcat o pungă de plastic dintr-un colţ, unde cărţile stăteau grămadă înaltă până la mijloc. S-a întors şi mi-a întins-o

repezit.

— Poftim. Uită-te dumneata şi spune-mi ce e.

Era o pungă albă de plastic, grea, cu imaginea schiţată a unor copii ce dansau intrând şi ieşind din denumirea unui supermarket. Orice va fi fost înăuntru, atârna greu la fund. De îndată ce s-a aflat în mâinile mele, am devenit conștient de mirosul ce se ridica din ea, mireasma aspră şi intimă a cărnii putrezite.

— Haide. Nu mușcă.

Cu respiraţia ţinută, am desfăcut gura pungii şi, timp de o secundă, conţinutul nu mi-a spus nimic. Bucăţi de plastic înfăşurate peste o pastă cenuşie, o sferă de folie de aluminiu, ceva urât şi maroniu pe o bucată pătrată de carton. Apoi am zărit roşul intens, închis în curbura de sticlă, în mare parte ascuns de hârtie. Era o sticlă de vin, motivul pentru care punga era atât de grea. În clipa aceea, totul s-a luminat. Am văzut două mere.

— Un picnic, am spus.

Greaţa pe care o simţeam nu se datora în exclusivitate mirosului.

— Era pe jos, în dreptul scaunului de lângă șofer. Pleca la un picnic cu ea. Undeva în pădure.

— Cu ea?

Simţeam că sunt pedant, dar mi s-a părut normal să încerc să mă opun forţei de sugestie a imaginaţiei ei. Jean scotea ceva din buzunarul fustei. Mi-a luat punga şi mi-a pus în palmă o mică eşarfa de mătase, cu dungi gri şi negre ca de zebră, stilizate.

— Miroase-o, mi-a poruncit, depozitând cu grijă punga în colţul ei.

Mirosea sărat, a lacrimi sau a secreţie nazală, sau a transpiraţie de pe mâna încleștată a lui Jean.

— Inspiră mai adânc, mi-a spus.

Stătea aplecată deasupra mea, rigidă şi feroce în dorinţa de a îşi asigura complicitatea mea.

Am ridicat bucăţica de mătase la nas şi am adulmecat-o iar.

— Îmi pare rău, am spus. Mie nu-mi miroase a nimic.

— E apă de trandafiri. N-o simţi?

Mi-a smuls-o din mână. Nu mai meritam să o păstrez. Mi-a zis:

— Eu n-am folosit în viaţa mea apă de trandafiri. Am găsit-o pe scaunul din stânga.

S-a aşezat, aparent aşteptând să spun ceva. Avea sentimentul că, bărbat fiind, eram cumva părtaş la nelegiuirea soţului ei, că eram înlocuitorul care ar fi trebuit să se purifice mărturisind? Fiindcă am tăcut, a zis:

— Uite ce e, dacă ai văzut ceva, te rog, nu încerca să mă menajezi. Trebuie să ştiu.

— Doamnă Logan, nu am văzut pe nimeni împreună cu soţul dumneavoastră.

— Le-am cerut să ridice amprentele din maşină. Aş putea să o găsesc...

— Numai dacă are cazier. Nu m-a auzit.

— Trebuie să ştiu de cât timp dura şi ce însemnătate a avut. Asta înţelegi, nu?

Am înclinat din cap, crezând că înţeleg. Trebuia să capete măsura pierderii pe care o suferise şi să ştie după ce jeleşte. Trebuia să afle totul şi să sufere, înainte de a îşi găsi liniştea, atâta câtă putea avea. Alternativa ar fi fost neştiinţa chinuită şi o viaţă întreagă de bănuieli, ghicitori sumbre şi gânduri dintre cele mai negre.

— Îmi pare rău, am început, dar mi-a retezat-o.

— Trebuie neapărat să o găsesc. Trebuie să vorbesc cu

ea. Ea trebuie să fi văzut totul. Şi pe urmă a fugit. Speriată, înnebunită. Cine ştie?

Am răspuns:

— Există posibilitatea ca ea însăşi să încerce să ia legătura cu dumneavoastră. S-ar putea să nu reziste, să simtă nevoia să vă caute.

— Dacă se apropie de casa asta, a rostit Jean Logan simplu, în timp ce uşa se deschidea şi în încăpere intrau doi copii, o omor. Dumnezeu să mă aibă în paza Lui, dar o omor.

Capitolul paisprezece

Cu tristeţe în glas, Clarissa îmi spunea uneori că aş fi fost un tată minunat. Îmi spunea că ştiu să mă port cu copiii, că mă cobor uşor la nivelul lor, fără condescendenţă. Nu m-am ocupat niciodată de un copil pe o perioadă mai îndelungată, astfel încât nu am fost niciodată pus la încercare în focul altruismului părintesc, dar cred că mă pricep destul de bine să ascult şi să vorbesc. Îi cunosc bine pe toţi cei şapte fini ai ei. I-am găzduit în weekend-uri, pe unii i-am luat cu noi în călătorii în străinătate şi am îngrijit cu devoţiune două fetiţe timp de o săptămână – Felicity şi Grace, care amândouă făceau pipi în pat – în timp ce părinţii lor se sfâşiau reciproc în audierile divorţului. I-am fost de oarece folos finului mai mare al Clarissei, un adolescent de cincisprezece ani bântuit de furtuni interioare, aiurit de cultura pop şi de codurile fantasmagorice ale credibilităţii străzii. L-am luat cu mine la un pahar şi l-am convins să nu

abandoneze şcoala. Patru ani mai târziu, studia medicina la Edinburgh cu rezultate foarte bune.

Cu toate acestea, ori de câte ori întâlnesc un copil resimt o stânjeneală pe care trebuie să o maschez. Mă văd cu ochii lui şi îmi amintesc cum îi priveam pe adulţi când eram mic. Toţi îmi apăreau ca o gloată cenuşie, prea dornici să stea jos, prea îndrăgostiţi de bârfă, prea obişnuiţi să nu mai aibă nimic de aşteptat. Părinţii, prietenii lor, unchii şi mătuşile mele, toţi păreau să-şi închine vieţile unor priorităţi dictate de alţii, îndepărtaţi şi mai importanţi. Pentru un copil era, fireşte, totul o chestiune de definiţie locală. Mai târziu am descoperit la unii adulţi demnitate şi strălucire, iar şi mai târziu aceste calităţi, sau cel puţin prima, mi s-au dezvăluit şi în părinţii mei, ca şi la cei mai mulţi membri ai cercului lor. Însă pe când eram un puştan energic şi plin de importanţă în vârstă de zece ani, dacă mă găseam într-o încăpere plină cu adulţi, mă simţeam vinovat şi dator să ascund cât de bine mă simţeam în oricare altă parte. Atunci când mi se adresa câte o persoană în vârstă – şi toţi erau în vârstă – mă temeam că lucrul care se citeşte pe chipul meu este mila.

Aşa încât, atunci când m-am răsucit în scaun ca să mă uit la copiii familiei Logan, m-am văzut creionat în ochii lor – încă un străin plicticos din şirul care în ultima vreme se perindase prin casa lor, un bărbat masiv într-un costum albastru, boţit, al cărui început de chelie era vizibil din locul unde se aflau. Scopul prezenţei sale aici era de neînţeles, dincolo de orice speculaţie. Mai presus de orice, un alt bărbat care nu le era tată. Fata avea vreo zece ani, iar băiatul trebuie să fi fost cu doi ani mai mic. În picioare în spatele lor, imediat lângă uşă, era bona, o tânără cu aspect vesel, îmbrăcată într-un trening. Copiii m-au privit, iar eu le-am întors privirea, în timp ce mama lor îşi rostea ameninţarea

cu moartea. Amândoi purtau jeanşi, bluze de trening şi tricouri cu desene din filmele lui Disney. Aveau un aer de neglijenţă cuceritoare şi nu mi se păreau deloc zdrobiţi.

Băieţelul a spus, fără să-şi ia ochii de la mine:

— E absolut greşit să omori oameni.

Sora a surâs îngăduitor şi, pentru că Jean Logan îi dădea acum instrucţiuni bonei, i-am replicat:

— Era numai un fel de-a spune. Aşa zici când nu poţi să suferi pe cineva.

— Dacă e greşit să o faci, mi-a întors-o el, atunci e greşit şi s-o spui.

L-am întrebat:

— Ai auzit vreodată pe cineva zicând: “Mi-e aşa de foame, că aş mânca şi-un cal”?

S-a gândit bine.

— Şi eu zic, a recunoscut el.

— Şi e bine să mănânci cai?

— Aici nu e bine, a intervenit fetiţa. Dar în Franţa e. Francezii mănâncă mereu.

— Asta aşa e, am spus. Dar dacă ceva e greşit, nu văd cum ar deveni corect doar traversând Canalul.

Rămânând umăr la umăr, copiii s-au tras mai aproape. După toate câte se petrecuseră până acum, o discuţie pe tema relativismului moral era o adevărată binecuvântare.

Fetiţa a spus:

— Oamenii din ţări diferite au idei diferite. În China e politicos să râgâi după ce mănânci.

— Aşa e, am confirmat. Când am fost în Maroc, mi s-a spus să nu mângâi niciodată copiii pe cap.

— Nu pot să-i sufăr pe oamenii care fac asta, a zis fetiţa, iar fratele ei a dublat-o, incitat.

— Tata a văzut în India cum au tăiat capul unui ţap.

— Şi erau preoţi, a adăugat fata.

Menţionarea tatălui nu provocase nicio schimbare exterioară, niciun fel de remuşcare. Era încă o prezenţă vie.

— Aşa deci, am continuat. N-or fi existând reguli asupra cărora să cadă toată lumea de acord?

Băieţelul a sărit triumfător.

— Omorâtul oamenilor.

M-am uitat la fetiţă, care a înclinat din cap şi, la sunetul uşii închizându-se, ne-am întors cu toţii către mamă, care tocmai terminase cu bona.

— Ei sunt Rachael şi Leo. Iar dânsul este domnul...

— Joe, am zis.

Leo s-a dus şi s-a urcat în poala mamei, care l-a cuprins strâns cu braţele pe după mijloc. Rachael s-a apropiat de fereastră, privind afară, în grădină.

— Cortul ăla, a rostit încet, pentru sine.

— Trebuie să o găsesc, s-a întors Jean Logan la conversaţia noastră, pe un ton ca şi cum am fi discutat afaceri. Dacă dumneata n-ai văzut-o, păcat. Dar poate că tot mă mai poţi ajuta. Poliţia nu-mi e de niciun folos. Poate ceilalţi au văzut ceva. Eu nu pot să vorbesc cu ei, dar, dacă nu te deranjează...

— Despre ce e vorba, mami? a întrebat Rachael de la fereastră.

Am simţit tonul neliniştit, protector al întrebării ei şovăielnice şi, odată cu el, i-am întrezărit suferinţa. Trebuie să fi existat scene de a căror repetare fetiţa se temea şi pe care ar fi vrut să le evite.

— Nimic, draga mea. Nimic care să aibă legătură cu tine. Nu mă puteam gândi la o modalitate de a refuza, oricât

aş fi vrut. Avea viaţa mea să rămână pentru totdeauna la bunul plac al obsesiilor altora?

— Am numărul de telefon al muncitorilor de la fermă, a spus ea. Numărul tânărului nu va fi greu de găsit. Am adresa lui. Îl cheamă Parry. Trei telefoane, asta e tot ce-ţi cer.

Era prea complicat să refuz.

— Bine, am spus. O să le dau.

În timp ce acceptam, mi-am dat seama că voi fi în situaţia de a cenzura informaţiile şi poate de a scuti familia de o parte din suferinţă. Şi Leo şi Rachael ar fi fost de acord că uneori era corect să minţi. Băiatul s-a lăsat să alunece din braţele mamei şi s-a apropiat de sora lui. Mulţumindu-mi cu un zâmbet, Jean Logan şi-a netezit fusta cu o mişcare apăsată a mâinii, gest care arăta că era gata acum pentru plecarea mea.

— O să-ţi scriu numerele de telefon. Am dat din cap şi am adăugat:

— Doamnă Logan, soţul dumneavoastră a fost un om hotărât şi foarte curajos. Nu trebuie să uitaţi asta. (Rachael şi Leo se hârjoneau la fereastră, obligându-mă să ridic glasul.) A fost hotărât să salveze viaţa copilului şi a rămas agăţat până la ultima resursă. Liniile electrice reprezentau un pericol iminent. Puştiul ar fi putut să moară. Soţul dumneavoastră pur şi simplu nu a vrut să dea drumul frânghiei, făcându-ne de râs pe toţi ceilalţi.

— Dar voi, toţi ceilalţi, sunteţi în viaţă, mi-a replicat ea. Apoi s-a întrerupt, încruntându-se la Leo, care chiţăia

din spatele draperiilor lungi care încadrau geamul. Sora lui îl gâdila prin ţesătură. Mama a părut pe punctul de a le porunci să se liniştească, dar s-a răzgândit.

— Să nu credeţi că nu mă gândesc tot timpul la asta. John era un alpinist bun, căţărător şi marinar bun. Dar era şi medic. Făcea parte din echipele de salvare şi era un om foarte, foarte prudent. (Cu fiecare “foarte” îşi încleşta mai

tare pumnii.) Nu îşi asuma niciodată riscuri prosteşte. Pe munte îl luau peste picior pentru că întotdeauna lua în calcul posibilele schimbări ale vremii, stâncile instabile sau pericolele la care nimeni altcineva nu s-ar fi gândit. Era pesimistul grupului. Unii îl credeau chiar fricos. Dar lui nu-i păsa. Nu îşi asuma niciodată riscuri inutil. Imediat după ce s-a născut Rachael, a renunţat la alpinismul serios. Tocmai de aceea povestea asta nu are sens.

S-a întors pe jumătate către copiii care făceau tot mai multă gălăgie, dar era hotărâtă să termine ce avea să-mi spună şi o putea face mai bine la adăpostul tămbălăului lor. S-a răsucit din nou spre mine.

— Povestea asta cu agăţatul de frânghie... Ştii, m-am gândit mult la ea şi ştiu din ce cauză a murit.

În fine, ajunseserăm în miezul întâmplării. Se pregătea să mă acuze şi a trebuit să o întrerup. Voiam ca versiunea mea să fie prima. Mi-a venit în minte, ca o încurajare, imaginea a ceva, sau cineva, căzând în clipa dinainte ca eu să dau drumul frânghiei. Eram însă conştient şi de vechiul motto prudent din zilele îndepărtate ale experienţelor de laborator: să crezi înseamnă să vezi.

— Doamnă Logan, am spus, poate aţi mai auzit câte ceva de pe la ceilalţi, nu ştiu. Dar pot să vă spun cu mâna pe inimă..

În timp ce vorbeam, a clătinat din cap.

— Nu, nu. Trebuie să mă asculţi. Dumneata ai fost acolo, dar eu ştiu mai mult despre povestea asta decât dumneata. John mai avea o latură. A vrut dintotdeauna să fie cel mai bun, dar nu mai era sportivul care fusese odinioară. Avea patruzeci şi doi de ani. Asta îl durea. Şi nu putea să accepte. Şi când un bărbat începe să se simtă aşa... N-am ştiut nimic despre femeia asta. N-am bănuit nimic, nici nu

mi-a trecut prin cap, nici măcar nu ştiu dacă a fost prima, dar un lucru ştiu: era acolo şi îl vedea, trebuia să se dovedească cel mai bun în ochii ei. Trebuia să alerge drept în mijlocul lucrurilor, trebuia să fie primul care să se agate de funie şi ultimul care să-i dea drumul, în loc să facă ceea ce ar fi făcut în mod obişnuit – să stea deoparte şi să vadă cum e mai bine. Asta ar fi făcut dacă n-ar fi fost ea, ceea ce e jalnic. S-a grozăvit în faţa unei fete, domnule Rose, şi pentru asta suferim acum cu toţii.

Era o teorie, o naraţiune pe care doar suferinţa, doar demenţa durerii o putea concepe.

— Dar nu aveţi de unde să ştiţi, am protestat. E atât de complicat, de elaborat totul. E doar o ipoteză. Nu vă puteţi permite să credeţi în ea.

Mi-a aruncat o privire compătimitoare, înainte de a se întoarce către copii.

— Zău, e prea mult zgomot. Nu ne mai auzim vorbind. Şi s-a ridicat, iritată. Leo se înfăşurase în draperie până când nu îi mai rămăseseră la iveală decât picioarele. Rachael ţopăia pe lângă el, intonând ceva şi înghiontindu-l, provocând un răspuns la rândul lui cântat. S-a tras puţin înapoi, iar mama l-a desfăşurat pe băiat. Tonul lui Jean Logan era prea puţin mustrător, mai degrabă o evocare blândă.

— O să dărâmaţi iar galeria. V-am mai spus şi ieri şi mi-aţi promis.

Leo a ieşit la suprafaţă, congestionat şi fericit. A prins privirea surorii lui, care a început să chicotească. Apoi şi-a amintit de mine şi a devenit serios la mustrările mamei, de ochii mei.

— Dar ăsta e palatul nostru, şi eu sunt regele şi ea e regina şi eu nu pot să ies decât când dă ea semnalul.

Leo a mai spus ceva, admonestat blând de către mamă, dar nu i-am mai auzit. Era ca și cum o dantelă delicată s-ar fi refăcut din zdrenţe, prin puterea propriei sale ţesături complexe. Totul mi s-a limpezit brusc şi mi s-a părut de necrezut că putusem uita. Palatul era Buckingham Palace, regele era George al V-lea, femeia din faţa palatului era franţuzoaică, iar momentul era imediat după Războiul cel Mare. Călătorise în Anglia cu mai multe ocazii și nu dorea altceva decât să poată sta în faţa palatului, în speranţa de a-l vedea pe rege, de care era îndrăgostită. Nu îl întâlnise niciodată personal şi nu avea să îl întâlnească vreodată, dar fiecare gând al ei se îndrepta spre el.

Mă ridicasem deja în picioare și Rachael îmi spunea ceva din care nu am auzit niciun cuvânt, dar am dat din cap.

Femeia aceasta era absolut convinsă că întreaga societate londoneză vorbea despre legătura ei amoroasă cu regele și că acesta era profund tulburat. Cu ocazia uneia dintre vizite, când nu reușise să găsească o cameră la hotel, considerase că regele făcuse presiuni pentru a o împiedica să stea la Londra. Singurul lucru pe care îl ştia cu certitudine era că regele o iubea. Şi ea îl iubea, la rândul ei, dar era şi foarte supărată pe el. O respinsese şi, cu toate acestea, nu înceta să-i dea speranţe. Îi trimitea semnale pe care doar ea le putea descifra și o asigurase că, indiferent cât îi era de greu, cât de neconvenabil şi de stânjenitor, o iubea şi avea să o iubească mereu. Se folosea de draperiile de la ferestrele Palatului Buckingham pentru a comunica cu ea. Femeia a trăit o viaţă încarcerată în celula întunecoasă a acestei iluzii. Iubirea ei deznădăjduită şi amară a fost identificată ca sindrom de către psihiatrul francez care a tratat-o și care a dat propriul său nume acestei pasiuni morbide. De Clérambault.

Văzându-mă în picioare, Jean Logan a presupus că mă pregăteam să plec. Se apropiase de birou şi mâzgălea nume şi numere de telefon pe o bucată de hârtie.

Copiii au venit din nou spre mine, iar Rachael mi-a spus:

— M-am mai gândit la una.

— Serios?

Îmi venea greu să mă concentrez asupra ei.

— Profesoara noastră ne-a spus că în cea mai mare parte a lumii oamenii nu au batiste şi că e corect să-ţi sufli nasul aşa.

Şi-a prins nasul între degetul mare şi arătător, cu restul degetelor ridicate deasupra nărilor, şi a suflat zgomotos din buze către mine. Fratele ei a scos un chiot amuzat. Am luat hârtia împăturită de la Jean Logan şi, împreună, am ieşit din cameră, am traversat coridorul maroniu, până la uşă. Nici nu ajunseserăm acolo când gândurile mi s-au întors la de Clérambault. Sindromul de Clérambault. Numele suna ca o fanfară, ca sunetul unei trâmbiţe care mă readucea la propriile mele obsesii. Aveam o cercetare de făcut şi ştiam exact de unde să încep. Un sindrom reprezenta un cadru predictibil, oferindu-mi un oarecare grad de confort. Când mi-a deschis uşa să ies eram aproape fericit şi toţi patru ne-am înghesuit pe aleea de cărămidă să ne luăm la revedere. Parcă mi s-ar fi oferit în sfârşit postul de cercetător pe lângă vechiul meu profesor.

Jean Logan mi-a mulţumit pentru vizită şi i-am promis să o sun de îndată ce dădeam restul telefoanelor. Acum, că plecam, copiii erau din nou reţinuţi. Redevenisem un străin. M-am apucat de nas, emiţând versiunea politicoasă a sunetului scos de Rachael. M-au răsplătit cu zâmbete forţate. I-am obligat să-mi dea mâna. Nu puteam să nu simt,

străbătând aleea, că plecarea mea avea să-i împingă din nou înspre absenţa tatălui. Familia stătea grupată lângă uşa de la intrare, mâinile mamei odihnindu-se pe umerii copiilor. Când am ajuns la maşină şi am descuiat portiera, m-am întors să-mi mai iau o dată rămas bun, dar toţi trei intraseră din nou în casă.

Capitolul cincisprezece

Pe drumul spre casă am părăsit autostrada, îndreptându-mă spre sud, acolo unde se înalţă dealurile Chilterns, şi am luat-o spre câmpie. Am parcat exact unde parcase Logan, cu maşina împinsă pe porţiunea de iarbă verde. De lângă portiera din stânga, femeia va fi avut o perspectivă clară asupra întregii întâmplări, de la balonul târându-şi nacela peste câmp, până la lupta cu frânghiile şi la prăbuşire. Probabil că nu a văzut unde a căzut Logan. Mi-am imaginat-o, drăguţă, la douăzeci şi ceva de ani, disperată, alergând înapoi pe şosea către satul cel mai apropiat. Sau poate a luat-o în direcţia opusă, la vale, spre Watlington. Stând acolo, pe locul ei, am visat cu ochii deschişi la telefoanele secrete sau la bileţelele care trebuie să fi precedat picnicul. Poate se iubeau. Oare trecuse prin chinurile vinovăţiei şi ale indeciziei, bărbatul de familie, onorabil? Şi ce schimbare violentă pentru ea, de la idila anticipată cu omul pe care îl adora, la coşmar, clipa în jurul căreia avea să pivoteze tot restul vieţii ei. Chiar şi îngrozită, îşi amintise să ia din maşină lucrurile care îi aparţineau –

haina şi geanta poate, dar nu sacoşa pentru picnic şi eşarfa – şi o rupsese la goană. Mi se părea logic că nu îşi făcuse cunoscută prezenţa. Stătea acasă, citea ziarele şi zăcea în pat, scâncind.

Fără vreun scop anume, am pornit peste câmp. Totul părea diferit, în mai puţin de două săptămâni, gardul viu şi copacii dimprejur se îndesiseră prin adaosul primilor lăstari de primăvară, iar iarba de sub picior lăsa să se întrevadă extravaganţa ce avea să urmeze. Parcă străbătând o porţiune unde poliţia reconstituie un caz, am recunoscut poteca pe care pornisem împreună cu Clarissa şi am urmat-o până în locul unde ne adăpostiserăm de vânt. Era ca un loc pe jumătate amintit din copilărie. Fuseserăm atât de fericiţi să ne revedem, atât de relaxaţi unul în prezenţa celuilalt, iar acum nici nu îmi puteam închipui drumul înapoi către starea aceea de inocenţă.

De aici am avansat încet către mijlocul pajiştii, în aceeaşi direcţie în care mă năpustisem sprintasem atunci, până în punctul în care destinele noastre se întâlniseră, apoi pe traseul pe care ne împinsese vântul, până la marginea râpei. Acolo, traversând păşunea, se întindea cărarea care îl adusese în viaţa mea pe Parry. În urmă, unde era acum maşina mea, se oprise Logan. Aici stătuserăm şi îl priviserăm căzând din cer; tot aici Parry îmi întâlnise privirea şi se îmbolnăvise de o iubire a cărei morbiditate eram acum nerăbdător să o cercetez.

Acestea erau punctele mele de reper. Am coborât dealul, spre pajişte şi spre păşunea alăturată. Oile dispăruseră, iar drumeagul de dincolo de gardul viu se găsea mai aproape decât mi-l aminteam. Am căutat o adâncitură în sol, dar nu am găsit decât capătul unui desiş de spini care se întindea aproape până la poarta pe care o săriseră poliţiştii.

Aici dorise Parry să se roage şi aici îi întorsesem spatele. Am făcut acelaşi lucru şi acum, încercând să înţeleg cum de putuse interpreta atitudinea mea ca pe o respingere.

Urcatul dealului m-a costat mai mult efort decât data trecută. Atunci, adrenalina dăduse putere membrelor mele şi îmi accelerase fiecare gând. Acum muşchii şi coapsele mi se împotriveau din răsputeri şi îmi simţeam inima bubuind în urechi. M-am oprit în vârf, să-mi revin, şi am privit în jur. Aproape cincizeci de hectare de păşuni şi o vale abruptă. Acum, că eram aici, mi se părea că nu plecasem niciodată, căci aceasta – terenul plat şi înverzit – era scena preocupărilor mele şi nu m-ar fi surprins să-i văd apropiindu-se din direcţii diferite pe Clarissa, pe John şi Jean Logan, pe femeia fără nume, pe Parry şi pe medicul de Clérambault.

Închipuindu-mi toate acestea, văzându-i sosind ca să mă împingă spre marginea râpei, încolţindu-mă ca într-o potcoavă, nu aveam niciun dubiu că veneau să mă acuze în mod colectiv... dar pentru ce? Dacă aş fi ştiut atunci, pe loc, nu aş fi fost atât de uşor de pus sub acuzare. O lipsă, o deficienţă, o extensie ratată în spaţiul mental, la fel de greu de descris ca prima întâlnire cu calculul matematic. Pe Clarissa eram dispus să o ascult la orice oră, chiar dacă în prezent nu aveam niciunul încredere în judecata celuilalt, dar în clipa aceasta francezul în costumul la două rânduri era acela care mă fascina.

Am început întoarcerea peste pajişte, către maşină. Ideea era în realitate simplă, dar un om care a emis o teorie referitoare la iubirea patologică şi i-a dat şi propriul său nume, ca unei mirese în faţa altarului, trebuie să fi relevat, chiar şi fără să vrea, natura iubirii însăşi. Pentru a exista o patologie, trebuia să fie undeva, ascuns, şi conceptul de

sănătate. Sindromul lui de Clérambault era o oglindă întunecată, distorsionată, care reflecta parodiind o lume mai luminoasă de îndrăgostiţi al căror abandon fără limite faţă de cauza lor trebuie să fi fost normal. (Am iuţit pasul. Maşina era la vreo patru sute de metri depărtare şi, văzând-o acum, am fost absolut convins că portierele stătuseră deschise, ca nişte aripi.) Boală şi sănătate. Cu alte cuvinte, ce puteam învăţa despre Parry care mă putea aduce înapoi la Clarissa?

Traficul londonez era aglomerat și mi-au trebuit aproape două ore până să parchez în faţa blocului nostru. Mă gândisem la asta pe drum şi bănuiam că am să îl găsesc acolo, dar la vederea lui, în aşteptare, mi-a sărit inima din loc. M-am oprit înainte de a traversa strada. Îşi găsise o poziţie, lângă intrare, în aşa fel încât să fiu nevoit să trec pe lângă el. Părea elegant îmbrăcat: costum negru, cămaşă albă, încheiată până sus, pantofi de lac, negru cu alb. Mă privea concentrat, dar expresia de pe chipul lui nu îmi spunea nimic. M-am apropiat rapid, sperând că pot trece pe lângă el ca să intru la adăpost, dar mi-a tăiat calea; trebuia fie să mă opresc, fie să-l dau la o parte. Părea încordat, poate mânios. În mână ținea un plic.

— Îmi stai în drum, i-am spus.

— Ai primit scrisoarea mea?

Am hotărât să încerc să mă strecor pe lângă el, împingându-mă în gărduleţul viu care mărginea aleea, dar mi-a tăiat calea şi nu am vrut să mă ating de el.

— Dă-mi voie să trec, sau chem poliţia.

A dat din cap dornic, ca şi cum m-ar fi auzit invitându-l la un pahar.

— Dar mai întâi vreau să citești asta, a zis. E foarte important.

I-am luat plicul din mână, în nădejdea că se va da la o

parte din drumul meu. Dar nu era suficient. Mai avea să-mi spună ceva. Mai întâi a aruncat o privire ființei de peste umăr. A început să vorbească gâfâit şi am presupus că inima îi gonea nebuneşte. Era o clipă pentru care se pregătise. Mi-a spus:

— Am plătit unui cercetător şi el mi-a adus toate articolele tale. Le-am citit azi-noapte, toate treizeci şi cinci. Am și cărţile tale.

L-am privit, aşteptând. Ceva se schimbase în purtarea lui. Dorinţa rămăsese, dar apăruse o asprime, o modificare în jurul ochilor. Păreau mai mici.

— Ştiu ce încerci să faci, dar nu vei reuşi niciodată. Nici dacă scrii un milion şi ţi le citesc pe toate, tot nu vei putea distruge ceea ce am. Pentru că nu poate fi distrus.

Aştepta parcă să fie contrazis, dar mi-am încrucișat braţele şi am continuat să aştept, concentrându-mă asupra unei tăieturi de la ras, o ciupitură subţire ca un fir de păr de pe obrazul lui. Ceea ce a spus mai apoi mi s-a părut la vremea respectivă că se leagă de uşurinţa angajării unui cercetător, deşi nu eram tocmai sigur. Ulterior, i-am cântărit bine vorbele şi am început să cred că fusesem ameninţat. Dar era uşor să te simţi ameninţat, aşa că până la urmă nu am ajuns la nicio concluzie. A spus:

— Mă descurc destul de bine. Pot să pun lumea să facă tot felul de lucruri pentru mine. Orice vreau. Întotdeauna va fi cineva care are nevoie de bani. Ce e surprinzător e cât de ieftin poate fi, înţelegi, pentru un lucru pe care nu l-ai putea face în veci tu însuţi?

A lăsat pseudoîntrebarea în aer, pândindu-mă.

— Am un telefon în maşină. Dacă nu mă laşi să trec, chem poliţia în clipa asta.

Mi-a răspuns cu aceeaşi privire caldă ca mai înainte

Asprimea l-a părăsit în clipa în care a acceptat cu recunoştinţă afecţiunea pe care o detectase în ameninţarea mea.

— Nu-i nimic, Joe. Zău, nu-i nimic. Şi mie mi-e greu. Te înţeleg la fel de bine cum mă înţelegi tu pe mine. Cu mine poţi fi deschis. Nu e nevoie să înveleşti totul într-un cod. Pe cuvânt că nu e nevoie.

În timp ce făceam un pas înapoi, întorcându-mă către maşină, am spus:

— Nu există niciun cod. Ar fi mai bine dacă ai accepta că ai nevoie de ajutor.

Chiar înainte să termin a râs, sau mai degrabă a chiuit plesnindu-se peste coapse ca un cow-boy. Probabil că auzise din partea mea un strigăt de iubire. Aproape ţipa de bucurie.

— Exact. Am totul şi pe toţi de partea mea. O să iasă aşa cum vreau eu, Joe, şi nu te poţi opune!

Aşa nebun cum era, a făcut efortul de a se da într-o parte, să mă lase să trec. Din calcul? Nici măcar în demenţa lui nu mă puteam încrede şi pentru acest singur motiv m-am bucurat să pun capăt conversaţiei şi să intru în bloc. Era de asemenea evident că poliţia nu ar fi intervenit. Nici nu m-am uitat în urmă, să văd dacă are de gând să mai aştepte. Nu voiam să-i dau satisfacţia de a şti că mă sâcâie. Am băgat plicul în buzunarul de la spate şi am urcat treptele câte două o dată. Era ca un analgezic, distanţa şi înălţimea pe care le pusesem între mine şi el în doar cincisprezece secunde. Puteam răbda să îl studiez pe Parry prin prisma unui sindrom, ba chiar îmi făcea plăcere, dar întâlnirea din nou cu el în stradă, mai ales acum, că îi citisem prima scrisoare, mă înfricoşase. Teama avea să-i dea o putere imensă asupra mea. Nu îmi era greu să mă închipui nedorind să mai vin acasă. În timp ce ajungeam pe palierul din faţa uşii

apartamentului, mă întrebam dacă mă ameninţase cu adevărat; dacă un cercetător era uşor de angajat, la fel de uşor va fi fost şi cu o şleahtă de golani care să mă bată măr. Poate exageram cu interpretarea. Ambiguitatea îmi hrănea temerile – ameninţarea era desăvârşit nuanţată.

Acestea îmi erau gândurile în timp ce descuiam uşa şi intram în hol. Am rămas acolo o clipă, recăpătându-mi suflul, adulmecând tăcerea și densitatea aerului. Deşi geanta Clarissei nu se afla pe jos, lângă uşă, iar haina nu îi stătea aşezată pe spătarul scaunului, am simţit în pori că ea se întorsese de la serviciu şi că ceva era în neregulă. Am strigat-o pe nume şi, neauzind nimic, am intrat în camera de zi. Aceasta este în formă de L și a trebuit să fac câţiva paşi până să mă asigur că nu este nici acolo. Mi s-a părut că aud zgomot în holul pe care abia îl părăsisem şi am strigat-o iar. Clădirile îşi au propriile lor arhive sonore de scârţâituri şi pârâituri, cele mai multe provocate de schimbările de temperatură, astfel că nu m-am mirat să văd, când m-am întors, că nu era nimeni, deşi încă nu mă îndoiam că ea se afla undeva în apartament. Am intrat în dormitor, cu gândul că poate doarme. Pantofii pe care îi purtase la serviciu stăteau aşezaţi unul lângă altul, iar cuvertura avea o adâncitură, acolo unde stătuse întinsă. Nu se vedea niciun semn cum că ar fi folosit baia. Am căutat rapid prin celelalte camere – bucătăria, biroul ei, camera copiilor – şi am verificat zăvorul uşii care ducea pe acoperiş. Atunci m-am răzgândit şi am compus o înlănţuire logică: venise acasă, îşi aruncase pantofii din picioare, se întinsese puţin în pat, se încălţase cu alţi pantofi și ieșise. Tulburat de întâlnirea cu Parry, interpretasem greşit atmosfera.

Am trecut în bucătărie, ca să umplu ceainicul. Apoi m-am întors agale spre biroul meu, unde am dat peste ea.

Era atât de evident, dar şi atât de şocant. Parcă o vedeam pentru prima oară. Stătea desculţă, prăbuşită în fotoliul meu rotativ, cu spatele la birou şi cu faţa la uşă. După toate câte se petrecuseră în ziua aceea, ar fi trebuit să ghicesc. I-am întors privirea, intrând în cameră, şi am întrebat:

— De ce nu mi-ai răspuns? A spus:

— Am crezut că ăsta va fi primul loc unde-ai să cauţi. Pentru că m-am încruntat, a adăugat.

— Nu te-ai gândit că o să-ţi umblu prin sertare cât eşti plecat? Nu aşa se petrec lucrurile între noi acum?

M-am aşezat greoi pe canapea. Faptul că greşisem atât de grosolan era ca o eliberare. Nu mai trebuia să lupt, nu avea niciun rost să mă cert.

Era calmă şi extrem de mânioasă.

— Stau aici de-o jumătate de oră, încercând să mă hotărăsc să deschid unul dintre sertarele astea şi să mă uit prin scrisorile tale. Şi ştii ceva? N-am putut să mă conving să fiu curioasă. Nu-i oribil? Puţin îmi pasă de secretele tale, iar dacă nu le ai, cu atât mai puţin îmi pasă. Dacă mi-ai fi cerut să-ţi arăt scrisorile te-aş fi îndemnat să le citeşti. Nu am nimic de ascuns faţă de tine.

Ridicase glasul, care îi tremura uşor. Nu o văzusem nicicând atât de furioasă.

— Ba ai lăsat şi sertarul întredeschis, ca să înţeleg de cum intru. E o declaraţie, un mesaj de la tine pentru mine, e un semnal. Problema e că nu ştiu ce înseamnă el. Aşa că spune pe şleau, Joe. Ce încerci să-mi comunici?

Capitolul şaisprezece

Dragă Joe, studentul pe care l-am angajat a sunat la sonerie ieri după-amiază la ora patru şi i-am ieşit în întâmpinare la poartă. I-am dat cinci sute de lire pentru munca de o săptămână, iar el mi-a întins pachetul printre bare. Treizeci şi cinci de fotocopii ale articolelor scrise de tine. El a plecat fericit, dar eu? Nu aveam nici cea mai vagă idee despre ce fel de noapte mă aştepta. Poate au fost cele mai oribile ceasuri ale existenţei mele. A fost un chin, Joe, să stau faţă în faţă cu gândurile tale triste şi seci. Şi când mă gândesc la proştii care ţi-au plătit bani buni pentru ele, sau la cititorii nevinovaţi cărora articolele acestea le-au poluat zilele!

Am stat în camera pe care mama obişnuia să o numească biblioteca, deşi rafturile au fost întotdeauna aproape goale, şi am citit fiecare cuvinţel, ba le-am şi auzit în minte, ca şi cum mi le-ai fi spus chiar tu, direct. Am citit fiecare articol ca pe o scrisoare trimisă de tine în viitorul ce avea să ne reunească pe amândoi. Mă tot întrebam ce încerci să-mi faci? Să mă faci să sufăr? Să mă insulţi? Să mă pui la încercare? Pentru asta te-am urât, dar nu am uitat nicio clipă că te şi iubesc, şi astfel am putut să merg mai departe. Are nevoie de ajutorul meu, mi-am spus de fiecare dată când eram gata să abandonez, are nevoie de mine ca să-l eliberez din colivia strâmtă a raţiunii lui. Am avut clipe când m-am întrebat dacă înţelesesem cu adevărat ce dorea Domnul de la mine. Trebuia să aduc la El pe autorul acestor detestabile rânduri la adresa Lui? Poate eram destinat să fac ceva mai simplu şi mai curat.

Ştiu că ai scris despre ştiinţă şi eram pregătit să fiu surprins sau plictisit, dar nu ştiam că ai scris împins de dispreţ.

Probabil că ai şi uitat articolul pe care l-ai compus acum patru ani pentru New Scientist, despre cele mai recente cuceriri ştiinţifice în domeniul cercetării Bibliei. Pe cine interesează datarea cu ajutorul carbonului a Giulgiului de la Torino? Crezi că lumea şi-a schimbat convingerile când a auzit că nu era decât o înşelătorie medievală? Credinţa, ai tu impresia, stă într-o bucată de pânză putrezită? Dar alt fragment m-a şocat cu adevărat, unde ai scris despre Dumnezeu însuşi. Afirmi că ştii ce sau cine este: un personaj literar, zici tu, ca desprins dintr-un roman. Susţii că minţile cele mai luminate din domeniu sunt gata să formuleze "o presupunere informată" asupra persoanei care l-a inventat pe Yahveh, că dovezile indică o femeie care ar fi trăit în jurul anului 1000 î.Ch., Bathsheba, hitita care s-a culcat cu David! O romancieră care l-a inventat pe Dumnezeu! Minţile cele mai luminate ar muri mai degrabă decât să facă o asemenea presupunere. Ai de-a face cu forţe pe care nici tu, nici vreun alt om pe lume nu le poate cuprinde. Mergi mai departe şi afirmi că şi Isus Cristos a fost un personaj, în cea mai mare parte născocit de Sfântul Pavel şi de "acela" care a scris Evanghelia după Marcu. M-am rugat pentru tine, m-am rugat pentru puterea de a-ţi ţine piept, de a continua să te iubesc fără a mă lăsa târât în adâncuri. Cum este posibil să îl iubesc pe Dumnezeu şi să te iubesc şi pe tine în acelaşi timp? Doar prin credinţă, Joe. Nu prin fapte, ori fapte născocite, sau prin aroganţă intelectuală, ci prin credinţă în înţelepciunea şi iubirea lui Dumnezeu ca prezenţă vie în vieţile noastre, felul de prezenţă pe care niciun om – şi cu atât mai puţin un personaj literar – nu o poate avea.

Presupun că am fost naiv să cred, în valul acela de sentimente pe care le-am trăit pentru tine la început, că totul se va rezolva numai pentru că eu mi-o doream atât de mult. La ivirea zorilor mai aveam încă zece articole de citit. Am luat un taxi până la tine acasă. Dormeai, inconştient de vulnerabilitatea ta, indiferent la protecţia de care te bucuri din partea unei surse a cărei existenţă o negi. Viaţa a fost bună cu tine şi cred că, stând acolo, am început să te consider nerecunoscător. Probabil că nici nu-ţi trece prin gând să mulţumeşti pentru tot ceea ce ai. Totul s-a întâmplat din voia sorţii oarbe? Ai făcut totul singur? Mă îngrijorezi, Joe. Mă îngrijorează ceea ce ţi-ar putea aduce aroganţa ta. Am traversat strada şi am atins gardul viu. De data asta nu-mi transmitea niciun mesaj. De ce mi-ai fi vorbit, când nu aveai motiv? Ţi se pare că ai totul, crezi că îţi poţi satisface de unul singur toate nevoile. Dar, fără să cunoşti iubirea lui Dumnezeu, trăieşti într-un deşert. Dacă ai înţelege măcar ce-ţi ofer! Trezeşte-te!

S-ar putea să fi tras concluzia că detest ştiinţa. Nu am fost un elev prea grozav şi nu mă interesează ultimele descoperiri, dar ştiu că e un lucru minunat. Studiul şi măsura naturii nu este în realitate altceva decât o formă extinsă a rugăciunii, slava adusă măreţiei universului lui Dumnezeu. Cu cât aflăm mai multe despre complexitatea creaţiei Lui, cu atât ne dăm seama cât de puţine ştim şi cât de mici suntem. El ne-a dat mintea. El ne-a lăsat această extraordinară inteligenţă. Faptul trist că oamenii se folosesc de acest dar pentru a-i nega realitatea apare ca o copilărie. Scrii că, în ziua de astăzi, ştim destulă chimie pentru a face speculaţii privitoare la apariţia vieţii pe pământ. Mici băltoace minerale încălzite de soare, legături chimice, lanţuri proteinice, aminoacizi etc. Supa primordială. Pe Dumnezeu

l-am eliminat din această istorie, spui, şi acum e silit să se ascundă în ultima sa redută, printre moleculele şi particulele fizicii cuantice. Dar nu merge, Joe. Descrierea felului în care s-a făcut supa nu este acelaşi lucru cu a şti de ce s-a făcut ea sau cine este bucătarul. Este doar o răzvrătire meschină împotriva unei puteri infinite. Undeva, printre protestele tale împotriva lui Dumnezeu, se aude un apel la salvarea din capcanele propriei tale logici. Articolele tale însumate scot la iveală un lung strigăt de ajutor. Toată această negare nu relevă niciun pic de fericire. Ce îţi poate aduce ea în cele din urmă?

Ştiu că nu vrei să mă auzi – încă. Mintea îţi e închisă şi platoşa la locul ei. Îţi convine şi te apără să-ţi spui că sunt nebun. Ajutor! Afară e un om care îmi oferă iubire şi iubirea lui Dumnezeu! Chemaţi poliţia, chemaţi ambulanţa! Joe Rose nu are nicio problemă. Lumea e acolo unde trebuie să fie, totul e la locul lui, iar problemele le are Jed Parry, idiotul răbdător care stă în stradă ca un cerşetor, aşteptând să-şi zărească pentru o clipă iubitul şi să-i ofere dragostea sa. Ce trebuie să fac pentru ca să începi să mă auzi? Doar prin rugăciune se poate răspunde la întrebarea aceasta şi numai prin iubire se poate pune şi în practică. Dar dragostea mea pentru tine nu mai este rugătoare. Nu mai stau lângă telefon aşteptând o vorbă bună de la tine. Nu te mai ridici deasupra mea, hotărându-mi viitorul, nu mai ai puterea să-mi dictezi să fac ceea ce vrei tu. Dragostea mea pentru tine este puternică şi pătimaşă, nu se va lăsa respinsă şi se apropie tot mai mult de tine, pentru a te cere şi a te aduce pe calea cea bună. Cu alte cuvinte, iubirea mea – care este şi iubirea lui Dumnezeu – îţi este destin. Respingerea şi refuzurile tale, ca şi toate cărţile şi articolele tale, sunt ca bătăile slabe din picioare ale unui copil ostenit. Este doar o chestiune de timp

şi ai să-mi fii recunoscător când va veni clipa.

Vezi? Faptul că ţi-am citit articolele toată noaptea mi-a dat putere. Asta face iubirea lui Dumnezeu. Dacă începi să te simţi stânjenit, este pentru că schimbările încep deja să se petreacă în tine şi într-o zi ai să te bucuri să poţi spune: Izbăveşte-mă de nemernicie. Va veni o vreme când ne vom aminti cu drag de schimburile acestea. Vom ști atunci încotro au dus ele şi vom zâmbi gândindu-ne cât de greu mi-a fost mie să te împing şi cât de tare te-ai împotrivit. De aceea, orice simţi acum, nu distruge scrisorile acestea.

Dimineaţă, când am sosit, te uram pentru tot ce scriseseşi. Voiam să te fac să suferi. Poate chiar mai mult decât atât. Mai mult, iar Domnul mă va ierta, mi-am spus. Pe drum, în taxi, mi te-am închipuit spunându-mi în felul tău rece că Dumnezeu şi Unicul Său Fiu sunt doar personaje, ca James Bond sau Hamlet. Sau că tu însuţi poţi crea viaţa într-o eprubetă de laborator, cu câteva substanţe chimice şi câteva milioane de ani. Nu numai că negi existenţa lui Dumnezeu, dar vrei să-i iei şi locul. O mândrie ca aceasta te poate distruge. Sunt taine pe care nu trebuie să le atingem şi o smerenie pe care trebuie să o învăţăm, şi te-am urât, Joe, pentru aroganţa ta. Ştii întotdeauna tot despre orice. După ce am citit treizeci şi cinci de articole scrise de tine, ştiu. Nu ai nicio clipă de îndoială, de şovăire sau de recunoaştere a ignoranţei. Eşti la datorie, cu adevărurile de ultimă oră despre bacterii, particule, agricultură, insecte, inelele lui Saturn, armonii muzicale, teoria riscului şi migraţia păsărilor... Creierul îmi era ca o maşină de spălat, rotindu-se şi învârtindu-se, plin cu rufele tale murdare. Poţi să mă condamni pentru că te-am urât pentru lucrurile cărora le îngădui să-ţi umple mintea – sateliţi, nanotehnologie, inginerie genetică, biocomputere, motoare cu hidrogen. E ca

la piaţă. Cumperi tot, faci reclamă la tot, strigătorul tocmit ca să laude marfa altora. În patru ani de jurnalism nu ai scris niciun singur cuvânt despre lucrurile adevărate ca iubirea şi credinţa.

Poate sunt mânios pentru că abia aştept să ne începem viaţa împreună. Îmi amintesc că, într-o vacanţă, am fost cu şcoala într-o excursie în Elveţia. Într-o zi, ne-am petrecut toată dimineaţa suind o cărare plicticoasă, plină de bolovani. Toţi ne-am văitat – era atât de cald şi fără rost –, dar profesoara ne-a obligat să mergem înainte. Chiar înainte de prânz am ajuns pe o pajişte alpină, o întindere uriaşă, însorită, de iarbă şi flori, cu muşchi de un verde electric pe malurile unui pârâu. Eram un grup de copii gălăgioşi, dar am amuţit brusc. Cineva a spus în şoaptă că era parcă am fi ajuns în Paradis. A fost o clipă măreaţă în viaţa mea. Cred că, după ce toate problemele noastre vor fi luat sfârşit, când vei veni aici şi vom fi împreună, va fi ca sosirea pe pajiştea aceea. Gata cu urcuşurile povârnite! Liniştea şi timpul ce se , va întinde înaintea noastră.

Mai am să-ţi spun un ultim lucru. Am explodat în viaţa ta, la fel cum ai tăcut şi tu într-a mea. Nu se poate să nu-ţi doreşti să nu se fi întâmplat. Viaţa ta este pe cale să se întoarcă cu susul în jos. Trebuie să-i spui Clarissei, trebuie să-ţi muţi toate lucrurile şi oricum probabil ai să vrei să scapi de cele mai multe din ele. Va trebui să le explici prietenilor, nu doar schimbarea de adresă, ci şi revoluţia petrecută în convingerile tale. E dureros şi neplăcut, şi desigur că n-ai să-ţi doreşti nimic din toate acestea. Vor veni clipe când are să-ţi pară rău că ţi-am perturbat existenţa ordonată, mulţumitoare. Are să-ţi pară rău că exist. Este de înţeles şi nu trebuie să te simţi vinovat. Vei trăi mânia şi vei încerca să mă izgoneşti, pentru că eu reprezint “răsturnarea

şi tulburările. Toate acestea se cuvin să fie. E cărarea abruptă și presărată cu bolovani! Trebuie să găsești o expresie a tot ceea ce simţi. Blesteamă-mă, azvârle cu pietre în mine. Încearcă să mă baţi... dacă îndrăzneşti. Dar există un lucru pe care nu ai voie să îl faci cât suntem încă pe drumul spre pajişte: nu ai voie să mă ignori, să te prefaci că nimic din toate acestea nu se întâmplă, să negi greutăţile sau durerea iubirii. Nu trece pe lângă mine ca şi cum nu aş fi. Niciunul dintre noi nu poate fi prostit. Nu nega realitatea existenţei mele, fiindcă, în cele din urmă, ai să te negi pe tine. Disperarea pe care am trăit-o când am văzut cum îl respingi pe Dumnezeu se leagă de sentimentul că, în felul acesta, mă respingeai şi pe mine. Primeşte-mă şi ai să vezi că îl vei primi pe Dumnezeu, fără să te mai gândești. Aşadar, promite-mi. Arată-mi furie sau supărare. Nu mă deranjează. Nu te voi părăsi în veci. Dar niciodată, niciodată să nu te prefaci că nu exist.

Jed

Capitolul şaptesprezece

Nu ştiu cum am ajuns acolo, dar stăteam întinşi faţă în faţă în pat, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Poate era doar oboseala. Era noaptea târziu, mult după douăsprezece. Tăcerea era atât de adâncă, încât părea să fi căpătat o dimensiune vizuală, o sclipire sau un luciu dur, şi adâncime, ca un strat de vopsea proaspătă. Sinestezia trebuie să se fi datorat dezorientării mele, căci totul era atât de familiar,

faptul că zăceam pe câmpul verde al privirii ei, că îi simţeam netezimea braţelor subţiri. Dar era şi neaşteptat. Nu ne aflam în stare de război, dar totul între noi era în suspensie. Eram ca două armate faţă în faţă, pe deasupra unui labirint de tranşee. Eram imobilizaţi. Singura mişcare era aceea a acuzaţiilor tăcute ce ne fluturau deasupra capetelor, ca nişte stindarde. Pentru ea eram un nebun cu o obsesie perversă și, mult mai rău, acela care îi invadase spaţiul intim. Din punctul meu de vedere, ea se dovedise a fi lipsită de loialitate și de sprijin în momentele acestea de criză, și în plus iraţional de bănuitoare.

Nu fuseseră certuri, și nici măcar dispute, ca și cum am fi simţit că o confruntare ar fi putut să ne despartă violent. Ne vorbeam – strictul necesar – făceam conversaţie banală despre muncă și schimbam mesaje pe tema cumpărăturilor, a gătitului și a reparaţiilor necesare în casă. Clarissa pleca în fiecare zi de lucru de acasă, pentru a ţine seminarii și cursuri, sau pentru a se lupta cu conducerea facultăţii. Eu scrisesem o recenzie lungă și nesărată la cinci cărţi despre conștiinţă. Când începusem să scriu despre ştiinţă, termenul se limita mai mult sau mai puţin la discursul ştiinţific. Nu constituia un subiect. Acum se ridicase la același nivel cu găurile negre și cu Darwin, aproape mai important decât dinozaurii.

Ne continuam rutina zilnică, pentru că mai nimic altceva nu părea să fie limpede. Ştiam că nu mai puneam suflet, că sufletul se pierduse. Rămăseserăm fără iubire, sau fără secretul iubirii, şi nu ştiam de unde să începem să vorbim despre ea. Dormeam în același pat, dar nu ne îmbrăţişam. Foloseam aceeaşi baie, dar nu ne vedeam unul pe altul goi. Eram cu scrupulozitate degajaţi pentru că ştiam că orice altceva, politeţea rece de pildă, ar fi dat pe faţă

păcăleala şi ne-ar fi împins într-un conflict pe care doream cu ardoare să îl evităm. Tot ceea ce odată păruse natural, ca dragostea, discuţiile lungi sau compania tăcută, acum părea la fel de grosolan contrafăcut ca şi Ceasul celor Patru Mări al lui Harrison, imposibil de recreat şi anacronic. Privind-o periindu-şi părul sau aplecându-se să ridice o carte de pe jos, îmi aminteam de frumuseţea ei ca de un lucru învăţat pe de rost la şcoală. Real, dar fără relevanţă imediată. Şi mă puteam reclădi în ochii ei, masiv şi insensibil ca un căpcăun, o gafă genetic motivată, un polip gigantic al logicii neinspirate cu care se asociase din greşeală. Când îi vorbeam, glasul îmi suna plat şi monoton în cap şi nu doar fiecare propoziţie, ci fiecare cuvânt era o minciună. Furia mută, autodispreţul subtil mascat, acestea erau elementele, culorile mele. Când privirile ni se întâlneau, era ca şi cum eurile noastre fantomatice, mai meschine, ne-ar fi pus mâinile la ochi, ca să împiedice şansa înţelegerii. Dar privirile ni se întâlneau rar şi, când o făceau, era doar timp de o secundă sau două, înainte de a se întoarce neliniştite. Fostele noastre euri pline de dragoste nu ar fi înţeles şi nu ne-ar fi iertat în veci, dar adevărul ne privea drept în faţă: sentimentul dominant, nerecunoscut, care domnea în casa noastră în zilele acelea era ruşinea.

Şi iată-ne, undeva între unu şi jumătate şi două noaptea, întinşi în pat, privindu-ne în lumina slabă a unei singure lămpi, eu gol, ea în cămaşa de noapte din bumbac, atingându-ne cu mâinile şi braţele, dar neutru, fără participare. Toate întrebările stăteau îngrămădite în jurul nostru şi, o vreme, niciunul dintre noi nu îndrăznise să vorbească. Era destul că ne puteam privi unul pe celălalt în ochi.

Am spus că încă mai reuşeam să comunicăm pe teme

casnice, dar un aspect al existenţei noastre fusese absorbit în rutina zilnică şi nu aveam putere să îl discutăm. Oamenii au observat adesea cât de rapid se transformă extraordinarul în banal. Mă gândesc la aceasta de fiecare dată când mă aflu noaptea pe o autostradă, sau într-un avion care se ridică dincolo de plafonul de nori, în soare. Suntem fiinţe cu un înalt grad de adaptabilitate. Previzibilul devine, prin definiţie, fundal, lăsându-ne atenţia liberă, pentru a face mai bine faţă aleatoriului şi neaşteptatului.

Parry trimitea trei sau patru scrisori pe săptămână. Erau în general lungi şi pătimaşe, scrise la un timp prezent din ce în ce mai concentrat. Adesea aborda ca subiect procesul prin care se născuse însăşi scrisoarea, camera în care se afla, schimbarea luminii sau a vremii, modificarea stării lui de spirit și faptul că, scriindu-mi, îmi invoca prezenţa chiar acolo, alături de el. Încheierile lungi erau expresia durerii la despărţire. Referirile religioase ar fi putut trece drept formule goale, dacă nu ar fi arătat atâta ardoare: iubirea lui era ca a lui Dumnezeu, răbdătoare și atotcuprinzătoare, iar prin Parry, Dumnezeu avea să mă aducă la sânul Lui. De obicei se strecura și un element acuzator, fie ca un fir ce străbătea întreaga scrisoare, fie concentrat într-un pasaj îndurerat: eu iniţiasem această poveste de dragoste şi de aceea trebuia să-mi respect responsabilităţile faţă de el. Mă jucam cu el, îl amăgeam, trimiţându-i mesaje de încurajare şi apoi întorcându-i spatele. Eram o uşuratică, o cochetă, maestru al torturilor lente, iar geniul meu era acela de a nu recunoaşte ce făceam. Aparent, nu îi mai trimiteam mesaje prin intermediul perdelelor sau al gardului viu. Acum îi vorbeam în vis. Îmi făceam apariţia radios dinaintea lui, ca un profet biblic, asigurându-l de dragostea mea şi prezicând vremurile mai

fericite ce urmau să vină.

Am învăţat să scanez scrisorile. Petreceam ceva mai mult timp cu acuzaţiile şi expresiile de frustrare, căutând întotdeauna reiterarea ameninţării pe care mi se păruse că o formulează în faţa casei. Furia continua să existe. Avea în el un colţ întunecat, dar era prea viclean pentru a îl da la iveală. Dar trebuie să fi existat, pentru că îmi scria că sunt izvorul tuturor suferinţelor lui, afirmând speculativ că s-ar putea să nu ajung niciodată să locuiesc cu el, insinuând că totul s-ar putea "sfârşi mai trist şi cu mai multe lacrimi decât ne-am fi închipuit vreodată, Joe". Voiam mai mult decât atât. Tânjeam după mai mult. Te rog, pune-mi la îndemână arma, Jed. O cât de mică ameninţare mi-ar fi fost de ajuns pentru a ajunge la poliţie, dar mi-o refuza, se juca cu mine şi se stăpânea, aşa cum susţinea că fac eu. Aveam nevoie să-şi repete ameninţarea pentru că îmi era necesară certitudinea ei, iar faptul că refuza să-mi dea satisfacţie îmi întreţinea bănuiala că, mai devreme sau mai târziu, avea să lovească. Cercetările, la rândul lor, mi-o confirmau. La o primă examinare, mai bine de jumătate din bărbaţii cu sindromul de Clérambault recurseseră la acte violente îndreptate împotriva obiectului obsesiei lor.

La fel de obişnuită ca şi scrisorile era prezenţa lui Parry în faţa blocului. Venea aproape în fiecare zi şi se posta peste drum. Părea să fi descoperit echilibrul între necesităţile de timp şi presiunea nevoilor proprii. Dacă nu mă zărea, rămânea acolo vreme de vreun ceas, apoi se îndepărta. Dacă mă vedea ieşind din clădire mă urmărea o bucată de drum, rămânând pe trotuarul lui, pe urmă cotea pe câte o stradă lăturalnică şi dispărea fără să se mai uite înapoi. Contactul era suficient pentru a menţine trează iubirea şi, din câte îmi dădeam seama, se întorcea

întotdeauna direct acasă, în Hampstead, unde se aşternea pe scris o nouă scrisoare. Una dintre ele începea aşa: “Ţi-am înţeles privirea azi-dimineaţă, Joe, dar cred că te înşeli...” Dar nu pomenea de hotărârea de a nu-mi mai vorbi niciodată şi m-am simţit brusc furat căci, dacă nu voia să mă ameninţe în scris, sperasem că îmi va face serviciul acesta lăsându-mă să-i înregistrez cuvintele pe bandă. Păstram în buzunar un reportofon minuscul şi purtam un microfon sub reverul hainei. O dată, sub ochii lui Parry, am întârziat în dreptul gardului viu şi mi-am plimbat mâna pe deasupra lui, pentru a întipări mesajul, apoi m-am întors în direcţia lui şi l-am privit. Dar nu s-a apropiat şi nici nu s-a referit la acest moment în scrisoarea pe care mi-a scris-o ceva mai târziu, în aceeaşi zi. Tiparul iubirii lui nu era modelat de influenţe externe, chiar dacă ele porneau de la mine. Lumea lui era determinată dinăuntru, motivată de o necesitate intimă, iar în felul acesta putea rămâne intactă. Nimic nu îl putea contrazice şi nu avea nevoie de nimic care să îl confirme. Nici dacă i-aş fi scris o lungă scrisoare declarându-i dragostea mea arzătoare nu ar fi folosit la nimic. Stătea ghemuit într-o celulă pe care el singur şi-o construise, căutând înţelesuri, inventând schimburi inexistente, cu universul lor dramatic de speranţă şi dezamăgire, scrutând permanent lumea fizică, întâmplările ei aleatorii, zgomotele şi culorile ei haotice, în căutarea unor corelative ale stării sale afective curente – şi găsindu-şi întotdeauna satisfacţia. Ilumina lumea cu sentimentele sale, iar lumea îi confirma fiecare meandră emoţională. Când îl apuca disperarea, era pentru că văzuse întunericul în aer, sau pentru că o variaţiune din cântecul unei păsări îi mărturisise dispreţul meu. Când trăia o bucurie, ea venea validată ca efect al unei cauze minunate, neaşteptate: vreun mesaj blând de la mine

apărut într-un vis, o intuiţie care “se născuse” în timp ce se ruga sau medita.

Era închisoarea iubirii sau a autoreferinţei, dar, bucurie sau disperare, tot nu îl puteam face să mă amenințe, sau măcar să-mi vorbească. De trei ori am traversat strada în direcţia lui cu reportofonul mergând, dar nu a vrut să stea.

— Pleacă atunci! am strigat spatelui său ce se îndepărta. Nu mai veni pe-aici! Dă-mi pace cu scrisorile tale idioate!

Vino înapoi să vorbim, aş fi vrut de fapt să spun. Vino înapoi să vezi cât de fără speranţă este situaţia și formulează-ţi ameninţările pe faţă. Sau la telefon. Lasă-mi-le pe banda robotului.

După cum era de aşteptat, ceea ce i-am strigat în ziua aceea nu a afectat tonul scrisorii pe care am primit-o a doua zi. Era plină de fericire şi de speranţă. În solipsismul lui era inviolabil, iar eu începeam să-mi pierd răbdarea. Procesul logic care l-ar fi putut împinge de la disperare la ură, sau de la iubire la distrugere, dintr-un singur salt, avea să fie privat, imprevizibil şi, dacă avea să se întoarcă împotriva mea, avea să o facă fără vreun avertisment; începusem să am mai multă grijă când încuiam uşa apartamentului, seara. Dacă ieşeam singur, mai ales pe întuneric, eram atent la cine merge în spatele meu. Foloseam tot mai mult taxiul și întotdeauna mă uitam în jur când coboram. Cu oarece dificultate, am obţinut o întrevedere cu unul dintre inspectorii care lucrau la secţia noastră de poliţie. Am început să fantazez gândindu-mă la ce mi-ar fi necesar pentru propria mea protecţie. Un baston? O mănușă ghintuită? Un cuţit? Visam cu ochii deschiși confruntări violente care se încheiau întotdeauna în favoarea mea, dar în adâncul raţional al sufletului – acolo unde stă plicticosul bun

simţ – ştiam că e prea puţin probabil să mă atace deschis.

Măcar Clarissa părea să fi dispărut din gândurile lui Parry. Nu mai făcea nicio referire la ea în scrisori şi nu a încercat niciodată să stea de vorbă cu ea. În fapt, a făcut tot ce a putut ca să o evite. O urmăream de la fereastră de fiecare dată când ieşea din casă. De îndată ce o vedea prin peretele de sticlă givrată al holului coborând scările, pornea grăbit spre capătul străzii. După plecarea ei, îşi relua poziţia. Să fi trăit cu convingerea, în imaginaţia sa, că astfel îi cruţa sentimentele? îşi închipuia că îi explicasem totul şi că era ca şi dispărută din viaţa noastră sau că, într-un fel sau altul, el însuşi aranjase asta? Sau povestea nu avea nicio relevanţă?

Stăteam în tăcere de zece minute. Clarissa era întinsă pe partea dreaptă şi mi se părea că îi aud iambii foşniţi ai pulsului în pernă. Poate era propriul meu ritm. Era lent şi eram sigur că încetineşte şi mai tare. În tăcerea aceasta nu existau tensiuni. Priveam unul în ochii celuilalt şi privirile noastre treceau periodic peste trăsături, ochi, buze, ochi. Era ca o rememorare lungă şi lentă şi, odată cu trecerea fiecărui minut, fără o vorbă, recuperarea părea să acumuleze puteri interioare. Forţa inerţială a iubirii, ceasurile, săptămânile şi anii petrecuţi în armonie, toate acestea cântăreau mai greu decât împrejurările prezentului. Dragostea nu dădea naştere propriilor sale resurse? Ultimul lucru pe care ar trebui să îl facem acum, mi-am spus, ar fi să ne angajăm într-o serie de explicaţii şi ascultări pline de răbdare. Se făcea prea mult caz de psihologia pop şi prea mult se aştepta de la verbalizarea problemelor. Conflictele, ca şi organismele vii, au o durată de viaţă a lor. Era important să ştii când să le laşi să moară. Folosite într-un moment nepotrivit, cuvintele puteau acţiona ca tot atâtea şocuri electrice. Creatura putea reveni la viaţă într-o formă patogenă, febril regenerată de o formulare nouă

şi interesantă, sau de cine ştie ce “perspectivă proaspătă”, mai morbidă, asupra lucrurilor. Mi-am mişcat mâna, crescând uşor presiunea degetelor pe braţul ei. Buzele i s-au întredeschis, o dezlipire senzuală, marcată de un mic sunet exploziv. Nu trebuia decât să ne uităm unul la altul, amintindu-ne. Să facem dragoste, iar restul se rezolva de la sine. Buzele Clarissei mi-au conturat numele, dar nu s-a auzit niciun sunet, nici măcar respiraţia. Nu-mi puteam lua ochii de la buzele ei. Atât de suple, atât de lucioase în plinătatea culorii lor naturale. Rujul a fost inventat pentru ca femeile să se bucure de varianta mai săracă a unor buze ca acestea.

— Joe..., au rostit din nou buzele.

Un alt motiv pentru care nu trebuia să vorbim acum despre problema noastră era că astfel îi deschideam lui Parry uşa pentru a intra în dormitorul nostru, pentru a se urca în pat cu noi.

— Joe...

De data aceasta mi-a şoptit numele printre buzele frumoase pe jumătate bosumflate, apoi s-a încruntat, a tras adânc aer în piept şi a dat vorbelor o tonalitate plină, joasă.

— Joe, s-a terminat. E mai bine să o recunoaştem. Cred că între noi s-a terminat totul, nu?

Când a rostit aceasta, nu m-am văzut trecând dincolo de pragul unei reconceptualizări şi nici pământul, sau patul, nu s-au despicat sub mine, deşi pătrunsesem într-un spaţiu înalt, de unde puteam vedea lucrurile acestea neîntâmplându-se. Desigur, eram în etapa refuzului. Nu simţeam nimic, absolut nimic. Nu am răspuns, nu pentru că mi-aş fi pierdut graiul, ci pentru că nu simţeam nimic. În schimb, gândurile mele cu sânge rece ţopăiau ca broaştele înapoi la Jean Logan, care împărţea acum cu Clarissa o adresă neurală, în mintea mea o categorie de femei care se

considerau nedreptăţite şi aşteptau ceva de la mine.

Încercam să fiu silitor. Mă aşezasem în faţa biroului, cu bucăţica de hârtie a doamnei Logan, şi dădusem telefoane. Mai întâi l-am sunat pe Toby Greene, în Russell's Water, unde mi-a răspuns o bătrână viguroasă, cu o voce răguşită, care trebuie să fi fost mama lui. M-am interesat amabil de glezna ruptă a fiului ei, dar mi-a tăiat-o scurt.

— Şi ce vrei cu el?

— E vorba despre accident, accidentul cu balonul. Voiam doar să-l întreb...

— Am avut parte de destui reporteri pe-aici, aşa că scuteşte-ne.

O spusese cu calm şi precizie. Am lăsat să treacă vreo două ore şi am sunat din nou, iar de data aceasta m-am prezentat rapid, adăugând că sunt unul dintre cei care s-au atârnat de frânghii împreună cu fiul ei. Când în cele din urmă Toby Greene a venit şontâcăind la telefon, s-a dovedit incapabil să-mi fie de vreun folos. Văzuse maşina lui John Logan de partea cealaltă a păşunii, dar fusese ocupat cu tunsul gardului şi pe urmă fugise la balon şi habar nu avea dacă Logan fusese singur. Green era greu de ţinut la subiect. Voia să povestească despre gleznă, sau despre concediul de boală care ar fi trebuit să i se plătească din cauza ei.

— Am fost de trei ori până acum la cabinet...

Am ascultat timp de douăzeci de minute o istorie despre încurcăturile administrative şi lipsa de politeţe, până când l-a strigat mama lui şi a abandonat telefonul fără să-şi ia rămas bun.

Prietenul lui din Watlington, Joseph Lacey, era plecat de acasă pentru o zi, aşa că am telefonat la Reading şi am cerut să vorbesc cu James Gadd, conducătorul balonului. Mi-a răspuns soţia lui. Avea un glas moale şi amabil.

— Spuneţi-i că sunt unul dintre cei care şi-au riscat viaţa încercând să oprească deriva nepotului lui.

— Am să încerc, mi-a răspuns. Dar nu prea-i place să vorbească despre asta.

Am auzit sunetul ştirilor transmise la televizor şi vocea lui Gadd încercând să le acopere.

— Tot ce am de spus o să spun la audieri.

Doamna Gadd a revenit, transmiţându-mi mesajul pe un ton de resemnare şi uşor regret, ca şi cum şi ea ar fi avut de suferit de pe urma refuzului lui de a vorbi.

Când în fine am dat de Lacey, s-a dovedit a fi un spirit ceva mai treaz.

— Ce mai vor? Nu cred că mai au nevoie şi de alţi martori.

— E pentru văduvă. E convinsă că mai era cineva cu el.

— Dacă persoana asta există, probabil are motivele ei să nu iasă la lumină. Eu zic că-i mai bine să dai pace câinilor adormiţi.

Răspunsul fusese cam prea grăbit şi prea apăsat, aşa că i-am spus-o de-a dreptul.

— E convinsă că era o femeie. A găsit în maşină mâncarea pentru picnic şi o eşarfă de mătase. Bănuieşte că tipul avea o legătură şi gândul o chinuie.

A plescăit din limbă, după care s-a lăsat o tăcere lungă.

— Mai sunteţi la telefon, domnule Lacey?

— Mă gândesc.

— Deci aţi văzut-o? Altă tăcere, apoi a spus:

— Nu vreau să vorbesc la telefon. Veniţi până aici, la Watlington, şi mai vedem.

Mi-a dat adresa şi am fixat o zi.

Când am întrebat-o, Clarissa mi-a răspuns că parcă maşina lui Logan avusese două portiere deschise, poate

chiar trei, dar, în afară de Logan însuşi, nu văzuse pe nimeni. Nu mai rămânea decât Parry. Din câte îmi aminteam, cărarea pe care venise îl scotea mai aproape de maşină decât oricare altul dintre noi. Puteam oare să îl abordez cu reportofonul ascuns, să-i pun întrebările concrete, apoi să-l fac cumva să mă ameninţe? Pe lângă absurditatea planului, ideea de a obţine de la el informaţii lineare era fantasmagorică. Lumea lui era una a sentimentelor, a invenţiilor şi a dorinţelor neîmplinite. Era făcut din urzeala din care sunt făcute coşmarurile – în asemenea măsură, încât îmi era greu să mi-l imaginez îndeplinind activităţi banale, precum bărbieritul sau achitatul unei note de plată. Era aproape ca şi cum nu ar fi existat.

Dat fiind că nu spusesem nimic, că nu mă puteam hotărî să răspund, Clarissa a continuat. Ne priveam mai departe în ochi.

— Te gândeşti permanent la el. Nu se mai termină. Chiar şi acum, tot la el te gândeai, nu-i aşa? Haide, mărturiseşte. Spune-mi.

— Da, la el mă gândeam.

— Nu ştiu ce se petrece cu tine, Joe. Te pierd. E înfricoşător. Ai nevoie de ajutor, dar nu cred că eu ţi-l pot da.

— Miercuri mă duc la poliţie. Poate ei...

— Eu vorbeam despre mintea ta. M-am ridicat în şezut.

— Mintea mea n-are nimic. E o minte în perfectă regulă. Draga mea, individul e o ameninţare reală, ar putea fi periculos.

La rândul ei, a încercat să se ridice.

— Of, Doamne, nu pricepi! şi a început să plângă.

— Ascultă, am început nişte cercetări amănunţite.

I-am pus o mână pe umăr, dar s-a scuturat. Am continuat.

— Din câte am citit eu, cei care suferă de sindromul de Clérambault se împart în două categorii...

— Ai impresia că poţi ieşi din situaţia asta citind, mi-a replicat, deodată furioasă, fără să mai plângă. Nu pricepi că ai o problemă?

— Ba bineînţeles că pricep, i-am spus, dar ascultă-mă. E bine să ştii. Pe de o parte sunt cei al căror sindrom face parte dintr-o stare psihică generală. Sunt uşor de detectat. Pe de alta, sunt cei care suferă de forma pură a bolii, complet obsedaţi de obiectul iubirii lor, dar care funcţionează perfect în celelalte zone ale existenţei.

— Joe! a strigat Clarissa. Spui că stă în faţa casei, dar când ies, acolo nu e nimeni. Nimeni, Joe.

— Când te vede traversând holul o ia spre capătul străzii și se ascunde după un copac. Nu mă întreba de ce.

— Și scrisorile, scrisul...

S-a uitat la mine şi buza de jos i s-a lăsat. Îi venise o idee care o făcea să șovăie. Am zis:

— Ce-i cu scrisorile?

A clătinat din cap. Coborâse din pat și își aduna hainele de care avea să aibă nevoie mâine dimineaţă. A rămas în prag, cu ele în braţe.

— Mi-e frică, a rostit.

— Și mie. Ar putea deveni violent.

Se uita nu la mine, ci la un spaţiu de deasupra capului meu. Glasul îi suna răgușit.

— O să dorm în camera copiilor în noaptea asta.

— Te rog, stai, Clarissa.

Dar dispăruse, iar a doua zi și-a mutat toate lucrurile în camera aceea și, aşa cum se întâmplă întotdeauna în împrejurări de felul acesta, o hotărâre impulsivă a devenit stare de fapt. Am continuat să trăim alături, dar ştiam că

sunt singur.

Capitolul optsprezece

Miercuri era ziua de naştere a Clarissei. I-am dat o felicitare şi m-a sărutat apăsat pe buze. Acum, că în sinea ei se lămurise că nu mai sunt întreg la minte, acum, că îmi comunicase că totul se terminase între noi, era bine dispusă şi generoasă. Se pregătea să înceapă o viaţă nouă şi nu avea nimic de pierdut dacă era generoasă. Cu câteva zile mai înainte, exuberanţa ei m-ar fi făcut bănuitor, sau gelos, acum însă nu făcea decât să-mi confirme raţionamentul: nici nu cercetase, nici nu meditase la toate acestea. Starea lui Parry nu putea rămâne neschimbată. Dat fiind că împlinirea nu era posibilă, iubirea lui trebuia să se preschimbe fie în indiferenţă, fie în ură. Clarissa era convinsă că sentimentele ei constituiau cel mai potrivit ghid, că găsise instinctiv calea spre adevăr, când de fapt ceea ce i-ar fi trebuit era informaţia, capacitatea de a anticipa şi un calcul atent. De aceea, era normal, deşi dezastruos pentru amândoi, să creadă că înnebunisem.

Imediat ce a plecat la slujbă, am intrat în birou şi am ambalat cadoul pe care urma să i-l dau la masa pe care o programaserăm pentru ziua aceea împreună cu naşul ei, profesorul Kale. Am adunat laolaltă toate scrisorile lui Parry, le-am aranjat cronologic şi le-am fixat într-un dosar cu şină. M-am întins în şezlong, întorcând alene paginile de la început, căutând şi însemnând pasajele semnificative. Pe,

acestea le-am copiat, cu referinţe asupra locului unde se găseau în paranteze. La final, aveam patru pagini de extrase, din care am făcut trei copii, pe care le-am pus în trei mape de plastic. Activitatea aceasta calmă m-a introdus într-un fel de transă organizatorică, iluzia administratorului că toată nenorocirea lumii poate fi ţinută sub control cu ajutorul unui procesor de text, al unei imprimante cu laser şi al unei cutii de clame.

Încercam să compilez un dosar cu ameninţări şi, chiar dacă nu aveam niciun exemplu evident, existau aluzii şi rupturi al căror efect cumulativ nu putea scăpa ochiului unui poliţist. Era nevoie de calităţile unui critic literar precum Clarissa pentru a citi printre rândurile de iubire ce declamau nevinovăţia, dar ştiam că ea nu are să mă ajute. După aproape o oră, am realizat că făceam o greşeală concentrându-mă asupra expresiilor făţişe de frustrare şi nemulţumire – că eu dădusem naştere la tot, că îl amăgeam, provocându-l cu false promisiuni, renegându-mi propria dorinţă de a mă muta să locuiesc cu el. Toate aceste aserţiuni mă intimidaseră la început, dar acum nu mai erau decât jalnice. Adevăratele ameninţări, după cum începeam să-mi dau seama, stăteau altundeva.

De exemplu, întrerupea o relatare despre cât de singur se simţea departe de mine pentru a reflecta asupra singurătăţii lui şi a-şi aminti cum, pe când avea paisprezece ani, mersese să stea la ţară, cu unchiul lui. Parry îşi luase obiceiul de a împrumuta o puşcă de calibrul 22 şi de a pleca la vânătoare de iepuri. Furişatul tăcut pe lângă gardul viu, cu toate simţurile treze, perfect concentrat asupra a ceea ce avea de făcut – acesta era genul de solitudine care îi plăcea cel mai mult. Descrierea ar fi fost nevinovată, dacă nu ar fi pus atâta energie în a retrăi plăcerea de a ucide: “Puterea

morţii care izbucnea dintre degetele mele, Joe, puterea la distanţă. Pot s-o fac! Pot s-o fac! îmi spuneam. Stârneam fiinţa să fugă, o vedeam făcând saltul acela mic, pe spate, apoi lovind pământul, zvârcolindu-se şi tresărind spasmodic. Pe urmă se potolea şi mă apropiam de ea, simţindu-mă asemenea destinului, iubind micul obiect pe care tocmai îl distrusesem. Puterea asupra vieţii şi a morţii, Joe. Dumnezeu o are şi la fel o avem şi noi, care suntem creaţi după chipul şi asemănarea Lui”.

Am copiat trei fraze dintr-o altă scrisoare: “Am vrut să-ţi fac rău. Poate mai mult decât atât. Mai mult, iar Dumnezeu mi-o va ierta, mi-am spus”, într-o altă epistolă, mai recentă, se găsea un ecou al observaţiei pe care mi-o făcuse în ziua în care mă întorsesem de la Oxford: “Tu ai dat naştere la tot iar acum nu mai poţi fugi. Pot să-i pun pe alţii să facă diverse lucruri în locul meu – asta ştii deja. Chiar acum. În timp ce eu scriu scrisoarea asta, câţiva oameni redecorează baia! Pe vremuri, aş fi făcut-o singur, indiferent de bani. Acum însă învăţ să-i deleg pe alţii”. La aceasta am rămas privind vreme îndelungată. Care era exact legătura dintre faptul că nu mai puteam fugi şi capacitatea de a îi pune pe alţii să facă lucrurile în locul tău? Lipsea o verigă. În chiar ultima scrisoare spunea, fără nicio legătură: “Ieri am fost în Mile End Road – ştii, acolo unde locuiesc adevăraţii ticăloşi. Căutam alţi decoratori!”

Alte părţi conţineau evocări ale laturii întunecate a lui Dumnezeu. “Dragostea lui Dumnezeu – scria – poate lua forma mâniei. Ni se poate arăta sub chipul unei nenorociri. Este lecţia grea pe care mi-a luat o viaţă să o învăţ.” Şi, legat de aceasta: “Dragostea Lui nu e întotdeauna blândă. Cum ar putea fi, când trebuie să reziste, să nu te poţi scutura de ea? E căldură, e foc care te poate arde, Joe, le poate mistui”.

În corespondenţa lui Parry nu existau decât puţine trimiteri biblice. Religia lui era extrem de vagă în ce priveşte detaliile concrete ale doctrinei şi nu lăsa impresia apartenenţei la o anume biserică. Credinţa şi-o clădise pe jumătate singur, în general în consonanţă cu cultura dezvoltării şi a împlinirii personale. Vorbea mult despre destin, despre "calea" lui şi cum nu se va lăsa abătut de la ea, şi despre soartă – a lui şi a mea împletite. Adeseori, Dumnezeu era un termen interşanjabil cu Şinele. Iubirea lui Dumnezeu pentru oameni stătea în umbra iubirii lui Parry pentru mine. Dumnezeu era fără îndoială mai degrabă "înăuntru" decât în cerul său, iar credinţa în el devenea de aceea o licenţă pentru a răspunde chemărilor sentimentelor sau intuiţiei. Era tipul de structură laxă, desăvârşită pentru o minte tulburată. Constrângerile impuse de regulile teologice sau de obiceiurile religioase erau inexistente, la fel şi sancţiunile sociale sau chemările la ordin ale congregaţiei, întregul cadru moral care face religia viabilă, indiferent de rateurile cosmologici sale. Parry nu asculta decât de glasul interior al Dumnezeului lui personal.

Singura concesie făcută vreunei surse din afara sa o reprezentau câteva referiri la povestea lui Iov, dar chiar şi aici nu reieşea limpede că ar fi citit materialul original. "Aveai un aer de disconfort – scria o dată, după ce mă văzuse pe stradă –, ba chiar parcă te durea ceva, dar asta nu trebuie să te facă să te îndoieşti de noi. Adu-ţi aminte cât a suferit Iov, iar Dumnezeu l-a iubit fără întrerupere." Din nou premisa nepusă la îndoială că Dumnezeu şi Parry erau una şi că ei doi puteau hotărî în chestiunea destinelor noastre comune. O altă referire ridica posibilitatea ca eu să fiu Dumnezeu: "Suferim amândoi, Joe, amândoi suntem afectaţi, întrebarea este: care dintre noi e Iov?"

Când am ieşit din casă, spre prânz, cu un plic cafeniu conţinând extrasele mele meticuloase din documente şi cu cadoul Clarissei în buzunar, Parry nu se afla acolo. M-am oprit să mă uit împrejur, pe jumătate aşteptând să apară de după unul dintre copaci. Modificarea obiceiurilor mă deranja. Nu-l văzusem din dimineaţa zilei precedente. Acum, că citisem literatura de specialitate şi ştiam care sunt posibilităţile, preferam să fie undeva unde să îl pot vedea. Pe drumul până la poliţie m-am uitat înapoi de câteva ori ca să văd dacă nu mă urmăreşte.

Era o perioadă calmă a zilei, dar a trebuit să stau mai bine de o oră în sala de aşteptare. Acolo unde nevoia umană de ordine se întâlneşte cu tendinţa umană de a crea haosul, unde civilizaţia se izbeşte de nemulţumiri, descoperi fricţiunile şi o mare cantitate de uzură. Se vedeau în găurile zdrenţuite ale linoleumului de pe fiecare prag al fiecărei uşi, în crăpătura şerpuită, verticală, a geamului givrat de după ghişeul de la intrare şi în aerul cald, epuizat, care îi obliga pe vizitatori să-şi dea jos pardesiele şi pe poliţişti să lucreze doar în cămăşi. Apărea în postura răsturnată a celor doi puştani în canadiene negre, umflate, care se uitau la propriile picioare, prea furioşi unul pe celălalt ca să-şi vorbească, şi în mesajele scrijelite de pe braţul fotoliului în care şedeam (sfidare pur şi simplu, sau mânie crescândă): fuckfuckfuck. Şi am văzut-o pe chipul mare şi rotund, de o paloare fluorescentă, al inspectorului de serviciu Linley, în timp ce, în cele din urmă, îmi făcea un semn obosit să intru în sala de interogatorii. Nu părea să iasă prea des la aer. Nici nu avea nevoie, dat fiind că toate necazurile se perindau pe-aici.

Un prieten ziarist care lucrase trei ani la redacţia care se ocupa de infracţiuni a unui ziar de scandal îmi spusese că

unica modalitate de a atrage cât de cât atenţia poliţiei asupra cazului meu era să depun o plângere oficială în legătură cu felul în care fusese abordat până acum. Astfel puteam trece de femeia cu ochelari care păzea biroul de recepţie. Cel puţin reclamaţi a va trebui să primească atenţie, iar eu puteam să-mi expun situaţia în faţa cuiva aflat ceva mai sus în ierarhia secţiei. Acelaşi prieten mă avertizase să nu sper prea mult. Omul meu avea să fie aproape de pensie, dornic de puţină linişte. Sarcina lui era de a suprima reclamaţiile, prefăcându-se că le rezolvă.

Linley mi-a făcu semn să mă aşez pe unul dintre cele două scaune de metal. Stăteam faţă în faţă, privindu-ne pe deasupra unei mese de plastic cu modelul lăsat de fundurile cănilor de cafea. Fiecare bucăţică a scaunului rece era unsuroasă la atingere. Scrumiera era făcută din fundul retezat al unei sticle de Coca Cola. Lângă ea stătea ghemuit un plic de ceai folosit, pe o linguriţă. Murdăria de-aici era laconică în aerul ei provocator: cui aveam de gând să mă plâng?

Depusesem reclamaţia, Linley îmi telefonase în cele din urmă şi îi relatasem toată istoria. La vremea aceea, încă mai stăteam în cumpănă dacă e relativ inteligent, sau foarte prost. Avea una din vocile acelea strangulate prin care uneori comicii îi descriu pe reprezentanţii oficialităţilor. A lui Linley îmi lăsase senzaţia de uşoară imbecilitate. Pe de altă parte, nu spusese prea multe. Nici măcar acum, în timp ce deschidea dosarul, nu am auzit nici bună dimineaţa, nici ia să vedem cum stăm, hmm sau ha. Doar şuieratul electronic al respiraţiei trecute prin părul din nas. În perioadele acestea , de linişte am presupus că suspecţii şi martorii vorbeau mai i mult decât ar fi vrut, astfel că am păstrat la rândul meu tăcerea, urmărindu-l cum întoarce

cele câteva pagini acoperite cu scris înclinat şi ascuţit cu care îşi luase notiţele.

Linley şi-a ridicat ochii, dar nu s-a uitat la mine. Mă privea în piept. Abia când a inspirat, pregătindu-se să vorbească, ochişorii mici şi cenuşii i-au şters, focalizând, pe-ai mei.

— Aşa deci. Personajul ăsta vă hăituieşte şi vă ameninţă. Aţi făcut o plângere, dar nu aţi primit nicio satisfacţie.

— Aşa e, am spus.

— Şi hărţuirea constă în...

— După cum v-am mai spus, am replicat, încercând să-i citesc pe dos scrisul; oare nici nu mă ascultase? îmi trimite câte trei sau patru scrisori pe săptămână.

— Obscenităţi?

— Nu.

— Propuneri indecente?

— Nu.

— Insulte?

— Nu tocmai.

— Atunci chestiuni sexuale.

— Nu pare să aibă legătură cu sexul. E o obsesie. A făcut 0 fixaţie în legătură cu mine. Nu se mai gândeşte la nimic altceva.

— Vă sună?

— Nu mă mai sună. Doar scrisorile.

— E îndrăgostit de dumneavoastră. Am zis:

— Suferă de o boală denumită sindromul de Clérambault. E o stare de autoiluzionare. Are impresia că eu am iniţiat totul, e convins că îl încurajez cu semnale secrete...

— Sunteţi psihiatru, domnule Rose?

— Nu.

— Dar sunteţi homosexual.

— Nu.

— Cum v-aţi cunoscut?

— V-am spus deja. Cu ocazia accidentului cu balonul. A foşnit o pagină cu notiţe.

— Parcă n-am văzut nimic pe-aici.

I-am povestit pe scurt, în timp ce el îşi odihnea capul greu, simetric, în mâini, tot nedecis să scrie. Când am terminat, m-a întrebat:

— Cum a început?

— Mi-a telefonat târziu, în noaptea aceea.

— V-a spus că vă iubeşte şi a închis. Trebuie să vă fi deranjat.

— M-a supărat.

— Şi aţi discutat cu soţia dumneavoastră.

— A doua zi dimineaţă.

— De ce atât de târziu?

— Eram foarte obosiţi şi nervoşi din cauza accidentului.

— Şi care e reacţia dânsei la toată povestea?

— E supărată. Povestea asta a creat o atmosferă foarte încordată.

Linley şi-a întors privirea şi şi-a ţuguiat demonstrativ buzele.

— Se enervează vreodată pe dumneavoastră din cauza asta? Sau dumneavoastră pe dânsa?

— Relaţia noastră e foarte tensionată în prezent. Până acum eram fericiţi.

— Aţi avut în familie vreun caz cu afecţiuni psihiatrice, domnule Rose?

— Niciunul.

— Stresul la serviciu, sau altele asemenea?

— Nici vorbă.

— Treabă grea, jurnalismul, nu?

Am dat din cap. Începeam să îl detest pe Linley și mutra lui globulară. În pauza care a urmat, am spus:

— Am motive întemeiate să cred că individul acesta va deveni violent. Am venit la poliție după ajutor.

— Și bine ați făcut, mi-a replicat Linley. La fel aș fi făcut și eu. Și se pare că în domeniul acesta legislația e pe cale să fie înăsprită. Deci, stă în fața casei și vă abordează când ieșiți.

— Asta făcea. Acum doar stă. Dacă încerc să vorbesc cu el, se îndepărtează.

— Deci nu e chiar...

A lăsat fraza în suspensie uitându-se, sau prefăcându-se că se uită prin hârtii. Mormăia pentru sine:

— Asta-i partea cu hăituiala, hm... Apoi către mine, vesel:

— Acum să vedem cum e cu amenințările.

— Am copiat câteva pasaje. Nu sunt amenințări fățișe. Va trebui să le citiți atent.

Inspectorul de serviciu Linley s-a așezat comod să citească și, în timp ce el își ținea privirea coborâtă, i-am studiat fața. Nu paloarea era respingătoare, ci geometria pufoasă, neomenească, a rotunjimii ei. Un cerc aproape perfect, trasat în jurul nasului ca un nasture, cuprinzând cupola albă a cheliei și curba bărbiei îngrășate. Iar cercul acesta era înscris pe suprafața abia distorsionată a unei sfere. Fruntea i se bomba, obrajii i se umflau întinși de sub ochii mici și cenușii, iar curba continua în proeminența albăstrie, fără gropiță, dintre nas și buza de sus.

A lăsat foile mele să-i cadă din mână pe masă, și-a încleștat mâinile la ceafă și a scrutat tavanul timp de câteva

secunde, apoi m-a privit cu o urmă de milă.

— În categoria lui, domnule Rose, e un pisoi nevinovat. Ce vreţi să facem? Să îl arestăm?

Am răspuns:

— Trebuie să înţelegeţi intensitatea acestei iluzii şi frustrarea care se acumulează. Trebuie să afle că nu poate face ce-i trece prin cap...

— Nu e aici nimic ameninţător, agresiv sau insultător conform secţiunii cinci din legea privind ordinea publică. (Linley vorbea repezit. Voia să mă vadă plecat.) Sau legii privind ofensa adusă persoanelor, din 1861. Nu putem nici măcar să-l avertizăm. Îşi iubeşte Dumnezeul, vă iubeşte pe dumneavoastră şi îmi pare rău, dar nu a încălcat nicio lege.

A luat extrasele, apoi le-a dat drumul să cadă.

— Vă-ntreb, unde exact e ameninţarea?

— Dacă citiţi atent şi gândiţi logic, veţi vedea că insinuează că poate pune pe cineva, sau angaja pe cineva să mă bată.

— Mult prea slab. Ar trebui să vedeţi ce primim aici. Nu v-a vandalizat maşina, nu, nici nu v-a fluturat un cuţit pe sub nas şi nu v-a răsturnat lada cu gunoi pe aleea din faţa casei. Nici măcar nu v-a înjurat. Vreau să zic, dumneavoastră şi soţia dumneavoastră v-aţi gândit măcar să îl invitaţi la o ceaşcă de ceai şi la o discuţie?

Făceam bine că îmi păstram calmul, mi-am spus.

— Uitaţi ce e, cazul e clasic. De Clérambault, erotomanie, pândă, spuneţi-i cum vreţi. Eu am studiat-o oarecum în profunzime. Din literatura de specialitate reiese că, odată ce îşi va da seama că nu poate căpăta ceea ce doreşte, apare pericolul real al violenţei. Aţi putea măcar să trimiteţi vreo doi ofiţeri acasă la el, să-l anunţe că sunteţi cu ochii pe el.

Linley s-a ridicat, dar eu am rămas aşezat cu încăpăţânare. Era cu mâna pe clanţă. Răbdarea lui demonstrativă era o formă de batjocură.

— În genul de societate pe care o avem, sau pe care dorim să o avem, ca să nu mai vorbesc de resursele noastre umane limitate, nu putem trimite ofiţeri acasă la cetăţeanul A doar pentru că cetăţeanul B a citit câteva cărţi şi a hotărât că se poate aştepta la violenţă. Şi nici oamenii mei nu se pot afla în două locuri deodată, păzindu-vă pe dumneavoastră şi urmărindu-l pe el.

Mă pregăteam să-i răspund, dar Linley a deschis uşa şi a ieşit. Mi-a mai vorbit de pe coridor:

— Dar vă spun ce-o să fac. Cândva, în cursul săptămânii viitoare, am să vi-l trimit pe ofiţerul responsabil cu rondurile la dumneavoastră în cartier. Are zece ani de experienţă în problemele comunităţii şi sunt sigur că o să vă poată da câteva idei utile.

După care a dispărut şi l-am auzit în antecameră, spunând tare, probabil indivizilor în canadiene negre:

— Reclamaţii? Voi doi? Ce banc! Ascultaţi-mă bine. O ştergeţi frumuşel de-aici şi s-ar putea, cine ştie, să rătăcesc dosarul.

Întârziasem la masă şi am pornit grăbit pe stradă, îndepărtându-mă de secţie, aruncând priviri peste umăr, în căutarea unui taxi. Ar fi trebuit să fiu furios sau alarmat, dar faptul că Linley mă expediase fusese într-un fel lămuritor. Făcusem două încercări de a atrage atenţia poliţiei. Nu era nevoie să mă mai deranjez şi altă dată. Poate greutatea cadoului pentru Clarissa în buzunar mi-a adus aminte de ea şi de toată nefericirea noastră. Nu puteam lua în serios insistenţa cu care îmi spunea că s-a terminat totul între noi. Întotdeauna avusesem convingerea că iubirea noastră era

din cele trainice. Acum, în timp ce goneam pe Harrow Road, am rememorat, ajutat și de o formulă rostită de inspectorul Linley, ultima ei zi de naştere, pe care o sărbătoriserăm fără urmă de complicaţii în viaţa noastră.

Formula fusese "în două locuri în acelaşi timp", iar amintirea îmi evoca dimineaţa în zori. Am lăsat-o dormind şi am coborât să fac ceaiul. Probabil am adunat corespondenţa de pe podeaua holului, am separat felicitările de restul şi le-am pus pe o tavă. În timp ce aşteptam ceainicul, m-am uitat peste un interviu radio pe care urma să îl înregistrez în după-amiaza aceea. Mi-l amintesc bine, pentru că ulterior l-am folosit în capitolul introductiv al unei cărţi. Oare credinţele religioase aveau o bază genetică, sau doar ne convenea nouă să credem asta? Dacă credinţa conferea avantaje selective, avea la îndemână numeroase mijloace şi nimic nu putea fi dovedit. Presupunând că ea oferea un statut, mai ales castei preoțești – erau în asta nenumărate avantaje de ordin social. Dar dacă ea aducea și forţă în caz de nevoie, puterea consolării, şansa de a supravieţui dezastrelor care vor fi zdrobit un individ fără Dumnezeu? Poate ea dădea credincioşilor o convingere pătimaşă, forţa brută a minţii în care nu încape decât o singură idee.

Era posibil ca ea să acționeze asupra grupurilor, ca şi asupra indivizilor, aducând coeziune și identitate, plus sentimentul că tu şi cei asemenea ţie aveţi dreptate, chiar şi atunci – sau mai ales atunci – când nu aveţi. Cu Dumnezeu de partea voastră. Înălţaţi de o unitate dementă, înarmaţi cu o certitudine oribilă, vă scoborâţi asupra tribului vecin, îi maltrataţi și îi smintiţi în bătăi membrii și vă întoarceţi radiind de convingerea binelui triumfător și îmbătaţi de victoria promisă de zei. După repetarea de cincizeci de mii de ori în decursul câtorva mii de ani, setul complex de gene

care determină convingerile nefondate poate căpăta o distribuţie mai solidă. Apa a fiert şi am făcut ceaiul.

Cu o seară înainte, Clarissa îşi împletise părul într-o singură coadă, pe care şi-o legase cu o panglică de catifea neagră. Când am intrat cu ceaiul, felicitările şi ziarul de dimineaţă, stătea în capul oaselor în pat, desfăcându-şi părul şi scuturându-l ca să-l despletească. Să stai în pat cu fiinţa pe care o iubeşti e bine, dar să te întorci la ea, în dulceaţa caldă a nopţii, e minunat. Am ciocnit în cinstea ei cu ceai, am citit împreună felicitările şi ne-am pregătit pentru îmbrăţişarea de ziua ei. Clarissa cântăreşte cu patruzeci de kilograme mai puţin decât mine şi uneori preferă să înceapă deasupra. Şi-a adunat aşternutul împrejur ca pe trena unei rochii de mireasă şi m-a încălecat somnoroasă. În dimineaţa aceasta, în mod special, aveam un anume joc. Eu stăteam întins pe spate, aparent citind ziarul. În timp ce ea mă trăgea înăuntru, suspinând, ondulându-se şi tremurând, mă prefăceam că nu o observ, că dau paginile, încruntându-mă la articolul din faţa mea. Faptul că se vedea ignorată îi dădea un mic fior masochist; era nebăgată în seamă, nici nu exista. Anihilarea! Pe urmă savura plăcerea dominantă de a îmi spulbera atenţia, atrăgându-mă de pe agitatul tărâm public în lumea profundă care era ea însăşi. Acum eu eram acela care urma să fie obliterat şi, odată cu mine, tot ceea ce nu era ea.

De data aceasta însă, nu-i reuşise pe deplin, pentru că reuşisem, pentru scurtă vreme, ceea ce Linley susţinea că va fi imposibil pentru poliţiştii lui. Clarissa mă excita, dar de fapt citeam despre regină. Plecase într-o vizită într-un oraş numit Yellorknife, din îndepărtatele Teritorii de Nord-Vest ale Canadei – o regiune de dimensiunile Europei, cu o populaţie de cincizeci şi şapte de mii de oameni dintre care, aparent, cei mai mulţi erau nişte neisprăviţi şi nişte beţivi.

Ceea ce îmi captase atenţia în timp ce Clarisa se unduia deasupra mea a fost un paragraf referitor la vremea mizerabilă din Teritorii, precum şi următoarele două fraze, oarecum fără legătură: “Recent, un viscol a cuprins un stadion de fotbal la nord de Yellorknife. Incapabile să găsească drumul spre adăpost, ambele echipe au sucombat prin îngheţ”.

— Ascultă aici, i-am spus Clarissei.

Dar acum mă privise şi nu am mai ajuns prea departe. Eram al ei.

Actul de a citi şi de a înţelege pune în mişcare o scrie de funcţii cerebrale separate, dar suprapuse, în timp ce zona care controlează funcţiile sexuale operează la un nivel inferior, mai vechi în termeni evoluţionişti şi împărţit de nenumărate organisme – dar încă accesibil interferării unor operaţiuni mai înalte: memoria, sentimentele, imaginaţia. Dacă îmi aminteam atât de bine dimineaţa aceea – felicitările şi plicurile rupte împrăştiate pe pat, lumina indiscretă a soarelui făcându-şi loc prin despărţitura între draperii – este pentru că unul dintre episoadele noastre jucăuşe mi-a adus, pentru prima dată în viaţă, experienţa deplină şi completă de a fi în două locuri în acelaşi timp. Stârnit de Clarissa, pe deplin dornic şi recunoscător, şi totuşi prins de tragedia de dincolo de ştirea măruntă din ziar, cele două echipe împrăştiate de vântul violent în mijlocul meciului, pentru a muri în bocanci, la marginea terenului invizibil. Toate fiinţele sunt vulnerabile pe perioada copulării, dar în timp selecţia trebuie să fi dovedit că succesul reproducerii se obţine mai uşor printr-o atenţie concentrată. Mai bine să rişti ca un cuplu să fie mâncat în plin extaz, decât să diluezi, fie şi cât de puţin, impulsul procreării. Dar, vreme de mai multe secunde, savurasem sănătos şi simultan două dintre

plăcerile esenţiale şi antitetice, lectura şi amorul.

— Nu crezi, am întrebat-o mai târziu pe Clarissa, în baie, că sunt un fel de etapă superioară a evoluţiei?

Clarissa, cercetătoarea lui Keats, şedea goală pe un scăunel de plută şi îşi vopsea unghiile, gest care anticipa festivităţile zilei de naştere.

— Nu, mi-a răspuns ea. Atâta doar, că îmbătrâneşti. Şi oricum – şi aici a imitat o voce radio, atotştiutoare – modificările evoluţioniste, prezente în viaţa speciilor, sunt evenimente pe care nu le poţi cunoaşte decât după ce s-au petrecut.

Acum, în sinea mea, am felicitat-o pentru stăpânirea desăvârşită a noţiunii şi, în timp ce taxiul oprea să mă urc, mi-am dat seama cât de dor îmi era de vechea noastră viaţă, întrebându-mă cum aveam să ne mai putem întoarce la o asemenea iubire, la plăcere şi la intimitatea degajată. Clarissa avea impresia că sunt nebun, poliţia mă considera prost şi un lucru era limpede: sarcina de a ne aduce pe amândoi acolo de unde plecaserăm îmi aparţinea în întregime.

Capitolul nouăsprezece

Am ajuns cu douăzeci de minute întârziere. Localul avea dever bun la ora prânzului – conversaţiile se purtau cu voce foarte tare, iar intrarea dinspre stradă era ca pătrunderea pe un teritoriu bântuit de furtună. Parcă n-ar fi existat decât un singur subiect de discuţie – ceea ce, mai

târziu, avea să se şi întâmple. Profesorul se aşezase deja, dar Clarissa era încă în picioare şi chiar de la capătul opus al încăperii vedeam că este în aceeaşi stare de spirit exuberantă. Provoca un pic de vâlvă în jur. Un chelner stătea în genunchi la picioarele ei, ca adâncit în rugăciune, îndreptând piciorul mesei, un al doilea îi aducea alt scaun. Când m-a văzut, s-a îndreptat către mine, m-a luat de mână şi m-a condus la masă, parcă aş fi fost orb. I-am pus exaltarea pe seama atmosferei sărbătoreşti, fiindcă aveam motive întemeiate să ne bucurăm: nu era doar ziua ei. Profesorul Jocelyn Kale, naşul Clarissei, fusese numit pe un post de onoare în Proiectul Human Genome.

Înainte de a mă aşeza, am sărutat-o. În ultima vreme, limbile nu ni se mai atingeau, dar de data aceasta au făcut-o. Jocelyn s-a ridicat pe jumătate din scaun şi mi-a strâns mâna. În aceeaşi clipă, o frapieră cu şampanie la gheaţă a fost adusă la masă şi ne-am alăturat glasurile tumultului. Frapiera stătea într-un romb de lumină pe faţa de masă albă, iar ferestrele înalte ale restaurantului expuneau dreptunghiuri de cer albastru printre clădiri. Sărutul mă excitase, în amintire, totul este numai împlinire, claritate, zgomot vesel. În amintire, toată mâncarea pe care ne-au adus-o la început este roşie: bresaola, limbile grase ale ardeilor copţi aşezaţi pe bucăţi de brânză de capră, ridichile, bolul de porţelan alb cu frunze de ridiche. Mai târziu, când am rememorat felul în care ne-am strâns toţi, aplecaţi înainte şi strigând, mi s-a părut că îmi aminteam un eveniment petrecut sub apă.

Jocelyn a scos din buzunar un pacheţel legat cu panglică albastră. Am trasat la masă o linie imaginară a tăcerii, în timp ce Clarissa îşi desfăcea darul. Poate atunci am aruncat o privire în stânga, mesei de lângă noi. Un bărbat

despre care am aflat mai apoi că se numea Colin Tapp era împreună cu fiica şi tatăl lui. Poate i-am observat abia mai târziu. Dacă l-am văzut şi pe meseanul solitar, aşezat la vreo şapte sau opt metri depărtare, cu spatele la noi, el nu mi s-a înscris în memorie. În hârtie era o cutie neagră, iar în cutie, pe un nor de vată, stătea o broşa de aur. Fără o vorbă, Clarissa a ridicat-o în palmă, examinând-o.

Două fâşii de aur, împletite într-un dublu arc spiral. De la una la cealaltă treceau mici bare de argint în grupuri de câte trei, reprezentând perechile de bază, alfabetul de patru litere care codifica orice fiinţă vie în tripleţi permutabili. Gravate pe fâşiile în spirală se vedeau motive sferice, care sugerau cei douăzeci de aminoacizi pe care erau înscrişi codonii de trei litere. În lumina puternică adunată pe tăblia mesei, părea în mâna Clarissei mai mult decât o reprezentare. Ar fi putut fi lucrul însuşi, gata să dea naştere lanţurilor de aminoacizi care să se combine în moleculele de proteine. S-ar fi putut diviza chiar acolo, în mâna ei, producând un al doilea dar. Clarissa a suspinat numele lui Jocelyn, iar murmurul restaurantului s-a revărsat iar peste noi.

— Doamne, Dumnezeule, ce frumoasă e! a exclamat şi l-a sărutat.

Ochii lui slabi, de un albastru gălbui, erau umezi. A spus:

— A fost a lui Gillian, să ştii. I-ar fi plăcut să o porţi tu. Ardeam de nerăbdare să scot şi cadoul meu, dar ne aflam încă sub vraja darului lui Jocelyn. Clarissa şi-a prins broşa de bluza de mătase cenuşie.

Mi-aş mai fi amintit conversaţia acum, dacă nu aş şti ce a precedat-o?

Am început prin a afirma în glumă că, în cadrul

Proiectului Genome, se împărţeau asemenea bijuterii cu zecile, pe gratis. Apoi Jocelyn ne-a vorbit despre descoperirea ADN-ului. Poate asta se întâmpla în momentul în care m-am răsucit în scaun, pentru a ruga un chelner să ne mai aducă apă, atunci când i-am observat pe cei doi bărbaţi și pe fată. Am golit sticla de șampanie, iar antreurile au fost îndepărtate. Nu îmi amintesc ce am comandat după aceea. Jocelyn a început să ne povestească despre Johann Miescher, chimistul elveţian care identificase ADN-ul în 1868. Era una dintre marile șanse ratate din istoria știinţei. Miescher s-a aprovizionat cu o mare cantitate de bandaje îmbibate cu puroi de la un spital din localitate. (Bogate în globule albe. a adăugat Jocelyn pentru informarea Clarissei.) Era interesat de procesele chimice dinăuntrul nucleului. În nucleu el a descoperit fosfor – o substanţă improbabilă, care nu se potrivea cu ideile vremii. O descoperire extraordinară, dar articolul a fost blocat de profesorul lui, care a petrecut următorii doi ani repetând și confirmând rezultatele studentului.

Nu din plictiseală mi-am lăsat atenţia să cutreiere, deşi ştiam povestea lui Miescher, ci o nelinişte, o nerăbdare care se născuse din uşurarea care mă cuprinsese după întrevedere. Aş fi vrut să le istorisesc despre întâlnirea mea cu inspectorul Linley, condimentând-o puţin şi storcând din ea tot ce era mai amuzant, dar ştiam că aceasta m-ar fi aruncat drept înapoi, la neînţelegerile mele cu Clarissa. La masa alăturată, fata primea îndrumările tatălui care, ca şi mine, în vremea din urmă, era nevoit să-şi lase ochelarii în jos pe nas ca să vadă scrisul de pe meniu. Fata se sprijinea drăgăstoasă de braţul lui.

Între timp, Jocelyn, bucurându-se de triplul privilegiu al vârstei, al staturii intelectuale şi al calităţii de aducător de

daruri, își continua povestea. Miescher a mers mai departe. Şi-a compus o echipă şi a continuat să cerceteze chimia a ceea ce el a numit acid nucleic. Apoi le-a descoperit, substanţele care compun alfabetul de patru litere în al cărui limbaj este scrisă viaţa – adenina şi citozina, guanina şi timina. Descoperirea nu a avut nicio urmare, lucru ciudat, mai ales odată cu trecerea anilor. Opera lui Mendel cu privire la legile moştenirii genetice fusese acceptată, iar cromozomii identificaţi în nucleul celulelor erau deja suspectaţi de a fi locul unde se aflau informaţiile genetice. Se ştia că ADN-ul se găsea în cromozomi şi procesele sale chimice fuseseră descrise de către Miescher care, în 1892, afirma într-o scrisoare către unchiul său că ADN-ul ar putea fi un cod al vieţii, aşa cum un alfabet codifică limbaje şi concepte.

— Adevărul era acolo, sub nasul lor, a spus Jocelyn. Dar nu l-au văzut, n-au vrut să-l vadă. Problema era, desigur, cu chimiștii...

Era greu să încerci să acoperi zgomotul. Am aşteptat să-şi bea apa. Povestea îi era destinată Clarissei, înfrumuseţând darul. În timp ce Jocelyn îşi odihnea vocea, în spatele meu am simţit mişcare şi am fost nevoit să-mi trag scaunul, pentru a face loc fetei să treacă. S-a îndreptat către toalete. Data următoare când am devenit conştient de prezenţa ei, era aşezată la loc.

— Chimiştii, vedeţi voi. Foarte puternici, cam plini de sine. Secolul al nouăsprezecelea a fost foarte bun pentru ei. Aveau autoritate, dar constituiau un grup exclusivist. Luaţi-l pe Phobus Levine, de la Institutul Rockefeller. Era convins că ADN-ul nu e decât o moleculă plicticoasă și lipsită de importanţă, care conţine combinaţii aleatorii ale celor patru litere, ACGT. L-a respins şi, mai apoi, aşa cum se întâmpla

atât de des cu natura umană, totul a devenit pentru el o chestiune de credinţă, o convingere profundă. Ceea ce ştia, ştia, iar molecula era neimportantă. Niciunul dintre cei mai tineri nu a reuşit să îl facă să-şi schimbe părerea. Lucrurile au trebuit să mai aştepte ani de zile, până când Griffith şi-a început activitatea asupra bacteriilor, în anii douăzeci. Pe care Oswald Avery a preluat-o la Washington – Levine se dusese deja, bineînţeles. Cercetările lui Oswald au durat o veşnicie, până prin deceniul al patrulea. Apoi Alexander Todd, care se ocupa la Londra de legăturile fosfaţilor zaharaţi, urmat în cincizeci şi doi şi cincizeci şi trei de Maurice Wilkins şi Rosalind Franklin, apoi de Crick şi Watson. Ştii ce-a spus biata Rosalind când i-au arătat modelul moleculei de ADN pe care îl construiseră? A zis că era pur şi simplu prea frumos ca să nu fie adevărat...

Lista accelerată de nume şi mai vechea lui gogoriţă, frumuseţea în ştiinţă, l-au încetinit pe Jocelyn până la tăcerea amintirilor. S-a jucat cu şervetul. Avea optzeci şi doi de ani. Îi cunoscuse pe toţi, ca student sau coleg. Iar Gillian lucrase cu Crick după prima mare descoperire în domeniul adaptorilor. Gillian, ca şi Franklin însăşi, murise de leucemie.

Am reacţionat cu ceva întârziere, dar Jocelyn îmi servise o excelentă ocazie. Am băgat mâna în buzunarul hainei şi n-am rezistat reclamei pentru bomboane:

— Frumuseţea este adevăr, adevărul frumuseţe... Clarissa a zâmbit. Trebuie să fi ghicit mai demult că avea să-l primească pe Keats, dar nici nu visase la ceea ce avea acum în mână. Învelit în hârtie cafenie. L-a recunoscut încă înainte de a desface complet ambalajul şi a scos un strigăt. Fata de la masa alăturată s-a întors să se uite, până când tatăl a bătut-o uşor pe braţ. Format octavo, cu etichetă neagră. Stare nu prea bună, pătată, uşor deteriorată de apă. O ediţie princeps

a primei colecţii de poezii, *Poems*, din 1817.

— Ce cadouri! a exclamat Clarissa, ridicându-se şi punându-şi braţele în jurul gâtului meu. Trebuie să fi costat mii...

Pe urmă şi-a lipit buzele de urechea mea şi totul a fost ca pe vremuri:

— Nu eşti cuminte că arunci atâţia bani. O să te oblig să faci amor cu mine toată după-amiaza.

Nu vorbea serios, dar m-am prefăcut că o cred:

— Mă rog, dacă te face să te simţi mai bine.

Era efectul şampaniei, desigur, şi al simplei gratitudini, dar asta nu mă împiedica să mă simt bine.

O zi sau două după aceea, am început să fiu tentat să inventez sau să dezvolt detalii cu privire la masa de alături de noi, să forţez memoria să scoată la lumină ceea ce nu reţinuse, dar pe bărbat, pe Colin Tapp, l-am văzut punând mâna pe braţul tatălui său în timp ce îi vorbea, convingându-l, liniştindu-l. A devenit, de asemenea, greu de diferenţiat între ceea ce am descoperit mai târziu şi ce am simţit atunci. Tapp era în realitate cu doi ani mai mare decât mine, fiica lui avea paisprezece ani, iar tatăl şaptezeci şi trei. Nu am făcut speculaţii conştiente cu privire la vârsta lor –, atenţia nu-mi mai fugea, absorbită de propria noastră masă, unde ne simţeam bine – dar trebuie să fi făcut, abia conştient, o serie de presupuneri pe seama relaţiilor dintre vecinii noştri, cu coada ochiului şi fără cuvinte, în limbajul acela preverbal al gândirii spontane pe care lingviştii îl numesc mentaleză. Pe fată am cântărit-o, fie şi doar în grabă. Avea atitudinea aceea adoptată uneori de adolescenţi, cu spatele drept şi o siguranţă de sine care vrea să arate obişnuinţa cu lumea şi dezvăluie în mod dezarmant tocmai opusul ei. Tenul îi era smead, părul negru tuns scurt, iar

pielea de pe ceafă se vedea mai deschisă – tunsoarea era recentă. Sau am observat detaliile acestea ceva mai târziu, în haos, ori în minutele de după el? Un alt exemplu de confuzie pe care o poate provoca memoria: am constatat că introduceam în amintirea scenei imaginea bărbatului care lua masa singur, cu spatele la noi. Atunci nu l-am văzut, până la sfârşit, dar nici nu l-am putut exclude din reconstituirile ulterioare.

La masa noastră, Clarissa îşi reluase locul, iar conversaţia abordase subiectul tinerilor oprimaţi, împiedicaţi sau în vreun alt fel nedreptăţiţi de cei mai în vârsta, taţi, profesori, mentori sau idoli. Punctul de plecare îl constituiseră Johann Miescher și profesorul lui, Hoppe-Seyler, care oprise publicarea descoperirii studentului său în domeniul fosforului prezent în nucleul celulei. Întâmplător, Seyler fusese şi redactorul-şef al revistei căreia îi fuseseră trimise articolele lui Miescher. De aici – şi am avut timp destul să reconstitui conversaţia luând-o înapoi pe fir –, de la Miescher şi Hoppe-Seyler, am ajuns la Keats şi Wordsworth.

Acum Clarissa era sursa de informaţii, deşi, în afara specialităţii lui, Jocelyn ştia câte puţin din toate, iar din biografia lui Gittings cunoştea celebra istoric a tânărului Keats plecat să îl viziteze pe poetul pe care îl venera. Aflasem şi eu despre această vizită, pentru că mi-o povestise Clarissa. La sfârşitul anului 1817, tânărul Keats a stat la un han, la Fox and Hound, lângă Box Hill din regiunea North Downs, unde a finalizat lungul poem *Endymion*. A locuit acolo timp de o săptămână, rătăcind peste dealuri într-o beţie a entuziasmului creator. Avea douăzeci şi unu de ani, compusese un poem lung. serios şi încântător despre ce însemna să fii îndrăgostit şi, la întoarcerea la Londra, era în

al nouălea cer. Atunci a auzit vestea, care l-a umplut de bucurie: William Wordsworth, eroul lui, era în oraş. Keats îi trimisese Poemele sale, cu dedicaţia: *“Lui W. Wordsworth, sincera Veneraţie a Autorului”*. (Pe aceea ar fi trebuit să i-o dăruiesc Clarissei. Se găsea la biblioteca Universităţii Princetown și, din câte spunea ea, avea multe pagini încă netăiate.) Keats crescuse cu poezia lui Wordsworth. Despre *The Excursion* spunea că este “unul dintre cele trei lucruri care ne bucură în Epoca aceasta”. Preluase de la Wordsworth ideea poeziei ca vocaţie sacră, cea mai nobilă dintre întreprinderi. Acum îl convinsese pe pictorul Haydon, care îi era prieten, să-i aranjeze o întâlnire şi porniseră împreună de la atelierul lui Haydon, din Lisson Grove, pe jos spre strada Queen Anne, în vizită la genialul poet. În jurnalul său, Haydon notează că Keats “şi-a exprimat cea mai înaltă, cea mai pură, cea mai neîntinată plăcere la gândul acesta”.

În această perioadă a vieţii (avea patruzeci și şapte de ani), Wordsworth avea o reputaţie de om morocănos, dar s-a arătat destul de prietenos faţă de Keats și, după câteva minute de conversaţie banală, l-a întrebat la ce lucrează.

Haydon a intervenit, răspunzând în locul lui, rugându-l pe Keats să recite oda lui Pan din *Endymion*. Astfel, plimbându-se în sus şi în jos prin faţa marelui poet, Keats a recitat “pe tonul său obișnuit, pe jumătate cântat (foarte impresionant)...” Ajunsă în punctul acesta al povestirii, Clarissa a înfruntat zgomotul restaurantului, citând:

Mai fii al gândului stingher
Neînchipuit lăcaş; precum creația
Spectrală din margine de paradis,
Şi-n urmă lasă-ţi trupul gol.

Iar când tânărul pasionat a încheiat, aparent incapabil să mai îndure adoraţia lui, Wordsworth şi-a dat, în tăcerea lăsată, verdictul şocant, concediindu-l sec: “O drăgălaşă mostră de păgânism”, care a fost, după părerea lui Haydon, “lipsit de simţire şi nedemn de un asemenea Geniu, în faţa unui Adorator precum Keats, iar Keats l-a resimţit profund” – şi nu i l-a iertat niciodată.

— Dar avem oare încredere în veridicitatea poveştii? a întrebat Jocelyn. N-am citit în Gittings că nu ar trebui?

— Nu avem – şi Clarissa a început să enumere motivele. Dacă m-aş fi ridicat în picioare, în timp ce ea făcea aceasta, şi dacă m-aş fi întors către uşă, aş fi zărit pe deasupra întinderii de capete vorbitoare două siluete intrând şi vorbindu-i şefului de sală. Unul dintre cei doi bărbaţi era înalt, dar nu cred că am remarcat aceasta atunci. Am ştiut-o mai târziu, dar, printr-o festă a memoriei, am în minte imaginea lui ca şi cum m-aş fi ridicat în momentul acela; încăperea aglomerată, bărbatul înalt, şeful de sală dând din cap şi arătând vag în direcţia noastră. Şi-apoi ce aş fi putut face, în visurile mele, pentru a îi convinge pe Clarissa, pe Jocelyn şi pe străinii de la masa de alături să-şi abandoneze mâncarea şi să o rupă la fugă împreună cu mine, în sus pe scări, pentru a găsi, dincolo de uşile duble, o cale de ieşire în stradă? în zeci de nopţi fără somn m-am întors să-i rog să plece. Uite ce e, le spun vecinilor, nu mă cunoaşteţi, dar eu ştiu ce urmează să se întâmple. Vin dintr-un viitor pângărit. A fost o greşeală, nu trebuie neapărat să se întâmple. Putem alege alt deznodământ. Lăsaţi jos cuţitele şi furculiţele şi urmaţi-mă, repede! Nu, zău, vă rog să aveţi încredere în mine. Aveţi pur şi simplu încredere. Haideţi!

Dar ce nu mă văd şi nu mă aud. Continuă să mănânce şi să discute. La fel cum am făcut și eu. Am spus:

— Dar povestea continuă să trăiască. Faimoasa umilinţă.

— Da, a preluat incitat Jocelyn. Nu e adevărată, dar avem nevoie de ea. Un fel de mit.

Ne-am uitat la Clarissa. De obicei era reticentă cu lucrurile pe care le ştia foarte bine. Cu ani în urmă, la o petrecere, căzusem beat în genunchi, implorând-o să recite din memorie *La Belle Dame Sans Merci*. Astăzi însă sărbătoream şi încercam să uităm, de aceea era mai bine să continuăm să vorbim.

— Nu e adevărată, dar spune adevărul. Wordsworth era arogant până la a deveni nesuferit celorlalţi scriitori. Gittings spune foarte bine că se afla în jumătatea a doua, cea mai dificilă, a deceniului al patrulea din viaţa unui bărbat. Când a ajuns la cincizeci de ani s-a potolit, s-a luminat şi toată lumea din jurul lui a putut să răsufle uşurată. Atunci însă Keats era deja mort. Întotdeauna există ceva delectabil în geniul tinerilor dispreţuiţi de cei puternici. Ştiţi, ca Omul Care I-A Refuzat Pe Beatleşi Din Partea Companiei Decca. Ştim că, sub chipul istoriei, Dumnezeu se va răzbuna...

De-acum probabil că cei doi îşi făceau deja loc printre mese, spre noi. Nu sunt sigur. Am săpat adânc în căutarea acestor două minute şi două lucruri ştiu cu certitudine. Unul este că ospătarul ne-a adus îngheţată. Celălalt este că am alunecat într-un vis cu ochii deschişi. Asta fac adesea. Aproape prin definiţie, visele cu ochii deschişi nu lasă urme, reuşind să evite conceptualizarea până la graniţa cu paradisul, apoi lasă creierul gol. Dar m-am întors de atâtea ori, că am reuşit să îl recuperez amintindu-mi ce l-a provocat: propoziţia Clarissei – “Keats era deja mort”.

Vorbele acestea, memento mori, m-au dus cu ele, plutind. Pentru scurt timp am fost plecat. I-am văzut împreună, pe Wordsworth, Haydon și Keats într-o cameră a casei lui Monkton din strada Queen Anne și mi-am imaginat suma fiecărei trăiri şi a fiecărui gând. Împreună cu tot restul, materialul hainelor, scârţâitul scaunelor și al duşumelei, rezonanţa glasurilor în piepturile lor, scânteia mică a reputaţiei, modul în care le stăteau degetele în pantofi şi lucrurile prin buzunare, prezumţiile separate ale trecutului apropiat și a ceea ce urmau să facă în continuare, cadrul instabil, crescând, al locului unde se găseau în istoria vieţii lor – totul la fel de luminos şi de vizibil ca și acest restaurant zăngănitor, zgomotos, şi totul dus, la fel ca Logan, aşezat pe iarbă.

Ceea ce, în descriere, îţi ia un minut, în realitate nu a durat decât două secunde. Am revenit, răscumpărându-mi absenţa povestindu-le Clarissei și lui Jocelyn una dintre propriile mele istorii pe tema geniilor dispreţuite. Un editor la pensie, căsătorit cu o prietenă a mea, fizician, mi-a relatat cum, în anii cincizeci, refuzase un roman intitulat Străinii dinăuntru. (Vizitatorii erau de-acum la vreo trei metri distanţă, exact în spatele mesei noastre. Cred că nici măcar nu ne văzuseră.) Fapt este că prietenul meu și-a descoperit greşeala abia treizeci de ani mai târziu, când în biroul unde lucrase a ieşit la lumină un dosar vechi. Între timp uitase titlul manuscrisului – parcurgea zeci în fiecare lună – și nu citise cartea, când, în cele din urmă, ea fusese publicată. Sau cel puţin nu o citise de la bun început. Autorul, William Golding, îi schimbase titlul în împăratul muștelor şi eliminase primul capitol, lung și plicticos, care îl descurajase pe prietenul meu.

Cred că tocmai mă pregăteam să trag o concluzie

apăsată – şi anume că timpul ne apără de greşelile noastre mai grave –, dar Clarissa şi Jocelyn nu mă ascultau. La rândul meu, devenisem conştient de forfoteala din lateral. Acum, urmându-le privirile, m-am răsucit. Cei doi bărbaţi care se opriseră în dreptul mesei de lângă de noi păreau să fi suferit arsuri pe faţă. Pielea avea o culoare rozalie artificială şi lipsită de viaţă, aceeaşi culoare cu a păpuşilor sau a plasturilor farmaceutici, culoarea pe care nu o are pielea niciunui om. Împărtăşeau aceeaşi nulitate robotică a expresiei. Mai târziu am aflat despre măştile din cauciuc, dar în clipa aceea cei doi au constituit o privelişte şocantă, încă înainte de a acţiona. Sosirea chelnerului cu desertul, în cupele de inox, a avut un efect calmant, dar temporar. Amândoi purtau pardesie lungi şi negre, care le dădeau o înfăţişare preoţească. În neclintirea lor era ceva ca de ceremonial. Îngheţata mea era de lămâie, de un alb imperceptibil verzui. Aveam linguriţa în mână, dar nu o folosisem. Toţi cei de la masa noastră îi urmăream insistent, fără jenă.

Intruşii stăteau doar, privind în jos la vecinii noştri, care se uitau la rândul lor, miraţi, în aşteptare. Tânăra s-a uitat la tatăl ei şi înapoi la cei doi bărbaţi. Bărbatul mai în vârstă a lăsat din mână furculiţa goală şi a părut pe punctul de a spune ceva, dar nu a rostit un cuvânt. Prin minte îmi treceau nenumărate posibilităţi: un banc studenţesc; vânzători ambulanţi; tipul, Colin Tapp, era doctor sau avocat, iar aceştia erau pacienţii sau clienţii lui; o variantă nouă de sărutogramă; membrii trăsniţi ai familiei, veniţi să creeze o situaţie jenantă. În jurul nostru, agitaţia de la masa de prânz, care scăzuse, revenea la normal. Când bărbatul mai înalt a scos de sub pardesiu un băţ negru, o baghetă, am înclinat spre sărutogramă. Dar cine era tovarăşul său, care acum se

întorsese încet, supraveghind încăperea? Masa noastră a ratat-o, era prea aproape. Ochii, ca de porc pe tenul artificial, nu s-au întâlnit cu ai mei. Cel mai înalt, gata să-și rostească vraja, a întins bagheta în direcţia lui Colin Tapp.

Pe neaşteptate, Tapp ne-a luat-o tuturor înainte cu o secundă. Chipul lui ne-a indicat ceea ce nu înţeleseserăm din vrajă. Uimirea lui, îngheţată într-o expresie a groazei, nu a mai găsit cuvintele să ne-o spună, pentru că nu a mai avut timp. Glonţul înăbuşit l-a izbit prin cămaşa albă în umăr, săltându-l de pe scaun și azvârlindu-l în perete. Impactul la viteză mare a stârnit o ploaie fină, o ceaţă sângerie, care a căzut peste faţa noastră de masă, peste desertul, mâinile, ochii noștri. Primul meu impuls a fost simplu, de autoapărare: nu credeam ceea ce vedeam. Clișeele își au rădăcina în realitate: nu-mi puteam crede ochilor. Tapp s-a prăbușit peste masă. Tatăl său nu s-a mișcat, nu i se clintea niciun singur mușchi de pe faţă. Cât despre fiică, ea a făcut unicul lucru posibil: a leşinat, creierul ei s-a deconectat în faţa atrocităţii. A alunecat într-o parte de pe scaun, către Jocelyn, care a întins o mână – reflexele unui vechi sportiv – şi, chiar dacă nu a reușit să-i împiedice căderea, măcar a prins-o de braţ şi a scăpat-o de o lovitură la cap.

În timp ce ea se prăbușea, bărbatul ridica din nou pistolul, ţintind creştetul lui Tapp, pe care cu siguranţă că l-ar fi ucis. Aceea a fost însă clipa când individul care lua masa de unul singur a ţâşnit cu un strigăt, un ţipăt ascuţit ca un lătrat, reușind să traverseze spaţiul la timp pentru a împinge ţeava armei cu mâna întinsă, în așa fel încât cel de al doilea glonţ s-a înfipt sus, în perete. În ciuda tunsorii scurte, cum de nu-l recunoscusem pe Parry?

La masa noastră, nimeni nu era în stare să se mişte sau să vorbească. Cei doi s-au îndepărtat rapid spre ieşire. Cel

mai înalt a vârât pistolul cu amortizor în pardesiu, în timp ce dispărea. Nu l-am văzut pe Parry plecând, dar trebuie să fi apucat într-altă direcţie şi să fi folosit una dintre ieşirile de serviciu. Doar două mese fuseseră martore ale evenimentelor. Poate să se fi auzit un ţipăt, dar apoi, secunde la rând, paralizie. Mai încolo, nimeni nu auzise nimic. Vorbăria, clinchetul tacâmurilor lovite de farfurii continuau în mod stupid.

M-am uitat la Clarissa. Avea ruj pe obraz. Mă pregăteam să-i spun ceva când am priceput, mi s-a dezvăluit totul fără pic de efort, în aceeaşi iluminare a gândului preverbalizat care cuprinde relaţii şi structură în acelaşi timp, care percepe conexiunile dintre lucruri mai bine decât lucrurile însele. O greşeală inimaginabilă. Cele două mese – compoziţia, numărul mesenilor, sexul, vârstele relative. De unde ştiuse Parry?

Fusese o greşeală. Nimic personal. Un contract care o luase razna. Ar fi trebuit să fiu eu.

Dar nu simţeam nimic, nici măcar un licăr al răzbunării. Era înainte de a se fi inventat sentimentele, înainte de diviziunea gândirii, înainte de panică şi de vinovăţie, înainte de toate opţiunile. Stăteam acolo nemişcaţi, complet şocaţi, în timp ce, în jurul nostru, zgomotul restaurantului murea pe măsură ce înţelegerea se răspândea în cercuri concentrice înspre în afară, dinspre tăcerea noastră. Doi chelneri se grăbeau spre noi, cu chipurile căzute de uimire şi abia când au ajuns în dreptul nostru am ştiut că povestea poate continua.

Capitolul douăzeci

Pentru a doua oara în după-amiaza aceea şi a doua oară în viaţă, stăteam într-o secţie de poliţie – de data aceasta în Bow Street –, aşteptând să răspund la întrebări. Statisticienii denumesc acest fel de lucru aglomerare aleatorie, o modalitate utilă de a-i nega semnificaţia. În afară de Clarissa şi Jocelyn, în încăpere se mai aflau încă şapte martori: patru clienţi ai restaurantului de la două dintre mesele mai apropiate, doi ospătari şi şeful de sală. Se spera ca domnul Tapp să poată da o declaraţie de pe patul spitalului, a doua zi. Fata şi bătrânul erau încă prea şocaţi pentru conversaţii.

Nu trecuseră decât câteva ceasuri, dar deja aveam titluri în ziarele de seară. Unul dintre ospătari a ieşit şi a cumpărat un exemplar, şi ne-am strâns în jurul lui, în mod straniu exaltaţi să ne regăsim experienţa trăită asimilată obişnuitelor "incidente în restaurante", "coşmaruri din timpul prânzului" şi "băi de sânge". Şeful de sală a subliniat o frază în care eram descris ca fiind "cunoscutul autor de articole ştiinţifice", iar Jocelyn ca "eminentul savant", în timp ce Clarissa era doar "frumoasa răpitoare". A înclinat din cap în direcţia noastră cu respect profesionalizat. Din ziar am aflat că Tapp era subsecretar de stat la Departamentul Comerţului şi Industriilor. Era om de afaceri, recent promovat de pe băncile din spate ale Parlamentului şi se spunea că are "relaţii numeroase, dar şi mulţi inamici în Orientul Mijlociu". Se făceau speculaţii privitoare la "meseanul spontan şi curajos" care îi salvase viaţa lui Tapp şi dispăruse în mod misterios. În interiorul ziarului erau câteva articole de fundal despre Londra ca "teren de joacă al

fanaticilor” şi despre cât de uşor era să faci rost de o armă, ca şi un articol de opinie despre dispariţia “modului de viaţă inocent şi lipsit de violenţă pe care l-am cunoscut cândva”. Totul părea familiar, dar şi straniu de oportun. Era ca şi cum subiectul ar fi fost conturat de mult, iar evenimentul la care asistaserăm fusese regizat doar pentru a da greutate celor scrise.

Doi poliţişti se ocupau de declaraţiile martorilor, dar pregătirile mai durau. După agitaţia ziarului, am revenit la locurile noastre şi o tăcere groasă s-a aşternut. Se auzeau frecvent căscaturi, însoţite de zâmbete jenate, care le confirmau caracterul contagios. În cele din urmă, cei doi ofiţeri au fost gata, iar Clarissa şi Jocelyn au intrat primii. Ea a ieşit după douăzeci de minute şi s-a aşezat lângă mine, să-şi aştepte naşul. L-a scos pe Keats din ambalaj şi l-a deschis, adulmecând paginile. Mi-a luat mâna și mi-a strâns-o, apoi și-a lipit buzele de urechea mea:

— E un cadou minunat – și a adăugat: Ascultă-mă, Joe, spune-le exact ce-ai văzut, da? Nu te porni, ca de obicei.

Ştiam deja, dintr-o remarcă pe care o făcuse ceva mai devreme, că nu îl recunoscuse pe Parry. Nu intenţionam să mă contrazic acum cu ea. Eram singur. M-am mulţumit să dau din cap şi să întreb:

— Îl conduci pe Jocelyn?

— Da. Te aştept acasă.

Jocelyn a ieşit, ne-am strâns mâinile, iar ei au plecat. M-am aşezat să aştept, pregătind ce aveam de spus. Şeful de sală a ieşit, unul dintre clienţi a intrat, urmat mai târziu de unul din chelneri. Am fost antepenultimul chemat înăuntru, poftit în sala de interogatorii de către un tânăr amabil, care mi s-a prezentat drept detectivul Wallace.

Înainte de a mă aşeza, mi-am recitat poezia:

— E mai bine să vă spun de la început că ştiu ce s-a întâmplat. Glonţul care l-a lovit pe domnul Tapp îmi era destinat mie. Bărbatul care lua masa singur și care a intervenit e un tip care mă urmăreşte de ceva vreme. Numele lui e Parry. Chiar azi-dimineaţă am depus o plângere împotriva lui. Vă rog să luaţi legătura cu inspectorul Linley, de la secţia din Harrow Road. I-am spus inspectorului Linley că mă tem că s-ar putea să angajeze pe cineva care să acţioneze împotriva mea.

În timp ce rosteam toate acestea, detectivul Wallace mă privea intens, dar, după cum mi s-a părut, fără să fie prea mirat. Când am terminat, mi-a arătat un scaun.

— Bine. Haideţi s-o luăm de la început.

Şi mi-a cerut să-i spun numele, adresa și întreaga poveste, de la sosirea la restaurant. Procesul avea o pedanterie necesară, iar Wallace cârmea din când în când în direcţia unor amănunte irelevante: voia să știe despre ce am discutat la masă şi la un moment dat mi-a cerut să caracterizez starea de spirit a companionilor mei; m-a întrebat despre mâncare şi m-a rugat să comentez calitatea serviciului. De două ori m-a întrebat dacă îl auzisem pe Parry sau pe vreunul din bărbaţii în pardesie strigând. La final, mi-a citit toată declaraţia de la capăt, intonând fiecare frază ca și cum ar fi fost un articol de pe o listă. Era o proză pe care aş fi vrut să o reneg pe loc. Când a ajuns la “Era un bărbat care lua prânzul singur la o masă nu departe de masa unde luam noi prânzul şi l-am recunoscut pe bărbatul acesta ca fiind...”, l-am întrerupt.

— Iertaţi-mă, dar nu asta am spus.

— Nu l-aţi observat?

— L-am văzut, dar la început n-am realizat cine e. Wallace s-a încruntat.

— Dar l-aţi văzut de nenumărate ori, stând în faţa casei dumneavoastră şi aşa mai departe.

— S-a tuns şi era cu spatele la noi.

Wallace a făcut o modificare şi a continuat să citească până la sfârşit. În timp ce semnam, mi-a spus:

— Dacă nu vă deranjează să mai staţi puţin la secţie, domnule Rose, am să vă rog să reveniţi peste câteva minute.

— Nu mă deranjează să aştept aici, i-am replicat. Afară e un individ care vrea să mă omoare.

Wallace a dat din cap zâmbind, sau mai degrabă şi-a lăţit buzele, fără să le dezlipească.

Toţi martorii din restaurant plecaseră; împărţeam sala de aşteptare acum doar cu un grup de turişti americani furioşi ale căror bagaje, din câte auzisem, fuseseră furate în timp ce erau încărcate în autocar, din faţa hotelului. Mai era o tânără care şedea deoparte, clătinând din cap cu o uimire mută şi încercând, fără succes, să-şi reţină lacrimile.

În timp ce stătusem şi aşteptasem împreună cu Clarissa, hotărâsem să nu fac presiuni prea mari asupra poliţiei. Amplasarea evenimentelor avea să-şi facă efectul. Reclamaţia mea din ziua aceea era înregistrată, iar scena din restaurant constituia o confirmare absolută. Parry trebuia acuzat de tentativă de crimă şi, până atunci, eu aveam nevoie de protecţie. Acum, că rămăsesem singurul din restaurant şi că agitaţia începea să scadă, mă simţeam iar izolat şi vulnerabil. Parry era peste tot în jurul meu. Am avut grijă să mă aşez cu faţa la uşă, departe de singura fereastră a camerei. De fiecare dată când intra cineva, simţeam în stomac un pietroi îngheţat. Paranoia îi construia o imagine în mintea mea, stând peste drum de secţia de poliţie, flancat de bărbaţii în pardesie. M-am apropiat de intrarea secţiei şi am aruncat o privire. Nu m-a surprins, dar nici nu m-a

liniştit faptul că nu se afla acolo. Taxiurile şi maşinile cu şofer aduceau mulţimile la opera din seara aceea. Era aproape şapte şi un sfert. Timpul se întorsese în sine. Oamenii veseli care treceau pe lângă mine, pe drumul spre casă sau spre baruri şi cafenele, aveau binecuvântarea unei libertăţi de care nu erau conştienţi şi pe care eu nu o aveam: erau nestânjeniţi, pe ei nu-i urmărea cineva care să vrea să-i omoare.

O prietenă căreia îi diagnosticaseră din greşeală o boală fatală îmi povestise odată despre singurătatea care o copleşise la ieşirea din cabinetul medicului. Compasiunea prietenilor nu făcea decât să o stigmatizeze cu o soartă diferită.

Ea însăşi avusese cunoştinţe care decedaseră şi ştia foarte bine că viaţa avea să continue fără ea. Apele se vor închide deasupra capului ei, prietenii o vor regreta şi apoi îşi vor reveni, puţin mai înţelepţi, iar zilele de muncă, petrecerile şi dineurile neînregistrate în memorie se vor rostogoli unul după altul. La fel mi se întâmpla şi mie, în timp ce mă întorceam în interiorul secţiei de poliţie. Nu era exclusiv autocompătimire, deşi cuprindea şi un atare element, ci mai degrabă mă chirceam în mine, mă chirceam atât de tare că toate celelalte – turiştii iritaţi, fata cuprinsă de disperare – îmi apăreau ca de partea cealaltă a unui panou din sticlă groasă. Am revenit în sala de aşteptare, cu gândurile înotând la întâmplare în micul lor acvariu; nimeni nu avea ce aveam eu; ce bine-ar fi fost dacă aş fi putut schimba totul pe un bilet la operă, chiar şi pe o valiză pierdută sau pe nenorocirea, oricare va fi fost ea, care se abătuse asupra fetei.

Mai-mai că m-am ciocnit de Wallace, care mă căuta. Era ceva mai puţin amabil şi mai agitat decât înainte.

— Pe-aici, mi-a spus şi m-a condus înapoi pe coridor până în sala de interogatorii.

Aşezându-mă, m-am bucurat să văd pe birou câteva pagini din notiţele inspectorului Linley, trimise prin fax.

Wallace mă privea cu un interes nou. Nu mai avea doar de transcris o declaraţie de rutină.

— Aşa, deci. Am vorbit cu inspectorul Linley.

— Bun. Deci ştiţi cum stau lucrurile.

A surâs. Avea un aer aproape obraznic.

— Credem că da. N-o să vă placă, domnule Rose, dar trebuie să vă rog să o mai faceţi o dată.

— Declaraţia? De ce?

— Putem s-o luăm de la început? Aţi sosit ultimul din grupul dumneavoastră. Relataţi-mi tot ce aţi făcut dimineaţă, să zicem de la ora nouă încolo.

Poate că m-am dezvoltat eu mai încet, dar aveam mult sub treizeci de ani când am înţeles că nu trebuie să te supui unei cereri doar pentru că este rezonabilă, sau rezonabil formulată. Vârsta te ajută mult în direcţia asta. Poţi fi tu însuţi, refuzând. Mi-am încrucişat braţele şi am zâmbit fals. Refuzul meu era pe un ton amical.

— Îmi pare rău, dar nu mai am ce adăuga la ea. Vreau să ştiu ce aveţi de gând să faceţi.

— Domnişoara Mellon a plecat la serviciu pe la opt şi jumătate? Nouă?

— Aţi trimis o maşină în Frognal Lane?

— Haideţi să nu ne îndepărtăm, dacă nu vă supăraţi. Ce aţi făcut după aceea? Aţi dat telefoane? Aţi scris un articol...?

Mi-a trebuit un efort să nu ridic glasul.

— Am impresia că nu pricepeţi. Vorbim despre un individ periculos.

Wallace căuta ceva prin hârtiile din faţa lui, ale lui

Linley şi ale lui proprii, murmurând:

— E o însemnare pe-aici, pe undeva.

— Nu se va opri după prima încercare. Aş vrea să cred că veţi face ceva mai mult decât să mai luaţi o dată o declaraţie pe care aţi auzit-o deja.

— Uite-o, a zis Wallace triumfător şi a extras o foaie de hârtie ruptă în două.

Glasul îmi era stăpânit.

— Doar dacă mă convingeţi că e o simplă coincidenţă faptul că omul pe care l-am reclamat în mod oficial la prânz stătea la câţiva metri depărtare în timp ce...

— Keats şi Wordsworth? a întrebat Wallace.

Pentru moment, mă luase prin surprindere. Pe buzele lui, numele sunaseră ca ale unor suspecţi, doi ticăloşi, tovarăşi de pahar la cârciuma din cartier.

— Despre ei aţi discutat la prânz.

— Da...

— Unul dintre ei l-a umilit pe celălalt, nu-i aşa? Care pe care?

— Wordsworth l-a umilit pe Keats. Cel puţin aşa e povestea.

— Şi nu e adevărat?

Nu m-am putut stăpâni. Deturnase complet discuţia.

— Singura mărturie pe care o avem e îndoielnică. Vedeam că pe bucata de hârtie a lui Wallace era o listă

numerotată. A zis:

— Trebuie să fie neobişnuit.

— Ce?

— A, ştiţi, oamenii educaţi, ca dumneavoastră, scriitori şi aşa mai departe. Toţi ţin jurnale, nu? Ai zice că, dacă nici ei nu pot spune lucrurilor pe nume, nimeni nu poate.

N-am replicat. Eram îndrumat într-o anume direcţie.

Era mai bine să îl las să mă conducă, fără să mă opun. Wallace şi-a consultat lista.

— Ascultaţi aici, e interesant. Numărul unu: grupul domnului Tapp a sosit la o jumătate de oră după dumneavoastră...

A ridicat un deget pentru a-mi stăvili protestele.

— Asta ştim de la profesorul Kale al dumneavoastră. Doi, tot de la domnul profesor: domnul Tapp s-a dus la toaletă, nu fiica dânsului. Trei: profesorul Kale afirmă că nu era nimeni singur, în apropierea mesei dumneavoastră. Iar Clarissa Mellon a dumneavoastră susţine că era cineva singur în apropiere de masa dumneavoastră, dar că era cineva pe care nu l-a mai văzut până atunci. E foarte sigură de asta. Patru: “domnişoara Mellon; pistolul era deja la vedere când cei doi au ajuns lângă masa lui Tapp. Numărul cinci e împărtăşit de toţi ceilalţi martori, cu excepţia dumneavoastră: unul dintre ei a spus ceva într-o limbă străină. Trei susţin că arabă, unul franceză, restul nu sunt siguri. Niciunul dintre cei trei nu vorbeşte araba. Cel care susţine că era franceză, nu ştie nici franţuzeşte, nici vreo altă limbă. Șase...

Wallace s-a răzgândit în legătură cu numărul şase. A împăturit hârtia şi a băgat-o în buzunarul de la piept al saco-ului. S-a aplecat, cu coatele pe masă, vorbindu-mi pe un ton confidenţial, cu o vagă urmă de compătimire.

— Vă dau un pont, gratis. Acum un an şi jumătate, a mai fost un atentat la viaţa domnului Tapp, în holul unui hotel din Adis Abeba.

A urmat o tăcere pe timpul căreia m-am gândit cât de nedrept era faptul că omul împuşcat acum din greşeală să fi fost odată ţinta unui atac intenţionat. Într-un moment ca acesta, nu-mi mai trebuia decât o coincidenţă fără sens.

Wallace şi-a dres încet glasul:

— Nu e nevoie să mai parcurgem totul în amănunt. Haideţi să discutăm despre îngheţate. Chelnerul afirmă că tocmai vi le aducea la masă când au început împuşcăturile.

— Eu îmi amintesc altfel. Am început să mâncăm din ele, și abia pe urmă le-am văzut acoperite de sânge.

— Chelnerul spune că sângele a ajuns până la el. Îngheţatele erau acoperite cu sânge când le-a pus pe masă.

Am zis:

— Dar îmi amintesc că am luat vreo două linguri. Trăiam o dezamăgire familiară. Oamenii nu puteau cădea de acord asupra niciunui lucru. Trăiam într-o pâclă de percepţii incerte, pe jumătate împărtășite, și toate informaţiile colectate de simţuri ne veneau distorsionate prin prisma dorințelor și a credinței care ne încurca până şi amintirile. Vedeam și ne aminteam totul în favoarea noastră, autoconvingându-ne permanent. Obiectivitatea nemiloasă, mai ales în ceea ce ne privea, constituia întotdeauna o strategie socială damnată. Descindem din povestitorii pătimaşi şi indignaţi ai jumătăţilor de adevăr, care, pentru a îi convinge pe ceilalţi, se convingeau în acelaşi timp pe ei înşişi. De-a lungul generaţiilor, succesul ne vânturase, iar odată cu el se născuse și defectul nostru, înscris în gene precum şanţurile lăsate de roţile căruţelor: atunci când nu ne convenea, nu puteam fi de acord cu ceea ce vedeam cu ochii. Să crezi înseamnă să vezi. De aceea există divorţuri, dispute de graniță şi războaie, de aceea, o statuie a Sfintei Fecioare varsă lacrimi de sânge şi alta a lui Ganesh bea lapte. Tot de aceea metafizica şi ştiinţele au constituit întreprinderi atât de curajoase, invenții atât de uimitoare, mai importante decât roata, decât agricultura, lucruri create de om împotriva naturii umane însăși. Adevărul

dezinteresat. Dar el nu ne putea salva de noi înşine, rădăcinile erau prea adânci. Nu exista ispăşire individuală prin obiectivitate.

Dar ce interese îmi servea relatarea făcută evenimentelor din timpul prânzului de la restaurant?

Wallace repeta răbdător o întrebare:

— Cu ce era îngheţata?

— Cu mere. Dacă tipul spune altceva, înseamnă că vorbim despre doi chelneri diferiţi.

— Profesorul spune că era de vanilie. Am intervenit:

— Spuneţi-mi atâta: de ce nu vorbiţi cu Parry?

Ceva s-a mişcat pe sub pielea de pe fălcile lui Wallace, iar nările i s-au dilatat o fracţiune de milimetru. Își înăbușea un căscat.

— E pe listă. Ajungem şi la el. Dar acum, prioritatea noastră este să dăm de indivizii înarmaţi. Dacă nu vă supăraţi însă, domnule Rose, haideţi să ne întoarcem la îngheţată. Mere sau vanilie?

— Vă ajută să-i prindeţi pe atentatori?

— Ceea ce ne ajută este să ştim că martorii noştri îşi dau toată silinţa. Detaliile, domnule Rose.

— Cu mere, atunci.

— Care dintre indivizi era mai înalt?

— Cel cu pistolul.

— Era și mai slab?

— Aş zice că amândoi erau de statură medie.

— Vă amintiţi ceva despre mâinile lor?

Nu îmi aminteam, dar am simulat încercarea, încruntându-mă, sucindu-mi capul, închizând ochii. Cercetătorii în neurologie susţin că subiecţii cărora li se cere să-şi amintească o anumită scenă urmăriţi de un scaner cu rezonanţă magnetică prezintă o activitate intensă a

cortexului vizual, dar ce imagine jalnică oferă memoria, abia o umbră la marginea câmpului vizual, ecoul unei şoapte. Nu o poţi examina pretinzându-i informaţii proaspete. La o cercetare mai insistentă, se închide. Am văzut mânecile pardesielor lungi şi negre, palide şi şterse ca nişte dagherotipii, iar la capătul mânecilor... nimic. Sau mai degrabă orice. Mâini, mănuşi, labe, copite. Am zis:

— Nu-mi amintesc nimic despre mâinile lor.

— Mai încercaţi, ca să-mi faceţi o favoare. Vreun inel, de pildă?

Am invocat imaginea unei mâini asemănătoare cu a mea şi i-am dat inelul pe care mi-l dăruise mie Clarissa, argint şi aur împletindu-se, cu gust şi lipsit de ostentaţie, în mod deliberat prea mic. Trebuise să mă ungă cu unt pe deget ca să mi-l pună. Faptul că nu-l puteam scoate cu uşurinţă ne făcuse amândurora plăcere. Am spus:

— Nu-mi amintesc – apoi am adăugat: Cred că am să plec, şi m-am ridicat.

Wallace s-a ridicat în picioare, la rândul lui.

— Aş dori să mai staţi, să ne ajutaţi.

— Iar eu aş dori ca dumneavoastră să mă ajutaţi pe mine. A dat ocol biroului.

— Parry nu se află în spatele acestui incident, credeţi-mă. Asta nu înseamnă că nu aveţi nevoie de ajutor.

În timp ce vorbea, se căuta în buzunar. A scos o cutie argintie cu pastile şi mi-a fluturat-o prin faţa ochilor.

— Ştiţi ce sunt, nu? Eu, unul, iau două înainte de micul dejun. Patruzeci de miligrame. Doză dublă, domnule Rose.

Gonind pe coridor spre ieşire, am a avut iar senzaţia aceea de micşorare, de izolare. Poate, la urma urmelor, era autocompătimire: un nebun încerca să mă omoare şi tot ce îmi puteau recomanda oamenii legii era Prozac-ul.

Era deja întuneric când am coborât din taxi la colţul străzii şi am pornit în direcţia blocului, folosindu-mă de şirul de platani pentru adăpost. Nu era la locul lui obişnuit şi nici ceva mai încolo, unde se refugia uneori, la apariţia Clarissei. Şi nu era nici în urma mea, sau după colţul clădirii. Am descuiat uşa şi am intrat, dar am rămas în hol, ascultând. Dintr-unul dintre apartamentele de la parter se auzea apogeul înăbuşit al unei creaţii simfonice, banal şi redundant, poate Bruckner, şi, de undeva de deasupra mea, din tavan, foşnetul apei printr-o conductă. Am abordat scările încet, având grijă să stau pe exteriorul coturilor. Nu mă temeam în mod real că ar fi putut intra în clădire, dar ritualul prudenţei era reconfortant. Am intrat în apartament şi am încuiat uşa blocând-o. Am înţeles imediat din neclintirea din atmosferă că ea dormea în camera copiilor, şi iată şi biletul pe masa din bucătărie. “Obosită moartă. Vorbim dimineaţă, Te iubesc. Clarissa.” M-am uitat la declaraţia de iubire, încercând să extrag un înţeles, sau speranţă din T-ul majuscul. Am verificat zăvoarele luminatoarelor şi am străbătut casa, încăpere după încăpere, aprinzând lumini şi închizând ferestre. Pe urmă mi-am turnat un pahar mare de coniac şi am trecut în birou.

Întotdeauna am avut două carnete cu adrese. Cel de buzunar, cu coperte tari, e cel pe care îl folosesc zilnic şi cu care călătoresc. De două sau trei ori în decursul ultimilor douăzeci de ani l-am uitat prin camere de hotel sau, o dată, într-o cabină telefonică de la Hamburg şi am fost nevoit să îl înlocuiesc. Celălalt este un registru ponosit, de dimensiuni mari, pe care îl am de pe la douăzeci de ani şi care nu părăseşte niciodată biroul. Evident, serveşte drept rezervă sau sursă de informaţii în cazul în care îl rătăcesc pe cel mic, dar, peste ani, s-a dezvoltat, devenind o istorie personală şi

socială. El redă evoluţia complexă a numerelor de telefon; codurile londoneze de trei litere ale primelor intrări au o savoare ciudată, edwardiană. Adresele abandonate descriu vânzoleala continuă sau ascensiunea socială a multor prieteni. Sunt nume pe care nu mai are rost să le transcriu; oamenii mor sau dispar din viaţa mea, sau se supără pe mine, sau îşi pierd pur şi simplu identitatea – am zeci de nume care acum nu mai înseamnă nimic pentru mine.

Am aprins veioza de lângă şezlong şi m-am aşezat acolo cu paharul de coniac şi cu registrul deschis la prima pagină, şi am început să întorc filele încărcate, cercetând palimpsestul în căutarea unei cunoştinţe criminale. Poate dusesem, la urma urmei, o viaţă limitată, căci nu cunoşteam pe nimeni care să fie rău – rău în mod organizat. La litera H am descoperit o cunoştinţă care vindea maşini la mâna a doua, uzate. Murise de cancer. La K, un vechi coleg de şcoală cu înclinaţie spre depresii şi care, o perioadă, lucrase într-un cazinou. Dispăruse într-un mariaj plin de ranchiune, iar nevasta lui, medic psihiatru, îi aranjase tratamentul cu şocuri electrice. După aceea se stabiliseră în Belgia.

Am continuat să răsfoiesc prieteni, pe-jumătate-prieteni, pe-sfert-prieteni şi străini cu desăvârşire pe care îi cunoscusem într-o viaţă întreagă, cei mai mulţi dintre ei oameni foarte plăcuţi. Unul sau doi mincinoşi, poate, un leneş, un lăudăros şi un mitoman, dar niciunul de domeniul ilegalului, niciunul ilicit funcţional. Aici, la N, era “un trandafir” englezesc pe care o întâlnisem în toamna lui 1968, când împărţiserăm acelaşi sac de dormit la Kabul şi Mazar-i-Sharif. Revenită în Anglia, câţiva ani mai târziu, îşi făcuse de lucru şterpelind sistematic de prin magazine. Acum era directoare de şcoală în Cheltenham. Lipsă de tenacitate. De asemenea născut sub semnul lui N

fusese John Noian, condamnat acum douăzeci de ani pentru crimă. La o petrecere cu multă băutură azvârlise o pisică de la balconul etajului al doilea, înfigând-o în ţepuşele gardului care înconjura parcarea. Fusese prompt dat în judecată de către RSPCA şi amendat cu cincizeci de lire. Cu toate acestea, îşi păstrase slujba la Fisc.

Această carte a Zilei de Apoi, cuprinzând schimburile umane şi posesiunile schimbătoare, pe care o tot lungeam şi o revizuiam de mai bine de un sfert de secol avea de spus o poveste a răului modern. Drojdia era cernută prea fin, prea amestecată în ungherele şi întunecimile defectelor de caracter pentru a intra în atenţia sistemului de justiţie penală. Alfabetul societăţii melc cuprindea oarece eşecuri şi destul de multe succese, toate într-o marjă îngustă a nivelului de educaţie şi bunăstare materială. În cea mai mare parte erau nu cine ştie ce bogaţi, dar relativ înstăriţi. Pur şi simplu nevoia de a smulge banii altora nu exista. Poate infracţionalitatea clasei medii stă doar în imaginaţie, sau în pat şi în jurul patului. Bătăile, violenţa, răpirile, violul şi crima constituie, la momentul oportun, subiecte ale unei fantezii macabre. Dar uneori este ceva mai puţin decât morala, mai degrabă gustul, politeţea, care ne împiedică. De la Clarissa învăţasem o propoziţie a lui Stendhal: “*Le mauvais gout mene aux crimes*”.

Tot mai dezamăgit, am dat mai departe paginile Zilei mele de Apoi, ignorând imboldurile curiozităţii sau vinovăţia vagă stârnită de unele dintre nume, până am ajuns la deşertul sumar al ultimelor file, U, V, X, Y şi Z, care înconjoară arid oaza ultimelor şanse: pe W. Ascuns printre bucolicii Wood, Wheatfield, Water şi Warren, caligrafiat în creion şters cu un scris ascuţit care nu îmi aparţinea, se afla numele lui Johnny B. Well, nu acela al unui criminal ci, în

mintea mea, un om cu tot atâtea conexiuni cât un neuron.

Îl chema John Well, iar B-ul îl împrumutase, sau i-l dăduse altcineva cu împrumut, de la tânărul erou al lui Chuck Berry care cânta la chitară ca un clopoţel2. Dacă îmi amintesc bine, nimic nu era mai simplu pentru Johnny decât să traverseze, utilizând mijloacele publice de transport, suburbiile din nordul şi sudul Londrei, furnizând la domiciliu marijuana şi haşiş acelora prea preţioşi ca să se coboare la nivelul străzii. Conform oricărei definiţii, era vânzător de droguri, dar termenul este prea aspru, prea dezaprobator, căci Johnny B. Well avea mai degrabă structura unui prăvăliaş, comerciant cinstit şi devotat de vinuri fine, sau harnic proprietar al unui magazin de delicatese. Era atent la preţuri, nu vindea decât marfă de cea mai bună calitate şi își cunoştea produsele pe de rost. Era, în aceeaşi măsură, şi onest – grijuliu şi precis când număra restul în bancnote de cinci lire, pedant şi meticulos când returna surplusul unei tranzacţii nereuşite. Era inofensiv şi discret, acceptabil pretutindeni.

În drumurile sale nesfârşite şi înceţoşate – căci toate noile relaţii erau pecetluite, sau precedate, de o ţigară – putea ajunge de la ceaiul luat cu un medic oftalmolog la o baie în casa unui prieten avocat, cina în apartamentul unui star rock, pentru a încheia cu un pat peste noapte într-un cuibuşor cu fete.

Dar își avea domiciliul său, o debara cu apă curentă în Streatham. Într-o seară Johnny a deschis uşa şi a dat cu ochii de patru măşti rânjite ale lui Jimmy Carter – atât de mult timp trecuse de-atunci – şi, în fiecare pereche de mâini, câte o rangă. N-au scos un cuvânt şi nu s-au atins de el. Au trecut

---

[2] Bell în lb. engleză (n.tr.).

pe lângă el şi i-au făcut zob apartamentul – le-a luat probabil vreo cinci secunde – după care au plecat. Crima organizată lua locul întreprinzătorilor hippy.

Fusese unul dintre primele cazuri de raţionalizare a pieţei. De aici încolo, importul şi distribuţia au devenit teritoriul noilor capitalişti, indivizi singuratici, cu un cod de comportare propriu, care puneau tot ce aveau într-un rucsac umflat şi mirositor. Costumele şi răngile s-au rărit şi s-au democratizat, îngustând gama de produse până la haşişul pakistanez de mâna a treia, desfăcut prin cârciumi, pe stadioanele de fotbal şi în închisori.

Timp de câteva luni s-a părut că Johnny B. Well va fi nevoit să-şi găsească altă slujbă, până când i s-a oferit protecţie din partea aceleiaşi găşti care îi devastase locuinţa. Un salariu de bază mic şi comision pe vânzări. Era perioada când fusese obligat să-şi lărgească gama de relaţii, motiv pentru care m-am gândit că mi-ar putea fi de folos acum. Un grup de băieţi ambiţioşi care ocupau o *chambre separée* în spate la The Dog din Tulse Hill deveniseră patronii lui. Aveau o mulţime de prieteni şi îi dădeau lui Johnny tot felul de misiuni. Gangsterii îl luau drept prăvăliaşul onest care era, iar el se mişca printre ei, liber şi nevătămat. În acelaşi timp, reuşise să-şi menţină deschisă pentru clientela lui veche şi pretenţioasă linia de produse pentru cunoscători: cornete din frunze nigeriene cusute, beţişoare din Natal şi Thailanda, varietăţi noi, fără seminţe, din Orange County, foi aurii, imponderale din Liban. Sub noul regim, o zi obişnuită de visare putea presupune la prânz un experiment în ale berii blonde cu cei care făceau modernizările şi ceaiul de după-amiază cu şmecherii care veneau să dărâme.

Era o existenţă singuratică şi grea, mult mai grea decât sunetul de clopoţel. Iar Johnny B. Well nu se îmbogăţise. Era

prea dedicat, prea onest, prea drogat. Nu mergea niciodată cu taxiul. Ce alt comerciant mai aştepta treizeci şi cinci de minute, încălţat cu o pereche de pantofi scâlciaţi, autobuzul? Avea o încredere simplă şi ameţitoare în sine ca filantrop, convins că răşina sau frunzele parfumate, luxuriante, aprinse şi inhalate, ajutau omenirea să treacă lent la o stare de spirit mai bună, că bătăliile publice şi private aveau să înceteze pe măsură ce fineţurile începeau să domine şi sufletele să se deschidă către lumină. Între timp, pe când anii optzeci luau viteză, costumele şi răngile, împreună cu avocaţii, medicii şi starurile rock, începeau să se concentreze asupra banilor.

În birou, cercul de lumină în care stăteam parcă devenise mai strălucitor, strângându-se în jurul meu. Paharul cu coniac se golise, deşi nu îmi aminteam să-l fi terminat. Stăteam cu ochii aţintiţi asupra numelui cu litere ascuţite al lui Johnny şi a celor șapte cifre de alături de el. Cine s-ar fi priceput mai bine să mă ajute? Cum de nu mă gândisem la el până acum? Cum de nu mă gândisem la el imediat? Răspunsul era în faptul că nu îl mai văzusem de unsprezece ani.

Ca mulţi alţii înainte mea, ajunsesem încet la concluzia că substanţa preferată pentru aburirea creierului la o vârstă mijlocie şi o existenţă tensionată, dar de succes, era alcoolul. Licită, socială, viciu minor atât de uşor de mascat printre ceilalţi, în toate formele sale de manifestare nesfârşite, pline de culoare, atât de gustoasă, băutura din mână triumfă prin simpla formă; lichiditatea sa este una cu obişnuitul, cu laptele, ceaiul, cafeaua, apa, şi de aceea cu viaţa însăşi. Băutul este un act natural, în timp ce inhalarea unor vegetale fumegânde se îndepărtează oarecum de respiraţie, la fel ca şi ingerarea de pastile de mâncat, iar în natură nu există niciun

tip de penetrare care să se asemene cu cea a acului de seringă, exceptând înţepăturile insectelor. Un whisky bun cu apă curată, un pahar cu un Chablis răcoros îţi pot îmbunătăţi starea de spirit poate doar moderat, dar îţi vor lăsa neşifonat continuumul sticlos al sinelui. Desigur, trebuie luată în considerare şi beţia, aspectele ei vulgare, voma şi violenţa, apoi dependenţa laşă, abandonul fizic şi mental şi moartea degradantă, agonizantă. Dar acestea sunt consecinţele abuzului care curg, precum vinul rubiniu din sticlă, din slăbiciunea umană, defect de caracter. Nu putem da vina pe substanţă. Până şi biscuiţii cu ciocolată fac victime, dar am un prieten mai în vârstă care a dus o viaţă plină şi utilă consumând timp de treizeci de ani heroină.

Stăteam în penumbra holului şi ascultam: doar scârţâitul şi pocniturile lemnului sau metalului contractându-se şi, în adâncurile ţevilor, picuratul apei. Din bucătărie susurul frigiderului şi, dincolo de el, murmurul odihnitor al oraşului noaptea. M-am întors în birou şi m-am aşezat cu telefonul în braţe, gândindu-mă puţin la acest punct de cotitură. Mă pregăteam să păşesc în afara cercului iluminat al fricii şi viselor cu ochii deschişi, în lumea cu muchii ascuţite a consecinţelor. Ştiam că o acţiune, o întâmplare, va atrage după sine o alta, până când întregul şir îmi va scăpa de sub control, şi că, dacă mai aveam îndoieli, acesta era momentul să dau înapoi.

Johnny a ridicat receptorul la al patrulea apel şi mi-am spus numele. I-a luat mai puţin de o secundă.

— Joe! Joe Rose. Hei, ce mai faci?

— Am nevoie de ajutor.

— Serios? Am ceva foarte interesant...

— Nu, Johnny, nu asta. Am nevoie de o mână de ajutor, îmi trebuie un revolver.

Capitolul douăzeci şi unu

A doua zi dimineaţa l-am dus pe Johnny cu maşina până la o casă din North Downs. Aveam în buzunarul de la spate un teanc de 750 de lire, în cea mai mare parte în bancnote de douăzeci. Cele de cincizeci erau, după cât se pare, inacceptabile.

În timp ce ne târâm prin banalul sufocant al Tootingului, Johnny nu ostenea să se joace cu reglajele electrice ale scaunului, mormăind de unul singur şi apăsând pe butoanele de lumină sau ale computerului de la bord:

— Deci îți merge bine... Da, am ştiut eu că o să te descurci. Din poziția aproape orizontală, mi-a ţinut o prelegere

despre eticheta armelor de foc.

— E ca la bancă. Nu pronunţi niciodată cuvântul “bani”. Sau la pompele funebre, nimeni nu spune “mort”. Armelor nu le zici “arme” şi numai puţoii care se uită la televizor le spun “tunuri” sau “puşcoace”. Dacă poţi, evită să le numeşti în orice fel. Dacă nu, zi-le obiecte, cele de faţă sau necesar.

— Tot ei or să-mi dea şi gloanţele?

— Da, dar cuvântul e “grăunţe”.

— Și cineva o să-mi arate cum funcţionează.

— Dumnezeule mare, nu! N-ar fi normal. Poţi să te duci în pădure, să-i dai singur de rost. Ei ţi-l dau şi tu îl bagi în buzunar. (Johnny s-a săltat în capul oaselor.) Eşti sigur că e bine să umbli cu un revolver?

Nu i-am răspuns. Îl plăteam pentru ajutorul lui. Faptul că nu-i dădeam amănunte cu privire la context avea să ne protejeze pe amândoi. Eram în continuare blocaţi în trafic. La radio, programul de jazz fusese în mod necinstit înlocuit cu unul de muzică atonală, chiuituri şi bufnituri pline de entuziasm, care mă călcau pe nervi. L-am închis şi am spus:

— Mai povesteşte-mi despre tipii ăştia.

Ştiam deja că sunt nişte foşti hippies, îmbogăţiţi din cocaină. Pe la mijlocul anilor optzeci intraseră în legalitate şi începuseră afacerile cu proprietăţi imobiliare. Acum lucrurile nu mai mergeau la fel de bine, de aceea erau dispuşi să-mi vândă un revolver, la un preţ exagerat de mare.

— Prin comparaţie cu contextul, a zis Johnny, tipii ăştia sunt nişte intelectuali.

— Cum adică?

— Au cărţi pe toţi pereţii. Le place să vorbească despre marile probleme ale vieţii. Au impresia că sunt Bertrand Russell, sau vreunul ca el. Tu probabil c-o să-i deteşti.

Îi detestam deja.

Când am ajuns la autostradă, Johnny era din nou la orizontală şi dormea. De obicei nu se trezea înainte de prânz. Drumul era gol şi drept şi am avut timp să îl măsor puţin. Încă îşi mai purta mustaţa în stilul de frontieră american, cu capetele, acum albite, lăsate peste buza de sus, aproape intrându-i în gură. Ce simţeau femeile când sărutau o asemenea podoabă, masculinitatea aspră, sau mâncarea indiană de ieri? Treizeci şi cinci de ani de zâmbete şi ochi mijiţi prin fum îi lăsaseră nişte labe de gâscă până aproape de urechi. Din nări şi până în colţurile gurii, liniile surâsului se adânceau în dezamăgire. Ştiam că, în afară de clientela schimbătoare şi de o prietenă nouă, mai nimic nu se

schimbase în viaţa lui. Dar existenţa de graniţă nu mai era originală, lipsa bunurilor dorite nu mai constituia o uşurare de poveri, iar ceea ce vedeam era mesajul universal al oaselor şi tendoanelor; el stătea scris pe epidermă şi era vizibil în oglindă. Johnny purta aceiaşi pantofi scâlciaţi, ducându-și traiul de student, de asistent de caritate, îngrijorat că ultima poţiune inventată la Amsterdam era prea tare şi deci periculoasă pentru inimă.

Modificarea zgomotului făcut de roţi pe asfalt l-a trezit când am ieșit de pe autostradă, întins pe spate, s-a scotocit în buzunarul de la piept după o ţigară subţirică şi şi-a aprins-o. Două fumuri mai târziu, a apăsat pe butonul de reglaj de la scaun și a intrat cu un bâzâit, plutind și fumegând, în câmpul meu vizual. Nu mi-a întors ţigara. Era un lucru personal, prima din ziua aceea, pe care o fuma la ceai și pâine prăjită.

Inhalând, mi-a vorbit cu glas înalt, ca pe vremuri. Ce sfânt.

— Ia-o la stânga. Ţine indicatoarele spre Abinger.

Curând coboram printre ramuri și trunchiuri contorsionate, prin tuneluri umbroase de verdeaţă, pe un drum înălţat, cu o singură bandă. Am aprins farurile. Ca să facem loc maşinilor din sens invers, trăgeam în refugiile de pe margine. Schimbam multe zâmbete încordate și semne din cap, noi, posesorii de automobile, prefăcându-ne neatinşi de insulta drumului îngust. Ne aflam în inima unei zone rurale care, la rândul ei, se afla în inima unei suburbii. O dată la două sau trei sute de metri, treceam pe lângă câte o poartă de cărămidă și fier forjat, în stilul anilor douăzeci, sau pe lângă porţi de lemn cu câte cinci drugi, luminate de felinare de trăsură. Pădurea s-a rărit brusc la o confluenţă de drumuri şi a apărut o cârciumă pe jumătate din lemn, cu o sută de maşini parcate afară, încălzindu-și culorile la soare.

Un pachet uscat şi gol de ţigări a sărit visător în lumină, atingându-ne parbrizul. Doi alsacieni stăteau cu boturile în pământ. Apoi am intrat la loc în tunel, iar în maşină fumul era gros.

— E bine să ieşi din oraş, a spus Johnny.

Am coborât geamul, cu gândul că aş putea fi drogat pasiv. Teancul de bani mă apăsa în fesă şi totul era subliniat excesiv, parcă în nişte cursive invizibile. Poate era frica.

Zece minute mai târziu, am cotit pe o potecă străbătută de şanţuri adânci, cu asfaltul străpuns de buruieni.

— Uimitor ce poate face viaţa, a comentat Johnny. Cum trece prin orice.

Era o chestiune importantă, cu siguranţă repetată pentru compania în care aveam să ne aflăm curând. Aş fi încercat un răspuns, ca să mă calmez. Dar chiar atunci ne-a apărut în faţă o casă urâtă, în fals stil Tudor, şi vorbele mi-au murit în gât.

Aleea curbă ne-a dus până în faţa unui garaj construit din blocuri de ciment şi văruit într-un purpuriu inegal şi şters. Uşa ruginită, cu deschidere verticală, era încuiată cu lacăt. În faţă, iţindu-se printre firele de iarbă înaltă şi scaieţi, stăteau împrăştiate scheletele şi măruntaiele a cinci sau şase motociclete. După părerea mea, era genul de loc unde legea putea fi încălcată bine mersi. Prins de un inel fixat în peretele garajului, stătea un lanţ fără câine la capăt. Aici ne-am oprit şi am coborât. Scaieţii se întindeau până în faţa uşii georgiene. Din casă se auzea sunetul unei chitare bas, o înşiruire de trei note repetate stângaci.

— Şi unde zici că sunt intelectualii?

Johnny s-a crispat şi mi-a făcut semn cu mâna, ca şi cum ar fi presat ceva, parcă încercând să-mi îndese vorbele înapoi într-o sticlă. În timp ce ne apropiam de uşă, mai că

mi-a şoptit:

— O să-ţi dau un sfat pentru care ai să-mi mulţumeşti. Nu face mişto de tipii ăştia. Nu au avut avantajele tale şi nu prea sunt... ăă... duşi la biserică.

— Trebuia să-mi spui. Hai să mergem.

L-am tras de mânecă, dar el, cu mâna liberă, apăsa deja pe butonul soneriei.

— Nu-i nimic, mi-a zis. Doar ai grijă pe unde calci. Am făcut un pas înapoi şi mă întorsesem pe jumătate, cu gândul de a mă întoarce pe alee, când uşa s-a deschis brusc şi politeţea mea obişnuită m-a oprit. Din casă se prelingea, sau mai degrabă se revărsa, un miros puternic de mâncare arsă şi amoniac, încadrând timp de o clipă silueta care stătea în prag.

— Johnny B. Well! a exclamat individul.

Avea capul ras şi o mustaţă mică, vopsită cu henna.

— Ce cauţi aici?

— Am dat telefon aseară, mai ţii minte?

— Mda, da' am zis sâmbătă.

— Păi azi e sâmbătă, Steve.

— Nţţ. E vineri, Johnny.

Amândoi s-au uitat la mine. Tocmai citisem despre atacul din restaurant, iar ziarele erau în maşină, întinse pe bancheta din spate.

— De fapt, e duminică.

Johnny a clătinat din cap. Avea aerul că fusese trădat. Steve mă măsura cu ură în priviri. Am bănuit că nu-l deranja faptul că pierduse două zile, ci "de fapt"-ul meu. Avea dreptate, nu sunase prea bine în împrejurările date, dar i-am susţinut neclintit privirea. A scuipat ceva alb între scaieţi şi a zis:

— Eşti tipu' care vrea să cumpere un pistol şi nişte

gloanţe. Johnny tocmai localizase un obiect interesant pe cer. A

Întrebat:

— Ne inviţi înăuntru, sau nu? Steve ezita.

— Dacă-i duminică, avem musafiri la masă.

— Mda. Pe noi.

— Asta a fost ieri, Johnny.

Am râs toţi, forţat. Steve s-a tras în lături ca să putem intra în holul împuţit.

După ce s-a închis uşa de la intrare, am rămas practic pe întuneric. Ca explicaţie, Steve a spus:

— Făceam pâine prăjită şi câinele s-a căcat peste tot în bucătărie.

L-am urmat, pătrunzând în măruntaiele casei. Într-un fel sau altul, informaţia referitoare la câine făcea ca pistolul să pară ieftin la șapte sute cincizeci.

Am ieşit la lumină într-o bucătărie spaţioasă. Un strat albastru de fum de pâine arsă atârna până la înălţimea umărului, luminat de glasvandul de la capătul opus al încăperii. Un bărbat în jeanşi şi cizme de cauciuc ştergea podeaua cu clor nediluat dintr-o găleată de zinc. A rostit numele lui Johnny şi a dat din cap în direcţia mea. Nu se vedea nici urmă de câine. În faţa aragazului, o femeie amesteca într-o oală. Părul, pieptănat drept, îi ajungea până la brâu. S-a îndreptat spre noi cu mişcări încete, parcă plutind, și mi s-a părut că recunosc tipul. În Anglia, cei mai mulţi hippies fuseseră băieţi. O anume categoric de fete stăteau tăcute, turceşte pe margine, drogate, servind ceai. După aceea, întocmai cum Războiul cel Mare golise conacele de servitoare, toate fetele acestea dispăruseră la prima chemare a mişcării de emancipare a femeilor. Brusc, nu le mai găseai nicăieri. Dar Daisy rămăsese. S-a apropiat şi mi-a

spus cum o cheamă. Fireşte, îl cunoştea pe Johnny, aşa că i-a spus pe nume în timp ce îi punea mâna pe braţ.

Am presupus că trebuie să aibă vreo cincizeci de ani. Părul lung şi drept era ultima verigă care o lega de ţărmul tinereţii ei. Eşecul se înscrisese în ridurile de pe chipul lui Johnny, dar la Daisy era tot în curba descendentă a gurii. În vremea din urmă observasem gurile acestea la unele dintre femeile de vârsta mea. O viaţă întreagă de compromisuri, după cum le vedeau ele însele, fără a fi primit nimic în schimb. Bărbaţi erau nişte nemernici, contractul social nedrept și biologia însăși o pacoste. Povara tuturor dezamăgirilor trăgea în jos de colţurile acestor guri. Încremenindu-le într-un arc al lui Cupidon încordat a pagubă. La prima vedere părea o expresie de dezaprobare, dar gurile aveau o poveste mai profundă, plină de regrete, chiar dacă posesoarele nici nu ghiceau ce se spune despre ele.

I-am spus lui Daisy cum mă cheamă. Păstrându-şi mâna pe braţul lui Johnny, îmi vorbea însă mie:

— Luăm un mic dejun târziu. A trebuit s-o luăm de la capăt.

Câteva minute mai târziu, şedeam toţi în jurul mesei lungi din bucătărie, fiecare cu câte un bol cu porridge şi o felie mare de pâine prăjită, rece. Vizavi de mine stătea spălătorul de podele, al cărui nume era Xan. Antebraţele lui gigantice erau cărnoase și fără păr, și aveam impresia că individul nu mă simpatizează.

Steve s-a aşezat în capul mesei, şi-a lipit palmele una de alta, și-a înălțat capul și a închis ochii; în acelaşi timp, a inhalat profund pe nas. Undeva, în adâncul cavității nazale, întâmplarea modelase din mucus un fluier cu două tonuri, pe care am fost siliţi să îl ascultăm. Şi-a ţinut răsuflarea timp de

multe clipe inconfortabile, pe urmă i-a dat drumul prelung. Era o tehnică de respiraţie controlată, meditaţie sau rugăciunea de mulţumire

Îmi era cu neputinţă să nu mă uit la mustaţa lui. Nici că s-ar fi putut asemăna mai puţin cu a lui Johnny. Vopsită într-un portocaliu-ars violent, era rigidă ca un mâner, ceruită într-o afectată furculiţă prusacă. Mi-am dus mâna la gură pentru a ascunde un zâmbet. Mă simţeam imponderabil, cuprins de tremur. Șocul împușcăturilor de ieri, planul acestei achiziţii necugetate, teama care mă însoţea tot timpul – toate se combinau dându-mi senzaţia că nu mă aflu cu adevărat aici şi mă temeam că aveam să spun vreo prostie. Stomacul mi se tot strângea şi îmi tot venea să râd şi să chicotesc, senzaţii intensificate şi de sentimentul că eram prins la masa aceasta ca într-o capcană. Era cu siguranţă efectul drogului pe care îl inhalasem pasiv în mașină. Nu reușeam să suprim comparaţiile ce se acumulau în jurul mustăţii lui Steve. Două cuie ruginite ieşite din gingii. Catargele ascuţite ale unei bărcuţe pe care o construisem în copilărie. Suporturi de agăţat prosoapele de bucătărie.

Nu face mişto de oamenii ăştia... Nu prea sunt duşi la biserică, în clipa în care mi-am amintit avertismentele lui Johnny, când mi-am spus că nu trebuie să râd, am fost pierdut. Prima explozie minoră de aer pe nas am mascat-o ca pe o pufnitură. Ca să o acopăr, am ridicat lingura cu porridge. Dar nimeni nu începuse să mănânce. Nimeni nu vorbea, îl aşteptam pe Steve. Cu plămânii plini să plesnească, şi-a aplecat capul ras şi a expirat, iar vârfurile mustăţilor i-au fremătat cu o nerăbdare de rozător. De unde şedeam, orice semnificaţie umană părea să abandoneze nava scufundându-se a chipului său. Ţopăind când înăuntrul, când în afara spiralei anxietăţii şi a ilarităţii mele, alte imagini din

copilărie, nedorite, îşi făceau loc. Am încercat să le izgonesc, dar forţa evocatoare a ridicolei mustăţi mătura totul în cale: un ridicător de greutăţi victorian de pe capacul unei cutii de biscuiţi, pironul înfipt în grumazul monstrului lui Frankenstein, un ceas deşteptător nou, cu cadranul vopsit, care arăta ora trei fără un sfert, şoarecele de la ceaiul Pălărierului, Ratty dintr-o montare şcolară a piesei *Toad of Toad Hali*.

Acesta era omul care îmi vindea mie un pistol.

Nu mai puteam face nimic. Lingura din mâna mea se cutremura. Am aşezat-o cu grijă jos, mi-am încleştat fălcile şi am simţit sudoarea înţepându-mi buza de sus. Începeam să mă zgudui. Şi mă aflam sub privirile directe şi suspicioase ale lui Xan. Scârţâitul a fost al scaunului meu, sforăitul înfundat al meu. Golisem atâta aer din plămâni, că ştiam că inspiratul avea să fie zgomotos, dar nu mai aveam de ales decât între penibil şi moarte. Timpul a stat în loc când am cedat în faţa inevitabilului. M-am răsucit pe scaun, mi-am acoperit faţa cu mâinile şi am tras aer în piept cu un şuierat. Pe măsură ce mi se umpleau plămânii, ştiam că hohotele de râs nu se încheiaseră. Le-am mascat cu un strănut strigat melodios. Mă ridicasem în picioare, la fel ca şi ceilalţi. Un scaun a izbit sonor podeaua.

— E din cauza clorului, l-am auzit pe Johnny spunând.

Era un prieten adevărat. Îmi pregătisem şi eu o explicaţie. Dar, luptând cu agitaţia, trebuia încă să fac faţă imaginii mustăţii lui Steve. Am traversat încăperea sforăind şi strănutând, pe jumătate orbit de lacrimi, către uşa de sticlă ce a părut că se deschide la apropierea mea, şi am coborât împiedicat câteva trepte de lemn până pe pajiştea plată cu pământ ars şi păpădii.

Sub ochii tuturor, m-am întors cu spatele, scuipând şi

inspirând adânc. Când, în cele din urmă, m-am calmat, m-am îndreptat de spate şi am zărit drept în faţă, legat de o ramă ruginită de pat cu un cablu electric, un câine, pesemne cel care murdărise podeaua bucătăriei. S-a ridicat încet în picioare, şi-a aplecat capul într-o parte şi a dat din coadă timid, pe jumătate a scuză. Ce alt animal, în afară de noi şi de celelalte primate, este capabil să trăiască în timp sentimentul ruşinii? Câinele s-a uitat la mine, eu m-am uitat la câine, care parcă ar fi vrut să mă implice într-o formă de complicitate între specii. Dar nu aveam de gând să mă las momit. M-am întors şi m-am îndreptat către casă, strigând:

— Scuze! Amoniacul! Alergie!

Iar câinele, lipsit de o gramatică generativă şi de resursele înşelătoriei care mie îmi stăteau la îndemână, s-a culcat la loc pe bucata lui de pământ, în aşteptarea iertării.

Curând ne-am întors în jurul mesei de la bucătărie, cu ferestrele şi uşile deschise larg, discutând pe tema alergiilor. Xan dădea afirmaţiilor sale aspectul unor adevăruri imuabile împodobindu-le cu termenul “fundamental”.

— Fundamental, a spus uitându-se la mine, alergia ta e o formă de dezechilibru.

Când i-am replicat că acesta era un lucru nefalsificabil, a părut mulţumit. Am început să cred că poate nu mă urăşte, la urma urmelor. Avea o atitudine la fel de ostilă faţă de porridge ca şi faţă de mine. Ceea ce luasem drept expresie era în realitate chipul lui destins. Mă înşelase buza superioară, răsfrântă, pe care cine ştie ce hiatus genetic o modelase sub forma unui rânjet.

— Fundamental, a continuat el, trebuie să existe un motiv pentru orice alergie, iar cercetările au dovedit că în peste şaptezeci la sută din cazuri rădăcinile pot fi fundamental detectate în necesităţile frustrate ale primei

copilării.

Trecuse ceva vreme de când auzisem procedeul acesta, al procentelor prinse din zbor, al cercetărilor nedovedite, al măsurării nemăsurabilului. Avea o sonoritate grozav de copilăroasă. Am zis:

— Eu fac parte din cei sub treizeci la sută.

Daisy era în picioare, punând cu polonicul din porridge. A rostit, pe tonul liniştit al aceluia care cunoaşte adevărul, dar care nu îşi pierde timpul să se bată pentru el:

— E un aspect planetar atotcuprinzător, cu referire specială la semnele de pământ şi la casa a zecea.

În punctul acesta, Johnny s-a înviorat. Stătuse încordat de când ne aşezaserăm a doua oară. Îngrijorat probabil la gândul că aveam să mă comport necorespunzător.

— Asta a fost revoluţia industrială. Înainte de o mie opt sute n-avea nimeni alergii, nimeni nici nu auzise măcar de febra finului. Pe urmă am început să aruncăm în aer toate porcăriile astea chimice, şi pe urmă în mâncare şi în apă. Iar sistemul imunitar al oamenilor a început să se blocheze. Nu suntem făcuţi ca să rezistăm la toate mizeriile...

Johnny începuse să se încălzească, dar Steve a intervenit pe deasupra:

— Iartă-mă, Johnny, dar toate astea sunt nişte bazaconii. Revoluţia industrială ne-a adus o întreagă stare de spirit, şi de aici ni se trag suferinţele.

S-a întors brusc către mine.

— Tu ce părere ai?

Părerea mea era că cineva ar fi trebuit să aducă arma. Am spus:

— Înclin cu hotărâre către teoria cu starea de spirit. Când mi-e bine, amoniacul nu mă deranjează câtuşi de puţin.

— Eşti nefericit, a rostit Daisy, ţuguindu-şi propriile

buze nefericite, lăsate în jos. Văd o grămadă de galben murdar în aura ta.

Dacă masa ar fi fost mai îngustă, cred că s-ar fi întins să mă ia de mână.

— Aşa e, am spus, profitând de ocazie. De aia mă aflu aici. M-am uitat la Steve, iar el şi-a întors privirea. Pe măsură

ce aşteptarea se prelungea, tăcerea se strângea în jurul meu, Johnny supraveghea totul cu aerul acela al lui neajutorat şi m-am întrebat dacă nu cumva făcuse o greşeală.

Din tăcere trebuia să se detaşeze un glas. A fost al lui Xan:

— Fundamental, nu suntem genul de oameni care să deţină un pistol.

Fraza a rămas în suspensie, iar Daisy a sărit să îl ajute.

— In cei doisprezece ani de când îl avem, nu s-a tras cu el.

Steve a intervenit repede, comunicându-i un lucru pe care cu siguranţă îl ştia:

— Dar a fost curăţat şi uns periodic. Iar ea i-a răspuns, tot ca să aud eu:

— Da, dar nu pentru că ne-am fi aşteptat să tragem cu el. A urmat o pauză derutată. Nimeni nu ştia cum stăm. Xan a început iar:

— Chestia e că nu suntem de acord cu pistolul ăsta...

— Sau cu orice altă armă, a adăugat Daisy. Steve a clarificat:

— E un Stoller de calibrul 32, fabricat înainte ca întreprinderea să fie vândută de norvegieni înapoi concernului olandez şi german care a deţinut-o iniţial. Are aprindere dublă cu carbid, care...

— Steve, a spus Xan răbdător. Fundamental, pistolul

ăsta a intrat în posesia noastră într-o perioadă diferită, când totul era altfel, totul era o nebunie şi, Dumnezeu mai ştie, era posibil să avem nevoie de el.

— Autoapărare, a spus Steve.

— Am discutat despre asta o grămadă înainte să vii tu, a zis Daisy. Nu suntem tocmai de acord cu ideea ca cineva să vină să-l ia şi pe urmă... ştii tu...

Nu a reuşit să termine fraza, aşa că am întrebat:

— E de vânzare sau nu?

Xan şi-a încrucişat braţele puternice.

— Nu e chiar atât de simplu. Şi nu din cauza banilor.

— Stai un pic, a intervenit Steve. Asta nu-i chiar adevărat.

— Isuse!

Steve era puţin iritat. Nu reuşea să pună în cuvinte ceea ce gândea, era dificil, iar lumea îl tot întrerupea. Starea lui de spirit începea să rimeze cu rânjetul.

— Uite ce e, a zis. A fost o vreme când totul se rezuma la bani. Doar banii. S-ar putea spune că totul era simplu. Nu zic că n-a fost bine, dar uite cum s-a terminat. Nimic n-a ieşit aşa cum ar fi vrut oamenii. Nu putem să ne gândim la chestiunea asta în mod izolat. Nu ne putem gândi la nimic în mod izolat. Totul se leagă, am aflat acum, s-a dovedit, e o societate. E fundamental holistică.

Steve s-a aplecat către Daisy şi i-a şoptit teatral, din spatele mâinii duse la gură:

— Ce tot zice?

Daisy mi s-a adresat mie. Poate se gândea în continuare la nefericirea mea.

— E simplu. Nu avem nimic împotrivă să-l vindem, dar vrem să ştim de ce îţi trebuie o armă.

Am răspuns;

— Voi vă alegeţi cu banii. Eu cu pistolul.

Johnny s-a foit iar. Târgul pe care îl mijlocise putea să cadă.

— Uite ce e, Joe trebuie să fie discret. Pentru binele nostru, dar şi al vostru.

Nu-mi plăcea repetarea numelui meu. Putea rămâne în aerul bucătăriei acesteia săptămâni întregi, laolaltă cu tot restul, pentru a fi folosit.

— Dar ascultă... – Johnny îşi pusese mâna pe braţul meu – ai putea să spui ceva ca să-i linişteşti.

Mă priveau toţi. Prin uşa deschisă am auzit potaia schelălăind, un sunet scârţâit pe care încerca să îl suprime. Nu mă mai gândeam decât cum să fac să plec, cu sau fără pistol. M-am uitat demonstrativ la ceas şi am spus:

— Am să vă lămuresc în cinci cuvinte, nu mai mult. Cineva vrea să mă omoare.

În tăcerea lăsată, toată lumea, inclusiv eu, a cântărit cuvintele.

— Deci e pentru autoapărare, a zis Xan cu speranţă în glas.

Am ridicat din umeri, într-un fel de confirmare. Chipurile aveau înscrise pe ele şovăiala. Voiau şi banii, dar şi iertarea. Vânzătorii aceştia de cocaină, pungaşi mărunţi sărăciţi de o echitate negativă şi de propriile lor convingeri confuze, făceau o tentativă de moralitate, pentru care aveau nevoie de ajutorul meu. Începeam să mă simt mai bine. Deci eu eram cel rău. Brusc, m-am simţit eliberat. Am scos teancul de bani şi l-am aruncat pe masă. Ce rost mai avea să ne târguim? Am zis:

— Număraţi-i.

La început nu s-a clintit nimeni, pe urmă, într-o străfulgerare, mâna lui Steve a ajuns la ţintă cu puţin

înaintea celei a lui Xan. Daisy privea concentrată. Lucrurile păreau grave. Poate chiar trăiau doar cu porridge și pâine.

Steve a numărat hârtiile ca un funcţionar de bancă, rapid, și, când a terminat, le-a băgat în buzunar și mi-a spus:

— Perfect. Acum poţi să te cari, Joe!

Ca să mă salvez, m-am alăturat râsului nervos.

Atunci am observat că Xan nu râdea. Aştepta cu braţele încrucișate, iar rânjetul lui nu dezvăluia nimic. Pe antebraţul drept, un mușchi – unul pe care eu nu îl aveam – tresărea ritmic, ca răspuns la o mișcare nevăzută a mâinii. Când râsul s-a stins, a început să vorbească, dar nu cu același glas care ţinuse o prelegere despre holism. Era mai înalt și răgușit, iar limba i se lipea cleioasă de cerul gurii. Stătea nemişcat, dar vedeam tumultul pe sub piele și în pulsul de la baza gâtului. Și în vinele mele sângele a început să curgă mai rapid. Xan a spus:

— Steve, pune banii la loc pe masă și adu pistolul. Steve se ridică de pe scaun, fără a-l slăbi pe Xan din priviri.

— Bine, a răspuns încet și a pornit să traverseze încăperea. Xan era deja în picioare.

— Banii ăștia nu merg în cutia de tablă.

Fără să se întoarcă, Steve i-a replicat cu aceeaşi siguranţă:

— Îmi sunteţi datori, și și-a continuat drumul.

Cel mai apropiat obiect de Xan era bolul de porridge, gol. L-a apucat între degetul mare și arătător și l-a azvârlit cu putere, ca pe un frisbee, cu mâna stângă întinsă și palma desfăcută, pentru a-și menţine echilibrul. A trecut la doi centimetri de gâtul lui Steve și s-a zdrobit de tocul uşii.

— Nu! a ţipat Daisy

În strigătul ei era ceva din tonul mamei obosite, iritate. Pe urmă a ieşit din încăpere, fără o vorbă. I-am văzut

spinarea îndepărtându-se şi părul unduindu-i-se până la mijloc. A dispărut şi i-am auzit paşii pe scări. Johnny s-a uitat la mine. Ştiam ce îi trece prin cap. Acum, responsabilitatea bătăii ne aparţinea în întregime. În fapt, îmi aparţinea doar mie, căci Johnny se aşezase să-şi răsucească o ţigară şi clătina din cap. oftând către degetele care îi tremurau.

Steve se răsucise şi se întorcea către masa din bucătărie. Xan s-a îndreptat spre el, l-a apucat de piepţii cămăşii şi a încercat să îl împingă în perete.

— Nu începe, i-a spus gâfâit. Pune banii pe masă.

Dar Steve nu era atât de uşor de împins. Trupul îi era îndesat şi greu, iar pe chip avea o expresie crudă. Cei doi se sprijineau unul de celălalt în centrul bucătăriei. Efortul cel mai mare era, aparent, acela de a respira. Stăteau atât de aproape unul de celălalt, încât feţele lor mai că se atingeau.

Steve a zis repezit:

— Casa îmi e datoare, voi amândoi îmi sunteţi datori. Acum ia mâna de pe mine.

Dar nu a mai aşteptat ca Xan să se conformeze. Mâna stângă i s-a repezit în gâtlejul lui, strângând. Xan şi-a tras braţul liber înapoi, într-un arc de cerc şi l-a plesnit pe Steve cu palma deschisă peste faţă. Pocnitura a răsunat ca un balon spart, iar forţa loviturii i-a despărţit pe cei doi. Timp de o clipă au îngheţat, apoi s-au repezit unul la altul. Fiara cu patru picioare a pornit clătinându-se în dungă, înapoi prin bucătărie în direcţia mesei. Johnny şi cu mine nu auzeam decât mormăielile înăbușite. Cu capetele în pământ, cu ochii închişi, cu buzele dezgolindu-le dinţii, se căutau, căţărându-se şi înfăşurându-se unul peste şi pe sub celălalt ca doi îndrăgostiţi.

Ceva trebuia să cedeze. Xan şi-a vârât mâna pe sub bărbia lui Steve şi a început să-i împingă capul pe spate. Nu

exista gât cu muşchi destul de puternici ca să reziste braţului aceluia hidos, dar efortul uriaş îl făcea să tremure, fiindcă Steve își băgase un deget făcut cârlig într-una dintre nările lui Xan şi îi căuta ochii, în timp ce acesta, obligat să se aplece pe spate, era întins la maximum. Capul lui Steve era dat pe spate, iar următoarea mişcare a lui Xan era să îl prindă într-un nelson, cu braţul drept pe după ceafă şi mâna stângă trăgând de încheietură pentru a întări strânsoarea. M-am îndreptat spre ei. Steve se lăsa încet în genunchi. Gemând, dădea din mâini, apoi a început să lovească slab picioarele lui Xan.

Cu dosul palmei, l-am atins pe Xan uşor pe faţă, aplecându-mă să-i vorbesc la ureche.

— O să-l omori. Asta vrei?

— Nu te băga. O caută de mult.

Am încercat să îl trag de ureche, încercând să îl fac să se întoarcă şi să se uite la mine.

— Dacă moare, o să stai la puşcărie tot restul vieţii.

— E un preţ prea mic!

— Johnny! am strigat. Dă o mâna de ajutor!

Am văzut-o pe Daisy întorcându-se în bucătărie. În mână ţinea o cutie de pantofi, iar pe chip i se citea oboseala. Gura cu colţurile căzute ne invita să vedem prin ce era nevoită să treacă – bărbaţii din viaţa ei luptându-se pentru un avantaj mecanic, pentru pârghia care îi va permite unuia să frângă gâtul celuilalt.

— Ia-l, mi-a spus în şoaptă. Ia-l, ia-l!

M-am ridicat în picioare şi am apucat cutia. Era grea şi mi-au trebuit ambele mâini ca să susţin cartonul subţire. Steve a mai gemut o dată; m-am uitat la Johnny. Cu o privire rugătoare, a dat din cap către uşă.

— Aşa e, a spus hotărât Daisy. E mai bine să plecaţi.

Epuizarea din gesturile ei m-a făcut să mă întreb dacă nu cumva acesta era vreun fel de ritual domestic, preludiul repetat şi răsrepetat al unei complicate alianţe sexuale. Pe de altă parte, mă gândeam că ar trebui să-i salvăm viaţa lui Steve.

Johnny m-a tras de mânecă. Am făcut împreună cu el câţiva paşi până în capătul opus al încăperii. Mi-a murmurat la ureche:

— Dacă se întâmplă ceva, nu vreau să fiu martor.

Eram de acord, astfel că i-am făcut un semn de bun rămas lui Daisy şi, aruncând o ultimă privire capului lui Steve în menghina tremurătoare a antebraţului lui Xan, am străbătut în grabă holul întunecat, până la uşa din faţă.

De îndată ce ne-am văzut în maşină. Johnny a scos o ţigară de marijuana şi şi-a aprins-o. Era ultimul drog pe care mi l-aş fi dorit în clipa aceea. Era mult mai bine dacă ne opream undeva pe drum, să bem un scotch şi să ne calmăm. Am pornit maşina şi am dat repede înapoi pe alee.

— E ciudat, a constatat Johnny prin norii de fum. Am mai fost şi altă dată aici şi am purtat o mulţime de discuţii interesante.

Am cotit ieşind în şosea şi tocmai mă pregăteam să-i răspund, când a sunat telefonul. Îl lăsasem conectat la bricheta maşinii.

Era Parry.

— Joe, tu eşti?

— Da.

— Sunt la tine acasă, cu Clarissa. Ţi-o dau să vorbeşti cu ea, bine? Eşti acolo? Joe, eşti acolo?

Capitolul douăzeci şi doi

Aveam impresia că leşinasem timp de o secundă sau două. Huruitul din urechi, am realizat, era cel al motorului maşinii. Trecusem de sută, iar eu uitasem să schimb vitezele. Am trecut dintr-a doua într-a patra şi am încetinit.

— Sunt aici, am zis.

— Atunci ascultă cu atenţie, a spus Parry. Ţi-o dau.

— Joe?

Am ştiut imediat că era speriată. Glasul îi suna sugrumat, încerca să se stăpânească.

— Clarissa, eşti bine?

— Trebuie să te întorci imediat. Nu vorbi cu nimeni. Nu vorbi cu poliţia.

Tonalitatea monotonă era menită să mă avertizeze că vorbele nu erau ale ei.

— Sunt în Surrey, am spus. O să-mi ia vreo două ore. Am auzit-o repetându-i aceasta lui Parry, dar nu am înţeles replica lui.

— Întoarce-te direct aici, mi-a spus Clarissa.

— Spune-mi ce, se întâmplă acolo. Eşti teafără? Pronunţa cuvintele ca o maşinărie vorbitoare.

— Vino direct aici. Nu aduce pe nimeni cu tine. El o să te urmărească pe geam.

— O să fac exact aşa cum spune, nu te teme. Şi am adăugat:

— Te iubesc.

Am auzit receptorul trecând din mâna ei în mâna lui Parry.

— Ai reţinut? N-o să mă dezamăgeşti tocmai acum,

nu-i aşa?

— Ascultă. Parry, am zis. Fac cum vrei tu. Ajung acolo în două ore. Nu discut cu nimeni. Dar nu te atinge de ea. Te rog, nu te atinge de ea.

— Totul depinde de tine, Joe, mi-a spus, şi convorbirea s-a întrerupt.

Johnny se uita în jos la mine.

— Necazuri acasă, a murmurat, compătimitor.

Am deschis geamul şi am tras câteva guri de aer proaspăt. Tocmai treceam pe lângă cârciumă şi intram în pădure. Am cotit pe un drumeag de ţară, pe care l-am urmat preţ de vreo doi kilometri, până s-a înfundat într-un luminiş, lângă o casă în ruină. Se vedeau urmele unor lucrări de renovare – o benă de ciment, o grămadă de schele şi cărămizi – dar în jur nu se zărea nimeni. Am oprit motorul şi m-ara întins după cutia de pantofi de pe bancheta din spate.

— Ia să vedem ce-avem aici.

Am săltat capacul şi m-am uitat înăuntru. Până acum nu trăsesem niciodată cu o armă de foc şi nici nu văzusem vreuna, dar obiectul care stătea parţial ascuns între cutele unei vechi cămăşi albe, sfâşiate îmi părea cunoscut din filme. Doar la pipăit era surprinzător. Era mai uşor decât mă aşteptasem, mai uscat, mai cald în palmă. Mi-l închipuisem uleios, rece şi greu. Iar când l-am ridicat şi am ochit prin vizor, nu a iradiat lumina mistică a puterii ucigaşe. Nu era decât unul dintre obiectele acelea inerte pe care le despachetezi acasă, când vii de la cumpărături – un telefon mobil, un video sau un cuptor cu microunde –, întrebându-te cât de greu va fi să le aduci la viaţă. Absenţa unui manual de folosire lung de şaizeci de pagini părea un avantaj. Am răsucit revolverul în mâini, căutând o deschizătură. Johnny a vârât mâna în pânza cămăşii şi a extras o cutie compactă de

carton roşu, pe care a deschis-o.

— Are zece gloanţe, mi-a spus, luându-mi arma.

A tras o piedică de la baza patului și a băgat înăuntru încărcătorul. Cu un deget îngălbenit, mi-a indicat siguranţa.

— O împingi înainte până face clic. A privit în lungul ţevii.

— E grozav. Steve bătea câmpii. E un Browning de nouă milimetri. Îmi place patul ăsta de poliamidă, e mai bun decât cel din lemn de nuc.

Am coborât din maşină şi Johnny mi-a înapoiat pistolul.

— Nu ştiam că te pricepi, i-am spus.

Mergeam înapoi, spre pădure, trecând pe lângă casa fără acoperiş.

— M-am ocupat de arme o vreme, mi-a răspuns visător. Așa mergeau lucrurile atunci. Când am fost în State, am participat la un curs, în Tennessee, la Cougar Ranch. Am impresia că o parte dintre tipii de-acolo erau nazişti. Nu sunt sigur. Dar oricum, nu vorbeau decât despre cele două reguli tactice. Numărul unu, să câştigi întotdeauna, şi numărul doi, întotdeauna să trişezi.

În orice alt moment m-aş fi simţit tentat să dezvolt această perspectivă evoluţionistă, dedusă din teoria jocurilor şi conform căreia pentru orice animal social trişatul permanent constituie o cale sigură spre extincţie. Acum însă nu îmi ardea. Genunchii mi se înmuiaseră şi aveam apă în intestine. Trebuia să fac un efort, înaintând prin frunzele care trosneau uscate, să-mi ţin încordaţi muşchii sfincterului anal. Ştiam că nu ar fi trebuit să irosesc timpul. Ar fi trebuit să gonesc înapoi spre Londra. Dar aveam nevoie să mă asigur că ştiu ce am de făcut cu pistolul.

— Aici e bine, am spus.

Dacă mai înaintam un pas, cred că făceam pe mine.

— Foloseşte ambele mâini, mi-a recomandat Johnny. Dacă nu eşti obişnuit, reculul e foarte puternic. Depărtează picioarele şi împarte-ţi egal greutatea. Expiră încet şi apasă lent pe trăgaci.

Tocmai făceam toate acestea când pistolul a luat foc şi s-a smucit înapoi în mâna mea. Ne-am apropiat de mesteacăn şi am pierdut câteva minute căutând gaura. Glonţul abia se mai vedea, înfipt preţ de cinci centimetri în lemnul moale. Pe drumul înapoi până la maşină, Johnny mi-a spus:

— Copacul e una, dar să îndrepţi pistolul spre un om e cu totul altceva. Înseamnă că îi dai mâna liberă să te omoare.

L-am lăsat să aştepte pe scaunul de lângă şofer şi, cu o bucată de hârtie, m-am întors în pădure, unde, cu călcâiul, am săpat o mică groapă. În timp ce şedeam acolo ghemuit, cu pantalonii în vine, am încercat să mă calmez dând la o parte frunzele uscate şi luând o mână de pământ. Unii îşi găsesc drumul căutând în stele şi galaxii; eu prefer scara mai terestră a biologicului. Am ridicat mâna până aproape de faţă şi l-am scrutat. În amestecul bogat şi negru, fărâmicios şi umed, am văzut două furnici cafenii, o urechelniţă şi o creatură ca un vierme roşcat închis, cu o mulţime de picioare de un maroniu palid. Aceştia erau giganţii tumultuoşi ai lumii de sub tălpile noastre, căci nu mult dincolo de pragul vizibilului era teritoriul clocotitor al limbricilor – creaturile care se hrănesc cu stârvuri şi prădătorii care vânează, la rândul lor nişte uriaşi pe lângă locuitorii ţărmului microscopic, ciupercile parazit şi bacteriile – poate în număr de zece milioane în această singură mână de pământ. Nevoia oarbă a acestor organisme de a consuma şi excreta făcea posibilă bogăţia solului şi în consecinţă a plantelor, a

copacilor şi fiinţelor care trăiau pe lângă ei şi printre care ne număraserăm odată şi noi înşine. Ceea ce sperasem să mă calmeze era gândul că, în ciuda tuturor necazurilor noastre, încă făceam parte din acest lanţ natural al dependenţelor – căci animalele pe care le mâncăm pasc plantele care, ca şi fructele şi legumele noastre, se hrănesc din solul format de aceste organisme. Dar nici măcar în timp ce stăteam ghemuit, îngrăşând pământul din pădure, nu am reuşit să mă conving de importanţa primară a acestor cicluri măreţe. Imediat dincolo de copacii care emanau oxigen stătea automobilul meu care respira otravă, în care se afla pistolul, iar la treizeci şi cinci de mile distanţă, pe şoseaua ca un furnicar, se întindea oraşul imens la a cărui margine nordică era apartamentul unde mă aştepta un nebun, un de Clérambault, de Clérambault-ul meu, împreună cu iubirea mea ameninţată. Din tot lanţul acesta, ce era necesar în ciclul carbonului, sau al fixării azotului? Nu mai făceam parte din marele lanţ. Propria noastră complexitate ne izgonise din paradis. Eram într-o încurcătură pe care ne-o creaserăm cu mâna noastră. M-am ridicat şi m-am încheiat cureaua apoi, cu toată sârguinţa unei pisici de casă, am strâns pământul cu piciorul, acoperind la loc groapa.

Copleşit cum eram de problemele mele, m-am mirat să îl găsesc pe Johnny adormit din nou. L-am trezit, explicându-i că va trebui să mă întorc repede acasă. Dacă voia, puteam să-l las la o gară de pe drum. Mi-a răspuns că nu îl deranjează.

— Dar ascultă-mă, Joe. Dacă faci vreun accident şi te opreşte poliţia, Browning-ul n-are nicio legătură cu mine, da?

M-am bătut peste buzunarul drept al hainei şi am pornit motorul.

Cu farurile aprinse pe faza mare, am pornit în goană pe drumeagul cu o singură bandă, fără să fac concesii maşinilor care veneau din sens invers. Şoferii se dădeau la o parte din calea mea şi mă urmăreau din refugii cu expresii încruntate. O dată ajunşi pe autostradă, Johnny şi-a aprins a treia ţigară pe ziua aceea. Mergeam constant cu o sută optzeci, pândind permanent în oglinda retrovizoare apariţia unei maşini a poliţiei. Am încercat să sun acasă, dar nu mi-a răspuns nimeni. M-am gândit să dau telefon la poliţie. Toate bune, dacă reuşeam să găsesc pe cineva care să trimită imediat o echipă de elită, care să descindă asupra lui Parry şi să îl imobilizeze înainte de a putea face vreun rău. Dar, chiar şi cu puţin noroc, nu aveam să ajung decât la nivelul unui Linley sau al unui Wallace, sau al unui alt birocrat plictisit. Am oprit în Streatham High Street ca să-i dau banii lui Johnny şi să îl las să coboare. S-a aplecat în uşa deschisă de pe partea opusă şoferului, să-şi ia la revedere.

— După ce termini cu pistolul, nu-l păstra şi nu-l vinde. Aruncă-l în râu.

— Mulţumesc pentru tot, Johnny.

— Mă îngrijorezi, Joe, dar mă bucur că ies din joc. Traficul londonez de după-amiază era surprinzător de rarefiat şi am ajuns pe strada mea la numai o oră şi jumătate de la convorbirea telefonică. Am cotit înainte de a ajunge în dreptul blocului şi am parcat în spate. Acolo, unde se ţineau pubelele de gunoi, era o scară de incendiu pentru care doar locatarii aveau chei. Am intrat şi am urcat tăcut până pe acoperiş. Nu mai fusesem aici din dimineaţa de după primul telefon al lui Parry. Pe masă, cana mea de cafea de la micul dejun lăsase o pată. Aici, sus, era lumină şi, ca să văd prin lucarnă, a trebuit să mă las în genunchi şi să-mi fac mâinile pâlnie deasupra geamului. Aveam în raza vederii holul şi o

bucată din bucătărie. Vedeam geanta Clarissei, dar nimic altceva.

Cea de a doua lucarnă îmi oferea perspectiva holului din partea opusă şi a salonului. Din fericire, uşa era larg deschisă. Clarissa şedea pe sofa, cu faţa spre mine, deşi nu îi distingeam expresia de pe chip. Parry stătea chiar în faţa ei, pe un scaun de bucătărie, din lemn. Era cu spatele la mine şi am presupus că el era acela care vorbea. Distanţa nu era mai mare de zece metri şi mi-am permis să mă visez împuşcându-l acolo, pe loc, chiar dacă se afla prea aproape de Clarissa, chiar dacă nu aveam încredere în îndemânarea mea şi nu ştiam destul de multe despre armele de foc ca să înţeleg cum avea sticla lucarnei să devieze glonţul în traiectoria sa.

Fantezia aceasta avea prea puţin de-a face cu prezenţa reală a pistolului a cărui greutate începeam să o simt în buzunar. M-am întors la maşină, am tras-o în faţă şi am apăsat pe claxon în timp ce coboram. Parry a apărut la fereastră, unde a rămas în parte ascuns după perdea. S-a uitat în jos şi am schimbat o privire scurtă, de pe poziţii inversate. Urcând scările mi-am pipăit pistolul, localizând piedica şi exersând eliberarea ei. Am sunat la uşă şi am intrat. Îmi auzeam inima bătând pe sub cămaşă, iar presiunea pulsului făcea perimetrul câmpului vizual să-i pulseze. Când am strigat numele Clarissei, limba îngroşată mi s-a încleiat între C şi l.

— Suntem aici, mi-a răspuns ea, adăugând pe un ton ascendent, de avertizare: Joe...

Doar pentru a fi întreruptă de un şuierat din partea lui Parry. M-am îndreptat încet către salon şi m-am oprit în prag. Teama mea era aceea de a nu provoca acţiuni pripite. Mutase scaunul de bucătărie într-o latură a camerei şi stătea

pe sofa, cu Clarissa alături, în partea stângă. Ne-am privit, iar Clarissa şi-a închis ochii timp de o jumătate de secundă, ceea ce am interpretat ca fiind rău, Parry era rău, ai grijă. Părea tânăr şi timid, cu părul scurt. Mâinile îi tremurau.

De când îmi făcusem apariţia în faţa lor, se lăsase o tăcere deplină. Pentru a o umple, am spus:

— Preferam coada de cal.

A aruncat o privire spre dreapta prezenţei invizibile de pe umăr, înainte de a mi se uita în ochi.

— Ştii bine de ce sunt aici.

— Ştiu şi eu..., am zis, făcând doi paşi în încăpere. Glasul i-a plesnit ascuţit:

— Nu te apropia. I-am spus Clarissei să nu se mişte. Mă uitam la hainele lui, întrebându-mă unde îşi ţine arma. Nu se putea să nu aibă una. Doar nu venise să mă omoare cu mâinile goale. Ar fi putut-o împrumuta sau cumpăra cu uşurinţă de la cei pe care îi angajase. Jacheta de bumbac uşoară, bej, pe care o purta nu avea nicio umflătură evidentă, dar croiala era lejeră şi ar fi fost greu de spus. Marginea unui obiect negru, poate un pieptene, îi ieşea din buzunarul de la piept. Avea jeanşi strâmţi peste nişte cizme gri de piele, deci, dacă avea ceva, era în jachetă. Şedea ţeapăn alături de Clarissa, cu piciorul stâng atingându-l pe cel drept al ei, aproape strivind-o de braţul sofalei. Ea stătea absolut nemişcată, cu mâinile pe genunchi, cu palmele în jos şi trupul emanând dezgust şi groază la atingerea lui. Avea capul uşor întors către el, gata pentru orice ar fi urmat să facă. Stătea neclintită, dar micile mişcări ale muşchilor şi tendoanelor de la baza gâtului arătau că e încordată ca un arc, pregătită să sară.

— Acum, că mă ai pe mine aici, am spus, nu mai ai nevoie de Clarissa.

— Am nevoie de amândoi, mi-a replicat iute. Tremurul mâinilor îi era atât de puternic, că a trebuit să şi le încleşteze laolaltă. Sudoarea îi stătea broboane pe frunte şi mi s-a părut că îi simt izul dulce, ierbos. Orice va fi avut de gând, era pe cale să se întâmple. Chiar şi aşa, acum, că se găsea drept în faţa mea, ideea de a îndrepta spre el o armă de foc mi s-a părut ridicolă. Şi voiam să stau jos, mă simţeam deodată grozav de obosit. Voiam să mă întind şi să mă odihnesc. Mă simţeam trădat de adrenalina care ar fi trebuit să mă ţină în tensiune. Nu m-am putut abţine să nu casc, iar Parry trebuie să fi avut impresia că vreau să par tare calm.

— Ai intrat aici cu forţa, am spus.

— Te iubesc, Joe, mi-a răspuns simplu, şi iubirea asta mi-a distrus viaţa. (I-a aruncat Clarissei o privire, consfinţind parcă o repetiţie.) Eu n-am vrut nimic din toate astea, iar tu ai știut. Dar nu ai vrut să mă lași în pace și m-am gândit că poate ai vreun motiv. Trebuia să existe un motiv pentru care mă încurajai. Erai chemat la Dumnezeu, dar te împotriveai și parcă mă rugai să te ajut...

S-a întrerupt, privind peste umăr în aşteptarea următorului gând. Atenţia nu mi-a slăbit, dar îngrijorarea pe care mi-o provoca apropierea lui de Clarissa era din ce în ce mai mare. De ce nu o lăsa să se mişte? Mi-am amintit un moment din timpul vizitei la familia Logan, când înţelesesem ce ar însemna să o pierd. Ar fi trebuit să fac ceva acum? Dar mi-am amintit şi de avertismentul lui Johnny. De îndată ce scoteam pistolul, îi dădeam voie lui Parry să ucidă. Poate reuşeam să îndepărtez primejdia vorbind. Unica mea certitudine era că nu am voie să îl contrazic.

Glasul Clarissei a sunat încet şi subţire. Își asuma un risc, încercând să îl convingă.

— Sunt sigură că Joe nu a avut nicio intenţie rea.

De-acum, sudoarea se scurgea de-a binelea de pe faţa lui Parry. Se pregătea să acţioneze. A râs forţat.

— Asta e discutabil!

— Să ştii că i-a fost foarte frică de tine, cum stăteai în faţa casei, şi toate scrisorile alea. Nu ştia nimic despre tine şi apăreai ca prin minune...

Parry a scuturat din cap violent dintr-o parte în alta. Era un spasm involuntar, o intensificare a ticului nervos al privirii aruncate peste umăr, şi mi s-a părut că zăreşte într-o frântură de secundă însuşi miezul propriei stări; trebuia să elimine faptele care nu se potriveau. A zis:

— Nu pricepi. Niciunul dintre voi nu pricepe, dar mai ales tu.

S-a răsucit spre ea.

Am băgat mâna dreaptă în buzunarul hainei și am căutat piedica, dar totul era prea pe bâjbâite, așa că n-am găsit-o.

— Habar n-ai ce se întâmplă aici. Cum să ai? Dar n-am venit ca să vorbim. Acum totul e de domeniul trecutului. Nici nu mai are rost să discutăm, nu-i aşa, Joe? S-a terminat, nu? Cu noi toţi.

Şi-a trecut un deget peste dâra de sudoare de pe frunte şi a oftat cu zgomot. Am aşteptat. Când şi-a ridicat capul, se uita la mine.

— N-o să mai comentez. Nu de aia am venit. Am venit să te rog ceva. Şi cred că ştii despre ce e vorba.

— Poate, am minţit.

A tras adânc aer în piept. Ajungeam la partea esenţială.

— Iertare? a zis pe un ton ascendent, interogativ. Te rog să mă ierţi, Joe, pentru ce am făcut ieri, pentru ce am încercat să fac.

Eram atât de surprins, că nu am reușit să-i răspund pe

loc. Am scos mâna din buzunar şi am zis:

— Ai încercat să mă omori.

Voiam să îl aud spunând-o. Voiam ca Clarissa să îl audă.

— Eu am plănuit totul. Eu am plătit. Dacă nu voiai să răspunzi iubirii mele, Joe, m-am gândit că e mai bine să mori. Dar a fost o nebunie. Te rog să mă ierţi.

Intenţionasem să-i cer încă o dată să o lase pe Clarissa să plece, când a băgat mâna în buzunarul de la piept şi a scos un cuţit cu lama scurtă, cu care a descris prin aer o mişcare semicirculară. Nu am avut timp să mă mişc. Clarissa şi-a ridicat ambele mâini în dreptul gâtului, dar nu gâtul ei era ţinta lui. Şi-a pus vârful ascuţit al lamei chiar sub lobul propriei urechi, fixându-l acolo. Mâna care ţinea cuţitul tremura, apăsând tare. S-a răsucit spre dreapta ca să-i arate, apoi mi-a arătat şi mie.

Avea un ton rugător, o văicăreală insuportabilă.

— Nu mi-ai dat nicicând nimic. Te rog, lasă-mi măcar asta. Am s-o fac oricum. Lasă-mi acest unic lucru din partea ta. Iertarea, Joe. Dacă tu mă ierţi, atunci o să mă ierte şi Dumnezeu.

Surpriza mă prostise, iar uşurarea îmi aiurea reacţiile. Era atât de fantastic, răsturnarea era atât de dramatică, faptul că nu se pregătea să o atace pe Clarissa, sau pe mine, încât ideea că era pe cale să-şi taie beregata în faţa noastră se instala lent, ca o amorţeală. Am reușit să îngân:

— Lasă cuţitul şi stăm de vorbă.

A clătinat din cap, parcă apăsând şi mai tare. O şuviţă de sânge dreaptă ca un fir cu plumb se scurgea din vârful cuţitului.

La rândul ei, Clarissa părea paralizată. Apoi a întins o mână spre încheietura lui, ca şi cum l-ar fi putut aduce

înapoi cu atingerea unui singur deget.

— Acum, a rostit el. Te rog, Joe. Acum.

— Cum să te iert când ești nebun?

Am ţintit în partea dreaptă, cea opusă Clarissei. În spaţiul închis, explozia a părut să arunce în aer toate celelalte simţuri, iar camera s-a umplut de toată strălucirea unui ecran gol. Următorul lucru pe care l-am văzut a fost cuţitul, pe podea, şi pe Parry prăbuşit pe spate, ţinându-se cu o mână de cotul zdrobit, cu chipul alb şi gura căscată în şoc.

Într-o lume în care motorul sentimentelor îl constituie logica, acesta ar fi trebuit să fie momentul când Clarissa se ridica în picioare, când ne îndreptam unul către celălalt şi cădeam unul în braţele celuilalt cu sărutări, lacrimi, murmure de împăcare şi cuvinte de iertare şi dragoste. Ar fi trebuit să-i putem întoarce spatele lui Parry, ale cărui gânduri trebuie să se fi redus la un punct scânteietor de durere, la oasele denumite radius şi cubitus (şase luni mai târziu am descoperit o aşchie de os sub sofa), ar fi trebuit să îl putem lăsa în urma noastră şi, după ce poliţia şi ambulanţa îl vor fi luat cu ei, după ce vom fi discutat, ne vom fi mângâiat şi vom fi golit şi al doilea ibric de ceai, ne-am fi putut retrage în dormitor, să ne întindem faţă în faţă, lăsându-ne purtaţi înapoi, către un spaţiu pur, familiar. Atunci ar fi trebuit să începem să ne reclădim vieţile.

O asemenea logică ar fi fost însă inumană. Existau motive imediate şi de fundal pentru care punctul culminant al după-amiezii nu se putea rezolva într-o asemenea fericire. Comprimarea narativă a povestirii, în special în cazul filmelor, ne minte cu finaluri fericite pentru a ne face să uităm că stresul susţinut are un efect corosiv asupra sentimentelor. El este marele anestezic. Clipele acelea de eliberare veselă de sub teroare nu se obţin atât de uşor. În

ultimele douăzeci şi patru de ore, Clarissa şi cu mine asistaserăm la o crimă şi la o sinucidere, amândouă eşuate. Clarissa îşi petrecuse după-amiaza sub ameninţarea cuţitului lui Parry. Când vorbise cu mine la telefon, o făcuse cu lama lipită de obraz. În ce mă priveşte, în afara stresului, acumularea unor oribile certitudini susţinute de evenimente nu îmi aducea nicio alinare prin faptul că se dovedea că avusesem dreptate. Dimpotrivă, mă simţeam constrâns de sentimentul plat şi îngust al unei pierderi. Era ca o furie lipsită de patimă, cu atât mai greu de suportat sau de exprimat cu cât intuiam că dreptatea, in cazul acesta, presupunea o contaminare a adevărului.

Şi apoi, niciodată nu există un singur sistem logic. De pildă poliţia, ca de obicei, a văzut lucrurile într-o lumină diferită. Indiferent ce îi pregăteau lui Parry, ştiau foarte limpede când au sosit, douăzeci de minute după împuşcătură, ce urmau să facă în privinţa mea. Posesie ilegală de armă şi rănire intenţionată. Parry şi-a văzut de drum întins pe targa, în timp ce un inspector şi un sergent de poliţie m-au arestat în mod oficial, chiar dacă cerându-şi scuze. S-a făcut o excepţie de la procedura obişnuită în cazurile de utilizare de arme şi mi-a permis să cobor scările fără cătuşe la mâini. În timp ce ieşeam, am trecut pe lângă fotograful poliţiei şi expertul criminalist, care urcau. Procedura de rutină, am fost asigurat, pentru cazul în care vreunul dintre noi şi-ar fi schimbat depoziţia. A treia vizită la o secţie de poliţie în douăzeci şi patru de ore, a treia în viaţa mea. Altă aglomerare aleatorie. Clarissa a fost invitată să vină ca martor. Inspectorul Linley nu mai era de serviciu, dar dosarul meu a fost adus şi citit, iar tratamentul pe care mi l-au aplicat a fost politicos. Dar tot am fost reţinut peste noapte într-o celulă, alături de cea a unui beţiv violent, iar în

dimineaţa următoare, după un interogatoriu îndelungat, mi s-a permis să plec, cu condiţia să revin peste o lună şi jumătate. După cum s-a dovedit mai târziu, ca urmare a unei scrisori trimise de Linley procurorului general, nu a fost formulată nicio acuzaţie împotriva mea.

Deci seara avea să se sfârşească fără mângâieri, fără discuţiile de la masa din bucătărie şi fără patul care ne alinase pe amândoi în noaptea care urmase morţii lui John Logan. Încă şi mai neplăcută, la vremea aceea, era o imagine care mi-a bântuit noaptea nedormită din celulă şi care avea să stăruie multe zile după aceea. Vedeam cuţitul pe jos, pe Parry prăbuşit pe spate pe sofa, ţinându-şi braţul cu mâna – şi pe urmă vedeam expresia de pe chipul Clarissei. Era în picioare şi se uita la pistolul din mâna mea cu o asemenea repulsie şi uimire, că aveam sentimentul că nu vom depăşi în veci momentul acesta. Iar în vremea din urmă, bănuielile cele mai negre par să mi se fi confirmat. Totul se terminase cum nu se poate mai prost. Rezultatul era deprimant. Poate într-adevăr se încheiase totul între noi.

Capitolul douăzeci şi trei

Dragă Joe, îmi pare rău că ne-am certat. Nu sunt sardonică, realmente îmi pare rău, regret din tot sufletul, întotdeauna ne-am mândrit cu capacitatea noastră de a ne înţelege fără certurile ocazionale pe care alte cupluri le consideră necesare şi terapeutice. Seara trecută mi-a displăcut profund. Detest să trăiesc sentimentul de furie, iar

furia ta m-a speriat. Dar ea este aici, iar ce s-a spus nu poate fi luat înapoi. Ai afirmat de nenumărate ori că îţi datorez scuze pentru că nu l-am înfruntat împreună cu tine, “umăr la umăr”, pe Parry, pentru că ţi-am pus la îndoială sănătatea mintală, pentru că nu am avut încredere în puterea raţiunii tale, în capacitatea ta de deducţie şi în cercetarea amănunţită pe care ai făcut-o asupra cazului lui. Cred că mi-am cerut scuze de mai multe ori aseară şi o fac din nou acum. Am crezut că Parry nu e decât un biet nebun inofensiv, în cel mai rău caz, m-am gândit la el ca la un rod al imaginaţiei tale. Nici nu mi-am închipuit că ar putea deveni atât de violent. Am greşit profund şi pentru asta îmi pare rău, foarte rău.

Dar ceea ce am încercat să-ţi spun aseară este următorul lucru: faptul că ai avut dreptate nu e totul. Nu pot să scap de ideea că rezultatul ar fi fost poate mai puţin înfricoşător dacă te-ai fi purtat altfel. În afară de asta, nu încape îndoială că întreaga experienţă ne-a costat scump, oricât de multă dreptate ai fi avut. Umăr la umăr? Ai intrat în povestea asta singur, Joe. Încă de la început, când nu ştiai nimic despre Parry, te-a acaparat în mod straniu, complet şi profund. Îţi aminteşti primul lui telefon? Ai aşteptat două zile până să-mi povesteşti despre el. A doua zi ai luat-o de la capăt cu vechea poveste a întoarcerii la “ştiinţa adevărată”, deşi hotărâserăm împreună că nu are niciun rost. Chiar eşti convins că nu a avut nicio legătură cu Parry? în aceeaşi seară ai ieşit din casă ca o furtună, trântindu-mi uşa în nas. Aşa ceva nu se întâmplase niciodată între noi. Ai devenit din ce în ce mai agitat şi mai obsedat. Cu mine nu mai voiai să vorbeşti despre altceva. Viaţa noastră sexuală s-a redus aproape până la zero. Nu vreau să insist la nesfârşit, dar faptul că mi-ai scotocit prin birou a constituit un oribil act de

trădare. Ce motiv de gelozie îţi oferisem? în timp ce povestea cu Parry lua amploare, te-am văzut adâncindu-te tot mai mult în tine însuţi, tot mai departe de mine. Erai înnebunit, obsedat şi foarte singur. Aveai un caz, o misiune. Poate a devenit substitutul pentru ştiinţa la care voiai să te întorci. Ai făcut cercetări, ai tras concluziile logice şi ai ajuns la multe raţionamente corecte, dar ai uitat să mă iei cu tine, ai uitat să te confesezi.

Şi mai e ceva ce am încercat să-ţi spun aseară, dar m-ai acoperit cu strigătele tale. În seara accidentului reieşea foarte limpede din tot ceea ce spuneai că te chinuia gândul că poate tu fuseseşi primul care dăduse drumul frânghiei. Era limpede că aveai nevoie să te confrunţi cu ideea asta, să o elimini, să faci pace cu ea, indiferent cum. Am crezut că urmează să mai vorbim despre ea. Am crezut că te pot ajuta. În ce mă privea, nu aveai ce să-ţi reproşezi. Dimpotrivă, consider că în ziua aceea ai acţionat cu mult curaj. Dar sentimentele de după accident erau reale. Nu este posibil ca Parry să-ţi fi oferit un debuşeu al vinovăţiei? Parcă ţi-ai transferat agitaţia asupra noii situaţii, fugind de anxietate cu mâinile la urechi, când ar fi trebuit să îndrepţi asupra ta însuţi capacitatea de analiză raţională cu care te mândreşti atât.

Recunosc că Parry e dezechilibrat într-un mod pe care nu l-aş fi bănuit, înţeleg cum şi-a format părerea că încerci să îl atragi spre tine. Pentru că a pus în lumină ceva din tine. Din prima zi l-ai privit ca pe un inamic pe care ţi-ai propus să îl învingi şi ai – de fapt, noi amândoi – plătit scump pentru asta. Poate dacă mi-ai fi împărtăşit mai multe nu ar mai fi ajuns până unde a ajuns, îţi aminteşti că ţi-am propus ceva mai demult – în seara în care mi-ai întors furios spatele – să îl invităm înăuntru şi să vorbim cu el? Te-ai uitat la mine fără

să-ţi crezi urechilor, dar sunt absolut convinsă că, la vremea aceea, Parry habar nu avea că într-o zi îţi va dori moartea, împreună l-am fi putut deturna de la traiectoria lui.

Ai preferat să mergi pe drumul tău, refuzându-i totul, ceea ce a permis închipuirilor lui, şi în ultimă instanţă urii lui, să înflorească. M-ai întrebat aseară dacă îmi dau seama că mi-ai salvat viaţa. Într-un sens limitat, desigur, aşa este. Şi îţi voi fi mereu recunoscătoare. Ai fost curajos şi inteligent. Ai fost minunat. Dar nu pot accepta ideea că era inevitabil ca Parry să angajeze nişte ucigaşi sau ca eu să sfârşesc ameninţată cu cuţitul. Părerea mea a fost că mai degrabă avea să-şi facă sieşi rău. Câtă dreptate am avut şi cât de tare m-am înşelat! Mi-ai salvat viaţa, dar poate mi-ai şi primejduit viaţa, încurajându-l pe Parry, reacţionând exagerat tot timpul, anticipându-i fiecare mişcare de parcă l-ai fi împins tu însuţi.

Un străin a intrat cu forţa în viaţa noastră şi primul lucru care s-a petrecut a fost faptul că tu te-ai înstrăinat de mine. Ai descoperit că suferă de sindromul de Clérambault (dacă asta e într-adevăr o boală) şi ai presupus că va deveni violent. Ai avut dreptate, ai acţionat hotărât şi se cuvine să te mândreşti cu asta. Dar cum rămâne cu restul? – de ce s-a întâmplat, cum te-a schimbat, cum ar fi putut fi altfel, cum ne-a afectat pe amândoi – cu asta ne-am ales şi la asta trebuie să ne gândim acum.

Cred că avem nevoie să stăm un timp separaţi. Sau cel puţin eu am. Luke mi-a oferit casa din Camden Square până îşi găseşte alţi chiriaşi. Nu ştiu încotro ne îndreptăm. Am fost atât de fericiţi împreună. Ne-am iubit cu pasiune şi credinţă, întotdeauna am fost convinsă că dragostea noastră era din acelea menite să dureze la nesfârşit. Poate va dura. Dar nu ştiu.

Clarissa

Capitolul douăzeci și patru

La zece zile de la incidente, m-am dus la Watlington, la întâlnirea cu Joseph Lacey. Dimineaţa următoare mi-am petrecut-o în birou, făcând aranjamente la telefon, iar după-amiază am fost pe jos până la magazinul italian cu produse alimentare, în căutarea ingredientelor pentru picnic. Erau aproape aceleaşi ca şi data trecută: un burduf de mozzarella, ciabatta, măsline, roşii, anşoa şi, pentru copii, o pizza margherita fără alte fasoane. În dimineaţa următoare am împachetat mâncarea într-un rucsac alături de două sticle de Chianti, apă minerală şi şase cutii de Coca-Cola. Ziua era înnorată şi rece, dar dinspre vest se întindea o fâşie subţire, albastră, iar prognozele anunţau optimist un val de căldură care avea să dureze mai bine de o săptămână. Am trecut prin Camden Town, să o iau pe Clarissa. Când îi spusesem povestea lui Lacey, cu o zi înainte, insistase să meargă cu mine la Oxford. Argumentul ei fusese că ajunseserăm atât de departe în povestea asta împreună şi, indiferent care fuseseră consecinţele ei asupra noastră, voia să fie de faţă la final.

Probabil stătuse cu ochii pe geam aşteptând să apară maşina, fiindcă imediat ce am parcat a apărut în capul scărilor din faţa apartamentului fratelui ei. Am coborât şi am urmărit-o apropiindu-se, în timp ce mă întrebam cum aveam să ne întâmpinăm reciproc. Nu ne văzuserăm din seara în

care refuzasem să-i duc valizele cu haine şi cărţi până jos, la taxi. Sprijinit de portiera deschisă, în aerul mai luminos, am trăit o durere bruscă, în parte dezolare, în parte panică – remarcând viteza cu care perechea mea, persoana aceasta familiară, se preschimba într-una diferită. Rochia înflorată era nouă, la fel ca și espadrilele verzi. Până şi pielea îi arăta parcă altfel, mai palidă, mai netedă. Ne-am spus "bună" şi ne-am strâns stângaci mâinile – mai bine decât o sărutare ipocrită pe obraz. Familiaritatea parfumului nu m-a liniştit. Făcea ca tuşele noi să iasă şi mai mult în evidenţă.

Poate şi ea simţea la fel, fiindcă, în timp ce porneam motorul, mi-a spus veselă:

— Îmi place sacoul ăsta nou.

I-am mulţumit şi am făcut un comentariu amabil la adresa rochiei. Îmi fusese teamă de felul în care urma să treacă drumul. Nu voiam o nouă confruntare și nici nu puteam ignora diferenţele de păreri dintre noi. În realitate, săptămână pe care o petrecuserăm despărţiţi ne furnizase o provizie de subiecte neutre. Mai întâi, întâlnirea cu Joseph Lacey în grădina lui, apoi pregătirile pe care le făcusem pentru ziua aceasta – aşa am reuşit să ajungem la marginea Londrei. După aceea am discutat despre muncă, în căutările după scrisorile lui Keats apăruse un indiciu nou. Clarissa luase legătura cu un cercetător japonez, care afirma că citise o corespondenţă nepublicată cu doisprezece ani în urmă, la British Library, aparţinând unei rubedenii îndepărtate a lui Severn, prietenul lui Keats. Se făcea referire la o scrisoare adresată lui Fanny fără intenţia de a o expedia vreodată, un "strigăt de iubire neatins de deznădejde". Clarissa îşi petrecuse fiecare ceas liber mergând fără succes pe această urmă indicată de Severn. Mutarea bibliotecii în King's Cross complica lucrurile, astfel încât acum se gândea să plece până

la Tokyo, să citească notiţele savantului japonez.

În ce mă privea, fusesem la Birmingham ca să testez un automobil electric, pentru o publicaţie duminicală. Urma să plec la Miami, la o conferinţă pe tema explorărilor efectuate pe Marte. Când am descris, cu ceva exagerări comice, oroarea celor de la relaţii publice în clipa în care automobilul electric refuzase să se clintească din loc, Clarissa n-a zâmbit. Poate se gândea la geografia centrifugă – Maida Vale şi Camden Town, Miami şi Tokyo – cai e ne împingea departe unul de celălalt. În timp ce intram în Valea Oxfordului coborând de pe înălţimile Chilterns, s-a aşternut tăcerea, astfel că am trecut la subiectul colonizării planetei Marte. Aparent era posibilă implantarea unor forme simple de viaţă, precum lichenii, şi mai apoi a copacilor din specii mai rezistente, iar în decursul câtorva mii de ani va lua naştere o atmosferă pe bază de oxigen. Temperatura va creşte şi, cu timpul, Marte va deveni un loc încântător. Clarissa continua să privească drept înainte prin parbriz, la drumul ce se desfăşura sub picioarele noastre şi în dreapta şi în stânga, la câmpurile cu iarbă deasă şi trifoi, mărginite de gardul viu.

— Ce sens are? Şi-aici e frumos, şi tot nefericiţi suntem.

Nu am întrebat-o la cine se gândeşte când spune asta. Mă temeam de discuţii atât de personale într-un spaţiu închis cum era acesta. Cearta noastră fusese lungă şi urâtă şi, chiar dacă nu ţipasem, aşa cum susţinea ea în scrisoare, ridicasem într-adevăr tonul – amândoi o făcuserăm – măsurând sufrageria într-o stare de agitaţie, parcă în vis. Aceasta, împreună cu pata de sânge de pe covor, era moştenirea lăsată de Parry – o orgie de acuzaţii reciproce, o autopsie care ne trimisese obosiţi şi scârbiţi în paturile noastre separate la ora trei dimineaţa. Scrisoarea ei nu

făcuse decât să ne îndepărteze şi mai mult. Cu cincisprezece ani în urmă poate aş fi luat-o în serios, bănuind că ascunde o înţelepciune, o delicateţe pe care, în felul meu brutal, nu reuşisem să o percep. Aş fi considerat poate că era de datoria mea, parte a educaţiei mele sentimentale, să mă simt mustrat. Dar anii ne înăspresc făcând din noi ceea ce suntem, iar scrisoarea îmi apărea acum ca pur și simplu lipsită de înţelegere, îmi displăcea tonul ei jignit şi convins de dreptatea proprie, logica emoţională lăcrimoasă, atotcunoaşterea care se ascundea în spatele unei memorii profund selective. Un nebun plătise ca să fiu asasinat într-un restaurant. Ce însemna "împărtăşirea" sentimentelor pe lângă asta? Şi pătimaş, obsedat, lipsit de apetit sexual? Cine n-ar fi? O conştiinţă bolnavă încerca din toate puterile să mă înghită. Nu eu cerusem să rămân singur. Dar nimeni nu se arătase dispus să mă asculte. Ea şi poliţia mă obligaseră să mă izolez.

Îi spusesem toate acestea la telefon, în dimineaţa în care sosise scrisoarea, ceea ce, fireşte, nu rezolvase nimic. Şi iată-ne. În doi metri pătraţi de spaţiu, umăr la umăr, și cu toate acestea problema neînţelegerilor dintre noi rămânea de nerezolvat. I-am aruncat o privire, constatând că era frumoasă și tristă. Sau tristeţea era toată în mine?

Am făcut conversaţie banală cât am traversat Headingtonul şi până în centrul Oxfordului. Am parcat în faţa casei familiei Logan, în acelaşi loc unde parcasem şi prima dată. Copacii care mărgineau strada liniştită formau un tunel de lumină verde, spart de punctuleţe strălucitoare de soare şi, coborând din maşină, m-am întrebat ce fel de viaţă, plicticoasă şi productivă, ar putea avea cineva aici. Am luat rucsacul şi, împreună, am străbătut aleea de cărămidă care ducea până la uşa casei, ca o pereche invitată la masa de

prânz. Clarissa a făcut chiar şi o remarcă de apreciere la adresa grădinii. Valul acesta de intensă banalitate s-a prăbuşit în clipa în care uşa de la intrare s-a deschis şi micul Leo ne-a apărut în faţa ochilor, gol-goluţ, cu excepţia vopselei cu care cineva neîndemânatic îi desenase dungi ca de tigru pe piept şi pe nas. M-a privit fără să mă recunoască şi a spus:

— Nu sunt tigru, sunt lup.

— Chiar eşti lup, am spus. Dar unde este mama ta? Femeia şi-a făcut apariţia în spatele lui Leo, din întunericul bucătăriei, îndreptându-se spre noi. Trecerea timpului nu o ajutase câtuşi de puţin. Acelaşi nas subţire, aceeaşi roşeaţă deasupra buzei de sus. Poate chipul ei era mai aspru, poate mânia îi pătrundea până în oase. Avea o batistă făcută ghemotoc în mâna dreaptă şi şi-a trecut-o în stânga, pentru a strânge mai întâi mâna Clarissei, apoi pe a mea. Doamna Logan ne-a poftit în grădina din spatele casei până avea să îl spele şi să-l îmbrace pe Leo; aici am descoperit-o pe Rachael, în pantaloni scurţi, întinsă pe burtă la soare, bronzându-se. Ne-a auzit şi s-a întors cu faţa în sus, prefăcându-se adormită, sau poate în transă. Clarissa s-a lăsat în genunchi şi a gâdilat-o sub bărbie cu un fir de iarbă. Cu ochii închişi în soare, fetiţa a chicotit exclamând:

— Ştiu foarte bine cine eşti, aşa că să nu crezi c-o să mă faci să râd!

Când n-a mai rezistat, s-a ridicat în şezut, trezindu-se faţă în faţă nu cu mine, ci cu Clarissa.

— Ba nu ştii cine sunt, aşa că pot să te fac să râzi, i-a zis aceasta. Şi nu mă opresc până nu ghiceşti cum mă cheamă.

Gâdilatul a continuat până când Rachael a ţipat, cerând îndurare:

— Rumpelstiltskin!

Pe când mă răsuceam să intru în casă, ea o lua pe Clarissa de mână, ca să-i arate grădina. Am remarcat cortul dărâmat, călcat în picioare şi făcut una cu pământul.

Am găsit-o pe Jean Logan îngenuncheată în hol, încheindu-l pe Leo la sandale.

— Eşti destul de mare ca să te-nchei şi singur, îi spunea. Copilul îi mângâia creştetul cu palma.

— Dar îmi place când mă-nchei tu, i-a răspuns, aruncându-mi o privire triumfător posesivă.

I-am zis:

— Am vrut să auziţi povestea la prima mână. Aşa că trebuie să ştiu unde mergem pentru picnic.

S-a ridicat oftând şi mi-a descris o porţiune a Tamisei din dreptul lui Port Meadow. Apoi mi-a arătat telefonul de la picioarele scării. Am aşteptat ca ea şi Leo să iasă în grădină înainte de a forma numărul colegiului şi a cere să vorbesc cu profesorul de logică euleriană.

Pajiştea era la mai puţin de cinci minute de mers pe jos. Gelos pe noua prietenă a lui Rachael, Leo se atârnase de braţul liber al Clarissei, cântând toate fragmentele pe care şi le putea aminti din melodiile Beatles-ilor. Ar fi făcut orice ca să le întrerupă conversaţia. Rachael nu făcea decât să vorbească şi mai tare. Jean Logan şi cu mine mergeam la câţiva paşi în urma gălăgiosului trio. Mi-a spus:

— Se înţelege foarte bine cu ei. Ca şi dumneata, de altfel. I-am descris diverşii copii care făceau parte din viaţa noastră şi încăperea pe care le-o destinaserăm special în apartamentul nostru. Dormitorul Clarissei, iar acum nici măcar atât.

Traversam un mic pod de cale ferată şi pajiştea, cu florile ei de piciorul-cocoşului, ni s-a deschis pe neaşteptate dinainte. Jean Logan mi-a spus:

— Ştiu că eu am cerut să aud, dar acum nu cred că mai am putere, mai ales cu Rachael şi Leo de faţă.

— O să aveţi, i-am replicat. Şi oricum, nu mai aveţi încotro.

Urmaţi de o gaşcă de tineri pierde-vară, am traversat pajiştea, printre florile de piciorul-cocoşului, până la râul pe care l-am urmat câteva sute de metri în aval. În locul unde malul, tocit de vitele venite la adăpat, formase o mică plajă, ne-am oprit să întindem tabăra. Jean a întins pe jos o prelată mare de armată şi, în timp ce scoteam mâncarea, mi-am dat seama că trebuie să fi fost a lui John Logan şi că îl însoţise probabil în expediţiile despre care nu aveam să aflăm niciodată. Le-am turnat vin celor două femei. Leo şi Rachael se bălăceau cu picioarele în râu, strigând după mine, provocându-mă să fac la fel. Mi-am scos pantofii şi şosetele, mi-am sumecat pantalonii şi am luat-o pe urmele lor. Trecuse o viaţă de când stătusem ultima oară aşa, cu mâlul strecurându-mi-se printre degetele picioarelor, inspirând aroma bogată de pământ şi apă. În timp ce Clarissa şi Jean stăteau de vorbă, noi am hrănit raţele, am aruncat cu pietre în apă ca să facem “broaşte” şi am făcut un castel din nămol, înconjurat de un şanţ de apărare, într-un moment de calm, Rachael s-a cuibărit lângă mine şi mi-a spus:

— Îmi amintesc când ai venit şi am stat de vorbă.

— Şi eu îmi amintesc, i-am zis.

— Atunci hai să mai vorbim.

— Bine. Despre ce?

— Zi tu mai întâi.

M-am gândit o clipă, apoi i-am arătat râul.

— Închipuie-ţi cantitatea cea mai mică de apă care poate exista. Atât de mică, încât nici n-o vezi.

Îşi mijea ochii, întocmai cum făcuse stând pe iarbă.

— Ca o picătură mică-mică, a zis.

Mult mai mică. Nici cu microscopul n-o vezi. Aproape că nici nu există. Doi atomi de hidrogen şi unul de oxigen, legaţi de o forţă misterioasă.

— O văd! a exclamat ea. E făcută din sticlă.

— Exact. Acum gândeşte-te la miliarde şi miliarde de asemenea bucăţele, puse una peste alta şi una lângă alta. În toate direcţiile, aproape până la infinit. Şi gândeşte-te la albia râului ca la un tobogan lung şi nu prea adânc, plin de mâl şi întortocheat, lung de sute de mile, până la mare...

Atâta ne-a fost. Leo îşi făcuse de lucru pe mal, dar acum constatase că se petrecea ceva fără ştiinţa lui. S-a repezit împingând, gata să mă azvârle în apă dacă nu îl includeam în discuţie.

— Te urăsc! i-a strigat Rachael. Pleacă de-aici! Tocmai atunci am fost chemaţi la masă dar, înainte de a

ajunge la mal, Rachael m-a ciupit de braţ, comunicându-mi că nu încheiaserăm convorbirea.

Mâncarea a dat naştere unei discuţii despre Italia şi despre vacanţe. Copiii au intervenit cu amintirea evident confuză a unei plaje unde se găseau papagali, cu pini la poalele unui vulcan şi, doar din partea lui Rachael, a unei bărci cu fundul transparent. Leo a afirmat că un asemenea lucru nu poate exista. Dat fiind că barca fusese închiriată pe timp de o zi, vulcanul escaladat în şase ore şi Leo cărat în braţe cea mai mare parte a drumului, am presupus prezenţa energică a lui John Logan, chiar dacă nici măcar băieţelul nu se mai referea acum la el în mod direct.

Când am terminat de mâncat, vinul şi soarele îi moleşiseră pe adulţi. Plictisiţi să stea pe lângă noi, copiii şi-au luat două bucăţi de măr şi au plecat să hrănească poneii. Jean a început să ne povestească despre Rachael,

căreia îi era dor de tatăl ei, dar refuza să vorbească despre asta.

— Am văzut-o stând de vorbă cu dumneata la râu. Se ataşează de orice bărbat care ne intră în casă. Parcă simte că i-ar putea da ceva ce nu poate căpăta de la mine. E aşa de încrezătoare. Aş vrea să ştiu ce-i lipseşte. Poate doar sunetul unui glas de bărbat.

În timp ce ea vorbea, îi urmăream pe copii. O porniseră în susul râului. Ajuns la o oarecare distanţă de mama lui, Leo a aruncat o privire înapoi, după care și-a strecurat mâna în palma surorii. Jane tocmai se pregătea să ne povestească despre felul în care cei doi îşi purtau de grijă unul altuia, când s-a întrerupt brusc, exclamând:

— Dumnezeule mare! Uite-o. Ea trebuie să fie. Ne-am înălţat în capul oaselor şi ne-am întors să ne uităm. Eu m-am ridicat în picioare.

— Ştiu că eu te-am rugat să faci asta, mi-a zis Jean iute. Dar nu cred că pot să vorbesc cu ea. E prea curând. Şi a adus pe cineva cu ea. Tatăl ei. Sau poate avocatul. Nu vreau să stau de vorbă cu ea. Am crezut că vreau.:.

Clarissa şi-a pus o mână pe braţul ei.

— Totul e în regulă, i-a spus.

Cei doi se opriseră la vreo douăzeci de metri depărtare şi stăteau alături, aşteptându-mă. M-am apropiat, iar fata şi-a întors privirea. Ştiam că e studentă. Părea să aibă vreo douăzeci de ani şi era foarte drăguţă, întruchiparea temerilor celor mai negre ale lui Jean Logan. Bărbatul era James Reid, profesor de logică euleriană la colegiul de fete. Ne-am dat mâna şi ne-am prezentat. Profesorul nu era cu , mult mai bătrân decât mine, să fi avut poate cincizeci de ani, şi era cam bondoc. A prezentat-o pe studentă ca fiind Bonny Deeds şi, în timp ce îi strângeam mâna, mi-am imaginat cu

uşurinţă felul în care un bărbat mai în vârstă îşi putea pierde capul după ea. Aş fi considerat drăgălăşenia ei un clişeu, dacă mi-ar fi fost descrisă în cuvinte: chipul acela blond, cu ochi albaştri şi pielea ca piersica descindea în linie directă din Marilyn Monroe. Era îmbrăcată cu jeanşi zdrenţuiţi şi cu o cămaşă roz, cu franjuri. Prin contrast, profesorul purta un costum de in cu cravată.

— Ei, a zis el suspinând. Haideţi să terminăm mai repede, îşi privea studenta, care îşi privea la rândul ei picioarele încălţate în sandale (avea unghiile vopsite în roşu) şi care a înclinat nefericită din cap.

I-am dus pe iarbă, la locul de picnic, şi am făcut prezentările. Jean nu a vrut să se uite la Bonnie care, la rândul său, nu-şi dezlipea ochii de la profesor. I-am invitat să se aşeze. Bonnie s-a aşezat în mod diplomat pe iarbă, cu picioarele încrucişate, la marginea prelatei. Reid a făcut un compromis între demnitate şi politeţe, aşezându-se într-un genunchi. Mi-a aruncat o privire, iar eu am dat din cap.

Şi-a pus mâinile pe genunchi şi a privit fix în pământ o clipă, adunându-şi gândurile, obicei deprins după o viaţă întreagă de cursuri.

— Am venit, a spus el în cele din urmă, să dăm o explicaţie şi să oferim scuzele noastre.

Vorbele îi erau adresate lui Jean, care însă continua să privească rămăşiţele viu colorate ale pizzei.

— Trăiţi o tragedie, o pierdere dureroasă şi, Dumnezeu ştie, ultimul lucru de care mai aveţi acum nevoie este această durere în plus. Eşarfa lăsată în maşina soţului dumneavoastră îi aparţine lui Bonnie, fără îndoială...

Jean l-a întrerupt. Privirea i se fixase deodată feroce asupra fetei.

— Atunci poate ar trebui s-o aud din partea ei.

Dar, sub vâlvătaia privirii ei, Bonnie se topise pur şi simplu. Nu era în stare să vorbească, după cum nu îndrăznea să ridice ochii din pământ.

Reid a continuat.

— A fost acolo, într-adevăr. Dar şi eu am fost. Eram împreună.

Uitându-se la Jean, a lăsat o pauză, pentru ca mesajul să pătrundă până la ea. Apoi a spus:

— Am să formulez cât pot de simplu. Eu şi Bonnie ne iubim. Sunt treizeci de ani între noi, totul e o nebunie, dar n-avem ce face, ne iubim. Am ţinut secret, dar ştim că în curând va trebui să ne confruntăm cu tot felul de complicaţii şi necazuri. Nu ne-am închipuit nicio clipă că încercările noastre stângace de a ne ascunde aveau să dea naştere la atâtea nenorociri şi sper că, odată ce vă voi fi explicat tot ce s-a petrecut, veţi găsi puterea de a ne ierta.

Departe, pe malul râului, se auzeau copiii strigându-se. Jean era neclintită. Ţinea mâna stângă la gură, ca şi cum ar fi vrut să-şi oprească vorbele.

— Situaţia mea la colegiu şi în universitate e pe cale să devină imposibilă. Demisia va fi o uşurare. Dar asta nu e problema dumneavoastră.

Se uita la fată, încercând să-i prindă privirea, dar ea refuza acum să îl privească.

— Până nu demult, Bonnie şi cu mine am avut o regulă, să nu fim văzuţi împreună în Oxford. Acum o să renunţăm la ea. În ziua în care s-au întâmplat toate astea, plănuiserăm un picnic în Chilterns. Mi-am aranjat orele şi am luat-o pe Bonnie dintr-o staţie de autobuz, de la marginea oraşului. N-am făcut mai mult de doi kilometri împreună, când s-a stricat maşina. Am împins-o într-o latură, după care m-am lăsat convins că ziua nu era neapărat pierdută. Maşina putea

fi ridicată şi reparată mai târziu. Noi puteam să facem autostopul. Aşa că m-am ascuns în spatele ei, conştient de ceea ce făceam şi întrebându-mă ce avea să se întâmple dacă mă recunoştea cineva. După vreo două minute a apărut o maşină, soţul dumneavoastră în drum spre Londra. S-a purtat foarte frumos şi cu multă amabilitate. Dacă a ghicit ce era între noi, nu a lăsat să se vadă niciun pic de dezaprobare. Ba dimpotrivă. S-a oferit să facă un ocol, ieşind de pe autostradă, ca să ne lase la Christmas Common. Aproape ajunseserăm când am văzut un bărbat şi un băieţel care aveau probleme cu balonul, din cauza vântului. Eu nici nu am înţeles prea bine ce se întâmplă, stăteam pe bancheta din spate. Soţul dumneavoastră a tras brusc pe dreapta şi, fără un cuvânt, a fugit să dea ajutor. Am coborât din maşină să vedem ce se petrece. Nu sunt un bărbat prea activ şi, aparent, era destulă lume care să ajute, aşa că, la început cel puţin, ni s-a părut logic să rămânem pe loc. Nu cred că aş fi putut face prea mare lucru. Apoi toată povestea aceasta înfiorătoare a început să scape de sub control şi, înţelegând că ar trebui să mergem să-i ajutăm să ţină balonul la sol, am luat-o la fugă. Era prea târziu, balonul se ridicase deja în aer... iar restul îl ştiţi.

Reid ezita, alegându-şi cuvintele. Glasul aproape ca nu i se mai auzea şi a trebuit să mă aplec înainte ca să înţeleg ce spune.

— După ce a căzut, am fost într-o stare de nedescris. Am intrat în panică. Am luat-o pe o potecă, încercând să ne calmăm şi să vedem ce avem de făcut. Am lăsat maşina acolo, uitând că în ea se afla mâncarea pentru picnic şi eşarfa lui Bonnie. Am mers pe jos timp de patru ore. Îmi e ruşine să recunosc că una din grijile mele era că, dacă apăream ca martori, va trebui să explic ce căutam la ţară, cu una dintre

studentele mele. Pur şi simplu nu am ştiut ce să facem.

Câteva ore mai târziu, am ajuns la Watlington, pe jos. Am intrat în cârciumă, să întrebăm de autobuze sau taxiuri. La bar era un bărbat care le povestea barmanului şi câtorva oameni de prin partea locului ce se întâmplase în după-amiaza aceea. Era evident că se numărase printre aceia care trăseseră de frânghii. N-am putut să nu-i spunem că şi noi fuseserăm de faţă. Lucrurile astea te leagă şi trebuie să vorbeşti despre ele. Cei care nu fuseseră acolo ne apăreau ca nişte outsideri. Până la urmă am plecat spre casă cu tipul ăsta, Joseph Lacey, ca să mai stăm de vorbă, şi atunci i-am spus şi care era problema mea. Ceva mai târziu ne-a dus cu maşina înapoi la Oxford şi, pe drum, el însuşi ne-a oferit sfatul ăsta. După părerea lui, existau destui martori oculari ai accidentului. Nu era nevoie să mai adăugăm şi depoziţia noastră. Dar a zis că, dacă apar dezacorduri sau relatări conflictuale, avea să ia legătura cu mine, să mă mai gândesc. Şi uite-aşa. Nu am apărut în public. Ştiu că asta v-a provocat multă nefericire şi îmi pare foarte, foarte rău...

Auzindu-i cuvintele, am redevenit conştient de pajişte, de valurile galbene de piciorul-cocoşului, de herghelia de cai şi ponei care galopau spre satul de la capătul celălalt al câmpului, de murmurul îndepărtat al autostrăzii şi, mai aproape, pe râu, de o cursă de bărci cu pânze ce se desfăşura cu o intensitate mută. Copiii se îndreptau în direcţia noastră, adânciţi în conversaţie. Clarissa strângea neobservată resturile picnicului.

— Of, Doamne! a oftat Jean.

— A fost un bărbat extrem de curajos, s-a oferit să o consoleze profesorul, aşa cum o făcusem şi eu odată. E genul de curaj la care noi, restul, nu putem decât să visăm. Dar ne puteţi oare ierta pentru că am fost atât de egoişti, atât de

nepăsători?

— Sigur că pot, i-a replicat ea furioasă, cu lacrimi în ochi. Dar pe mine cine mă iartă? Singurul om care ar putea să o facă e mort.

Reid vorbea deja în acelaşi timp cu ea, încercând să o convingă să nu spună asta. Jean a ridicat iar tonul, ca să se impună. Consolările profesorului se împleteau cu cuvintele ei. Toată această luptă pentru iertare îmi apărea ca nebunească, demnă de Pălărierul Nebun, aici, pe malul râului, unde Lewis Carroll, decan la Christ Church, le amuzase pe drăgălaşele obiecte ale obsesiilor sale. Am prins privirea Clarissei şi am schimbat o jumătate de zâmbet, ca şi cum am fi adăugat propriile noastre apeluri la iertare reciprocă, sau măcar la toleranţă, acolo, peste contrapunctul frenetic al lui Jean şi al lui Reid. Am ridicat din umeri ca pentru a spune, asemenea ei în scrisoare, că nu ştiam.

În fine, ne-am ridicat toţi în picioare. Mâncarea era strânsă, prelata împăturită. Bonnie, care încă nu scosese o vorbă, se retrăsese câţiva paşi şi, din mişcările ei neliniştite, se vedea că e nerăbdătoare să plece. Era fie cam înceată la minte – adevărată blondă toantă –, fie plină de dispreţ pentru noi toţi. Reid întârzia neputincios, dornic să-i facă pe plac, dar constrâns de regulile politeţii să-şi ia un rămas bun cumsecade. Mi-am atârnat rucsacul pe umăr şi tocmai mă pregăteam să le spun la revedere, scăpându-l de chin, când şi-au făcut apariţia Rachael şi Leo, de o parte şi de alta a mea.

Nici până acum nu am reuşit să mă dezbar de sentimentul acela de mândrie combinată cu acceptare pe care îl trăiesc ori de câte ori mă ia de mână un copil. M-au tras deoparte, către mica plajă noroioasă unde ne-am oprit, cu faţa către întinderea de apă maronie.

— Acum, mi-a poruncit Rachael, spune-i şi lui Leo.

Spune de la început, rar, povestea aia cu râul.

Anexa I

Preluat din British Review of Psychiatry

Robert Wenn MB Bch. MRCPsych şi Antonio Camia MA, MB, DRCOG, MRCPsych

O obsesie homoerotică, cu nuanţe religioase: o variantă clinică a sindromului de Clérambault

Un caz de formă pură (primară) a sindromului de Clérambault este descris de un bărbat ale cărui convingeri religioase sunt esenţiale în iluziile sale. De asemenea prezente sunt tendinţele suicidare şi periculozitatea. Cazul se adaugă literaturii de specialitate recente, venind în sprijinul teoriei că sindromul constituie o entitate nosologică.

Introducere

"Iluziile erotice", "erotomania" şi patologia asociată a iubirii au dat naştere unei literaturi bogate şi variate care descrie, la una dintre extreme, comportamente neobişnuite sau evenimente acceptabile, fără implicaţii psihopatologice, şi, la extrema cealaltă, variante stranii, asociate cu o psihoză

de tip schizofrenic. Printre primele referiri se numără cele ale lui Plutarh, Galen sau Cicero; aşa cum arată limpede studiul asupra acestor lucrări publicat de Enoch și Trethowan (1979), termenul “erotomanie” a suferit încă de la început de pe urma unei definiri deficitare.

În 1942, de Clérambault a descris cu multă atenţie paradigma care îi poartă numele, un sindrom denumit de el “*les psychoses passionelles*”, sau “erotomania pură”, pentru a o distinge de stările de paranoia erotică mai general acceptate. Pacientul, sau “subiectul”, de obicei o femeie, nutreşte convingerea falsă, dar intensă că un bărbat, sau “obiectul”, adesea dintr-o clasă socială superioară, este îndrăgostit de ea. Pacienta a avut probabil contacte reduse sau inexistente cu obiectul pasiunii sale. Faptul că obiectul este deja căsătorit tinde să fie privit de pacientă ca irelevant. Afirmarea indiferenţei sau chiar a urii sale este văzută ca paradoxală sau contradictorie; convingerea ei că el “în realitate” o iubeşte rămâne neclintită. Printre alte teme derivate se numără convingerea că obiectul nu va găsi niciodată fericirea adevărată fără ea şi, de asemenea, că relaţia este universal cunoscută şi aprobată. De Clérambault afirmă hotărât că, în forma sa pură, boala are un debut exact şi brusc, chiar exploziv, ceea ce constituie un factor de diferenţiere; stările erotice paranoice se dezvoltă, conform convingerilor sale, poate greşite (Enoch şi Trethowan, 1979), în mod treptat.

Esenţial pentru paradigma lui de Clérambault este ceea ce el a numit “postulatul fundamental”, convingerea cu care pacientul susţine evidenţa “comunicării amoroase cu o persoană de rang mult mai înalt, care s-a îndrăgostit prima şi a fost prima care a făcut avansuri”. Această comunicare poate îmbrăca forma semnalelor secrete, a contactelor

directe şi a utilizării,.resurselor fenomenale”, în funcţie de nevoile pacientei, care are senzaţia că îşi apără şi protejează obiectul iluziilor proprii.

Într-unul dintre primele şi cele mai cunoscute dintre cazurile sale, de Clérambault a descris o franţuzoaică în vârstă de 53 de ani, care credea că regele George al V-lea era îndrăgostit de ea. Începând din 1918, ea l-a urmărit insistent, făcând câteva vizite în Anglia.

Îl aştepta adeseori în faţa Palatului Buckingham. A văzut o dată o draperie mişcându-se la una dintre ferestrele palatului şi a interpretat-o ca pe un semnal din partea regelui. Susţinea că toţi londonezii ştiu despre dragostea lui pentru ea, dar că tot el o împiedicase să-şi găsească o locuinţă la Londra, îi anulase rezervările la hotel şi se făcuse vinovat de pierderea bagajelor ei, în care avea bani şi portrete ale lui... Şi-a rezumat astfel pasiunea pentru el: “Poate că regele mă urăşte, dar nu va uita niciodată. Nu voi putea fi niciodată indiferentă faţă de el, şi nici el faţă de mine... În zadar îmi face rău... Din adâncul sufletului m-am simţit atrasă de el...”

Odată cu trecerea anilor, pe măsură ce au fost prezentate tot mai multe cazuri, s-a manifestat o tendinţă de lărgire, dar şi de clarificare a criteriilor de definire: nu numai femeile sunt afectate, nu apare exclusiv atracţia heterosexuală. Cel puţin unul dintre pacienţii lui de Clérambault era bărbat şi de atunci au fost identificaţi şi alţii. În studiul efectuat pe pacienţi în majoritate bărbaţi, Mullen şi Pathe conchid că la aceştia predomină agresivitatea şi tendinţele violente. Cazuri de atracţie homosexuală au fost raportate de Mullen şi Pathe (1994), de Lovett Doust şi Christie (1978), de Enoch şi colectivul său, de Raskin şi Sullivan (1974) şi de Wenn şi Camia (1990).

Astfel, criteriile de diagnosticare a sindromului primar (adică a sindromului de Clérambault) aşa cum au fost propuse de Enoch şi Trethowan se vor bucura probabil de acceptarea acelora care recunosc entitatea clinică: “o convingere iluzorie că pacientul se află în comunicare amoroasă cu o altă persoană, aceasta, de un rang mult mai înalt, fiind aceea care s-a îndrăgostit prima şi care a făcut avansuri; debutul este brusc, obiectul iluziei amoroase rămâne neschimbat, pacientul are o explicaţie pentru comportamentul paradoxal al obiectului, evoluţia este cronică, halucinaţiile sunt absente şi nu se constată defecte cognitive”.

Mullen şi Pathe îl citează pe Perez (1993), care observă că o conştientizare crescândă a pericolului prezentat de pacienţii care suferă de sindromul de Clérambault va atrage “o explozie” de legi care să protejeze victimele. Mullen şi Pathe subliniază tragedia prin care trec şi pacienţii, dar şi victimele lor: pentru pacienţi, dragostea devine “un mod existenţial autistic şi izolaţionist, în care s-a pierdut orice posibilitate de reunire cu celălalt. Tragedia acelora asupra cărora îşi fixează nedorita atenţie este că vor fi, în cazul cel mai fericit, ţinta hărţuielilor, puşi în situaţii neplăcute sau le vor fi tulburate relaţiile cu persoanele cele mai apropiate, iar în cel mai rău caz, pot cădea victimă expresiei violente a resentimentelor, geloziei sau dorinţei sexuale”.

Studiu de caz

Un bărbat necăsătorit în vârstă de 28 de ani. P., a fost adus în faţa tribunalului în urma acuzaţiilor privind o tentativă de crimă.

P. era cel de al doilea copil al unui tată mai în vârstă, care a decedat atunci când P. avea 8 ani, şi al unei mame lipsite de preocupări materne, care s-a recăsătorit când P.

avea 13 ani. După cum singur mărturiseşte, a fost un copil singuratic, cu trăiri intense, înclinat către visare şi care nu şi-a făcut uşor prieteni. Când mama s-a recăsătorit, a fost trimis la o scoală cu internat, unde era, din punctul de vedere al educaţiei, înaintea colegilor săi, dar nu la o diferenţă foarte mare. În timp ce el era la şcoală, sora sa a părăsit ţara şi de atunci nu a mai văzut-o niciodată. Nu îşi aminteşte să fi fost maltratat sau umilit, dar nu a legat nicio prietenie mai apropiată şi crede că ceilalţi copii îl priveau cu dispreţ pentru că nu avea “un tată cu care să se laude, aşa cum făceau ei”. A intrat la universitate, unde şi-a continuat existenţa izolată. P. era de părere că studenţii sunt frivoli. S-a alăturat Mişcării Creştine Studenţeşti şi, chiar dacă nu a rămas membru al ei prea multă vreme, aceasta este perioada în care credinţa începe să-i aducă o oarecare linişte. A abandonat universitatea cu note mici la istorie şi, în următorii patru sau cinci ani, a schimbat mai multe slujbe cu o calificare joasă. Nu mai întreţinea practic niciun fel de contacte cu mama sa, care divorţase deja de al doilea soţ, şi moştenise o casă mare în nordul Londrei, precum şi o sumă de bani de la sora ei.

P. s-a pregătit pentru a deveni profesor de limba engleză pentru elevii străini şi practica această meserie de un an când mama sa a murit, iar el a devenit singurul beneficiar al bunurilor ei, în condiţiile în care sora sa s-a dovedit de negăsit. A renunţat la post şi s-a mutat în casa unde atât izolarea, cât şi convingerile sale religioase s-au intensificat. Petrecea lungi perioade de timp meditând la “gloria lui Dumnezeu” şi făcea lungi plimbări în pădure. Tot acum a început să nutrească ideea că Dumnezeu îl pregătea pentru o misiune căreia trebuia neapărat să-i facă faţă.

În timpul uneia dintre plimbările sale, P. a asistat la o

scenă în care era implicat un balon cu heliu, într-un accident. A schimbat o privire cu R., un alt trecător care încerca să ajute şi care, după părerea lui P., s-a îndrăgostit în aceeaşi clipă. Târziu în aceeaşi seară, P. i-a dat primul dintr-un lung şir de telefoane lui R., pentru a-l anunţa că sentimentele sunt reciproce. P. Înţelesese că misiunea pusă de Dumnezeu pe umerii lui era să răspundă iubirii lui R. şi "să îl aducă la Dumnezeu". Convingerea aceasta s-a întărit atunci când a constatat că R. era un cunoscut autor de articole ştiinţifice, compuse dintr-o perspectivă ateistă. Între multele modalităţi prin care a devenit conştient de voinţa divină nu se numără şi halucinaţiile.

A început un adevărat bombardament epistolar, confruntări în pragul apartamentului şi pânde de stradă, atât de cunoscute în trista literatură de specialitate care tratează această boală. Ca un interesant ecou al celebrului caz al lui de Clérambault, P. primea mesajele lui R. prin aranjamentul schimbător al perdelelor de la ferestrele apartamentului acestuia. De asemenea, recepta informaţii atingând frunzele unui gard verde şi din articolele publicate de R., apărute cu mult înainte ca cei doi să se fi cunoscut. R. avea o existenţă mulţumitoare împreună cu partenera sa, M., relaţie care, în câteva zile, a început să se clatine în urma atacurilor hotărâte ale lui P. Ceva mai târziu, cei doi s-au separat. P. a fost fericit, convins că, în ciuda ostilităţii sale exterioare, R. avea să-şi accepte destinul şi să se mute cu el, în locuinţa spaţioasă. Era sigur că R. "se juca doar cu el", punându-i la încercare devotamentul.

Curând, euforia s-a transformat în resentiment. Ceva mai devreme, P. reuşise să-i fure lui M. agenda de la birou. Folosindu-se de informaţiile de care dispunea, conform cărora R. avea să se găsească la un anume restaurant, a

angajat ucigaşi plătiţi ca să îl omoare. Tentativa a avut ca rezultat rănirea în umăr a unui alt client al restaurantului, aflat la o masă din apropiere. Copleşit de remuşcări, P. a încercat să se sinucidă prin înjunghiere, chiar în faţa lui R. La rândul său, şi acest plan a eşuat, iar P. a fost arestat şi pus sub acuzare nu numai pentru focurile din restaurant, ci şi pentru că o ameninţase pe M. cu cuţitul. Tribunalul a ordonat un examen psihiatric complet.

În discuţii, pacientul s-a prezentat bine, cu starea afectivă normală după reţinerea de către poliţie într-o închisoare supraaglomerată. Dat fiind că un prim control, efectuat la cererea avocatului său, produsese un diagnostic de schizofrenie, au fost iniţiate alte teste, cognitive, fizice şi de laborator, care au dat însă rezultate normale, la fel ca şi electroencefalograma. Modalitatea de gândire nu era distorsionată, iar halucinaţiile erau inexistente. Nu s-a constatat niciunul dintre celelalte simptome primare schneideriene ale schizofreniei (Schneider, 1959). P. a dovedit abilităţi spaţio-vizuale peste medie, capacitate de abstractizare şi de concentrare. Rezultatele sale WAIS au fost următoarele: verbal 130, de performanţă 110, complet 120. În testul Benton nu a dovedit afectarea capacităţii cognitive. Pe scara Weschler a memoriei, memoria pe termen scurt, atât la materialele simple, cât şi la cele complexe, a apărut ca intactă.

P. a declarat că ştie că R. Încă îl iubeşte, lucru pe care l-a dovedit împiedicându-l pe P. să se sinucidă. De asemenea, în timpul uneia dintre audieri, primise de la R. “un mesaj de iubire”. Regreta atentatul asupra vieţii lui R., iar ceea ce avea să urmeze era o încercare pentru el, în ce priveşte credinţa în Dumnezeu şi dragostea pentru R. Pacientul a emis toate aceste aserţiuni într-un mod coerent şi articulat. Impresia

lăsată este aceea a unui sistem bine închis, bazat pe autoiluzionare. Au fost prescrise tratamentul medicamentos (5 mg de pimozid pe zi) şi psihoterapie cu acţiune uşoară, dar după șase luni nu s-a constatat niciun efect, în cele din urmă, tribunalul a hotărât detenţia pe o perioadă nedefinită într-un spital pentru boli mintale. P. a fost văzut la şase luni după internare și, în ciuda schimbării de substanţe medicamentoase, a demonstrat aceleaşi iluzii, afirmând cu aceeaşi tărie ca întotdeauna că iubirea lui R. pentru el rămâne la fel și că, prin suferinţele sale, avea să îl aducă într-o zi pe R. la Dumnezeu. P. Îi scrie zilnic lui R. din spital. Scrisorile sunt ridicate de personalul sanitar, dar nu şi expediate, pentru a îl proteja pe R. Pacientul rămâne sub urmărire.

Comentarii

Ellis şi Mellsop (1985) conchid că sindromul de Clérambault este o afecţiune etiologică eterogenă. Teoriile etiologici cuprind alcoolismul, avortul, depresia postamfetaminică, epilepsia, traumele craniene şi afecţiunile neurologice. Niciuna dintre acestea nu se aplică în cazul în discuţie. Trecând în revistă descrierile personalităţilor premorbide din cazurile pure, Mullen şi Pathe rezumă invocând “un individ inapt din punct de vedere social, izolat de ceilalţi, prin sensibilitate, suspiciune sau o superioritate asumată. Oamenii aceştia sunt descrişi de cele mai multe ori ca ducând o viaţă pustie din perspectivă socială... dorinţa de a întreţine o relaţie contrabalansată de teama de respingere sau de intimitate, atât sexuală, cât și emoţională”.

Modificarea hotărâtoare în istoria acestui pacient a constituit-o casa lăsată moştenire de către mama sa; o viaţă întreagă de încercări eşuate de a stabili relaţii mai strânse cu oamenii culmina într-un aranjament în cadrul căruia P., eliberat de nevoia de a-şi câştiga traiul, putea reteza contactele rămase cu colegii de la şcoală şi cu proprietăreasa, retrăgându-se complet. În această perioadă de singurătate tot mai pronunţată a devenit conştient că este supus unui test. În decursul unei plimbări, a fost inclus într-o comunitate provizorie, constituită din trecători care încercau să stăpânească un balon minat de vântul puternic. O astfel de transformare, de la viaţa "pustie din perspectivă socială" la lucrul intens în echipă poate să fi reprezentat factorul dominant care a precipitat apariţia sindromului, căci la finalul acestei întâmplări dramatice a devenit "conştient" de iubirea lui R.; începutul unei relaţii iluzorii îl asigura că nu va trebui să revină la izolarea dinainte. Arieti și Meth (1959) afirmă că erotomania poate acţiona ca modalitate de apărare împotriva depresiei și a sentimentului singurătăţii, creând o întreagă lume intrapsihică.

De asemenea, relevantă pentru profilul descris de Mullen şi Pathe este teama pacientului faţă de intimitatea sexuală. La întrebările legate de dorinţele sale erotice cu privire la R., P. s-a arătat evaziv şi chiar ofensat. Deşi unii dintre subiecţii bărbaţi nutresc intenţii invazive şi sexuale specifice, alţii, la fel ca mulţi dintre pacienţii de sex feminin, au noţiuni vagi, autoprotectoare, în materie de ceea ce doresc de la obiectul pasiunii lor. Enoch şi Trethowan îl citează pe Esquirol (1772-1840), care a observat că "subiecţii erotomani nu depăşesc niciodată limitele bunei creşteri, ei rămân căşti". La rândul lor, Bucknell şi Tuke asociază, la mijlocul secolului al XlX-lea, "erotomania

propriu-zisă” cu o “formă sentimentală”.

Cazul acesta confirmă teoriile unor specialişti (Trethowan 1967; Seeman 1978, Mullen şi Pathe) cu privire la relevanţa absenţei totale sau a rolului extrem de redus al tatălui. Nu se pot face acum decât speculaţii asupra întrebării dacă, la vârsta de 47 de ani, R. a reprezentat pentru P. chipul tatălui sau dacă, de pe poziţia sa de individ de succes, integrat social, el a fost un ideal către care aspira P.

S-au făcut asocieri strânse, mai ales în studiile mai recente, între erotomania masculină şi ideea de periculozitate (Gagne şi Desparois 1995, Rosner şi Owens 1995; Menzies, Fedoroff, Green şi Isaacson 1995). Spitalizarea poate fi necesară pentru al proteja pe subiect împotriva atacurilor pacientului (Enoch şi Trethowan, Mullen şi Pathe). În acest caz, unde s-a formulat o acuzare penală, chestiunea periculozităţii, mai ales din perspectiva rezultatului, a reprezentat o problemă centrală. P. s-a instalat într-un restaurant pentru a urmări asasinarea comandată a lui R. Atunci când atacul a dat greş, a încercat să intervină. Mai târziu şi-a manifestat părerea de rău, redirecţionându-şi violenţa spre sine însuşi, în prezenţa lui R. şi a lui M. Atâta vreme cât iluzia lui P. rămâne neabătută, potenţialul său pentru violenţă este neschimbat, iar instituţionalizarea într-un spital păzit recomandată.

Lovett Doust şi Christie sugerează, în studiul efectuat asupra unui număr de opt cazuri, că “se poate deduce o relaţie strânsă între unele aspecte patologice ale iubirii şi principiile impuse de biserică credincioşilor”. Putem presupune în mod rezonabil că restricţiile asupra expresiei sexuale ar putea fi implicate în unele dintre tipurile de patologie. Mai mult, preoţii celibatari pot reprezenta, prin

însăşi inaccesibilitatea lor, subiecţi ideali pentru cei ce suferă de sindromul de Clérambault. Alţi slujitori ai bisericii au căzut victime iluziilor erotice, datorită statutului de care se bucură printre enoriaşi (Enoch şi Trethowan). Dar P. nu făcea parte din niciun cult sau sectă aparte, iar obiectul pasiunii sale era un ateu. Convingerile religioase ale lui P. datează de dinainte manifestările psihopatologice, dar ele s-au intensificat odată cu mutarea în casa mamei sale, când izolarea a devenit completă. Relaţia sa cu Dumnezeu era strict personală, servind ca substitut pentru o altă relaţie, mai intimă. Sarcina de a îl "aduce pe R. la Dumnezeu" a fost poate privită ca o încercare de a obţine o lume intrapsihică perfect integrată, în care sentimentul religios interiorizat și iubirea iluzorie erau una. Întrebat, P. a afumat permanent că nu a auzit niciodată glasul lui Dumnezeu și nu a văzut manifestări ale prezenţei lui. A devenit "conștient" de dorința sau scopul divin la fel cu mulţi oameni care nutresc convingeri religioase profunde. O cercetare în literatura de specialitate nu a dezvăluit un alt caz de erotomanie pură în care sentimentul religios, sau dragostea faţă de Dumnezeu, să fie implicate într-un mod asemănător.

Concluzii

Starea lui P. satisface, cu o singură excepţie, toate criteriile de diagnosticare a formei primare a sindromului de Clérambault descrise de Enoch și Trethowan și menţionate mai sus: P. trăieşte cu iluzia fermă a comunicării amoroase cu o altă persoană, R., primul care sa îndrăgostit şi a făcut avansuri. Debutul a fost brusc. Obiectul iluziei lui P. rămâne

neschimbat. El este capabil să dea o explicaţie raţională comportamentului paradoxal al lui R. şi evoluţia pare să fie cronică. P. nu suferă de halucinaţii sau defecte cognitive. (Cu toate acestea, chiar dacă s-ar putea spune că R. are "un rang mai înalt", P. nu avea de unde să ştie aceasta la prima lor întâlnire.) Acest grad de suprapunere de diagnostic, împreună cu faptul că P. Împărtăşeşte câteva dintre caracteristicile premorbide ale altor pacienţi, conferă greutate teoriei conform căreia sindromul constituie o entitate nosologică.

În ce priveşte rezultatele, cei mai mulţi comentatori tind spre o poziţie pesimistă. De Clérambault descrie cazuri de erotomanie pură cu o durată între 7 şi 37 de ani. O trecere în revistă a cercetărilor făcute ulterior confirmă o formă de iubire într-adevăr de durată, adesea încheiată doar prin moartea pacientului.

Victimele pacienţilor suferinzi de sindromul de Clérambault se confruntă cu hărţuieli, stres, atacuri fizice sau sexuale sau chiar cu moartea. Dacă în cazul în speţă R. şi M. s-au împăcat şi mai târziu au adoptat chiar un copil, alte victime au fost nevoite să divorţeze sau să emigreze, în timp ce altele au avut nevoie de tratament psihiatric în urma tulburărilor provocate de pacienţi. Este de aceea important să continuăm să rafinăm criteriile de diagnosticare, care să devină mai cunoscute în rândul specialiştilor. Pacienţii care suferă de iluzii solicită foarte rar tratamentul, dat fiind că nu se consideră bolnavi. La rândul lor, familiile şi prietenii cu greu îi privesc aşa fiindcă, după cum remarcă Mullen şi Pathe, "extensiile patologice ale iubirii nu numai că se ating, dar se şi suprapun cu experienţa obişnuită şi nu este deloc uşor să accepţi că una dintre cele mai preţuite experienţe umane poate transgresa domeniul psihopatologiei".

Bibliografie

ARIETI, S. şi METH, M. (editori) (1959) American Handbook of Psychiatry, vol. 1, Basic Books, New York, pp. 525,551.

BUCKNELL, J. C. şi TUKE, D. H. (1882) A Manual of Psychological Mediciane, ediţia a doua, Churchill, Londra.

DE CLÉRAMBAULT, C.G. (1942) "Les Psychoses passionelles" în Oeuvres Psychiatriques, pp. 315-322, Paris, Presses Universitaires.

EL-ASSRA, A. (1989) "Erotomania in a Saudi Woman" în British Journal of Psychiatry, 153, 830-833.

ELLIS, P. şi MELLSOP, G. (1985) British Journal of Psychiatry 146, 90.

ENOCH, M. D. şi TRETHOWAN, W. H. (1979) Uncommon Psychiatric Syndromes, Bristol, John Wright.

ESQUIROL, J. E. D. (1845) Mental Maladies: A Treatise on Insanity (trans. R. de Saussure, 1965), New York, Hafner.

GAGNE, P. şi DESPAROIS, L. (1995) "L'erotomanie male: un type de harcelement sexuel dangereux" în Revue Canadienne de Psychiatrie, 40, 136-141.

HARMON, R. B.; ROSNER, R. şi OWENS, H. (1995) "Obessional harassment in a criminal court population", în Journal of Forensic Sciences, 42, 188-196.

HOLLANDER, M. H. şi CALLAHAN, A. S. (1975) Archives of General Psychiatry, 32, 1574.

LOVETT DOUST, J. W. şi CHRISTIE, H. (1978) "The pathology of love: some clinical variants of de Clérambault syndrome" în Social Science and Medicine, 12, 99-106.

MENZIES, R.P.; FEDEROFF, J.P.; GREEN, CM. şi ISAACSON, K. (1995), Prediction of dangerous behaviour in male erotomania” în British Journal of Psychiatry, 166, 529-536,

MULLEN, P. K. și PATHE, M. (1994) “The pathological extensions of Iove” în British Journal of Psychiatry, 165, 614-623.

PEREZ, C. (1993) “Stalking: when does obsession become a crime?”, în American Journal of Criminal Law, 20 263-280

RASKIN, D. și SULLIVAN, K. E. (1974) “Erotomania”, în Ame-rwan Journal of Psychiatry, 31, 1033-1035

SCHENIDER, K. (1959) “Clinical Psychopathology” (trans M W. Hamilton), New York, Grune & Stratton

SEEMAN, M. V. (1978) “Delusional loving”, în Archives of General Psychiatry, 35, 1265-1267

SIGNER, J. G. și CUMMINGS, J. L. (1987) “de Clérambault's syndrome in organic affective disorder” în British Journal of Psychiatry, 151,404-407. TRETHOWAN, W. H. (1967) “Erotomania – an old disorder reconsidered”, în Alta, 2, 79-86.

WENN, R. Și CAMIA, A. (1990) “Homosexual erotomania” în Acta Psychiatrica Scandinavica, 85, 78-82.

Anexa II

Scrisoare aparţinând domnului J. Parry, compusă către sfârşitul celui de al treilea an de internare. Originalul se găseşte împreună cu notiţele pacientului. Fotocopia a fost

înaintată doctorului R. Wrenn, la cererea sa.

Marţi

Dragă Joe, m-am trezit în zori. M-am strecurat jos din pat, mi-am pus halatul şi, fără să deranjez personalul de noapte, m-am dus şi m-am aşezat la fereastra dinspre est. Vezi ce cuminte sunt când te porţi frumos cu mine! Ai dreptate, când răsare soarele de după copaci, aceştia se fac negri. Crenguţele din vârf se încâlcesc pe cer, ca firele din interiorul unei maşinării. Dar nu la asta mă gândeam, fiindcă ziua era fără nori şi ceea ce şi-a făcut apariţia deasupra coroanelor copacilor a fost nu mai puţin decât minunea slavei şi a iubirii lui Dumnezeu, în toată splendoarea ei. Iubirea noastră! Mai întâi scăldându-mă, apoi încălzindu-mă prin geam. Am stat aici, cu umerii traşi înapoi, cu braţele moi pe lângă corp, inspirând adânc. Vechile lacrimi curgând. Dar ce bucurie! Ziua cu numărul o mie, scrisoarea cu numărul o mie şi tu, spunându-mi că ceea ce fac e bine! La început n-ai văzut sensul şi ai blestemat despărţirea noastră. Acum ştii că fiecare zi pe care o petrec aici te aduce cu un pas mai aproape de lumina aceasta plină de slavă. Iubirea Lui şi motivul pentru care acum ştii ceea ce nu ai ştiut mai înainte este că eşti destul de aproape pentru a simţi cum te răsuceşti neajutorat şi fericit spre căldura lui. Nu ne mai putem întoarce din drum, Joe! Când vei fi al Lui, vei deveni şi al meu. Fericirea aceasta aproape mă stânjeneşte. Teoretic, sunt prizonier. La ferestre sunt gratii, salonul e încuiat noaptea, zilele şi nopţile mi le petrec în tovărăşia unor idioţi care îşi târşâie picioarele, vorbind singuri, cu balele curgând;

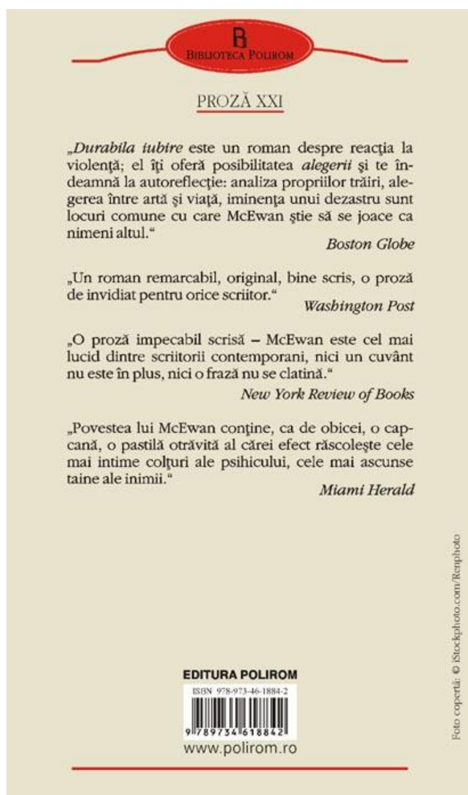
cei care nu-şi târşâie picioarele trebuie legaţi. Personalul, mai ales bărbaţii, sunt nişte brute al căror loc e în realitate aici, înăuntru, dar care au făcut cumva şi au scăpat. Fum de ţigară, ferestre care nu se deschid, urină, reclame la televizor. E lumea pe care ţi-am descris-o de o mie de ori. Ar trebui să înnebunesc. Dar dimpotrivă, mă simt mai plin de elan decât în toată viaţa mea. Niciodată nu am fost atât de liber. Sunt atât de fericit că zbor, Joe! Dacă ar fi ştiut cât de fericit mă va face şederea aici, mi-ar fi dat drumul să plec. Trebuie să mă opresc din scris, ca să mă strâng în braţe. Zi după zi câştig fericirea noastră şi nu-mi pasă dacă va dura o viaţă. O mie de zile – asta e scrisoarea mea de aniversare pentru tine. O ştii deja, dar trebuie să îţi spun din nou că te ador. Pentru tine trăiesc. Te iubesc. Îţi mulţumesc pentru că mă iubeşti, îţi mulţumesc pentru că mă accepţi, îţi mulţumesc pentru că recunoşti ceea ce fac pentru dragostea noastră. Mai trimite-mi un mesaj, repede, şi nu uita: credinţa înseamnă bucurie.

Jed

Mulţumiri

În primul rând, trebuie să-i mulţumesc lui Ray Dolan, prieten şi tovarăş de preumblări, pentru nenumăraţii ani de discuţii stimulatoare. De asemenea, aş dori să le mulţumesc lui Galen Strawson, Craig Raine, Tim Carton Ash şi inspectorului-şef Amon McAfee. Rămân îndatorat următorilor autori şi lucrărilor lor: E. O Wilson, On Human

Nature. The Diversity of Life, Biophilia; Stephen Weinberg, Dreams of a Final Theory; Steven Pinker, The Language Instinct; Antonio Damasio, Descartes' Error; Robert Wright, The Moral Animal; Walter Bodmer şi Robert McKie, The Book of Man; Robert Gittings, John Keats; Stephen Gill, William Wordworth, A Life.

BIBLIOTECA POLIROM

PROZĂ XXI

„*Durabila iubire* este un roman despre reacţia la violenţă; el îţi oferă posibilitatea *alegerii* şi te îndeamnă la autoreflecţie: analiza propriilor trăiri, alegerea între artă şi viaţă, iminenţa unui dezastru sunt locuri comune cu care McEwan ştie să se joace ca nimeni altul."

Boston Globe

„Un roman remarcabil, original, bine scris, o proză de invidiat pentru orice scriitor."

Washington Post

„O proză impecabil scrisă – McEwan este cel mai lucid dintre scriitorii contemporani, nici un cuvânt nu este în plus, nici o frază nu se clatină."

New York Review of Books

„Povestea lui McEwan conţine, ca de obicei, o capcană, o pastilă otrăvită al cărei efect răscoleşte cele mai intime colţuri ale psihicului, cele mai ascunse taine ale inimii."

Miami Herald

Foto copertă: © iStockphoto.com/Renphoto

EDITURA POLIROM
ISBN 978-973-46-1884-2
9789734618842
www.polirom.ro

---

[1]

[2]

Table of Contents

Anexa II
[1]
[2]